This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

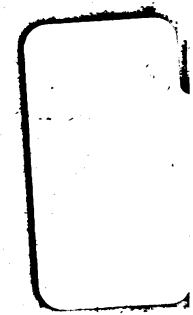

VADERLANDSCHE
HISTORIE.
DERTIGSTE DEEL.

D . . . . I C . . . . E D . . . .

H I 2 L O B . . E

. . D E L I . . A D . C . . .

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

SINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

DERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCCIII.

VADEMECUM

TACTICIT,

OF

GEGENWERPELIJSTEN

DER

VLIEDENDE KAPITEINEN,

TOT EEN GEMAKKELIJK GEBRUIK VOOR DE AMERIKAANSCHE
EN ENGELSCHE KAPITEINEN VAN VOORZIEN DOOR
DEN TUSSCHEN ENGELAND EN AMERIKA STAAT,
TOT EEN GEMAKKELIJK GEBRUIK VAN.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

ZES EN TACHTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Voordragt by Holland, wegens den Raad van Staaten. Voorſtel om hetzelve te doen vervangen door een Committé tot de Algemeene zaaken van het Bondgenootſchap te Lande. Taal deswegen by hun Hoog Mogenden door den Burger HAHN *gevoerd. Marren van het Beſluit hier op. Gevallen aanleidelyk om dit werk door te zetten. Nadruklyke Brief des Repreſentants* ALQUIER. *Deeze geeft aanleiding tot een buitengewoone Vergadering van hun Hoog Mogenden. Sterke last die van Holland, te deezer gelegenheid, gegeeven. Beſluit daar genomen tot vernietiging des Raads van Staaten. Het Committé tot de zaaken van het Bondgenootſchap te Lande benoemd. De Admiraliteits Collegien vernietigd. Voorſtel van Holland daar toe. Committé tot de zaaken van de Marine opgericht. Daar toe benoemde Perſoonen. De Acte van Guarantie des Stadhouderſchaps verbrand.* WILLEM

LXXVI. BOEK.

LXXXVI. BOEK.

DE V. *door de Algemeene Staaten vervallen verklaard. Het Beſluit tegen de zeventien Burgers, in de Satisfactie van de Prinſes begreepen, vernietigd. De Graaflykheid te Kuilenburg afgeſchaft. Voorſtel wegens het Hof van Juſtitie aan Zeeland. 't Zelve veranderd.* BAVIUS VOORDA *bedankt.* JAN EVERARD REUVENS *in diens plaats aangeſteld. Verandering in de wyze van regtſpreeken. Voorſtel en Beſluit ter Affſchaffinge van den Hoogen Raad. Overeenkomst deswegen met Zeeland getroffen, en* RUDOLPH BAALDE *tot Voorzitter verkooren. Inhuldiging van den Voorzitter* BAALDE. *Berigtgeeving wegens deeze keuze in de Aanſpraak van* P. PAULUS. *Gelukwenſching door hem als Voorzitter uitgeboezemd. Redenvoering van* BAALDE *by de aanvaarding. Vernietiging van den Hoogen Raad, met de veranderingen daar uit geboren. De Raad van Vlaanderen vernietigd. De Leden der Hooge Vierſchaar van Zuidholland veranderd. Een Committé van Algemeene Waakzaamheí in Holland aangeſteld. Veranderiug in de Baljuadien van Holland. Eenige voorbeelden hier van.* GERRIT CORVER HOOFT *bedankt voor zyn Baljuadie.* S. I. WISELIUS, *in diens plaats aangeſteld, wordt door de Burgers gewraakt, en waarom. Hy onderwerpt zich hier aan. Hoe het zich met het Baljuwſchap van Rhynland toedroeg, en de keuze van* WILLEM COSTERUS. *Aanſchryving wegens de Baljuwen en Crimineele Officieren in Holland. Schikking op Verzoekſchriften deswegen gemaakt. De Ridderlyke Goederen ten voordeele van Holland bekeerd.*

Voor-

Voorſtel van J. H. VAN DER PALM *wegens de Ambagtsheerlykheden in Zeeland. Afkondiging deswegen. Veranderingen in Gelderland ten aanziene der Ambagtsheerlykheden. Het Stemregt der Eigenerfden in Friesland opgeſchort. De Graaflykheids Tollen in Holland afgeſchaft. Aanſchryving aan andere Gewesten over deeze Tollen. Antwoord van Stad en Lande. Afſchaffingen van bevoorregte Tolvryheden. Wat 'er omtrent de Tienden gebeurde. Nadere bepaaling omtrent het Jaagen en Viſchen. Vryſtelling van de Strafwetten, wegens de Huwelyken tusſchen Roomſchen en Onroomſchen. Nieuwe inrichting omtrent de Egtverbintenisſen. De Synoden in Holland niet langer, ten koste van den Lande, gehouden. Voorſtel deswegen by Stad en Lande. Vryheid van Verponding wegens alle Kerkgebouwen. Wapenborden uit de Kerken geweerd. Wapenſchilden en Leveryen vernietigd. Plakaat tegen het begraaven in de Kerken. Dit blyft onuitgevoerd. De onderſcheide Zitplaatzen in de Kerken weggenomen. Het voorgevallene wegens het Wapen der Stad Nymegen. De Afbeeldingen der Prinſen van Oranje uit de Vergaderkamer van hun Hoog Mogenden weggenomen. De Galgen en Raaden afgebrooken. Binnenlandſche Fabrieken aangemoedigd. De Landbouw bevorderd. Voorſtel tot een Committé van Gezondheid. Plan van Nationaale Opvoeding opgegeeven en omhelsd: Wat men des in Utrecht deedt.*

LXXXVI. BOEK. —— 1795.

Meer binnen 's Lands werkende Vergaderingen dan die der Algemeene Staaten, jongst beſchreeven (*), konden, met minder gevaars, hervormd worden. Dit was althans het geval met den *Raad van Staaten*. Ten deezen opzigte luidde een breede Voordragt by *Holland*, waar in dit Staatslichaam beſchreeven wordt als „ in „ naam nog wel beſtaande; doch in de „ daad geheel nutloos geworden; al ware „ het om geene andere reden, dan dat „ het getal van deszelfs Leden te gering „ was, en zich daar in nog Perſoonen ge„ plaatst vonden, die, naa de gunſtige „ keer der zaaken voor de Republiek, „ daar in met geen goed hart, konden „ werkzaam weezen, en wier bezigheden „ ook te veel en te omſlagtig waren, dan „ dat het, met eenige waarſchynlykheid, „ kon veronderſteld worden, dat dezelve „ ooit aan het geen te verrigten ſtondt, „ zouden kunnen beantwoorden."

Voordragt van *Holland* wegens den *Raad van Staaten*.

Buiten dit voerde men redenen aan van de gebrekkige Inrigting en Werkzaamheid deezes Raads, beſlooten met de aanmerking, „ dat dit Collegie niet anders kon „ worden geconſidereerd dan als een wee„ zen zonder bepaalde werkzaamheden; „ het welk, in de laatſte tyden, eigenlyk „ geene andere Inſtructie meer hadt dan „ de wenken des Stadhouders, door wiens „ vertrek, en door de vernietiging van „ wiens

(*) Zie het ſlot des voorigen Boeks.

„ wiens waardigheden, ook tevens de ge- LXXXVI.
„ heele Exiſtentie van 't zelve, voor zo BOEK.
„ verre het nog als een *Bureau van Ex-* ——
„ *peditie* van den Capitein Generaal kon 1795.
„ worden aangemerkt, was komen te ver-
„ vallen."

's Lands beheer, ten aanziene van de Verdeediging te Lande, vorderde alzins voorziening, weshalven men voorſloeg de Gelastigden van *Holland*, ter Algemeene Staatsvergaderinge, de zaaken daarheen te ſtuuren, dat de *Raad van Staaten der Verenigde Nederlanden*, van ſtonde aan, door hun Hoog Mogenden, voor vernietigd verklaard werd; als mede dat, in de plaats van deezen Raad, door hun Hoog Mogenden, zou worden aangeſteld een *Committé tot de Algemeene Zaaken van het Bondgenootſchap te Lande*, beſtaande uit één en twintig Perſoonen, uit de geheele Republiek te benoemen, wier posten deezer wyze zouden verdeeld zyn, zeven moesten het Beſtuur hebben over het Krygsvolk te Lande, en alles wat daar toe behoorde —— zeven werden belast met het werk der Finantien het geheele Bondgenootſchap betreffende —— de zeven overigen zouden zich byzonder moeten bezig houden met het opmaaken van een Plan, ingevolge waar van de Ingezetenen van het ganſche Gemeenebest tot eene Algemeene Vergadering zouden kunnen worden opgeroepen. Deeze laatſten zouden nog hebben het beheer der zogenaamde Generaliteits Landen, zo lang 't zelve van

Voorſtel om denzelven te vervangen door een Committé tot de Algemeene zaaken van het Bondgenootſchap te Lande.

LXXXVI. BOEK. 1795.

wegen hun Hoog Mogenden zou plaats hebben. Terwyl intusschen de Algemeene en Opperbeheering deezer onderscheidene zaaken by het Committé gezamenlyk zou moeten blyven berusten. Het Committé zou de noodige Amptenaaren aanstellen, en hun Hoog Mogenden by 't zelve een Advocaat Fiscaal benoemen. *'s Gravenhaage* zou de plaats der zittinge weezen; de Voorzitter zou alle acht dagen veranderen; en het Committé bevoegd zyn ter Vergadering van hun Hoog Mogenden te verschynen, zo dikwyls het iets ten dienste van den Lande aldaar zou hebben te verrigten. —— Onverwyld zag men die Voordragt by *Holland* in een Besluit veranderd (*).

Taal van HAHN by hun H. Mog. gevoerd.

Het voorstel werd, den zes en twintigsten van Sprokkelmaand, ter Algemeene Staatsvergaderinge gebragt. By de overleevering voerde de Burger HAHN deeze taal. „ De Gecommitteerden van *Holland* „ moeten wederom ter baane komen en „ aan U Hoog Mogenden voorstellen de „ Vernietiging van den Raad van Staaten, „ van die *Edele Mogende Heeren*, wier co„ losfaale magt, en aaneenschakeling van „ aanmaatigingen, den Lande reeds zo „ veele onheilen gebrouwen heeft, en „ welk Collegie, schoon nu reeds gedes„ organiseerd, eerst door de vlugt van „ den geweezen Capitein Generaal, en „ na-

(*) *Decreeten der Prov. Representanten van Holland* 22 Feb. 1795.

„ nader door het vernietigen van zyn on- LXXXVI.
„ gerymd Ampt, zo wel als door de nog BOEK.
„ voortduurende geſteldheid van deeze en ——
„ geene Afzetzels van *Oranje* in of by den 1795.
„ Raad van Staaten, in welk Collegie,
„ zeggen wy, de oude zuurdeesſem nog
„ ſteeds werkt, en de geest van tegenwer-
„ king zich niet zelden vertoont. Ik ver-
„ zoek dat onze Last voorgeleezen wor-
„ de (*)."

Men marde met beſluit hier op te nee- Marren van het beſluit hier op.
men. De Raad van Staaten voer voort met de gewoone werkzaamheden, en wel byzonder met hun Hoog Mogenden te dienen van berigt, wegens een *geheel nieuwe Organiſatie der Armee van den Staat*; als mede deezen te onderhouden over eene en andere byzonderheden hunne werkzaamheden betreffende by den thans plaatshebbenden lotwisſel in den Lande (†).

Onaangenaame ontmoetingen tuſschen de Gevallen aanleidelyk om dit werk door te zetten.
Guardes te paard en de *Zwitzers*; eene gewapende aanranding van de *Franſche* wagt door gewapende Manſchappen van de *Hollandſche* Guardes te paard, en eene belediging door een Officier dezelve aangedaan, deeden de *Franſche* Repreſentanten ten ernſtigſten aandringen, dat deswegen Voldoening aan de *Franſche* Wagt mogt gegeeven, als mede dat de Soldaaten en Offi-

(*) *Decreeten der Prov. Repreſentanten van Holland* 28 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Prov. Repreſentanten van Holland* 2 Maart 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795.

Officieren deswegen geſtraft mogten worden. Naſpeuringen en ondervraagingen, wegens dit gebrek aan krygstugt volgden onmiddelyk. Zo onvoldoende als men de gegeeven reden vondt, zo min was men voldaan over de Straffe eenigen deswegen aangedaan. Van alles werden de *Franſche* Repreſentanten verwittigd, als mede van eene Proclamatie tot voorkoming van dusdanige beledigende handelingen (*).

Nadruklyke Brief des *Franſchen* Repreſentants ALQUIER.

Niet alleen in *'s Gravenhaage*, maar ook elders, inzonderheid te *Amſterdam*, zag men blyken van misnoegen over de Omwenteling, en de eerst geheel ter nedergeſlaagene geest des Oproers openbaarde zich. De *Franſche* Repreſentanten trokken zich zulks ten allerernſtigſten aan. Een Brief, aan hun Hoog Mogenden gerigt, getuigt hier van, en verdient, zo om de zaak zelve, als van wegen de gevolgen, geheel plaats. De Repreſentant ALQUIER ſchreef. „ Burgers Repreſentanten „ des *Bataafſchen* Volks! de mededeeling, „ welke gy my deezen morgen wel hebt „ willen doen van uwe Proclamatie aan „ de Soldaaten, heeft my doen beſluiten „ om U vrymoedig myn raadſlag mede „ te deelen, over een ſtuk, 't welk van „ het hoogſte aanbelang is voor de Vryheid des *Bataafſchen* Volks, de rust des „ Lands, en de Verbintenis, welke wy tusſchen de beide Natien verlangen daar „ te ſtellen.

De

(*) *Decr. der Prov. Rep. van Holl.* 3 Maart 1795.

„ De berigten door my dag aan dag LXXXVI.
„ ontvangen uit veele plaatzen der Veree- BOEK.
„ nigde Gewesten, laaten my niet toe te ——
„ twyfelen, of de Aanhangers des Stad- 1795.
„ houderſchaps, en van het *Engelſch* Staats-
„ beſtuur, beraamen in ſtilte middelen, ge-
„ ſchikt om eene groote beweegenis te
„ verwekken, van welke zy waarſchynlyk
„ de Herſtelling te gemoete zien van een
„ Bewind, welks gemis zy betreuren, en
„ de vernietiging der Patriotten, van wel-
„ ke zy een afſchuw hebben. Volgens
„ veelvuldige beſcheiden is het my baar-
„ blyklyk, dat de *Hollandſche* Troepen het
„ werktuig zyn, 't welk men aan den gang
„ wil brengen, om by het Volk een op-
„ roerige beweeging te verwekken, en die
„ vervolgens met openbaar geweld te on-
„ derſchraagen."

„ Zints weinige dagen loopt alles zamen
„ om allen, die gewoon zyn op den gang
„ des werks te letten, te overtuigen, dat
„ de Hoofden en de Officiers des Krygs-
„ volks een geheel tegenovergeſteld gedrag
„ houden van 't welk zy eenigen tyd ge-
„ leden hielden. 't Geen zy bedoelen is
„ het natuurlyk uitwerkzel eener misdaa-
„ dige hoope, welke zy koesteren, en die
„ zy zich nauwlyks de moeite geeven om
„ te verbergen.

„ Deeze waarneemingen, welke my zeer
„ gegrond voorkomen, en welker juist-
„ heid zeer gemaklyk zou vallen te be-
„ wyzen, moeten, myns oordeels, al de
„ aandagt der Algemeene Staaten wekken.

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ De Burgers, die dezelve uitmaaken, zyn
„ te verlicht om niet te begrypen, dat de
„ Militaire Officiers nog zo korten tyd
„ geleden onderworpen aan een Opper-
„ hoofd, praalende met een grooten naam,
„ bekleed met een wydſtrekkend gezag,
„ en wiens gunst de weg was om fortuin
„ te maaken en de ſchitterendſte bevorde-
„ ringen te ontvangen, niet dan met te-
„ genzin gegoorzaamen aan Burgers, die,
„ ſchoon bekleed met Souverain Gezag,
„ aan zich zelven alle de middelen om de
„ Eerzugt te begunſtigen, en wier ſtren-
„ ge grondbeginzels alles aan Verdienſten
„ doende verhoopen, nimmer iets aan de
„ kunstenary toeſtaan. — Ik geloof daar-
„ om, dat het Staatsbeſtuur zich jammer-
„ lyk zou vergisſen, indien het dagt, in
„ de tegenwoordige omſtandigheden, zich
„ te mogen verlaaten op de Hoofden der
„ Armée en de Officieren van allerleien
„ rang; als mede indien zy zich niet haas-
„ ten om het Krygsweezen te veranderen,
„ en de kwaadbeoogende heen te zenden,
„ en anderen aan het Staatsbeſtuur ver-
„ knogt, in plaats te ſtellen door eene
„ nieuwe Organiſatie.

„ Ik kan U, Burgers Repreſentanten!
„ niet te zeer aanzetten om deezen ge-
„ wigtigen maatregel te verhaasten, van
„ welken ik de noodzaaklykheid heb aan-
„ geweezen, en voor welken ik de drang-
„ redenen ontleen, zo uit het gevaar, 't
„ welk U dreigt, als uit myne opregte
„ verknogtheid aan de belangen deezes
„ Lands,

„ Lands. Ik moet U doen opmerken, dat LXXXVI.
„ men geen oogenblik te verwaarloozen BOEK.
„ hebbe, en dat een uitſtel van eenige ——
„ dagen, onherſtelbaare rampen naa zich 1795.
„ zou kunnen ſleepen.

„ Indien de bedenkingen, welke ik on-
„ derwerp aan het diep doorzigt der Al-
„ gemeene Staaten, meerdere ontwikkeling
„ noodig hadden, dan zou ik zeggen, dat
„ de Hervorming van uwe Krygsmagt te
„ Land en te Water, eene werkzaamheid
„ is, welke de Staatkundige Schikkingen
„ en Verbintenisſen, die gy met *Frankryk*
„ wenscht te maaken en te ſluiten, moet
„ voorafgaan. Het valt, in de daad, voor
„ eerst, zeer gemaklyk te begrypen, dat
„ het *Franſche* Staatsbeſtuur, geene be-
„ rekeningen kan maaken, geen Krygs-
„ kundige uitzigten vormen, gegrond op
„ de magt van de Vereenigde Gewesten,
„ als Bondgenooten aangemerkt, wanneer
„ men nog langen tyd Officieren in dienst
„ laat; aangeſteld door eene Party, die
„ wy onderling te beſtryden hebben, en
„ een *Beſtuur*, dat, zonder ophouden den
„ naam en de magt van den Stadhouder
„ herhaalende, den heiligen naam des Va-
„ derlands, en de onvervreemdbaare Reg-
„ ten des Volks, in vergetelheid laat. ——
„ Ten anderen, dat men niet moest wag-
„ ten om eene algemeene herſchepping in
„ de Armée daar te ſtellen, en Officieren
„ te benoemen, wier gevoelens niet twy-
„ felagtig zyn, tot het zeer voor de deure
„ ſtaande oogenblik, waar in men te velde

„ zal

LXXXVI. BOEK. „ zal moeten trekken, en op den Vyand „ losgaan.

1795. „ Ik zal, met een maar al te zeer gerégtvaardigd ongeduld, den dag verwagten, waar op ik aan het *Fransche* Staatsbeſtuur kan bekend maaken, dat hetzelve, indien, gelyk ik hoop, de Verbintenis, welke gy hebt voorgeſlaagen, ſtand grypt, kan vertrouwen op den byſtand van eene *Hollandſche* Land- en Zeemagt, hervormd naar de beginzelen van het tegenwoordig Staatsbeſtuur. Ik hoop dat de Vertegenwoordigers des *Bataafſchen* Volks met deelneeming zullen ontvangen de bedenkingen, welke ik aan hun heb voorgedraagen met alle openhartigheid, en ſteunende op het wederzydsch belang der Volken."

Deeze geeft aanleiding tot eene buitengewoone Vergadering va hun H. Mog.

By het overhandigen van deezen, in veele opzigten, zo belangryken Brieve was de Vergadering van hun Hoog Mogenden reeds geſcheiden, en kon over denzelven niet worden beraadſlaagd. Dan de Afgevaardigden wegens *Holland* gelastten hun Commis VAN LAER een afſchrift van denzelven te doen maaken; ten einde dit ſtuk onverwyld ter Vergaderinge te brengen en 'er beſluiten op te neemen tegen den dag van morgen. Gemelde Commis werd verzogt by den Voorzitter van hun Hoog Mogenden te bewerken, dat zy nog deezen avond weder vergaderden.

Sterke last die van *Holland* gegeeven.

De Brief voorgeleezen zynde, baarde by de Repreſentanten van *Holland* groote aandoening, en het beſluit om de Afgevaar-

vaardigden ter verzogte hervatte Vergadering van hun Hoog Mogenden, te gelasten, aldaar te verklaaren, dat deeze Vergadering niet uit elkander zou gaan, vóór dat aan den aandrang ter benoeming der Perſoonen van het *Committé van het Bondgenootſchap* voldaan was; met byvoeging, dat, indien 'er nog zwaarigheid mogt gemaakt worden, om daar toe, ſtaande de Vergadering, over te gaan, zy bevel hadden om terſtond die Vergadering te verlaaten, dat men perſooneel die Leden van hun Hoog Mogenden, die aan deeze zo heilzaame maatregelen tegenwerkten, verantwoordelyk zou houden voor alle de onberekenbaare gevolgen, die uit zulk een verwyl noodzaaklyk zouden moeten voortvloeijen, en dat als dan deeze Provincie, voor haar eigen behoud, zodanige maatregelen zou neemen, als zy noodig oordeelde. LXXVI. BOEK. —— 1795.

De verzogte buitengewoone Vergadering kwam 's avonds ten acht uuren zamen. Het ſtuk des *Franſchen* Repreſentants werd geleezen; waar op de Burger LONCQ zyn last in de volgende bewoordingen uitte. — „ Wy zyn, door onze Committenten, ge- „ last de hoogſte verwondering te betui- „ gen, dat het *Committé tot het Algemeene* „ *Bondgenootſchap* door *Holland* reeds vóór „ een zo geruimen tyd voorgeſteld, nog „ niet is daargeſteld —— Verwondering, „ Hoog Mog. Heeren! die ten hoogſten „ toppunt ſtygt, als men nagaat het im- „ portant gewigt der zaake; daar, in de „ daad, Beſluit aldaar tot vernietiging van den *Raad van Staaten.*

LXXXVI. BOEK. —— 1795.

„ daad, deeze groote meſure alleen ge-
„ ſchikt is, om de Rust niet alleen; maar
„ ook om de Vryheid zelve, te behouden.
„ Billyk is de eisch van den *Franſchen*
„ Repreſentant ten deezen opzigte. Wy
„ gevoelen, meer dan wy kunnen uit-
„ drukken, dat het geluk van dit en van
„ de toekomende Geſlachten, afhangen zal
„ van onze Land- en Zeemagt op een goe-
„ den en reſpectablen voet te brengen.
„ Om daar door, met onze Broederen, de
„ vrye *Franſchen*, aan *Europa*, dat geluk
„ weder te geeven, dat de Onderdruk-
„ kers des Volks zo rampzalig verwoest
„ hebben. —— Wy eiſchen des, op ex-
„ preſſe last onzer Committenten, dat het
„ Committé tot het Algemeene Bondge-
„ nootſchap, nog deezen avond, worde
„ daargeſteld, en de Leden daar toe,
„ ſtaande deeze Vergadering, worden be-
„ noemd. —— Wy verbeelden ons Hoog
„ Mog. Heeren! dat gy uwe verpligting
„ gevoelen zult, en aan den wil des *Fran-*
„ *ſchen* Volks, en aan dien onzer Commit-
„ tenten voldoen. Wy zouden anders voor
„ God en de Natie ons onverantwoord-
„ lyk moeten ſtellen voor alle de ſchrik-
„ baarende gevolgen, die 'er uit zouden
„ voortkomen, en laaten dezelve alleen ter
„ verantwoording van hun, die het ſalutair
„ oogmerk door yverloosheid, of andere
„ oorzaaken, hebben tegengewerkt (*)."

Te

(*) *Decreeten der Prov. Repreſentanten van Holland* 4 Maart 1795.

Te zeer bekend was het ſterk beſluit by *Holland* genomen, en de gevolgen daar uit te duchten, om den herhaald betuigden en thans met zo veel aandrangs verklaarden wil te wederſtreeven. De daadlyke Vernietiging van den Raad van Staaten volgde onverwyld, op de gronden deswegen aangeweezen, en werd vervangen door het *Committé tot de Algemeene zaaken van het Bondgenootſchap te Lande*, op den voet door *Holland* voorgedraagen (*). Tot Leden van 't zelve werden benoemd de Burgers J. W. HAERSOLTE, O. LEWE, J. P. VAN HYLKAMA, W. A. LESTEVENON, C. H. GRASVELD, WOPKE WOPKENS, G. J. PYMAN. G. W. VOS, F. VAN LEYDEN, W. QUEYZEN, J. L. HUBER, C. T. VAN LICHTENBERG, B. WILDERICK, D. THOMAS à THUESSINCK, J. N. SICCAMA, A. J. DE SITTER (†), J. H. ABBEMA, A. J. STRICK VAN LINSCHOOTEN en J. VAN HAEFTEN. De twee nog opengebleevene plaatzen zouden binnen kort worden aangevuld. J. G. VAN OLDENBARNEVELD, genaamd TULLING, kreeg de aanſtelling tot Advocaat Fiscaal, J. H. MOLLERUS tot Secretaris van het geheele Committé (§). Voor de Leden werd een Jaargeld van vier duizend Guldens bepaald be-

LXXXVI. BOEK. —— 1795. Het Committé tot de zaaken van het Bondgenootſchap te Lande benoemd.

(*) Zie hier boven bl. 5.

(†) SICCAMA en DE SITTER bedankt hebbende, werden in hunne plaats benoemd MODDERMAN en GOKKINGA.

(§) MOLERUS nam die post niet aan. DONKER CURTIUS kwam in diens ſtede.

LXXXVI. BOEK. 1795.

behalven Reiskosten en Kosten van buitengewoone Commisſien, die egter geen tien Guldens daags mogten te bovengaan. Opgemelde Advocaat Fiscaal en Algemeene Secretaris werd ieder een Jaarwedde van zes duizend Guldens toegelegd, met gelyke bepaaling op Reis- en Commisſiekosten.

Onverwyld werden alle de Bondgenooten, by eenen Brieve, verſtendigd van deeze groote Verandering; alle de daar by belanghebbende kreegen des kennis. en zuimde men niet den *Franſchen* Repreſentant ALQUIER, wiens Brief eene zo veel vermogende kragt gebaard hadt, als mede den Generaal PICHEGRU, des de weete te doen (*). Vervolgens kreegen de Ingezetenen en 's Lands Krygsvolk de noodige bekendmaaking van deeze verandering (†).

De Admiraliteits Collegien vernietigd.

Gereeder en een weinig vroeger was de verandering, van wegen *Holland*, ten opzigte van 's Lands Zeeweezen, voorgeſlaagen, doorgegaan. De zo dikwyls vrugtloos voorgeſtelde vernietiging der vyf Admiraliteits Collegien (§), gebeurde thans, door drang der omſtandigheden. De intrekking der Commisſien veeler Leden daar in zitting gehad hebbende, hadt alles verlamd,

(*) *Reſol. Gen.* 4 Maart 1795.
(†) *Reſol. Gen.* 11 Maart 1795.
(§) Men ſlaa hier over naa onze *Vaderl. Hiſt.* XXII. D. bl. 331. XXIII. D. bl. 316 en 332. XXVI. D. bl. 285.

lamd, de alleen overgebleevene Ministers waren niet bevoegd het vereischte te bewerkſtelligen, en de voorheen gebrekkige bewerking werd van een geheele ſtilſtand gevolgd. Door de vernietiging van het Admiraal Generaalſchap lag de band, die voorheen de vyf Admiraliteits Collegien vereenigde, verbrooken. Gunſtig niet alleen, om aan het Zeeweezen eene andere rigting te geeven, waren deeze omſtandigheden; maar zy riepen, als met luider ſtemme, om het door veelen verlangd, meer eenpaarig beheer van het Zeeweezen daar te ſtellen, en de vernietiging van de Admiraliteits Collegien deezer Landen, door *Holland* voorgeſlaagen, daadlyk te doen ſtand grypen. LXXXVI. BOEK. 1795.

Holland naamlyk hadt reeds den zeventienden van Sprokkelmaand geoordeeld, dat de deerlyke toeſtand der Admiraliteiten (*), het volſtrekt noodzaaklyk maakte om dezelve in onverwylden aanſchouw te neemen; en 'er eene hervorming te doen ſtand grypen zo lang door veelen te vergeefsch begeerd en gezogt. Het kwaad was, van tyd tot tyd, erger geworden, en tot die hoogte gereezen, dat, zonder eene grondige geneezing, de Zeemagt van den Staat den Lande van geen nut kon weezen. „ Eene ondervinding van meer „ dan honderd jaaren hadt," zo ſpreeken Staaten van *Holland*, „ deeze droeve waar„ heid bevestigd; dan allermeest was de„ zel- Voorſtel van *Holland* daar toe.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVI. D. bl. 285.

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ zelve bekragtigd, door het geen men „ hadt zien gebeuren in den jongſten Stadhouderlyken Oorlog, toen het Gouvernement, tot ſchraaging van den waggelenden Zetel, alle zyne, ja meer dan „ zyne vermogens, aanwendde, zonder „ dat die ernſtige poogingen, de bedoelde uitwerking konden te wege brengen, „ of eenig blyk hadden opgeleeverd van „ eene Marine, die door het betoon van „ weezenlyke kragten, de kosten daar aan „ beſteed, waardig waren."

Dienvolgens werden de Vyf Admiraliteits Collegien in *Holland*, *Zeeland* en *Friesland*, door een Staatsbeſluit van hun Hoog Mogenden, vernietigd, met ontſlag van alle nog zitting hebbende Raaden en Ministers, onverminderd hunne verantwoording van het gehouden beſtuur, met vernietiging van alle graaden van 's Lands Zeeofficieren, van Luitenant Admiraal af, tot den laagſten graad toe; zodanig nogthans, dat alle Officieren, eenig bevel toevertrouwd, tot nader voorzieninge, zo lang daar in zouden moeten blyven. De Commisſien tot de ontbondene Admiraliteits Collegien betrekkelyk, werden ingetrokken; alleen moesten eenigen zo lang hunne posten blyven waarneemen tot dat deswegen door hun Hoog Mogenden, of van hunnen wege, orde zou zyn gefteld.

Committé tot de zaaken van de Marine opgerigt.

De ontbondene Admiraliteits Raaden en die het werk der Convoyen en Licenten waarnamen, werden vervangen door een *Committé tot de Zaaken der Marine*, beſtaan-

ſtaande uit één en twintig Perſoonen door hun Hoog Mogenden uit de geheele Republiek benoemd. Deezer werkzaamheden waren in drie zeventallen verdeeld — *zeven* vonden zich byzonder belast met het Departement der Equipagie, en van de eigenlyke Directie der zaaken van de Zee, of Oorlog te Water, den aanbouw der Schepen, en wat daar toe betrekking hadt — *zeven* hadden voor hun aandeel het werk der Finantien — aan de *zeven* laatſten was inzonderheid alles aanbevolen, wat tot het werk der Convoyen en Licenten behoorde, ten welken opzigte de uitgegeevene Plakaaten, voor eerst, in derzelver geheel bleeven. — Het Opperbeheer bleef by het Committé gezamenlyk berusten. Noodig was het, behalven andere ſchikkingen, gemakshalven ingevoerd, dat 'er doorgaans zich twee Leden van het nieuw opgerigte Committé bevonden ter plaatze, waar de voornaamſte werkzaamheden van 's Lands Zeeweezen verrigt werden, en de zetel was van den Handel en Zeevaard, met naame te *Amſterdam*, *Rotterdam*, *Hoorn* en *Enkhuizen* of *Medemblik*, *Middelburg* of *Vliſſingen* en *Harlingen*, om op alles een onmiddelyker oog te houden. Eén Advocaat Fiscaal, en één Secretaris voor het geheele Committé werd 'er vereischt. „ Men vondt goed," om hier de eigen woorden des Staatsbeſluits te bezigen, „ dat, overeenkomſtig het eigen Motto „ door hun Hoog Mogenden geadopteerd,

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ GELYKHEID, VRYHEID en BROEDER-
„ SCHAP, en hunne Vaderlandsliefde, als
„ verblyvelende de Ketenen der oude Eti-
„ quette, en overweegende hoe veel 'er
„ aan de onmiddelyke communicatie, en
„ de ſpoedige afdoening van zaaken ge-
„ legen ligt, aan 't zelve Committé zou
„ worden vergund de faculteit om ter
„ Vergadering van hun Hoog Mogenden
„ te verſchynen, zo dikwyls het, ten dien-
„ ſte van den Lande, aldaar iets te ver-
„ rigten zou hebben, mits hun Hoog
„ Mogenden van hunne komst preadver-
„ teerende."

Perſoonen daar toe benoemd.

De gedaane Ontbinding vorderde, ter oogenblikkyke vervanging, het benoemen van Perſoonen. Deeze geſchiedde onverwyld, en vonden zich daar toe opgeroepen achttien Burgers P. PAULUS, W. VAN HOGENDORP, C. BACKER, J. H. VAN SWINDEN, H. ÆNEAE, A. IN DE BRETOUW, J. PENNING, J. VAN RAMHORST, SELS, B. BLOK, W. VAN DER BEETS, G. J. JACOBSEN, J. STAPERT, J. J. VAN PERR, A. H. BROUWER, L. BOEVEN, C. E. VAILLANT en D. SPELEVELD. De drie opengebleevene plaatzen zouden binnen kort aangevuld, als mede de Advocaat Fiscaal benoemd worden. Tot Secretaris van het geheele Committé werd ten dien ſtonde aangeſteld L. E. VAN ECK. De Jaarwedden waren, even als de Verdeeling, op denzelfden voet ingerigt als by het *Committé tot de Algemeene Zaa-*

Zaaken van het Bondgenootſchap te Lande (*). Van deeze groote verandering in het Beheer kreegen alle de daar by belanghebbende terſtond kennis, en werd niet vergeeten de *Franſche* Repreſentanten en den Generaal PICHEGRU des te verwittigen. Op verzoek van *Holland* werd thans, uit de Generaliteits Kas, één Millioen Guldens geleend tot betaaling van de meest dringende Admiraliteits Schulden, zonder tydsbepaaling van wedergave (†). LXXXVI. BOEK. 1795.

De Acte van Guarantie des Stadhouderſchaps, om welke tot ſtand te brengen zo veel te doen viel, die met zo veel ſtaatlykheids aangegaan, en onder de Staatsſtukken op Pergament geſchreeven, weggelegd was (§), werd opgezogt; ten einde dezelve uit de wereld te helpen. Door den Raad van Staaten ter Vergaderinge van hun Hoog Mogenden bezorgd, viel het beſluit dit uitgediend hebbend, en thans zo aanſtootlyk geworden Stuk, daadlyk te verbranden. De Agent VAN HEES, laſt krygende om dit te verrigten, maakte daar in zwaarigheid en verzogt dat een ander dit werk mogt verrigten. Hun Hoog Mogenden bleeven daar op aandringen: waar op hy zyn ontſlag verzogt en bekwam. De Commis VAN LAER daar op gelast die Acte in 't vuur te werpen, volvoer- De Acte van Guarantie des Stadhouderſchaps verbrand.

(*) Zie hier boven bl. 15.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 Feb en 4 Maart 1795. en *Reſol. der Staaten Generaal* 27 Feb. 1795.

(§) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XX. D. bl. 31.

LXXXVI. BOEK. voerde zulks. Het Agentschap van den Heer VAN HEES werd onmiddelyk aan den Burger SLICHER opgedraagen (*).

1795. WILLEM DE V. door de Algemeene Staaten vervallen verklaard

Deeze vernietiging was de voorloopster van het Besluit door de Algemeene Staaten genomen, waar op, van wegen *Holland*, reeds zints eenigen tyd, was aangedrongen (†), by 't welke zy, op de erkende Gronden van Gelykheid, Vryheid, de Regten van den Mensch en Burger, en de Souverainiteit des geheelen Volks van *Nederland*, WILLEM DEN V. vervallen verklaarden van alle zyne Waardigheden, hier te Lande bekleed; en allen, die in eenigen Eed op de zogenaamde Oude Constitutie stonden ontsloegen in de Generaliteits Landen, in de Volkplantingen van den Staat in *Asia*, *Africa* en *America*. Willende, dat deswegen overal op het plegtigst afkondiging zou worden gedaan (§).

Het Besluit tegen de 17 Burgers in de Satisfactie van de Prinses begreepen, uitgedelgd.

Geschiedde deezer wyze de Vernietiging van de Waardigheden door WILLEM DEN V. voorheen bekleed; men wilde ook eene daad, by diens herstelling en bevestiging ten Jaare MDCCLXXXVII in de Staatsbesluiten van *Holland* vernietigd hebben. Ten deezen einde deedt de Burger VAN LEYDEN een voorstel. Hy oordeelde het eene daad van Regtvaardigheid, dat de ze-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Feb. en 2 Maart 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 23 Feb 1795.

(§) *Resol. Gen.* 4 Maart 1975.

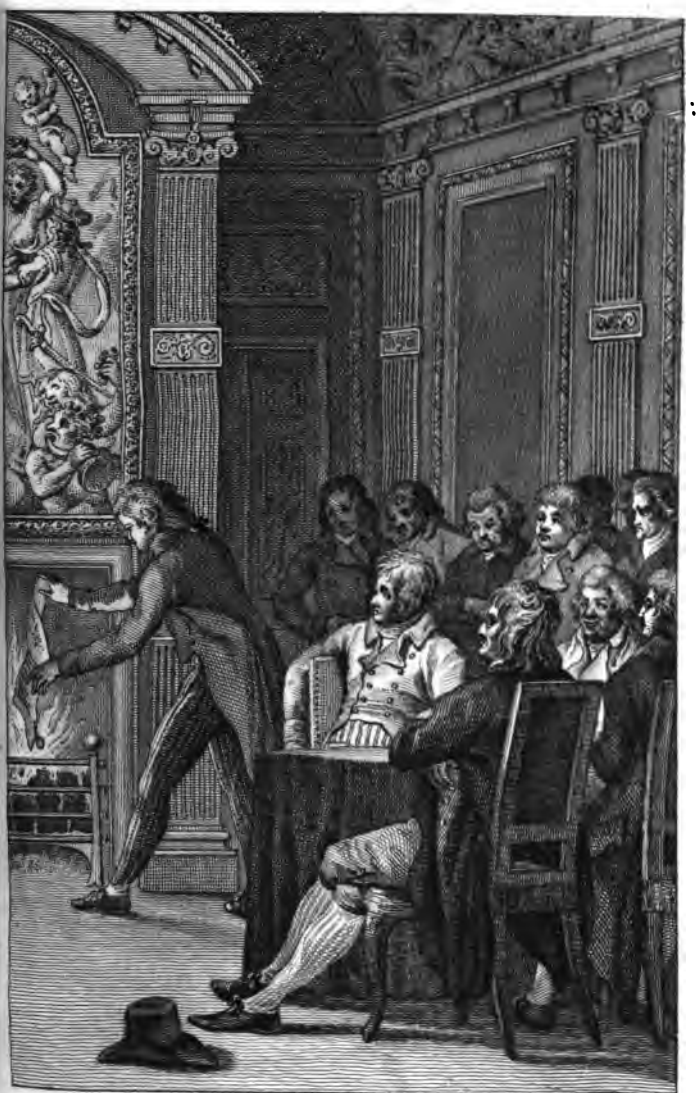

De Acte der Guarantie des STADHOUDERSCHAPS verbrand.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

zeventien Burgers, in Wynmaand des gemelden Jaars, door de voormaalige Staaten, op aandrang van *Pruisisch* Geweld, en ter voldoening aan de heerschzugt en wraak der Huisvrouwe des gevlugten Stadhouders, onder de zogenaamde Satisfactie waren begreepen geweest (*), van die schandvlek ontheeven zouden worden; te meer oordeelde hy zich tot dit voorstel verpligt: dewyl de Vergadering thans ten Voorzitter hadt den Burger DE KEMPENAAR, een dier voormaalige Slachtofferen: weshalven hy voorstelde dit schandlyk Staatsbesluit in te trekken, en in de geschreevene Registers met de pen door te haalen; niet zo zeer als of door dat besluit de goede Naam dier Burgeren eenigzins zou hebben kunnen worden onteerd; maar alleen om de schanddaaden des voorigen Bewinds, door billyke en regtmaatige Besluiten, zo veel mogelyk, te herstellen. Toejuichende goedkeuring droeg dit voorstel weg. Het besluit viel om 's volgenden daags dit te bewerkstelligen, en de Persoonen daar in betrokken des kundschap te laaten toekomen. 's Volgenden daags werd het een en ander volbragt (†).

De Landlyke Vergadering van *Kuilenburg* vernietigde de *Graaflykheid*, als onbestaanbaar met de Regten van den Mensch en de Souverainiteit des Volks; eene waardig-

De Graaflykheid te *Kuilenburg* afgeschaft.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XVII. D. bl. 257.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 6 en 7 April 1795.

LXXXVI. BOEK.

digheid laatst bekleed door den Prins VAN ORANJE met wien alle betrekkingen ophielden (*).

1795. Voorſtel wegens het Hof van Juſtitie aan *Zeeland*.

De Staatsomwenteling was in *Holland* naauwlyks daargeſteld, of de Repreſentanten oordeelden het noodig omtrent het Hof van Juſtitie eene Voorziening te moeten doen. Wat hun daar toe bewoog, en 't geen zy deswegen daadlyk te werk ſtelden, kunnen wy niet beter in ons Geſchiedboek optekenen, dan met den Brieve aan Staaten van *Zeeland* deswegen gezonden, geheel mede te deelen. Zy ſchreeven — „ Medeburgers! de Vergadering der Proviſioneele Repreſentanten „ van het Volk van *Holland*, in overweeging genomen hebbende, dat genoegzaam alle *Hollandſche* Raaden van den „ Hove van *Holland* en *Zeeland*, den Preſident daar onder begreepen, byzonder „ vóór en naa de bekende Omwenteling „ in den Jaare MDCCLXXXVII, zeer voornaame werktuigen zyn geweest in handen van den toenmaaligen 's Lands Geweldenaar WILLEM DE V, mitsgaders in „ die van zyne heerschzugtige Huisvrouwe, waar door eene menigte goede In- „ en Opgezetenen deezer Provincie, alleen uit hoofde van hunne bekende gevoelens, in het ſtuk van Staatkundige „ en Godsdienſtige Vryheid, door hetzelfde Hof zyn geoordeeld niet te moeten worden begreepen onder eene zo-

„ ge-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 34 13.

„ genaamde Generaale Amnestie, als we- LXXXVI.
„ ke hetzelve Hof de onbeschaamdheid BOEK.
„ hadt toenmaals aan de zo gezegde Staa- ———
„ ten van *Holland* en *Westfriesland* op te 1795.
„ geeven, en als nuttig en heilzaam voor
„ den Lande aan dezelve voor te draagen;
„ neemaar goed te vinden, en daaraan de
„ sterke hand der Justitie steeds te hou-
„ den, dat dezelve als Ballingen des Lands
„ moesten omdoolen, met verlaating van
„ Vrouw, Kinderen en Have, en alles
„ wat hun daar by eenigzins dierbaar was,
„ en daar by considereerende, dat een
„ Hof van Justitie, uit zodanige Leden
„ bestaande, in de tegenwoordige omstan-
„ digheden, met het belang des Volks
„ geenzins overeenkomstig, en in tegen-
„ deel daar aan ten hoogsten nadeelig zyn
„ moet, hebben wy ons verpligt gevon-
„ den den *Hollandschen* President in het
„ Hof Mr. CORNRAAD LE LEU DE WIL-
„ HEM, mitsgaders de Raaden Mr. FRAN-
„ COIS REYGERBOS, Mr. JOHAN VAN
„ NISPEN, Mr. PIETER ALEXANDER
„ VAN BOETZELAAR, Mr. HUIBERT
„ ELISA VAN MEERTEN, Mr. GERLACH
„ JAN HERBERT VAN DER HEIM, Mr.
„ JOAN GRAAFLAND *Joansz.*, Mr. ABRA-
„ HAM GROENEVELD en Mr. BOUDEWYN
„ OUDEWATER, als mede den Secretaris
„ Mr. PIETER GRAAFLAND, van hunne
„ respective voorsz. Bedieningen te dimit-
„ teeren, en te houden voor ontslaagen —
„ en wyders de Commisien van de *Zeeuw-*
„ *sche* Raaden Mr. JOHAN HENDRIK

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ MILET, Mr. JACOB VERHYE VAN CITTERS en Mr. STEPHANUS ADRIAAN „ VERNIERS VAN DER LOEF, van den „ Subſtitut Griffier en Secretariſen Mr. „ JOHAN THEODOOR ROYER en Mr. PIE„ TER JOHAN CHANGUION in te trekken „ en aan gemelde *Zeeuwſche* Raaden eene „ nieuwe *Hollandſche* Commisſie te rug te „ geeven; en daarenboven den gemelden „ Griffier BODT. Subſtitut Griffier en Se„ cretariſen ROYER en CHANGUION aan „ te ſchryven zich, tot nadere voorzie„ ninge, tuſchen Ul. en ons van het uit„ oefenen hunner werkzaamheden in hun„ ne reſpective Posten proviſioneel te ont„ houden. Terwyl wy het noodig geoor„ deeld hebben, Ul. van dit een en an„ der kennis te moeten geeven, in het „ vertrouwen, dat Gyl. wel zult willen „ medewerken tot het maaken van zoda„ nige ſchikkingen, als ten besten van de „ beide Provincien onderling geoordeeld „ zullen worden daar mede overeen te „ komen, en tot eene rigtige Adminiſtra„ tie van de Juſtitie onvermydelyk zullen „ worden gevonden."

't Zelve veranderd.

's Volgenden daags werden, in plaats der van hunne Ampten verlaatene Raaden ten deezen Hove aangeſteld de Burgers BAVIUS VOORDA JOHAN VAN NISPEN, WILLEM NICOLAAS HARTMAN, DANIEL JAN STEYN PARVÉ. CASPARUS BYLEVELD, JOHANNES VAN MAANEN *Senior*, LODEWYK ERNST DIERT VAN MELISSANT; tot Griffier HENDRIK ARNOLD KREET, en tot Secretariſen

ſen REIMOND SLICHER en BERNARDUS JACOBUS PERONEAU VAN LEYDEN (*).

1795.

Eerst benoemde Raad VOORDA verzogt, uit hoofde van zynen zes en zestigjaarigen ouderdom, en meer en meer toeneemende hardhoorigheid, van deeze post te mogen verſchoond worden, met aanbod om, ingevalle 'er geen ander gebruik van zyn Perſoon werd gemaakt, aan de *Leydſche* Hoogeſchool het Hoogleeraarſchap weder te zullen bekleeden (†). De gronden van 's geweezen Hoogleeraars verzoek om ontſlag werden billyk gekeurd, en in zyne plaats

VOORDA bedankt. REUVENS in diens plaats aangeſteld.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 6 en 7 Feb 1795.

(†) De Hoogleeraar VOORDA, die zich, wegens den Eed, by de Omwenteling des Jaars 1787, van zyn Post verlaaten zag, gelyk wy in 't breede vermeld hebben, zie onze *Vaderl. Hist.* XX. D. bl. 276—293. genoot thans eene volkomene Eersherſtelling. Het vonnis, ten gemelden tyde, over hem geſtreeken, hoe zeer ook, om 's Mans verdienſten, verzagt, werd thans als geheel onwettig, vernietigd, en hy herſteld als Gewoon Hoogleeraar in het Roomsch en Hedendaagsch Regt aan 's Lands Univerſiteit te *Leyden*. Nogthans zou hy, uit aanmerking zyner reeds gevorderde Jaaren, niet gehouden zyn tot het geeven van huislyke Leſſen, maar Publieke Leſſen mogen geeven, met ontſlag van het vaste Academiewerk, en vryheid om tot nut der ſtudeerende Jeugd, en tot luister van de Univerſiteit, dat geene te doen, wat hy zou oordeelen te behooren. 's Mans Jaarwedde werd op vier en twintig honderd Guldens bepaald. *Decreeten der Proviſioneele Repreſentanten van Holland* 25 Feb. 1795. Hy bekleedde die post tot zyn overlyden, in een zeventigjaarigen ouderdom, en op den 9 July des Jaars 1799. *N. Algemeene Kunst- en Letterbode* XII. D. bl. 18.

LXXXVI. BOEK.

plaats onverwyld, als Raadsheer, benoemd de Burger JAN EVERARD REUVENS.

1795. Veranderíng in de wyze van Regtſpreeken.

De meesten der nieuw aangeſtelde Raadsheeren tot het afleggen van den Eed en het doen der Verklaaringe ter Vergadering van *Holland* verſcheenen, deedt de Oudſte, VAN NISPEN, een gepaste Gelukwenſchings aanſpraak, gevolgd van eene Verklaaring, dat zy het hunne, in alle gelegenheden, zouden toebrengen, tot handhaaving van Regt en Geregtigheid, en bewaaring van de noodige Rust. Hy verzogt vervolgens voor zich en zyne Mederaaden, dat het Formulier der Sententien mogt veranderd worden, en van nu af aan luiden, *in Naam van het Volk van Holland*. Dit voorſtel werd onmiddelyk goedgekeurd, en teffens beſlooten, dat aan den Hoogen Raad, als mede aan de Regeeringen van Steden en Plaatzen, zou worden aangeſchreeven om voortaan Regt te ſpreeken uit *Naam van het Volk van Holland*. Voorts verzogt hy, dat, ingevalle door Veranderingen in het Landsbeſtuur, de Leden op geene andere wyze geplaatst, 'er nu voor als dan mogt worden beſlooten, dat zy deswegen, naar redelykheid, zouden ſchadeloos geſteld worden. Gereeden ingang vondt dit voorſtel. Voor de aangeboodene bywooning deezer Avondvergaderinge bedankt hebbende, vertrokken zy om zitting in het Hof te neemen (*).

Naa-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 13 Feb. 1795.

Naaverwant aan de gemelde Verandering was een voorſtel ter Vergadering van *Holland* in Bloeimaand gedaan tot het afſchaffen van den *Hoogen Raad* van *Holland* en *Zeeland*. De Burgers LA PIERRE, SPOORS, LEEMANS en ELOUT bragten een Verſlag uit daar toe ſtrekkende, en overeenkomſtig daar mede werd vastgeſteld, „ dat de Sententien, naa deezen dag, by „ het Hof van *Holland*, in *Hollandſche* zaa„ ken, uitgeſprooken, zouden zyn gewys„ den by arrest; dat daar van geen Ap„ pel, Reformatie of eenigerlei Provoca„ tie zou worden toegelaaten; behoudens „ voor die geenen, die zouden vermee„ nen daar in erreur gecommitteerd te „ zyn, het middel van Reviſie, volgens „ zodanig een Reglement als daar omtrent „ by de Vergadering van *Holland* alleen, „ of benevens de Repreſentanten van het „ Volk van *Zeeland*, binnen kort, zou „ worden gearresteerd." Ten zelfden dage benoemde men Gelastigden om met de Afgevaardigden van *Zeeland* in onderhandeling te treeden, ten einde in het vernietigen van het Geregtshof van den Hoogen Raade eenpaarig tuſschen de beide Gewesten zou kunnen worden gehandeld (*).

LXXXVI. BOEK. 1795. Voorſtel ter Afſchaffing van den Hoogen Raad.

Deeze onderhandeling hadt ten gevolge een Ontwerp van eenen nieuwen Lastbrief, een Reglement en Overeenkomst, als mede

Overeenkomst deswegen met

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 20 Mey 1795.

LXXXVI. BOEK.

1795. *Zeeland* getroffen en R. BAALDE tot Voorzitter gekoozen.

de een Voorſlag om het Hof met vier Leden te vermeerderen. Voor zo veel *Holland* betrof, droeg dit laatſte de goedkeuring weg, en werden gemelde Burgers daartoe gevolmagtigd, als mede tot het beëedigen en inleiden van den aanteſtellen Voorzitter deezes Hofs, en verder af te doen wat des met *Zeeland* nog onafgedaan was. De voordragt van den Burger RUDOLPH BAALDE tot Voorzitter van den Hove van *Holland* en *Zeeland* vondt by 't eerstgemelde Gewest goedkeuring. —— Aan den Voorzitter van den Hoogen Raad JOHAN BOREEL DE MAURREGNAULD werd de verzogte afſtand toegeſtaan, en aan hem hem, uit hoofde zyner hooggeklommene jaaren, en langduurige dienſten, het behoud van zyne voorige Jaarwedde verleend. Met verdere bepaalingen wat 'er in agt te neemen ſtondt ten opzigte van den nieuw aan te ſtellenen Voorzitter (*).

Inhuldiging des Voorzitters BAALDE.

Om de Inhuldiging deezes Voorzitters BAALDE, in wiens benoeming ook *Zeeland* hadt toegeſtemd, te voltrekken, waren van wegen *Holland* gelast de Burgers PIETER PAULUS, J. H. DE LANGE, L. T. DE KEMPENAAR, A. J. LA PIERRE, J. SPOORS en J. F. LEEMANS; uit *Zeeland* waren benoemd BONIFACIUS MATHIAS POTS, LEONARD CONSTANTYN VAN SONSBEEK, CORNELIS GERARDUS VAN BYLEVELD en IMAN CAU. Met veel ſtaatlykheids

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 6 July 1795.

heids en omslags ging zulks, naar 't oude gebruik, toe. Uit *Zeeland* hadt, volgens de beurtwisseling in dit aanzienlyk Ampt, de Voorzitter thans moeten verkooren worden; dan men was overeengekomen om de beurt, te deezer gelegenheid, aan *Holland* af te staan. LXXXVI. BURK. 1795.

Wat daar toe aanleiding gaf, zullen wy best voordraagen, met de woorden van den Burger P. PAULUS in diens Aanspraak te deezer gelegenheid. Hy liet zich, by den aanvange, in deezer voege hooren. Berigtgeeving deswegen in de Aanspraak van P. PAULUS.

„ Medeburgers! het is nog zo kort gele-
„ den, dat gylieden, door de Provisioneele
„ Representanten van het Volk van *Hol-*
„ *land* en *Zeeland*, in de Bedieningen, wel-
„ ke Gylieden in dit Hof bekleedt, zyt
„ aangesteld, of daar in bevestigd, dat wy
„ Ulieden niet behoeven te herinneren
„ wat aanleiding gegeeven hebbe tot daar-
„ stelling der Vacature, welke wy op
„ heden komen vervullen. 't Is bekend,
„ dat de President van deezen Raad ook
„ toen van zyn Post is verlaaten (*), en
„ dat byzondere omstandigheden alleen de
„ vervulling daar van, tot hier toe, heb-
„ ben doen uitstellen. Deeze, zedert
„ kort, geheel uit den weg geruimd zyn-
„ de, zo door de gewenschte terugkomst
„ van den Burger BAALDE, in zyn Va-
„ derland, als door de noodige schikkin-
„ gen, welke, wegens deeze gewigtige
„ zaak, tusschen de beide Provincien voor
„ af

(*) Zie hier boven bl 25.

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ af moesten gemaakt worden, ſtrekt het
„ ons tot een wezenlyk vergenoegen, dat
„ wy Ulieden, by deezen, kunnen kennis
„ geeven, dat de Repreſentanten van het
„ Volk van *Holland*, ingevolge eener vry-
„ willige overeenkomst, tuſſchen de beide
„ Provincien *Holland* en *Zeeland* gemaakt,
„ waar by de keuze van een Preſident,
„ *voor deezen reize*, aan hun wordt overge-
„ laaten, zich grondende op de goede
„ kennis die zy hadden van de wysheid
„ en ervaarenheid van den Burger Ru-
„ DOLPH BAALDE, zo in materie van Ju-
„ ſtitie als Politie, mitsgaders van zyne be-
„ kende regtvaardigheid, yver, getrouw-
„ heid en welgezindheid jegens het goede
„ Volk van *Holland* en *Zeeland*; ook in
„ de behartiging van deszelfs Vryheid en
„ Onafhangelykheid, waar van hy, in de
„ tyden der Verdrukking, die de Om-
„ wenteling van den Jaare MDCCLXXXVII
„ allerwegen vergezeld hebben, blyken
„ heeft durven geeven, denzelven met
„ eenpaarige ſtemmen van alle de Leden
„ dier Vergaderinge, en tot volkomene
„ Satisfactie van die van het Volk van
„ *Zeeland*, hebben benoemd en aangeſteld
„ tot bekleeding van den voorzeiden ſtaat
„ van Preſident, den Burger BAALDE."

Gelukwenſching des Voorzitters.

De Afgevaardigden van *Zeeland* deeden, by monde van den Burger POUS, daar toe gelast, door de Proviſioneele Repreſentanten des Volks van *Zeeland*, deszelfde Verklaaring wegens deeze keuze. Waar op de Burger P. PAULUS zyne Gelukwenſching

ſching, met deeze woorden, uitboezemde. LXXXVI.
„ De Gedeputeerden wenſchen derhalven BOEK.
„ U, Burger Preſident! nogmaals opregt- ——
„ lyk geluk met deeze uwe aanſtelling, 1795.
„ die U zo veel te waardiger moet wee-
„ zen, om dat zy de keuze is van eene
„ Vergadering van Vertegenwoordigers
„ eens vryen Volks, dat dezelve keuze
„ dan ook met zyne algemeene toejuiching
„ heeft vereerd en bekragtigd. Geheel
„ anders dan onder het voorig Beſtuur,
„ toen alles vloog en geſchiedde op den
„ wenk van genoegzaam één eenigen;
„ toen gunst alleen meest alle Ampten
„ en Bedieningen begaf, en de ſtem des
„ Volks in geenerlei aanſchouw werd ge-
„ nomen; maar veel eer allerwegen werd
„ geſmoord en onderdrukt. — De Gedepu-
„ teerden der beide Provincien wenſchen
„ U, uit den grond hunner harten, dat
„ het God Almagtig behaagen moge uw
„ aantevangen beſtuur en werkzaamheden,
„ met zynen goedgunſtigen Zegen te ag-
„ tervolgen, U, in uwe moeilyke en
„ zwaarwigtige Post te ſterken, en U al-
„ les te ſchenken, wat gy daar in noodig
„ hebt, om, zo veel van U kan afhan-
„ gen, zorg te draagen, dat Regt en
„ Geregtigheid aan ieder moge wedervaa-
„ ren, zonder aanzien van Perſoon, Denk-
„ wyze, Staat, of eenige andere, hoege-
„ naamde, het zy Politieke, het zy Gods-
„ dienſtige betrekkingen, of van welken
„ aart en natuur dezelve ook zouden mo-
„ gen weezen. —— De beide Commis-

LXXXVI. B.O.Z.K. 1795.

„ sien wenschen U dit des te vuuriger, „ naar maate de uitspraaken van deezen „ Raad steeds wigtiger staan te worden, „ daar de tyd niet verre meer af, ja ge- „ noegzaam gekomen is, dat hetzelve het „ hoogste Gerigtshof in alle Burgerlyke „ en Lyfstraflyke zaaken, voor beide de „ Provincien, staat te worden, en de staat, „ waar in gy optreedt, alzo de luister- „ rykste, maar tevens de belangrykste, is „ voor het geheele Volk, waar in nog „ immer eenig President van deezen Hove „ opgetreeden is, en waar in gy, in dit op- „ zigt, een geheel nieuwe loopbaan staat „ te beginnen. Dit werk, egter, daar gy „ 'er, op deezen voet, billyk den Zegen „ van den Hemel op wagten moogt, zal „ (wy twyfelen daar geenzins aan,) U „ niet minder gemaklyk en aangenaam „ worden gemaakt, door alle de Leden „ van deezen Raad, Mannen van beproef- „ de trouwe, bekwaamheid, ondervindin- „ ge en goeden wille; uit welken hoofde „ alleen, zy tot deeze posten nog onlangs „ aangesteld, of daar in op nieuw beves- „ tigd zyn, van welker blymoedige me- „ dewerking wy U, met het volkomenste „ vertrouwen, durven verzekeren."

Hier op begaf zich de Burger BAALDE, des verzogt, na het Voorzitterlyk Gestoelte; de Burger PAULUS stelde de beide Commissien in handen van den Griffier van den Hove, doende door denzelven eerst die van *Holland*, en vervolgens die van *Zeeland*, met de op den rug geschree-

ve-

vene Beëedigingen voorleezen. Alle deeze handelingen werden door Pous, wegens *Zeeland*, bekragtigd. — De Burger VAN NISPEN, die, als oudſte Raad, het Voorzitterſchap hadt waargenomen, begroette met eene korte, doch kleinmeende, Reden, den nu aangeſtelden Voorzitter. LXXXVI. BOEK. 1795.

De Burger BAALDE vatte het woord en voerde 't zelve op eene wyze, dat wy hem in ons Geſchiedblad, voor de Naakomelingſchap, moeten doen ſpreeken. — Redenvoering van BAALDE by de Aanvaarding.

„ Burgers, Gecommitteerden der Proviſioneele Repreſentanten van *Holland* en *Zeeland*! Burgers, Raaden en Miniſters van den Hove! — Nimmer hadt ik, toen ik, in April MDCCLXXXVIII, deeze Raadzaal verliet (*), kunnen denken, dat ik, na zeven jaaren omzwervens, op eene zo luisterryke wyze, als my thans gebeurt, weder in dezelve zou worden ingeleid. Ik loof deswegen den Almagtigen, wiens wegen onnaſpeurelyk zyn, en volg, onder inwagting van zynen vermogenden byſtand, de ſchikking van zyne altoos wyze Voorzienigheid!

„ Ik betuig Ulieden, Burgers Gecommitteerden der Proviſioneele Repreſentanten! myn opregten dank, voor de eere my beweezen, voor de veelvuldige moeite by deeze plegtige Introduc-

(*) Zie wegens de verlaating van deezen Lande door dien Burger, onze *Vaderl. Hist.* XX. D. bl. 332.

LXXVI. BOEK.

1795.

„ dúctie genomen, en voor de over my
„ uitgeſprookene Zegenwenſchen.

„ Geene mindere erkentenis betuig ik
„ aan de Proviſioneele Repreſentanten van
„ het Volk der beide Gewesten, Ulieder
„ Committenten, voor hun vertrouwen
„ in de op my uitgebragte keuze en aan-
„ ſtelling betoond. Zyn myne vermogens
„ niet evenredig aan het gewigt van de
„ my opgedraage Post, zullen egter myne
„ zuivere en yverige poogingen, my hun-
„ ne gunst en beſcherming, in welke ik
„ my aanbeveele, niet onwaardig maaken.

„ Ontvangt te gelyk myne Heilbede
„ over derzelver beſtuur; dat alle hunne
„ deliberatien en beſluiten, kenmerken
„ draagende van de wysheid, langmoedig-
„ heid en regtvaardigheid van een Opper-
„ weezen, welke zy op aarde vertegen-
„ woordigen, ſpoedig alle geledene ram-
„ pen doe vergeeten, alle tweedragt uit-
„ delgen, de zo zeer gewenschte eendragt
„ herſtellen. Dat zy ſteeds, tot belo-
„ ning van hunne trouw en arbeid, de
„ liefde en agting van hunne Medebur-
„ gers, de bewondering en eerbied der
„ Vreemden, de goedkeuring en beſten-
„ digen Zegen van den Regeerder van 't
„ Geheelal genieten mogen; ten einde het
„ lieve Vaderland behouden en tot den
„ hoogſten trap van welvaard en luister
„ gevoerd worde; ten einde de by de
„ Revolutie daargeſtelde Vryheid, Gelyk-
„ heid, en Regten van den Mensch be-
„ vestigd, en aan de laatſte Naakomeling-
„ ſchap

„ ſchap ongeſchonden overgebragt, tot LXXVI.
„ aan het einde der Eeuwen, voorwerpen BOEK.
„ van erkentenis mogen zyn en blyven! ——
„ Dan, daar de welvaard van den Staat, 1795.
„ 't geluk van ieder Burger in 't byzon-
„ der, van het behoud deezer waarde Pan-
„ den afhangt, mogen wy ons niet tot
„ bloote wenſchen, tot eene alleen in
„ klanken beſtaande Vaderlandliefde be-
„ paalen, 'er worden thans geen ſchyn,
„ geen ſchaduw, maar realiteit en daaden
„ gevorderd.....

„ Ongeveinsde Eerbied voor het Opper-
„ weezen, in wiens hand zegen en vloek
„ berusten; —— Opregte Liefde tot onze
„ Naasten, die niet alleen in eenen Gods-
„ dienſtigen, maar ook in eenen Bur-
„ gerlyken zin, alle onze Medebroeders
„ zyn; —— Onbepaalde Gehoorzaamheid
„ aan de Wetten, zonder welke geene
„ Maatſchappy kan beſtaan; —— Uitoe-
„ fening van zedelyke Deugden, door de
„ Godlyke Openbaaring in haar waare
„ daglicht, met volle nadruk, voorgeſteld,
„ zonder welke alle Wetten kragtloos en
„ onvoldoende zyn; —— Onvermoeide
„ vlyt en yver van ieder Burger in zyn
„ Beroep; —— Opoffering van allen Ei-
„ genbelang aan het Algemeene Welzyn —
„ Edelmoedigheid en Regtvaardigheid, —
„ kunnen alleen, zo als te meermaalen is
„ opgemerkt, een Volk verhoogen, en de
„ grondvesten zyn van een Nationaal Ge-
„ luk!

„ Op ons — waarde Amptgenooten en

„ Ministers van dit Hof! welken ik steeds
„ zal verpligt blyven voor myne vriendelyke aannee-
„ ming in het midden van Ulieden, en voor al het goede my door
„ den mond van onzen Medebroeder VAN NISPEN toegewenscht —— op ons,
„ welken geroepen zyn om de Representanten der Natie van Raad te dienen —
„ om uit naam van een Vry Volk Regt
„ te spreeken —— om de geheiligde Regten van het Menschdom te beschermen,
„ de goede Orde te handhaaven, en, de
„ Misdaaden te straffen —— op ons, berust eene dubbele verpligting om deeze
„ Deugden in onzen handel en wandel,
„ en in onze regtspraaken, onbuigzaam aan
„ te kleeven.

„ Dezelve bepaalen zich in geenen enge kring. Geene Regtvaardigheid kan
„ zonder Waarheid bestaan. Om deeze
„ te ontdekken, is eene gevestigde aandagtige onbezweeke arbeid noodzaaklyk.
„ Om wettig en verstandig te adviseeren,
„ om wel en regt te oordeelen, worden
„ uitgebreide kunde, bedaarde overweeging, voor al aflegging van vooroordeelen, verzaaking van hartstogten en drif-
„ ten vereischt. Een regtvaardig Regter
„ moet het Goud veragten, geen Vrienden of Maagen kennen, allen Eigenbelang en Menschenvrees verre van zich
„ afwerpen.

„ Is dit niet altoos even naauwkeurig
„ in agt genomen, heeft de Politie wel
„ eens invloed op de Justitie gehad, laat

„ ons

„ ons de dwalingen dier tyden afkeuren, LXXVI.
„ voorzigtig vermyden; maar daar by niet BOEK II.
„ te lang ſtille ſtaan — onze Voorgan- ——
„ gers hadden ook uitmuntende deugden, 1795.
„ beminnelyke hoedanigheden, deeze moe-
„ ten ons tot voorbeelden van naavol-
„ ging, hunne gebreken, in tegendeel, tot
„ eene leerzaame herinnering verſtrekken,
„ dat de onvolmaaktheid het onafſcheide-
„ lyk deel is van het menſchlyk geſlacht.

„ Laaten wy, om de menigvuldige klip-
„ pen, die ons, in onze Ampten, omrin-
„ gen, te ontwyken, nimmer de tegen-
„ woordigheid van den Regter van Hemel
„ en Aarde, uit het oog verlieſen, en in
„ onze binnenkameren van hem ſmeeken
„ eene ruime maate van hemelſche Wys-
„ heid, welke niet trotsch, maar nederig,
„ zuiver, vreedzaam en beſcheiden is,
„ gezeggelyk, onpartydig, vol van barm-
„ hartigheid en goede vrugten.

„ Het moet Ulieden niet verwonderen,
„ Burgers Gecommitteerden, en Burgers
„ Amptenaars en Miniſters! dat de uitge-
„ ſtrektheid deezer Pligten, 't gevoel van
„ myne geringheid, in vergelyking van hun,
„ welken vóór my deeze zo wigtige als
„ moeilyke Post bekleed hebben, het aan-
„ vaarden van dezelve, myn hart beklem-
„ men, en mistrouwen op my ſelven in-
„ boezemen.

„ Dan, daar ik begryp, dat elk regt-
„ ſchaapen Burger zyne vermogens, hoe
„ gering dezelve ook zyn, vooral in hach-
„ lyke tydsomſtandigheden, aan het Va-

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ derland verſchuldigd is, heb ik niet ge-
„ aarſeld, op een voorloopig aanzoek,
„ herwaards te rug te keeren, en voorts
„ aan de roeping der Proviſioneele Re-
„ preſentanten des Volks op my uitge-
„ bragt, te gehoorzaamen, en dienvol-
„ gende, vertrouwende op de kragtdaa-
„ dige hulp van HEM, die den nederigen
„ Wysheid en de zwakken Kragten ver-
„ leent, wyde ik my thans geheel en al
„ aan den dienst myner Medeburgeren;
„ ik verheug my werkzaam te kunnen
„ zyn in een vak, waar toe ik van der
„ jeugd ben opgeleid, waar in ik het
„ grootſte deel myns leevens heb door-
„ gebragt.

„ Dezelfde gevoelens van cordaatheid,
„ ſtandvastigheid en gemaatigdheid, van
„ Gelykheid der Regten aller Menſchen,
„ welke ik ook, hangende de voorige Re-
„ volutie van MDCCLXXXVII, doch zon-
„ der vrugt, in deeze Raadzaal beleden
„ heb, breng ik met my terug. Die zul-
„ len thans, nu menschlievenheid, edel-
„ moedigheid en regtvaardigheid, by de
„ opening der eerſte Vergadering der Re-
„ preſentanten des Volks, zo nadruklyk
„ zyn aanbevolen, my op nieuws bezie-
„ len; en, beantwoorden myne kragten
„ aan myne welmeenende poogingen, zul-
„ len de Proviſioneele Repreſentanten,
„ en Gylieden, Medeamptgenooten! over
„ myn aanweezen alhier te vrede zyn.
„ Haapert het my aan doorzigt, verſlaauwt
„ de yver, door klimmende jaaren; heb

„ ik

„ ik het ongelak om af te wyken, waar- LXXXVI.
„ ſchuwt my broederlyk; ondersteunt my BOEK.
„ met uwe hulp, verlicht my door uwe ——
„ kunde en wysheid; ſchenkt my uw ver- 1795.
„ trouwen en vriendſchap.

„ En tragten wy dus allen te zamen,
„ door een vlytig gebruik onzer ver-
„ ſchillende talenten, het Vaderland, en
„ onze Medeburgers, nuttig te zyn. ——
„ Tragten wy te wege te brengen, dat
„ de zekerheid voor het Leeven, de Eer
„ en de Bezittingen van ieder voortduu-
„ re. —— Dat het Regt ſpoedig, onge-
„ krenkt, zonder aanzien van Perſoonen,
„ worde uitgeoefend. —— Dat de Wet-
„ ten daadlyk gehandhaafd worden, en het
„ zwaard der Geregtigheid allen geweld
„ beteugele. —— Dat dit Hof, 't welk
„ eerlang het Opperſte Gerigt der beide
„ Gewesten zal uitmaaken, een ſchrik en
„ wreeker zy, niet van verſchillende ge-
„ voelens, maar van alle opzettelyke boos-
„ heid. —— Een veilige toeverlaat voor
„ de verdrukte onſchuld, en eene beſten-
„ dige waarborg voor de Vryheid en Ge-
„ lykheid der Regten van den Mensch (*)."

De Burger PAULUS gewaagde, in zyne Aanſpraak, hoe de tyd niet verre af, en genoegzaam gekomen was, dat dit Hof het Hoogſte Gerigtshof voor *Holland* en *Zee-*

Vernietiging van den Hoogen Raad met de

(*) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 23 July 1795. In het Verbaal der Verrigtingen vindt men al het omſlagtige, 't welk, te dier gelegenheid, plaats greep.

LXXVI. BOEK. 1795.

Zeeland stondt te worden: door de beraamde vernietiging van den *Hoogen Raad*, en de vermeerdering van dit Hof met zeven Leden, van welken *Holland* vyf, en *Zeeland* 'er twee stondt te benoemen. Dit kwam tot stand in Herfstmaand, wanneer men zulks, by openbaare Afkondiging bekend maakte, en betuigde dit gedaan te hebben „ tot menagement van 's Lands Financien, „ en tevens ter bekorting van de Proces„ sen, welker vermenigvuldiging niet an„ ders dan ten nadeele der Maatschappy, „ en goede Ingezetenen strekte." Voorts de geheele inrigting van dit nieuw ontwerp der Regtsbehandelinge bekend maakende. Aangezien, door de nieuw beraamde schikkingen de bezigheden van het Hof merklyk stonden vermenigvuldigd te worden, werd het getal der Raaden in den Hove met vier vermeerderd; twee deezer zouden door *Holland*, twee door *Zeeland* benoemd worden. Den tienden van Wynmaand was de dag waar op de Hooge Raad alle deszelfs verrigtingen moest staaken, met overleevering aller Papieren aan de Commissie tot afdoening der zaaken gesteld (*). Tot

veranderingen daar uit geboo. ren.

(*) De Publicatie den 18 Sept. 1795 gedagtekend, is te vinden in de *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 30 Sept. Dezelve is ook geheel voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5684—5689. Zy is vry breedvoerig en stelt den Volke voor op welk een voet de beide Gewesten overeen gekomen waren. Zy behelst de Instructie en Reglement voor de Commissie tot afdoening van de zaaken ter Cognitie van het gemortificeerd Collegie van

Tot deeze Commissie werden van wegen *Holland* en *Zeeland* Gelastigden benoemd. Deezen moesten, schoon door de twee Gewesten gezonden, hunne Aanstellingsbrieven van die beide ontvangen. Een daggeld van zes Guldens werd ieder der Leden toegelegd, wanneer zy tot het verrigten van bezigheden, hier uit voortvloeijende, daadlyk zaten; in die daggelden zou *Holland* en *Zeeland* ieder de helft betaalen. Voorts zouden zy de *Rapportgelden*, de verdere *Leges* en *Jura*, onder welk eene benaaming het ook zy, genieten op denzelfden voet als by den Hoogen Raad had plaats gegreepen (*).

LXXVI. BOEK. 1795.

Op voordragt des Voorzitters by de Provisioneele Representanten van *Holland* werd goedgevonden van wegen de Vernietiging van het Collegie van den Hoogen Raade, het Hof van *Holland* te volmagtigen, om uit deszelfs midden met en benevens de twee Leden, die van wegen het Hof van *Holland* in het Collegie der *Societeit* in *'s Gravenhaage* zitting hadden, nog één Lid daar zitting te doen neemen.

De Raad van *Vlaanderen*, te *Middelburg* vergaderende, werd door veelen geoordeeld

De Raad van *Vlaanderen* vernietigd.

van den Hoogen Raad gestaan hebbende; als mede het Reglement voor den Hove van *Holland* en *Zeeland* by gelegenheid der Vernietiginge van het Collegie van den Hoogen Raad.

(*) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 28 Sept. 1795.

LXXXVI BOEK. 1795.

deeld, geheel overtollig geworden te zyn zints geheel *Staatsvlaanderen* aan de *Franſchen* was afgeſtaan; die van *Zeeland* bragten 'er veel tegen in, befchouwden de daar toe genomene Beſluiten als te voorbaarig (*); doch zy kwamen 'er eerlang toe om daar in met de overige Bondgenooten op eenen voet te werk te gaan, tevens voorſtellende eene behoorelyke ſchavergoeding aan de Leden en Ministers van denzelven. Waar op ter Vernietiging beſlooten werd, en het andere eene nadere overweeging aanbevolen (†).

De Leden der Hooge Vierſchaar van *Zuidholland* afgezet en nieuwe aangeſteld.

Groote veranderingen greepen, in andere Collegien, plaats. A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT, Baljuw van *Zuidholland*, gaf by eenen Brieve den Proviſioneele Repreſentanten van *Holland* te verſtaan, dat de tegenwoordige Leden van den Hove en Hooge Vierſchaar van *Zuidholland*, althans de meerderheid van dezelven, de doorſlaandſte blyken gegeeven hadden van het thans in den Lande aangenomen Regeeringsbeſtuur niet te zyn toegedaan: weshalven hy voorſtelde 't zelve, benevens den Secretaris, af te zetten. Teffens eene benoeming van drie en dertig Perſoonen inzendende om 'er elf uit te kiezen; en eene benoeming van drie Perſoonen; ten einde daar uit een Secretaris aan te ſtellen. —— Gereeden ingang vondt diens voor-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4797—4801.
(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 16 Oct. 1795.

voordragt. Men herinnerde zich levendig, welk een taal veele Leden van deeze Vierſchaar tegen de *Franſchen*, en die deezer poogingen in den Lande, vóór den inval, begunſtigden, hadden gevoerd (*). Allen werden zy ontzet van hunne posten, en de verkiezing geſchiedde oogenbliklyk uit de benoemde Perſoonen (†).

Een Committé van Waakzaamheid in *Holland* aangeſteld.

Rustlooze woelingen, om de pas ontlooke Vryheid in haare geboorte te ſmooren, en alle daar toe ſtrekkende oogmerken en werkzaamheden te ontdekken, deeden de Vertegenwoordigers des *Hollandſchen* Volks een *Committé van Algemeene Waakzaamheid voor het Volk van Holland* benoemen. Zy verkoozen de Burgers VAN HOGENDORP, SPOORS, LA PIERRE, H. GEVERS, G. VAN OLIVIER, VAN SONSBEEK, FENNEKOL en VON LIEBHERR. Dit was het middelpunt, in *'s Gravenhaage*, waar in alle Committés van Waakzaamheid en Veiligheid, in geheel het Gewest reeds plaats hebbende, of nog aan te ſtellen, moesten zamenloopen; en werden alle Civiele, Crimineele, Militaire en Gewapende Burgermagten uitdruklyk gelast aan 't zelve allen byſtand te geeven, en te doen geeven. Van die aanſtelling werd de nóódige

(*) Wy hebben die taal onzen Leezeren doen hooren in het XXVII. D. onzer *Vaderl. Hist.* bl. 141 *enz.*

(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 6 Maart 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795.

dige aanschrijving gedaan (*). Zo veelvuldig, als moeilyk, waren de werkzaamheden deezes Committés; menigmaal zullen wy 't zelve ontmoeten.

Veranderingen in de Baljuwdien in *Holland.*

Niets was zekerder, niets hadt langer in 't ooge geloopen, en tevens zeer veel toegebragt om misnoegen in den Lande te verwekken, en leevendig te houden, dan dat de Amptenaaren, wier aanstelling van 't Landsbestuur afhing, allen bykans, zints de Omwenteling des Jaars MDCCLXXXVII, door Stadhouderlyken invloed, en van eenen daar aan beantwoordenden stempel waren. Deezen mogten, by het wisselen des Staatsgetys verwagten, dat hunne Ampten veeg stonden. Waren de Regeeringen in de Steden en ten Plattenlande veranderd, de Baljuwschappen hadden een dergelyk lot te wagten.

Eenige veranderingen in dit stuk.

Wegens veele en de voornaamste in *Holland* geschiedde een voordragt te hunner Afzettinge, die welhaast volgde met inplaatsstellinge van anderen (†). Te wydloo-

(*) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 1 Mey 1795.

(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 18 Feb. 1795. Met één woord melden wy als ten deezen dage veranderd.

Voor L. P. VAN TETS Baljuw van *Zuidholland* A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT.

Voor P VERMEULEN, Baljuw van *Kennemerland* J. J. CAMBIER.

Voor W. VAN DER HOEVEN, Baljuw van *Woerden* H. COSTERUS.

Voor A. F. VAN DER DUYN, Baljuw van *Woudrichem* D. VAN HELDE.

Voor

hoopig zouden wy worden niet alle deeze Veranderingen op te haalen; slegts het eene en ander daar toe behoorende, ten kenschets dier dagen dienende, willen wy vermelden. LANDV. BOEK. 1795.

GERRIT CORVER HOOFD, Drossaart en Kastelein van den Huize van *Muiden*, Baljuw en Dykgraaf van *Naarden* en *Gooyland*, Hoofdofficier van *Weesp*, *Weesper Carspel* en *Hoog Bylmer*, mitsgaders Dykgraaf der Zeedyk beoosten *Muiden*, verzogt van deeze posten ontslaagen te worden. By de ontslagsvergunning werd onmiddelyk tot dien Opvolger benoemd. Mr. SAMUEL IPERUSZ. WISELIUS, thans Secretaris der Provisioneele Representanten van *Holland*. Naa dankbetuiging voor deeze onverwagte benoeming, verklaarde hy zeer getroffen en gevoelig te zyn over het vertrouwen in hem hier mede gesteld: dat hy 't zelve dan ook niet zou verydelen; maar dat hem deeze benoeming daar om dies te aangenaamer was: dewyl hy evenwel, binnen kort, zou genoodzaakt zyn, uit hoofde zyner zaaken, na *Amsterdam* te rug te keeren, en hy nu in staat gesteld wierd, om te gelyk met derzelver waarneeming, in eene andere betrekking, nutrig te kunnen zyn aan den Lande (*). CORVER HOOFD bedankt voor zyn Baljuwschap.

Wel-

Voor M. J. D. VAN SLINGELAND, Baljuw van *Stryen*
CORNELIS MAASDAM.
Voor J. VAN DEN BRANDELER, Baljuw van *Buitenland*
JAN VAN DRIEL *Jacobsz.*

(*) *Deereesen der Prov. Rep. van Holland* 24 Feb. 1795.

LXXXVI. BOEK.

1795.

S. I. Wiselius in dens plaats aangesteld, wordt door de Burgers gewraakt en waarom.

Weinig dagen mogt hy zich, in dit vooruitzigt, verblyden. Een Brief der Municipaliteit van *Weesp* gaf der Vergadering te leezen, dat zy de aanstelling van Mr. S. I. Wiselius met veel bevreemding hadden vernomen; dat, hoe zeer zy wel wilden bekennen tegen den Burger Wiselius niets personeels te hebben, daar hun zyne waare Vaderlandsche en Revolutionaire denkwyze volkomen bekend waren; zy egter aan de Vergadering, met eene Republikeinsche rondborstigheid, moesten verklaaren, dat zy, (op gronden van 's Vergaderings openlyke erkenning der Regten van den Mensch en Burger,) nimmer konden noch zouden erkennen eenigen Baljuw of Hoofd der Crimineele Justitie, dan zulk eenen, die door hunne Burgers behoorelyk was verkooren, dat het der Vergaderinge volkomen bekend was, hoe de meeste *Hollandsche* Steden, van dit hun onvervreemdbaar Regt hadden gebruik gemaakt, en het gevolglyk met 's Vergaderings openlyke erkenning niet strooken zou, wanneer men de uitoefening van dat zelfde Regt aan de even vrye Medeburgeren hunner Stad en het Platteland, wilde ontneemen: weshalven zy verzogten, ten einde alle onaangenaamheden te vermyden, dat door de waardige Vertegenwoordigers van het Volk van *Holland*, ten spoedigsten zodanig eene beschikking, ten deezen aanzien, mogt vallen, als overeenkomstig was met derzelver Verklaaring van de Regten van den Mensch en Burger. Te meer

meer om dat de *Titulature* van Hoofdofficier over de Stad *Weesp*, op geen voorgaande Commissie, hoe genaamd, gegrond was.

Met hoe veel genoegen, met welk een blyde vooruitzigt, de Burger WISELIUS de op hem uitgebragte benoeming ontvangen hadt, deedt deeze Burgertaal hem van gedagten veranderen, en verklaaren, dat hy zich gedrongen vondt om op zyn ontslag en het intrekken van het op hem gevallen Besluit, aan te dringen. Zo geheel vry van Amptbejag, begaf hy zich buiten de Vergadering; terwyl zyne zaak stondt behandeld te worden. De Voorzitter deedt omvraag wegens het verzogte Ontslag, en men aarzelde niet hetzelve te verleenen. Dit hem by zyn weder binnen treeden aangekundigd zynde, berustte hy gereed in 't genomene besluit (*). Hy onderwerpt zich hier aan.

De Stedehouder des Baljuws van *Rhynland* J. A. PAPENSTECHER diende een Verzoekschrift in, wegens het behandelen der Crimineele Justitie, uit hoofde der afweezigheid des Baljuws WILLEM LODEWYK *Graaf* VAN STARRENBURG: dan ten zelfden tyde werd beslooten laatstgemelden, als Baljuw en Dykgraaf van *Rhynland* af te zetten, en den Stedehouder aan te schryven om zich van alle verrigtingen, de Gerigtsoefening betreffende, te onthouden. Onverwyld werd tot Baljuw en Hoe het zich met het Baljuwschap van *Rhynland* toedroeg.

(*) *Besteeten der Provisioneele Rep. van Holland* 28 Feb. 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795.

en Dykgraaf van *Rhynland* aangesteld Mr. WILLEM COSTERUS (*). — Het leedt slegts weinige dagen of de Burger VAN VOORST deelde der Vergaderinge mede, dat zyne Afvaardigers, de zeventien Burgeryen van *Rhynland* een Committé Revolutionair hadden benoemd, om het Collegie van Baljuw en Welgebooren Mannen van *Rhynland*, met derzelver Ministers te verlaaten van hunne posten, dat zy dit werklyk tan uitvoer gebragt, een Collegie van Welgeboorene Mannen aangesteld, en den Burger W. COSTERUS tot Baljuw, voor één maand, benoemd hadden. Hoe zeer deeze Volkskeuze met die der Vergaderinge strookte, wankelde dezelve zo verre, dat hy van dit Ampt, voor een korten tyd verlaaten; doch weder door het Volk daar toe aangesteld werd, zich verheugende de goedkeuring der Ingelanden te mogen wegdraagen (†).

Aanschryving wegens de Baljuwen enz. in Holland.

Op eene menigte van Plaatzen ging die Afzetting en Aanstelling der Baljuwen en Crimineele Officieren met veel ongeregeldheids toe. Partyschap speelde daar in eene hoofdrolle. Klagten van wederzyden waren 'er het onvermydelyk gevolg van. Hier in was voorziening noodig. Tweespalt, en daar uit spruitende Regeeringloosheid, met alle de jammeren daar aan

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 12 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 28 Feb. en 5 Maart 1795.

aan verknogt, eischte eene spoedige voorziening. Deeze deeden de Provisioneele Representanten van *Holland*, hunne Medeburgers omtrent de Ampten van Baljuwen, en allen, die aan het hoofd der Criminéele *Justitie* waren, in deezer voege, op den zeden van Lentemaand aanschrijvende — „ Wy hebben gemeend, dat het „ onze eerste pligt was, by het aanvangen onzer bezigheden, de Regten van „ den Mensch en den Burger, en de Souvereiniteit van het Volk, plegtig te erkennen, gelyk wy gedaan hebben by „ onze Publikatie van één en dertig January laatstleden, en wy hebben steeds „ in het oog gehouden alle onze werkzaamheden, op die eeuwige en onveranderlyke Grondbeginzelen te doen rusten. „ Het is daarom, dat wy daadlyk het „ onderscheid der stemmende en niet stemmende Steden, als volkomenlyk tegen „ die beginzelen strydende, hebben vernietigd, en de Gedeputeerden van de „ zogenaamde Kleine Steden en het Platteland in onze Vergadering, admitteeren; en om dezelve reden hebben wy „ gemeend ons niet te moeten inlaaten in „ de Huishoudelyke Schikkingen van eenige Steden of Dorpen, in het vertrouwen, dat alle onze Medeburgers, even „ als wy, zullen begrypen, dat alle deeze „ Schikkingen niet kunnen zyn dan provisioneele, tot den tyd, dat eene Nationaale Conventie van het geheele *Bataafsche Volk* plaats zal hebben, wan-

1795.

„ neer het geheele Volk zynen wil door
„ Vertegenwoordigers zal doen blyken.
„ Dan, hoe zeer wy ſteeds in het oog
„ zullen houden het vertrouwen door on-
„ ze Medeburgeren in ons geſteld, niet
„ verder te gebruiken, dan noodig is tot
„ het bereiken der oogmerken, om welke
„ wy tot deeze Vergadering zyn benoemd,
„ meenen wy egter aan het geheele Volk
„ van *Holland*, wiens Vertegenwoordigers
„ wy zyn, verſchuldigd te weezen, te
„ zorgen, dat tot Ampten van Baljuwen,
„ en allen, die aan het hoofd der Crimi-
„ neele Juſtitie zyn, niemand worde be-
„ noemd, dan zulke Perſoonen, welke be-
„ kend zyn als de Grondbeginzelen van
„ Vryheid en Gelykheid en de Regten van
„ den Mensch toegedaan, en met al hun
„ vermogen zullen medewerken tot het
„ vaſtſtellen eener Regeeringsvorm, door
„ welke 's Volks geluk op duurzaame gron-
„ den gevestigd worde, en byzonder om
„ tegen te werken en behoorelyk te doen
„ ſtraffen; alle zodanige oproerige geſprek-
„ ken of gedraagingen, welke de alge-
„ meene rust zouden ſtooren, en het be-
„ paalen van de Regeerigsvorm hinderlyk
„ zyn. —— En het is dus, om dat het
„ belang van alle onze Medeburgers, die
„ wy vertegenwoordigen, vordert, dat in
„ alle Plaatzen vertrouwde Perſoonen aan
„ het hoofd der Juſtitie geplaatst zyn;
„ dat wy het als een onvermydelyken
„ pligt hebben beſchouwd, te moeten
„ zorgen, dat alle Perſoonen, het zy als

„ Bal-

„ Baljuwen, Crimineele Schouten, Dros- LXXXVI.
„ ſaarden, of generaalyk alle Perſoonen, BOEK.
„ welken uit naam van het Volk, Regt ——
„ eiſchen, door de Vertegenwoordigers 1795.
„ van het geheele Volk zullen worden
„ geconfirmeerd, en van deeze Vergade-
„ ring hunne Commisſien ontvangen.

„ Wy durven ons vleijen, dat onze
„ Medeburgers genoegzaame en overtui-
„ gende blyken hebben ontvangen van on-
„ ze zorgvuldigheid om niemands Regten
„ te krenken, dan dat zy bevreesd zou-
„ den zyn, dat men ons zou verwyten,
„ eenige inbreuken op de Regten onzer
„ Medeburgeren te zullen maaken; en
„ wy kunnen dezelve verzekeren, nim-
„ mer hun, die verkooren zyn, hunne
„ Commisſien te zullen weigeren, ten zy
„ 's Volks belang, het geen aan onze
„ zorge is toevertrouwd, zulks volſtrekt-
„ lyk vordert; terwyl alle deeze ſchik-
„ kingen niet kunnen zyn dan proviſio-
„ neel, en zich niet langer uitſtrekken,
„ dan tot den tyd, dat de Nationaale
„ Conventie de finale bepaalingen, we-
„ gens die aanſtellingen, zal hebben ge-
„ maakt.

„ Wy verzoeken U derhalven, om te
„ willen opgeeven, en wel binnen den tyd
„ van acht dagen, na ontvangst deezes,
„ wie in uwe Stad of Dorp tot waarnee-
„ ming van het Regt der Hooge Over-
„ heid is aangeſteld, 't zy onder den naam
„ van Publieken Aanklaager, Baljuw, Cri-
„ mineele Schout, Drosſaart of eenige

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ andere; ten einde van ons, als het ge-
„ heele Volk deezer Provincie vertegen-
„ woordigende, geapprobeerd te worden,
„ en hunne Commissie te ontvangen; en,
„ zo dezelve het vertrouwen van het ge-
„ heele Volk niet waardig was, een an-
„ der door ons benoemd te worden (*)."

Schikking op de Verzoekschriften gemaakt.

Over hoe veele Baljuwschappen reeds mogt beschikt weezen, was het aantal der aanschryvingen, ten gestelden tyde, zo groot, en het leezen dier Brieven verspilde zo veel tyds, dat men, op voordragt des Voorzitters, besloot, om het leezen deezer Brieven, en het maaken van eene naauwkeurige lyst, in handen te stellen van het zeer onlangs opgerigte *Committé tot het naazien der Requesten* (†).

Gevolgen eeniger Verkiezingen.

Schoon verre de meeste Verkiezingen, op Vryheidsvoorstanders gevallen, de volle goedkeuring der Vergaderinge wegdroegen, trof men 'er aan, welke dit lot niet te beurt viel, en hadt men, op eenige Plaatzen, met Verkiezingen te doen, die niet dan gewraakt konden worden, van wegen eene benoeming op Persoonen gevallen, in deeze dagen, niet geschikt tot het bekleeden van regterlyke Ampten; terwyl hier en daar heevige twisten ontstonden tusschen de Patriotten en Prinsgezinden. Bykomende omstandigheden hadden ook zomwylen het niet terstond inwil-

(*) *Jaarb. der Bataafsche Republiek* II. D. bl. 84.
(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 18 Maart 1795.

willigen der keuze ten gevolge. Zo ſchreef de Municipaliteit van *Naarden* en het *Gooyland*, dat zy, op de aanſtelling van den Burger GABRIEL HERCULES VAN LOON tot Baljuw, de goedkeuring der Vergadering verzogt. In dien Brieve noemden zy zich *Repreſentanten van het Volk van Gooyland*; deeze aangemaatigde titulature kon men niet doorlaaten: daar de Vergadering geen ander, dan het *Volk van Holland*, kon erkennen: waar om zy, zonder eenigzins de bekende denkwyze des Burgers VAN LOON te verdenken, deezen Burger, wegens dat Diſtrict, op de Vergadering tegenwoordig, verzogten deswegen de Municipaliteit van *Naarden* en het *Gooyland* kennis te geeven; ten einde hier omtrent eene andere voorſtelling te doen (*). LXXVI. BOEK. 1795.

Het maaken eener ſchikking, op de Hooge, Middelbaare en Laage Heerlykheden; de in handen geſtelde Verzoekſchriften, wegens Schouten en Secretariſſen ten Plattenlande in *Holland*; het daarſtellen van toevoorzigt op de Dyk- en Waterwerken, behoorende tot de Heemraadſchappen en Watergraafſchappen, baarde, van vroeg af, veel overlegs en bezigheids. Een Ontwerp deswegen beraamd, werd der Vergaderinge, op den zeventienden van Sprokkelmaand voorgedraagen, en hadt, naa het ondergaan van eenige veranSchikkingen op de Dyk- graaf- en Hoogheemraadſchappen gemaakt.

de-

(*) *Decreeten der Prov. Repreſentanten van Holland* 18 Maart 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795.

deringen, eene Afkondiging ten gevolge; waar aan men naa eenig tydsverloop oordeelde eenige Veranderingen en Verbeteringen te moeten toevoegen (*).

Byzonder hoog waren de geſchillen gereezen, in de Dykcollegien, onder de Dyken Watergraaven, Heemraaden, Hoofd-Ingelanden, Waardsmannen, Poldermeesteren, Secretarisſen en Penningmeesteren. *Rhynland* leeverde hier van een voorbeeld op, 't welk veel werks verſchafte, met onaangenaame omſtandigheden vergezeld ging, en eindelyk tot een Beſluit kwam, de gereezene geſchillen bemiddelende: ſchoon men daar in niet bleef berusten (†). Niet weinig moeite hadt het desgelyks in, het Dykgraaf- en Hoogheemraadſchap van *Delfland*, in deeze warling te regelen (§).

De Ridderlyke Goederen ten voordeele van den Lande in *Holland* beheerd.

Het afſchaffen van alle Erflyke Waardigheden, en dus ook van de *Ridderſchap*, gaf den Burger HAHN gelegenheid, om, gelyk hy ſprak, „ zodanige Goederen in „ eigene adminiſtratie en ten profyte van „ *Holland* te neemen, welke eene domme „ en bygeloovige lafheid den oudſten Ridderen in gebruik gaf. Ik bedoel *Teilingen*. *Leeuwenhorst* en de *Abdy van* „ *Rhynsburg*, en zonder de Vergadering „ te willen ophouden, met eene nietsbe-„ dui-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 Feb. 6 Maart 7 Oct. 1795.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 12 Juny, 20 July, 19 Aug. 16 Nov. 1795.

(§) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 July 1795.

„ duidende Geleerdheid over derzelver onwettigen oorſprong of overgang van Geestelyke Goederen, tot de zodanigen, die zy naderhand zyn geworden, zal ik maar alleen, met den vinger op derzelver waarde en belangrykheid wyzen: zo wel als op het ongerymde, dat de Ridders. ſchoon afgeſchaft, derzelver vrugten nog blyven trekken, en ik zou U dus voorſtellen, dezelve daadlyk den Volke toe te eigenen, en onder ſequestratie en adminiſtratie te ſtellen van zodanige Perſoonen of Collegie, als deeze Vergadering zal goedvinden: ten einde dezelve, by proviſie, ten profyte van *Holland*, te beheeren; met volkomen last, magt en authoriteit, om, van wegen deeze Vergadering alle Rentmeesters en Bedienden te interdiceeren, om langer in hunne geweezene Functien voort te vaaren, van dezelven de profytlyke Rekening, zedert één en dertig January laatſtleden af te vorderen, en voorts alles te doen wat goede Sequesters betaamt."

LIBRV. BOEK. 1795.

Eenen gansch gereeden ingang vondt dit Voorſtel, en werd het geheele Beheer van de opgenoemde, benevens van alle verdere Domeinen des Volks van *Holland* overgelaaten aan het Committé van Algemeen Welzyn (*).

De

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 6 Maart 1795.

1795. Voorstel in *Zeeland*, wegens de Ambagtsheerlykheden.

De Burger J. H. VAN DER PALM, Lid der Provisioneele Representanten des Volks van *Zeeland*, deedt een voorstel, ten opzigte der Ambagtsheerlykheden in dat Gewest. Hy merkte op, dat het geen tot de Ambagtsheerlykheden, en de voorgewende Regten der zich noemende Eigenaaren van de Ambagten betrekking hadt, tot de belangryke onderwerpen behoorde van ons tegenwoordig Staatsregt, welker beslissing grootendeels afhangt van het oogpunt, waar uit men onze tegenwoordige Omwenteling beschouwde. — Dat, terwyl de Stedelingen in het vol genot hunner herstelde Vryheid zich verheugden, en leden des Staatsbestuurs aanstelden, eenigermaate het tegendeel op het Platteland by de Dorpelingen, en de Inwooners der onbeslooten Steden, plaats hadt.

De Ambagtsheeren konden wel of durfden den Opgezetenen des Lands het regt niet betwisten om hunne Geregten, met derzelver Ministers of Bedienden, door de Volksstem te doen verkiezen; maar zy bleeven zich het Oppergezag aanmaatigen over alle andere Beheeringen, die niet daadlyk door Schout, Schepenen of Secretarissen van den Geregte moesten worden waargenomen. De beschikking op al het overige meenden zy aan hun, en niet aan het wettig gekoozen Dorpsbestuur, toe te komen; daar zy zich als een soort van Opperste Magistraatspersoonen bleeven aanmerken, van hunne *Regalia* spraaken, hunne

ne Regten, met die der Stedelyke Regeeringen vergeleeken, schoon zy door het Volksvertrouwen niet aangesteld, of in hunne Posten aangebleeven waren; maar hun vermeend Regt door erfenis of aankoop verkreegen hadden. Zy scheenen dus een gedrochtlyk tweehoofdig Bestuur te willen invoeren, en zaaiden, met de daad verdeeldheid en misnoegen onder alle en zelfs welgezinde Landzaaten. —— By dit alles voenden zy nog dezelfde aanmaatigingen op Vryheid van Jagt, Visschery en Vogelary, zo wel als op de voor den Landman zo vernederende Heerendiensten, en schaamde zich niet deeze overblyfzels van barbaarschheid en slaaverny uit de Regten van den Mensch te willen afleiden. LIBERVM BOEK. 1795.

VAN DER PALM oordeelde het onmogelyk, dat de beginzels der Omwentelinge by den Landman voortgang konden maaken, dat niet alle moed en yver voor de zaak der Vryheid en Gelykheid by hem moest uitgebluscht worden, zo lang de Volksrepresentanten, door een kloekmoedige beslissing hem niet, gelyk alle Burgers van het Vaderland, zyne onvervreemdbaare Regten hadden toegeweezen.

Voor dit grootste en nuttigste gedeelte des Volks in de bresse springende, vondt deeze Vertegenwoordiger des *Zeeuwschen* Volks zich verpligt, om de Commissie tot de zaaken der Ambagtsheerlykheden, te doen volduuren, of eene andere uit de Vergadering aanstellen, of het Committé van Onderzoek te gelasten om in deezen de

1795. de Repreſentanten met hunnen raad te dienen; ten einde dezelve aanweeze of de zogenaamde Ambagtsheerlyke Regten en Privilegien, 't zy geheel of ten deele, met de onvervreemdbaare Regten van den Mensch en Burger overeenkomſtig, dan daar mede ſtrydig waren: dewyl men nimmer kon veronderſtellen; dat zy daar boven verheeven zouden weezen. —— Verder of, ingevalle dat zy ſtrydig daar mede bevonden wierden, eenige en welke ſchadeloosſtelling zou gegeeven worden aan de zodanigen, die by deeze beſliſsing zich benadeeld zouden rekenen, en zich niet gezind toonden om eenige opoffering aan de Rede en het Algemeene Welzyn te doen, als mede van waar zulk een ſchadeloosſtelling het gevoeglykst zou kunnen gevonden worden (*).

Afkondiging deswegen. Op het gedaane onderzoek rustte eene Afkondiging, by welke het gedrag eeniger Ambagtsheeren afgemaald werd, als zigtbaar ingerigt om de reeds gemaakte voorzieningen te ontwyken, hunne tegen de Omwenteling gekante grondbeginzels ſtaande te houden, en veld te doen winnen, daar in ondersteund door kwalykgezinde Leden en Ministers der ontſlaagene Dorpsgerigten. Om daar tegen te voorzien, verbreedde men eene Publikatie desswegen, voorheen uitgevaardigd, met opnoeming der gewraakte aanmaatigingen, en vaststelling van verbeurte aller hunner Am-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4901.

Ambagtsheerlyke Regten, indien zy daar mede ſtrydig handelden, en eene boete van vyftig *Ponden Vlaams* opleggende aan ieder, die hun ten aanziene van de gedaane Indragten rechtſtreeksch of zydelings behulpzaam geweest waren: alles onverminderd zodanige Crimineele Actie, als waar aan zy zich zouden hebben blootgeſteld, dat zy dit Bevel overtreeden met een boos opzet en oogmerk om de openbaare rust te ſtooren en de tegenwoordige orde van zaken tegen te gaan. —— Ten eigenſten tyde wraakten zy, en verboden onder dezelfde ſtraf bedreigingen, alle indragten der nieuw aangeſtelde Geregten op het beheer der Dyken en Waterwerken, aan de Ambagtsheeren tot nog gelaaten. — Voorts moesten alle nieuw aangeſtelde Geregten, binnen een bepaalden tyd, blyk en bewys brengen van deeze hunne aanſtelling. —— Eindelyk noodigden zy alle Ambagtsheeren uit tot de opgave van alle de Regten en Voordeelen aan hunne Ambagtsheerlykheden verknogt, als mede van de Schavergoeding welke zy vermeenden hun deswegen toe te komen: binnen den geſtelden tyd des geene opgaave gedaan hebbende, zouden zy gerekend worden afſtand van hunne Ambagtsheerlyke Regten gedaan te hebben (*). 1795.

Naardemaal de Omwenteling in *Gelderland* alle Leenpligt en Dienſtbaarheid van alle ſoorten van Leenen, Heeren- Abts- Vrou- Veranderingen in *Gelderland* ten

(*) *N. Nederl Jaarb.* 1795. bl. 527—528.

LXXXVI. BOEK. 1795. aanziene der Heerlykheden.

Vrouwen- en Hofhoorige goederen, waren afgeschaft en vernietigd, vorderden de Vertegenwoordigers des eene naauwkeurige opgave, en beschryving tot welke soort van Leenen dezelve behoorden; als mede welke Heergewaaden, Oprukkingen, Investituren, by elke verheffing, daar van moesten betaald worden, en hoe veel men de Heergewaden of *Laudemina* gewoonlyk begrootte, met de opgave van de Regten ter Leenkamer betaald. Verder dat daar by gevoegd zou worden wat zy ter schavergoeding eischten. Met uitdruklyke vaststelling, dat allen, die in gebreke bleeven om, binnen zes maanden, de geëischte opgave te doen, van allen aanspraak op schavergoeding zouden verstoken zyn (*).

Ingevolge der erkende Regten van den Mensch en Burger in *Gelderland* moesten ook de Inwooners, die Ingezetenen waren eener Heerlykheid, en daar door minder vryheden genooten dan anderen, ontheeven worden van alles wat hun kon herinneren aan het gemis van Regten, in vroegeren tyde, alleen door Geweld en Overheerschinge aan hun ontnomen: daar geene verjaaring het gemis dier Regten kon wettigen. Hier op stemde eene Afkondiging, welke de Heerlykheden in dit Gewest, met den aankleeve van dien, afschafte. Alles onder zodanige bepaalingen, als ten algemeenen eitbaar dienden, met aanwyzing van voegelyke Scha-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 667.

Schadeloosſtellingen, in gevallen, waar deeze vereischt werd, met de noodige ſchikkingen op het volgend beheer (*).

1795. Het ſtemregt der Eigenerfden in *Friesland* opgeſchort.

Het Stemregt op den voet, zo als het zelve, zints onheuchlyke tyden, in *Friesland* was uitgeoefend, zich bepaalende tot de Eigenaars van Landgoederen, zomtyds van geringe waarde en uitgeſtrektheid, die daar door alleen, met uitſluiting van alle andere Ingezetenen, geregtigd waren, om, in onderſcheidene gevallen van Verkiezinge en Aanſtellinge, hun ſtem te mogen uitbrengen (†), was volſtrekt onbeſtaanbaar met de orde der zaaken, zints de Omwenteling, ingevoerd. Daarenboven ſtrekte het beroepen daar op tot dwarsbooming van de heilzaamſte Maatregelen der Municipaliteiten ten Platteenlande; zodanige ſtremmingen in derzelver werkzaamheden konden nergens anders toe ſtrekken, dan om het noodig gezag der Districts-regeeringen te verkleinen, den Volksgeest te verdeelen, de woede der partyſchappen te vergrooten, en eene ſtrafwaardige te onvredenheid met de tegenwoordige Inrichting van zaaken aan den dag te leggen. Hier om werden de Proviſioneele Repreſentanten des Volks van *Friesland* te raade, dit Stemregt op te ſchorten, tot dat, door eene volgende Repreſentatie, bevoegd om eene geheel nieuwe Conſtitu-

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 7165—7170.

(*) Men zie over dit Stemregt den *Tegenw. Staat van Friesland* IV. D. bl. 2 *enz.*

XXXVI. BOEK. 1795.

tutie voor *Friesland* tot ſtand te brengen, omtrent dit ſtuk, zulke voorzieningen zouden gedaan zyn, als men meest overeenkomſtig vondt met de Regten van Mensch en Burger (*). De Vereenigde Burgerſocieteiten, hier mede niet voldaan, verzogten om eene volkomene vernietiging en altoosduurende afſchaffing van het wandrogtlyk Stemregt, en eene openbaare verbranding der zogenaamde Stemcohieren, om de gedagtenis daar van uit te delgen (†).

De Graafſlykheids Tollen in *Holland* afgeſchaft.

Wat men oordeelde te kunnen dienen om den Koophandel, en wat daar aan paalt, eenen vryen en onbelemmerden loop te bezorgen, en hier door het heil der Ingezetenen te bevorderen, dagten de Repreſentanten van *Holland* werkſtellig te moeten maaken, en boven al de hinderniſſen, daar aan in den weg gelegd, weg te neemen. Als zodanig beſchouwden zy de belemmering, die der vrye Scheepvaard werd toegebragt, door zekere zogenaamde Tolregten, byzondere Verſtapelings- en andere Privilegien, die afkomſtig uit de barbaarſche en dwinglandſche tyden der Graafſlyke Regeering, tot nog hadden voortgeduurd, niettegenſtaande onze roemrugtige Voorvaders de Graafſlyke overheerſching hadden afgeſchud; doch welke thans, naa de geheele vernietiging der overblyfzelen van het Graafſlyk gezag, voor onverdraaglyk moes-

(*) Dit Beſluit werd den 11 van Mey 1795 genomen. *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3304.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4072.

moesten gehouden worden. De onver draaglykheid daar van hadt eene gedeeltlyke Tolvryheid doen invoeren, ſtrydig met de beginzelen van Vryheid, Gelykheid en Broederſchap, en den Handel grootlyks belemmerende. De voordeelen van alle Tollen in *Holland* bleeken 's jaarlyks, de tien laatſte jaaren door een gerekend, aan den Lande niet meer te hebben opgebragt dan de geringe ſom van 27,435 Guldens. Een inkomen, 't welk niet kon opweegen tegen de plaageryen, waar aan de Ingezetenen hier door onderworpen waren, en de belemmeringen aan den Binnenlandſchen Handel daar door toegebragt.

Op deeze gronden ſteunde de vernietiging der Graaflykheids Tollen, met naame opgenoemd. Een lyst welke wy hier afſchryven, ten blyke van derzelver menigte in een zo klein beſtek Lands. De Graaflykheids Tol te *Haarlem*, op de Wagten te *Spaarendam*; de Graaflykheids Tol te *Leyden*; de *Graaflykheids* en *Waſſenaarſche* Tollen te *Gouda*; de Graaflykheids Tol te *Rotterdam*, zo die voor zoute als zoete Wateren; de Graaflykheids Tol te *Woudrichem*, te *Arkel*, te *Schoonhoven*, te *Weesp*, te *Heusden*; de *Waſſenaarſche* Tol aan de *Zylbrug* en op den *Does*; de Tol aan *'s Molenaars Graaf* en tot *Alphen*; de Tol aan de *Goudaſche Sluis* by *Alphen*; en alle verdere Graaflykheids Tollen, die onder de benaaming van *Zwygende*, *Vliegende*, *Brand-tollen*, voorts alle zodanige Tollen, welke eertyds aan de Graaflykheid behoord

LXXXVI. BOEK. 1795.

hebbende, van dezelve op eene onwettige wyze verkreegen waren, en door eenige Perſoonen of Corpora mogten bezeten en geheeven worden. —— In deeze opheffing was ook, met naame, begreepen het *Stapelregt*, zo te *Dordrecht* (*), als waar het wyders plaats mogt hebben. En verſtonden de Repreſentanten, dat, indien nog andere zogenaamde Privilegien of Octroyen aan Perſoonen of Plaatzen, ten laste van anderen, volgens oude verleeningen, beſtonden, hier niet opgenoemd, door hun in nadere overweeginge zouden genomen worden (†).

Om allen misverſtand in deezen te voorkomen, verklaarden zy, ten ſlotte, in deeze Publicatie, geenzins te bedoelen of te begrypen, de zogenaamde Tollen of Gabellen, bepaald geheeven tot onderhoud van Wegen, Straaten en Vaarten; noch ook de Gemeenelands Paſſagiegelden, of andere Gemeenelands Laſten en Inpoſitien (§).

Aanſchryving aan andere

De Burger HAHN boodt ter Algemeene Staatsvergadering een Afdruk aan, der bo-

ven-

(*) De meesten der geweezene Bedienden van 't zelve kreegen een Jaargeld. *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 27 July 1795.

(†) Hier van hadt men een voorbeeld in den Tol aan den *Hinderdam* te *Delft*, die verklaard werd tot de Graaflykheida Tollen en dus onder de afgeſchaffte te behooren. *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 27 July 1795.

(§) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 10 Maart 1795.

vengemelde Publikatie, met voorſtel, om zo veel de Generaliteits Landen betrof, een ſoortgelyk beſluit te neemen; en voorts een Afdruk aan de Bondgenooten toe te ſchikken, met aanmaaning om, waar het te paſſe mogt komen, den Handel en Zeevaard een dergelyken dienſt te bewyzen (*). — De Repreſentanten des Volks van *Stad en Lande* betuigden gereed te zyn om dusdanige Tollen, indien zy in dit Gewest waren, af te ſchaffen; doch tevens, dat dezelve, zo veel zy wisten, niet beſtonden (†). BOEK. LXXXVI. 1795. Gewesten, ten aanzien der Tollen. Antwoord van *Stad en Lande*.

Reeds by den aanvange der Omwentelinge werden, in *Holland*, alle Vrydommen van Belastingen en Tollen, zo die tot den Lande, als tot Steden of Dorpen behoorden, aan byzondere Perſoonen, dikwyls, op een grilligen en beuzelagtigen grond; verleend, ingetrokken (§). — Schoon men zich vervolgens genoodzaakt vondt, daar op eenige uitzonderingen te maaken, ten behoeve van eenige Fabrieken en Trafieken, en van een en ander Gesticht tot liefdaadige eindens, als welke, door dit gemis, allen ſteun derfden, bleeven alle vryſtellingen van eenen anderen en den voorgemelden aart ſtand houden. In *Gelderland*, in *Groningen*, als me- Afgeſchafte Bevoorregtingen van Tollen.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 23 Maart 1795.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3362.

(§) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 5 Feb. 1795.

LXXXVI. BOEK.

mede in *Zeeland* ſchafte men dergelyke Bevoorregtingen af.

1795. Wat 'er omtrent de Tienden gebeurde.

Veelen zogten in de Regten van den Mensch en Burger, ook ontheffing van andere Belastingen, en begreepen, dat de *Tiendens*, daar onder behoorden. Dit begrip oordeelden de Repreſentanten van *Holland*, by eene openbaare Afkondiging, te moeten tegengaan. Zy benoemden eene Commisſie om de wettigheid of onwettigheid der Tienden, in dat Gewest geheeven, te onderzoeken, en voorts in aanmerking te neemen wat tot de af- of niet afte ſchaffene behoorde (*). Dezelve hadt na te gaan den oorſprong en aart der Tiendens in *Holland*. — Of het billyk, regtvaardig en raadzaam ware, de Tiendens, welke de Tiendheffer, op eene wettige wyze bezat, af te ſchaffen? — Zo neen, welke bepaalingen daar omtrent in deeze vrye Republiek konden gemaakt worden, waar door dezelve, buiten ſchade van den Lande, in opzigt der Verpondingen, en zonder nadeel voor den Tiendheffer, minder drukkend zouden kunnen worden voor den Tiendſchuldigen? — Of, indien de afſchaffing wordt aangeraaden, de Tiendheffer behoort te worden ſchadeloos geſteld; en zo ja, of zulks door den Tiendſchuldigen, of wien anders, behoort te geſchieden, mitsgaders op hoedanig eene wyze zulks, en wel buiten ſchade van den

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 July 1795.

den Lande, kan worden daargeſteld (*). Intuſſchen was dit begrip, ten aanzien der Tienden, in de Generaliteits Landen, van dat gevolg geweest, dat eene Commiſſie derwaards heen getoogen, de Verpagting der Tiendens onderſtaan hebbende, bevondt hoe niemand daar op Geld hadt durven bieden, vervaard gemaakt door de bedreigingen eeniger Leden van de Volksſocieteiten. Oordeelende nogthans met dit werk te moeten voortvaaren, hadden zy den gewapenden arm te hulp genomen, waar tegen zich eenige Perſoonen te *Oudenroode* verzetten; doch welker aanvoerder gevat en na *'s Hertogenbosch* gebragt was (†). LXXXVI. BOEK. 1795.

Onder een der eerſte Vryſtellingen in *Holland* was die der Jagt (§). Dit gaf voet tot veelerhande misbruik, door eene uitgebreide Publikatie tegengegaan, met de noodige bepaalingen op het Regt van de Jagt (**). In *Utrecht* vondt men desgelyks noodig de ſchikkingen daar by voorraad gemaakt, nader te beheinen (††). Dit was ook het geval in *Friesland* (§§). — Van de vryheid der Viſcheryen verleend werd Nadere bepaalingen op Jaagen en Viſſchen.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 31 July 1795.
(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 30 July 1795.
(§) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D bl. 261.
(**) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 28 July 1795.
(††) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 6477.
(§§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5862. 6138.

LXXXVI. BOEK. 1795.

werd zo veel misbruiks gemaakt, dat meest zulks in *Holland* moest tegengaan (*). In *Friesland* maakte men op dit ſtuk de noodige bepaalingen (†).

Vryſtelling van de Strafwetten, wegens Huwelyken van onderſcheide Gezindheden.

Dwang en vervolgzugt hadden onderſcheid tuſſchen Burger en Burger, uit hoofde van Godsdienſtige Begrippen ingevoerd, ten opzigte van Huwelyken tuſſchen Krygsofficieren, en Politieke Ampt-naaren van de Gereformeerde Godsdienſt met *Roomschgezinde* Vrouwen, en in 't algemeen, omtrent de Egtverbintenisſen tuſſchen Perſoonen van die beide Gezindheden, verbiedende, of althans hoogstbelemmerende, bepaalingen gemaakt. Alle Strafwetten ten deezen aanziene werden van wegen de Algemeene Staaten, ingetrokken en buiten werking geſteld (§).

Nieuwe Inrigting omtrent de Egtverbintenisſen.

In *Holland* ging men, ten opzigte van de Huwelyksvoltrekking in 't algemeen, een ſchreede wyder. De Geestlykheid der heerſchende Kerk hadt, tot hier toe, het voorregt genooten, om de Trouwplegtigheid te voltrekken, en werden geen Egtverbintenisſen voor wettig erkend, dan die door deeze, of de Plaatslyke Regeering, geſloten waren. Het tegenwoordig Beſtuur, getrouw aan de gronden van Vryheid en Gelykheid, vondt het ſtrydig den Godsdienst eenigen invloed toe te ken-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5071.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 5865.
(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 April 1795.

kennen op betrekkingen den Burgerſtaat rechtſtreeks betreffende. Ingevolge hier van de vaſtſtelling, dat voortaan alle Ondertrouw, zonder eenig onderſcheid van Kerkgenootſchap in agt te neemen, voor de Plaatslyke Regeering moest aangegaan, en het Huwelyk door dezelve voltrokken worden. Dan gaf hetzelve tevens aan alle Geestlyken, zonder eenig onderſcheid van Godsdienstgezindheden, die aan het Huwelyk eene meer dan Burgerlyke kragt of verpligting toekenden, vryheid om niet alleen de gewoone drie Huwelyks Geboden, voor de Leden hunner Kerkgemeenſchappen, die zulks begeerden, in hunne Kerk te doen afkondigen; maar ook het Huwelyk zelve, naar hunne denkwyze, in te zegenen: onder de volſtrekte bepaaling, dat geen Geestlyke dit zou doen, dan ingevalle hem, op eene wettige wyze, de voltrekking daar van, ten overſtaan der Burgerlyke Regeeringe, was gebleeken (*). LXXXVII. BOEK. 1795.

Weinig kon dus een Beſluit der Heerſchende Kerk ſmaaken. Niet luttel ook ſtootte het den Afgevaardigden van de *Zuid-* en *Noordhollandſche Synode*, wanneer hun aanbod, tot het maaken hunner opwagtinge, by de Vergadering des tegenwoordigen *Hollandſchen* Beſtuurs, even als onder het voorig Bewind plag te geſchieden, werd van de hand geweezen

De Synoden in *Holland* niet langer ten koste van den Lande te houden.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 7 Mey 1795.

LIBR. VI. BOEK. 1795.

zen (*). —— Nieuwe ſtoffe van te enz vredenheid baarde het uitgebragte en goedgekeurd verſlag op de ingediende Verzoekſchriften, van de Afgevaardigden deezer Kerklyke Vergaderingen, om dezelve te *Leerdam* en te *Haarlem* te mogen houden. In 't zelve werd opgemerkt, dat dit Verzoek inhieldt, om, ouder gewoonte, die Vergaderingen te beleggen, onder het opzigt van twee Commisſarisſen Politiek, op gezag en ten koste van den Lande. Men nam in overweeging, aan den eenen kant, de weinige nuttigheid, welke die Synodaale Vergaderinge den Lande van *Holland* aanbragten, en de groote kosten, die zy 's jaarlyks beliepen, de vyf laatſte jaaren door een gerekend, telken jaare ruim 10706 Guldens, zonder in aanmerking te neemen wat de Steden, waar de Synode gehouden werd, daarenboven moesten bydraagen. —— Aan den anderen kant oordeelde men, dat het Genootſchap der *Gereformeerden* zeer wel kon beſtuurd worden, zonder zodanige kostbaare Vergaderingen. *Zeeland* ſtrekte hier van ten voorbeelde, als mede veele andere Godsdienſtige Genootſchappen in *Holland*. —— By dit alles kwam, en wel voornaamlyk, dat, volgens de verklaarde Regten van den Mensch en Burger, alle Ingezetenen van *Holland* niet alleen gelyke Vryheid, maar ook gelyke Regten behoorden te genieten; en

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 6 Maart 1795.

en dat gevolglyk de Vergadering aan de eene Godsdienſtige Gezindheid geene Voorregten boven andere kon toeſtaan: terwyl elke Godsdienſtige Gezindheid zich zelve, als zodanig, kon, mogt en diende te beſtuuren, zonder medewerking der Burgerlyke Maatſchappy. LIBRI. BOEK. 1795.

Op deeze gronden luidde het Beſluit; „ Dat de Proviſioneele Repreſentanten van „ het Volk van *Holland* aan de Leden „ van het Gereformeerd Genootſchap vry „ en onverlet lieten, om, ter zaake van „ hun Kerklyk en huishoudelyk Beſtuur, „ alle zodanige Byeenkomſten te houden, „ als zy, behoudens de Regten en Pligten van den Mensch en Burger, noodig zouden oordeelen. — Doch, voor „ zo verre by de Requesten mogt weezen „ veronderſteld, dat de verzogte Kerklyke „ of hier genaamde Synodaale Vergaderingen zouden worden gehouden, onder „ de authóriteit en ten koste van den Lande, zo als van ouds gebruiklyk was „ geweest, dat in zulk een veronderſteld „ verzoek niet langer kon of zou getreeden worden. — Als mede, dat het „ Volk van *Holland*, van nu voortaan, „ niet langer zou betaalen zodanige Gelden of Kosten, als voorheen aan de „ Deputatie van de *Zuid- en Noordhollandſche Synode*, en aan de Corresponden„ ten na de Synodale Vergaderingen der „ andere Provincien pleegen betaald of „ goedgedaan te worden."

Het bygevoegde voorſtel, om de Depu-

LXXXVI. BOEK. 1795.

taaten der *Zuid-* en *Noordhollandſche* Synoden, en mogelyk nog deeze of geene Predikanten, die na de eene of andere Provinciaale Syhode, als Correspondenten, waren gezonden geweest, de daar toe geſtelde belooningen en gedaane uitſchotten, voor deeze reis, en tot heden, op eene behoorelyke Rekening, volgens den ouden voet, te betaalen, vondt ingang en goedkeuring (*).

Voorſtel deswegen by *Stad en Lande.*

De Proviſioneele Repreſentanten der *Ommelanden* ſtelden voor, om op de reeds uitgeſchreevene Synode de Commisſarisſen Politiek te doen verklaaren, dat men voortaan de voetſtappen van *Holland* ten deezen aanziene zou drukken. Dit voorſtel werd ondersteund door een Verzoekſchrift van verſcheide Burgers, uitmaakende de Vergadering der Burgergezelſchappen in *Groningen* en ten *Platten Lande*; een Voorſtel en Verzoekſchrift in handen van de Gecommitteerden tot Redres geſteld (†).

Vryheid van Verponding wegens alle Kerkgebouwen.

Vrydom van Verponding in *Holland* wegens Kerkgebouwen, voorheen alleen aan die der Gereformeerden en eenige anderen, op byzondere Vergunningen, toegeſtaan, werd thans, op gronden van Vryheid en Gelykheid, aan de *Roomſchen* en alle Kerkgenootſchappen, zonder onderſcheid, verleend (§).

Ge-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 8 Maart 1795.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3354 en 3358.

(§) *Decreeten der Prov. Repreſentanten van Holland* 3 Juny 1795.

Gelykheid was aan de orde van den dag. Lang hadt Adel en Rykdom zich onderſcheiden door, na hun dood, in de Kerken met Wapenborden te praalen. Deeze gaven aanſtoot, en wekten binnen *Utrecht* de geestdrift dermaate, dat men, in den dageraad der *Nederlandſche* Omwentelinge, begon over te ſlaan, om, gelyk in *Frankryk* plaats gegreepen hadt, de Vryheidsyver op leevenlooze voorwerpen te doen werken. In de *Domkerk* pleegde men zo veele ſchennisſen en ongeregeldheden aan de Schilden en Wapenborden, dat de Municipaliteit, op den vierden van Sprokkelmaand, eene Afkondiging deedt tegen zodanige handdaadigheden, en ſchikking maakte op het doen wegneemen dier aanſtootlyk geworden Tekens van Onderſcheiding (*). In *Haarlem* kwam te dier eigen Maand, het Stadsbeſtuur, door eene tydige beraaming op het doen weghaalen dier vreemde en nu aanſtootlyk geworden Kerkcieraaden, alle ongeregeldheden voor. *Dordrecht* volgde welhaast (†). *Amſterdam* vervaardigde, in Bloeimaand, deswegen eene wel ſcherpe Afkondiging; nogthans by het wegneemen der Wapenborden bepaalende, dat zo verre dezelve Praalgraaven van geſneuvelde Vaderlandſche Helden betroffen, by ieder derzelven zou worden geſteld een Burgerkroon, met dit

LXXXVI. BOEK. 1795. Wapenborden uit de Kerken geweerd.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 153.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 369. III. D. bl. 12.

LXXXVI. BOEK. 1795.

dit byſchrift; *Bataaven! in de plaats van een Wapenſchild, het welk de Aſſche van.... ontëert, pronkt thans, voor het dankbaar Naageſlacht, de onſchatbaare Burgerkroon. Burgers! maakt u dezelve ook waardig* (*).

Niet langer werd de beſchikking op het wegneemen deezer tekenen van onderſcheiding aan de zinnelykheid der byzondere Municipaliteiten overgelaaten; de Repreſentanten des Volks van *Holland* vaardigden eene Publikatie uit, by welke het wegneemen van alle Wapenborden uit de Kerken, binnen den tyd van drie maanden, bevolen werd, egter met uitzondering van de Tombes, Gedenkſtukken van Kunst of iets dergelyks, waar door men de gedagtenis van Vaderlandſche Staatsmannen, Helden, Geleerden of Kunſtenaars te eeniger plaatze hadt willen vereeren of vereeuwigen. Eene bepaaling, die deeze, waar van ons Vaderland niet ruim voorzien is, voor eene vernieling bewaarde, welke anderzins een Beeldenſtorm van eenen anderen aart, dan die ten dage der Kerkhervorminge plaats greep, deedt duchten.

Wapenſchilden en Leveryen vernietigd.

Ten zelfden tyde geboodt men in *Holland* het wegneemen of uithouwen van alle Wapenſchilden en Ornamenten van Heraldie, aan de voorgevels van alle Huizen en andere Gebouwen, als mede van alle Koetzen, Jagten, en andere Ryd- en Vaartuigen. — Wyders verboodt men het draagen van Leveryen, op ſtraffe dat een ieder, die, naa

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 145.

naa den eersten van Herfstmaand, werd aangetroffen eenig stuk van Leveryklee- ding aan het lyf hebbende, daadlyk door de Geregtsdienaaren zou gevat, in een Wagthuis gebragt, en aldaar die Kleeding worden uitgetoogen. Dezelfde Persoon andermaal met Leverygewaad gevonden wordende, werd bedreigd op een Schavot of aan een Kaak, in dat gewaad ten toon gesteld, en voorts uit het Grondgebied van den Regter gebannen te worden. Zy die Levery lieten draagen, zouden, voor de eerste reis, honderd, en voor de tweede keer duizend Gouden Dukaaten, verbeuren (*). In het *Sticht* hadt een dergelyk verbod reeds vroeger plaats gegreepen (†). *Gelderland* volgde die voorbeelden (§). LXXXVI. BOEK. 1795.

Hoe zeer men, van tyd tot tyd, in *Holland* en elders in den Lande, bedagt geweest was om het onvoegelyk begraaven in de Kerken tegen te gaan, en hier en daar Buiten-begraafplaatzen hadt aangelegd, was dit verre van algemeen, en meende men, ten deezen dage, dit van hooger hand door te zetten, als zo zeer instemmende met alle Rangsonderscheiding. Hier toe het bevel, om, met den aanvange van het aanstaande Jaar, allerwegen te doen ophouden het begraaven te dier ongeschikte plaatzen, en het doen vervaardigen van Begraafplaatzen, zo veel mogelyk, Plakaat tegen het begraaven in de Kerken.

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 182.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 239.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5404.

1795. lyk van de Huizen en gemeene Wegen verwyderd. —— Als mede het verbod, om, naa het eindigen van het Jaar, eenig Graf in eene Kerk te mogen roeren, en tot den Jaare MDCCCXX geslooten te laaten; benevens schikkingen op de buiten aan te leggene Begraafplaatzen; waar men Grafzerken zou mogen hebben, met den Naam en Sterftyd der Begraavenen; doch zonder eenige Tytels of Wapens: ook mogten op de Graaven in de Kerken de Naamen en Sterftyden blyven; maar geen Wapens; deeze moesten worden uitgehakt. Voorts wilde men allen noodloozen Ommeslag by de Begraafenissen naagelaaten hebben (*).

Dit blyft onuitgevoerd.

Het wegneemen der Wapenborden uit de Kerken; het weeren der Adelyke en andere Rangonderscheidingen aan Huizen en andere Voorwerpen; het afleggen der Leveryen, werd stipt gevolgd; maar het bevel om Grafplaatzen buiten de Kerken aan te leggen, ontmoette zo veel tegenspraaks en tegenstands op veele plaatzen, uit de groote bezwaarlykheid of onmogelykheid gebooren, dat de Vergadering oordeelde dit gegeevene bevel, voor den tyd van één Jaar, te moeten opschorten; met genoegenbetuiging aan de Municipaliteiten, die voldaan hadden aan het bevel, en aanmaaning aan de anderen om dit voorbeeld te volgen (†). Dan zulks is meest-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 182.
(†) *Decr. der Prov. Rep. van Holl.* 3 Dec. 1795.

meestal agterwege, en dit gedeelte des veel nieuws inſtellenden Plakaats, tot heden, in het tweede Jaar der XIX. Eeuwe, onuitgevoerd gebleeven. —— In *Gelderland* zogt men die Verandering in de wyze van begraaven te bevorderen. Van Landswege geſchiedde eene uitnoodiging tot de opgave van het beſte plan daar toe ſtrekkende (*). —— Veelerwege werden de Lykſtatien vereenvouwdigd.

LXXXV. BOEK. 1795.

In de eigenſte Afkondigingen, een aantal nieuwe Inrigtingen bevattende, werd gelast alle onderſcheidende Geſtoeltens in de Kerken, zo veel mogelyk, met elkander gelyk te maaken, vóór den eerſten van Herfſtmaand, en de Leden van eenige Collegien of Amptenaars, Heeren of Vrouwen van Plaatzen, alle afgezonderde of boven andere uitſteekende Zitplaatzen ontzegd. Reeds in Sprokkelmaand hadt men te *Amſterdam* die onderſcheidende Zitplaatzen in de Kerken, als ſtrydig met de Leer der Gelykheid onder de Leevenden, afgeſchaft, uitgezonderd die der Leeraaren en dienſtdoende Ouderlingen en Diakenen, en de ten voordeele der Kerke verhuurd wordende Banken (†). —— Binnen *Utrecht* liet men de onderſcheidende Banken voor de daadlyke Leden des Stads- en Gewestbeſtuurs en de Hoogleeraaren, Allen anderen het bekleeden dier plaatzen ontzeggende (§).

De onderſcheidene Zitplaatzen uit de Kerken geweerd.

De

(*) *N. Algem. Kunst- en Letterbode* I. D. bl. 167.
(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 301.
(§) *Jaarb. der Bat. Republiek* IV. D. bl. 5.

LXXXVI. BOEK.

1795.

Het voorgevallene wegens het Wapen der Stad *Nymegen*.

De Wapenborden, in *Holland* en 't *Sticht*, als mede in *Friesland* uit de Kerken geweerd, bleeven nog in andere Gewesten, ondanks de aangewende pooginge om dit voetspoor te volgen. In *Gelderland* werd ten Voorjaars Landsdage een Voorstel gedaan, om het Wapen der Stad *Nymegen*, van 't welk ook het Kwartiers Wapen was ontleend, te veranderen, en 't zelve te verwisselen voor het oude, zynde een *Gouden Leeuw op een Blaauw Veld*. By de verheffing dier Stad tot een Rykssstad door een der *Duitsche* Keizeren, was dit Wapen geplaatst op een *Dubbelen Zwarten Adelaar*, het gewoon Wapen des *Duitschen* Ryks en des Keizers van *Duitschland*. Volgens de thans aangenomene beginzels, die alle Leenregtlyke Stelzels, alle *Gothische* Oppermagt, en allen voorregt van den een boven den ander verbraken, oordeelde men, dat ook dit *Wapen* tot de oude eenvoudigheid behoorde weder te keeren, en dat men die *Arenden* rechts en links moest laaten vliegen. Dan dit voorstel, gepaard met andere, ter vernietiging van verscheide voorregten *Nymegen*, zints lange, toegekend, werd door Afgevaardigden dier Stad wedersprooken, met voorbehouding van eene Tegenaantekening. Deeze verscheen ter volgende Landschaps Vergaderinge, en beweerde men, met veel oudheidkunde, *Nymegens* voorregten. Naa een beklag over het gemis van het een en ander, beantwoordde men de geestigheid, om die Arenden te laaten vliegen, met

te zeggen, „ de Keizerlyke Arend is, ze- BOEK.
„ dert het eindigen der Hertoglyke Re- ——
„ geering, onder het opvolgend Gouver- 1795.
„ nement, zodanig gerukt, geplukt en
„ van vederen beroofd, dat hy zich thans
„ buiten ſtaat bevindt om rechts of links
„ op te vliegen (*)."

Onduldlyk waren ten deezen dage in de Vergaderkamer van hun Hoog Mogenden geworden, de Pourtraiten der geweezene Stadhouderen. De ſchildery der Vryheid, boven een der ſchoorſteenvakken, hadt in den Jaare MDCCXLVIII, plaats moeten ruimen voor de Beeldtenis van Prins WILLEM DE IV. Dit werd thans voor het oude en bewaarde Schilderſtuk, de *Vryheid*, verwiſſeld. Het Beeld van WILLEM DEN III. maakte het ander ſchoorſteenſtuk uit. Dit oordeelde men dat weggenomen en vervangen moest worden door een nieuw Schilderſtuk, de Verbintenis met *Frankryk* verbeeldende: de overige Stadhouders moesten eenvoudig met Graauw overgeſchilderd, en dus het oog onttoogen worden (†). Het een en ander werd bewerkſtelligd (§). De Afbeeldingen der Prinſen van *Oranje* uit de Vergaderkamer van hun H. Mog. weggenomen.

Ten

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1460. 2438—2450.

(†) *Decreeten der Prov. Repreſentanten van Holland* 8 Aug. 1795.

(§) Den *Haarlemſchen* Kunſtſchilder W. HENDRIKS werd dit toevertrouwd. Hy volvoerde het noodzaaklyk en vervaardigde een Tafereel, waar in de Alliantie der *Franſche* en *Bataafſche* Republieken verbeeld werd, door twee *jeugdige Vrouwen*, als Amazonen gekleed, ſtaande op een Bordes aan

XXXVI. BOEK.

1795. De Galgen en Raaden afgebrooken.

Ten dezen dage van veelvuldige Hervorming oordeelde men de Galgen, Raden en Geeselpaalen, langs de algemeene Wegen opgericht, vernederend voor de erkende Menschenwaarde, en toonbeelden van de barbaarschheid der oude tyden, die het hart der voorbygangeren met verschillende aandoeningen vervulden; en terwyl zy de Boosdoenders niet van het kwaad

Zee, voor het *Altaar des Vredes*, en gevende elkander, op de minzaamste en hartlykste wyze, de hand. De *Fransche*, een weinig hooger aan de rechte hand, is terstond kenneljk aan haare charakteristike gelaatstrekken en zwarte lange haiten, als mede aan den *Haan*, die in de houding van luidig op te kraaijen, nevens haar staat. De *Bataafsche* Amazone ter linker hand, in eene nog optreedende houding, laat zich onderscheiden door de *Scheepskroon* op haar hoofd, in de gedaante eener muts, aan den *Leeuw* aan haare voeten, en de Schepen ter zyde van haar in 't verschiet. Beiden worden zy bekroond door den *Eeuwigen Roem*, verbeeld door een Engel, die een gecirkelde Slang boven haare hoofden houdt, terwyl de *Faam* deeze heuchlyke gebeurtenis alomme verbreidt, en eenige Genietjes, haar vergezellende, het Altaar nevens het zelve met Bloemen bestrooijen. Voor aan ziet men *Tritons* en *Najaaden*, die haare schatten aanbieden, en haar genoegen uitdrukken door het blaazen op Zee-hoorns. De Hoofdbeelden zyn leevensgroote, en alles is ongemeen kragtig geschilderd. *Nieuwe Algem Kunst- en Letterbode* IV. D. bl. 149. — Tot het vervaardigen van dit nieuwe Schilderstuk had de Schilder HENDRIKS het oude overgeschilderd ontvangen: dan hy nam nieuw doek, en wist de reeds overdekte WILLEM DEN III van onder dit bedekzel geheel gaaf te doen te voorschyn komen. Gelyk wy dit Schilderstuk, met veel bevreemdings, te zyner wooninge, het *Fundatiehuis* van TEYLER, zagen.

Kwaad afſchrikten, de naastbeſtaande der Geſtraften aan de onverdiende vergulzing des onverſtands, en der ongevoeligheid, blootſtelden. Dit was de grond des bevels van de *Hollandſche* Volksvertegenwoordigers, om, binnen een kort bepaalden tyd, alle Galgen, en wat meer van dien aart opgerigt was, weg te neemen, de zich daar bevindende Lyken, ter geſchikte ſtede, te begraaven, en vervolgens alle met den dood geſtrafte Misdaadigers behoorelyk ter aarde te beſtellen (*). — *Gelderland* volgde hier in *Holland*, met bygevoegde Boeteſtelling voor de zodanigen, die Naastbeſtaanden eens Geſtraften of den Geſtraften zelve, deswegen verwyten deeden. Ten zelfden tyde werd, in dit Gewest, de Pynbank afgeſchaft (†). LXXXVI. BOEK. 1795.

Wilden wy uitvoerig alles te boek ſtellen wat, ten deezen dage, zo ter verandering als verbeteringe werd voorgeſteld, zo ter Algemeene Vergaderinge als by de Vergaderingen der onderſcheidene Gewesten, en in byzondere Steden of Plaatzen, wy zouden te breedſpraakig worden, genoeg dat wy een en ander van het voornaamſte, met een kort woord aanſtippen. — Het Stadsbeſtuur te *Leyden* deedt de Burgery eene zo welgegronde als ernſtige aanmaaning tot het draagen van Inlandſche Stoffen (§). — De Stadsregeering van *Haar-* Binnenlandſche Fabrieken aangemoedigd.

(*) *Decr. der Prov. Rep. van Holl* 6 Maart 1795.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5106.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1961.

LXXXVII. BOEK. 1795.

Haarlem waagde een wydſtrekkender plan, zondt een rondgaanden Brief aan alle Municipaliteiten van *Holland*, vergezeld van eene Acte van vrywillige Verbintenis ter voortzettinge der *Hollandſche* Fabrieken (*). Voorbeeldlyk werd dezelve te dier Stede getekend, en het hadt elders geene geringe naavolging. —— Het Committé van Fabrieken en Trafieken te *Rotterdam* deedt eene edelaartige pooging, ter bevordering van de binnenlandſche, door eene uitnoodiging van alle Fabrikanten en Trafikanten, in de Zeven Vereenigde Gewesten, en in de Generaliteits Landen, tot de opgave van 't geen kon ſtrekken om de uitbreiding en de verkoop daar van te bevorderen. Eene ſchaarſche inzending van Stukken, op den bepaalden tyd, deedt hun dien tyd met vernieuwden aandrang, wyder uitſtrekken; eerlang bekroonde een eenigzins gunſtiger uitſlag deeze pooging (†). Die van *Haarlem* gaven ook blyk wegens het inwinnen van kundſchappen dit gewigtig ſtuk betreffende (§).

De Landbouw bevorderd.

Den Landbouw te verbeteren, ontging de aandagt niet. Ter Vergadering van *Holland* werd een voorſtel gedaan, om, voor het geheele Bondgenootſchap een Committé van Algemeene Landbouw op te

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2596—2598.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2684. *N. Alg. Kunst- en Letterbode* 1795. I. D. bl. 167.
(§) *N. Alg. Kunst- en Letterbode* 1795. II. D. bl. 142 en 175.

te richten (*). Het Departement van de Maatschappy *Tot Nut van 't Algemeen* te *Warmond*, noodigde, tegen den Oogsttyd en dien der Tuinmaakeryen, Binnenlanders ten arbeid uit: daar de tydsomstandigheden de Bovenlanders beletten ter verrigting van dit werk over te komen. De aangemoedigde en eenigzins ondersteunde Landgenoot zou zich een eerlyk onderhoud kunnen verschaffen, door de Gelden te verdienen, die Buitenlanders anders uit den Lande wegvoerden (†). Het Committé van *Algemeene Welvaard te Haarlem*, onleedig ten opzigte van de *Fabrieken*, bevorderde ook den Landbouw. Meer dan één onderneeming bestondt men in dien oord om woesten Duingrond te beplanten, tot Weide- en Bouwland aan te leggen. Tot het vrugtbaar maaken van eene uitgestrekte Valei tusschen de Duinen agter *Overveen* liggende, kreegen, zy van wegen 't Landsbestuur, vrydom (§). Alleszins loflyke poogingen, die aan de verwagting eenigzins voldoende, voet tot grooter ondernee̊mingen, ook elders in den Vaderlande konden geeven.

LXXXVI. BOEK. 1795.

Der Ingezetenen Gezondheid te bevorderen, kan niet dan van het uiterste aanbelang voor den Staat gekeurd worden. De Arts LAMBERTUS BICKER, die te meer-

Voorstel tot een Committé van Gezondheid.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 4 Juny 1795.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3218.
(§) *N Kunst- en Letterbode* 1795. II D. bl. 196.

LXXXVI. BOEK.

1795. Werkzaamheden deswegen.

theermaalen blyk gegeeven hadt van een wydſtrekkende zugt voor zyner Landgenooten welzyn ten deezen opzigte (*), verzogt ter Vergadering van *Holland* het woord, en ſtrekte zulks ten voordragt van een Vertoog om de Nuttigheid en Noodzaaklykheid om een *Committé van Algemeene Gezondheid, of Geneeskundige Staatsregeling*, in ons Land aan te ſtellen. Het vondt algemeenen en byzonderen byval, 't gevolg was het Beſluit ter Oprichting (†). Een Plan ten dien einde werd eerlang door den Voorſtellenden Burger ingediend (§). Maaren om het Vertoog van den Burger BICKER, volgens genomen beſluit, plaats in het Dagblad te geeven, hadt eene aanmaaning daar toe in Oogſtmaand ten gevolge (**). Uitlandigheid en eene zamenloop van drukke bezigheden hadden den Opſteller belet dit vry uitvoerig en zeer belangryk Vertoog leesbaar af te ſchryven, en tot den druk gereed te maaken vóór in Herfſtmaand (††). By nader beraadſlaaging werden de Burgers BICKER en BRUGMANS gevolmagtigd om een meer uitgebreid

(*) Men zie onder anderen onze *Vaderl. Hist.* IX. D. bl. 176.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 15 Mey 1795.

(§) *Decrecten der Proviſioneele Rep. van Holland* 5 Juny 1795.

(**) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 20 Aug. 1795.

(††) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 26 Aug. en 2 Sept. 1795.

breid. Plan deezer nieuwe Inrichting te vervaardigen en een dubbeld getal Leden op te geeven, met aanwyzing van *Leyden*, als de geschikste plaats, en bepaaling der Daggelden, Reis- en Teerkosten, voor de byeenkomsten, viermaal 's jaars te gemelder Stede, en de jaarwedde van den Secretaris, die aldaar zyne vaste woonplaats zou moeten hebben (*). De voldoening aan deezen eisch ging vergezeld van eenen Brieve des Burgers BICKER, redenen behelzende waar om het hem beter voorkwam de Vergaderplaats in *'s Gravenhaage*, dan in *Leyden*, te bepaalen.

LXXXIV. BOEK. 1795.

Zo veel arbeids werd ten zelfden dage, althans voor een tyd, verydeld: daar de Vergadering besloot, den yver van de Burgers BICKER en BRUGMANS te pryzen; doch niet te min, uit aanmerking, dat het doel van het Committé van Algemeene Gezondheid, meer Nationaale uitgebreidheid en medewerking scheen te vorderen, het laatstgenomen Besluit op te schorten. Men wilde de Burgers, die dus verre daar in werkzaam geweest waren, verzogt hebben hunne gedagten, over dit onderwerp, aan de Nationaale Conventie op te geeven (†).

Uitgesteld.

Omtrent gelyktydig met het laatstgemelde Voorstel, deedt de Burger ABRAHAM VER-

Plan van Nationale Op-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 28 Sept. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795.

LXXXVI. BOEK. 1795. voeding aangeraaden en omhelsd.

VEREUL, een ander, strekkende om de Leden der Vergadering van *Holland* ernstig aan de *Nationaale Opvoeding* te doen denken, en tot derzelver verbetering de opbeurende hand te leenen. Hoe zulk een plan by het voorgaande Landsbestuur geen voet of opgang kon vinden, met sterke kleuren afgemaald hebbende, schetst hy de geschiktheid van de tegenwoordige orde van zaaken, als daar toe bevorderlyk; „ Laat ons," zo drukte hy zich uit, „ door die verbetering het heilig vuur „ der Vryheid onderhouden, de Scholen, „ de Tooneelen, de Kunsten en Weetenschappen in 't algemeen daar toe doen „ strekken, en dus tragten voor te komen, „ dat de oude, nog heerschende Vooroordeelen langer derzelver doodlyk vergif „ onder het opkomend Geslacht verspreiden; laat ons al het onze toebrengen, „ om dit opkomend Geslacht, groot genoeg geworden, om niets te beminnen „ dan 't geen waar, niets te doen dan 't „ geen regtvaardig is, ryp te doen zyn „ voor betere Wetten, dan die, welke het „ tegenwoordig Geslacht heeft kunnen „ draagen!"

Met algemeene toejuiching hoorde de Vergadering dit Voorstel, en, naa eene korte beraadslaaging, volgde het Besluit, „ 'er zal een Committé van Openbaar Onderwys zyn." Met verzoek aan den Voorsteller, om zyne denkbeelden over dit Onderwerp, hoe eer hoe beter, mede

te

te deelen (*). Hier mede was die Va- LXXXVI.
derlander in Oogstmaand gereed; wanneer BOEK.
het, ter nadere overweeging, aan het Com- ——
mitté van Algemeen Welzyn, en eenige 1795.
Leden der Vergaderinge, werd overgegeeven (†).

Wat men des in *Utrecht* deedt.

Binnen *Utrecht* was reeds vroeg door de Municipaliteit een *Committé van Publiek Onderwys* gevormd, welk zich werkzaam betoonde door het vervaardigen van eene korte verklaaring van Regten en Pligten van Burgers, in betrekking tot Burgers. — Sterk werkende zugt om dat talryk gedeelte der Jeugd, welks opvoeding aan de Maatschappy is toevertrouwd, vroegtydig Volks- en Vryheidlievende gevoelens in te boezemen, deedt de Leden der Volkssocieteit in *Utrecht* den vryen toegang te hunner Vergaderinge openzetten, voor de Jongelingen uit de Godshuizen dier Stad, mits zich gedraagende naar de Reglementen der Huizen hunner Inwooninge. Dit vondt den gewenschten ingang (§). Wy weeten niet dat dit elders gevolgd is.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Mey 1795.
(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 4 Aug. 1795.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3263.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

ZEVEN EN TACHTIGSTE BOEK.

INHOUD.

LXXXVII. BOEK. *Verſchillende gezigtspunten, waar uit men 's Lands toeſtand, ten tyde der Omwentelinge, beſchouwde. Eenige Gezanten van Vreemde Mogenheden verlaaten 's Gravenhaage.* ADAMS *de Gezant der Vereenigde Staaten, krygt kundſchap van de Verandering in het Staatsbeſtuur. Holland ſchryft aan* BRANTSEN *en* REPELAAR. *Een eisch ten hunnen opzigte. Hoe door hun beantwoord. Terugroeping dier Gezanten. Beſchuldigd Tachtig Millioenen aangeboden te hebben. Hun wederkomst. Beſlag op de goederen van den geweezen Griffier* FAGEL *gelegd. Voorſtel van Holland om aan de Ministers deezes Lands, by vreemde Hoven van de Omwenteling kennis te geeven. 't Gedrag van eenige Ministers; dat van* J. C. HARTSINCK *in 't byzonder. Beſluit ten diens opzigte genomen. Het voorgevallene met diens Opvolger* ABBEMA *te Hamburg. Het gedrag van den Minister* Ho-

HOGEUR *te Petersburg. De Reſident* P. F. VAN BERCKEL *uit America te rug geroepen.* R. G. VAN POLANEN *ten Gezant derwaards beſtemd. De Minister* HOP *uit Bruſſel terug geroepen.* M. VAN DER GOES *ontvangt een gunſtig antwoord van het Spaanſche Hof. De Groot Hertog van Toskaanen neemt genoegen in de Omwenteling. 't Gedrag des Deys van Algiers in dit geval. Geſteldheid tuſſchen Engeland en onzen Staat. Voorſtel om een Cartelſchip derwaards te zenden. Voorſlag en Beſluit om iemand na Engeland af te vaardigen.* JAN DAVID PASTEUR *en* JAN LOUIS VITRIARIUS, *tot eene Bezending na Engeland benoemd, vertrekken derwaards. Verſlag deezer Afgezondenen. Hollands voorſlag deswegen by hun Hoog Mogenden, den Baron* VAN NAGEL *en den geweezen Griffier* FAGEL *betreffende. Beſluit daar omtrent genomen. De Brieven van* NAGEL *en* FAGEL *alhier opgehouden. Voorzigtige maatregels, welke Holland ten opzigte van Engeland wilde in agt genomen en gevolgd hebben. Embargo in Engeland op onze Schepen gelegd. Aantal der in beſlag genomene Schepen. Onderzoek wegens het lang verblyf der Oost-Indiſche Schepen in Engeland. Hoe beantwoord. Oorlogsverklaaring van Engeland aan onzen Staat. Verbeurtverklaaring en verkoop van onze Schepen in Engeland. Aanmerking op die Oorlogsverklaaring. Aanval der Engelſchen op onze Oorlogſchepen vóór de Oorlogsverklaaring. Embargo hier op de Engelſche Schepen gelegd. Misnoegen en haat tegen de Engelſchen. Voorſtel*

LXXXVII. BOEK.

ſtel van het Committé van Koophandel en Zeevaart te Amſterdam, ten opzigte van Engeland. Aanmerking daar over. Pruiſſen ſluit den Vrede met Frankryk. In 't licht gegeevene geheime Artykkelen deezes Verdrags. Wat aanleiding tot dezelve heeft kunnen geeven. Begrippen in Frankryk door zommigen wegens onzen Staat gekoesterd. Nadeelige gerugten hier te Lande verſpreid. Oproerige beweegingen ten dien tyde, en DUMONCEAUS *ſchryven daar over. Gedraagene voorzorgen in 's Gravenhaage. Voorſtel van Gelderland in een Nagtvergadering van hun Hoog Mogenden. Onlusten te Amſterdam. Schryven van den Repreſentant* ALQUIER *deswegen. Aanſpraak des Burgers* VAN DER HEY *in deeze omſtandigheid. In Friesland is men tegen oproerigheden werkzaam. Het beſtaan der geheime Artykelen van wegen Frankryk ontkend. Opgave der zogenaamde geheime Artykelen. Welke geheime Artykelen 'er met de daad beſtonden. Gevolgen deezes Vredes voor het Duitſche Ryk. Ongerustheid hier te Lande wegens Pruiſſen. Voordragt deswegen by Holland. Bezending uit Holland by hun Hoog Mogenden. Gunſtig opneemen en goedkeuren der gedaane voorſtellen. Voordragt eener Bezending uit Amſterdam op dit ſtuk. Gerustſtellende berigten, wegens de Verzameling van Krygsvolk op de Grenzen. Gerustſtelling van de Pruiſſiſche zyde. Proclamatie aan het Krygsvolk tegen het overloopen. Publikatie tegen het treeden in vreemden dienst. Publikatie daar tegen in Utrecht. Blyvende ongerustheid. Voorſtel van* HAHN *tot Vergade-*

dering van Holland. Opening van dit ſtuk ter Algemeene Staatsvergaderinge. Nadere ſchikkingen om dit werk te beſpoedigen. Laſt aan eene Bezending uit Holland gegeeven. Hoe volvoerd. Beſluit van hun Hoog Mogenden. Leden tot het Beſogne benoemd. Derzelver Verrigtingen. De Commisſie tot Defenſie ligt haare post neder. De Centraale Vergadering doet navraage, wegens de thans hangende zaaken. Twee Bezendingen uit Amſterdam deswegen in 's Gravenhaage. Voordragt der Vereenigde Commisſie te Amſterdam. Hoe beantwoord door den Voorzitter. Voorſtel van Friesland, wegens de Aanſpraak van HAHN. *Verſlag op dit ſtuk door Holland uitgebragt. Wat men daadlyk met Frankryk beſloot ter verdyrving der Vyanden. Voorſtel van* CAILLARD *te Berlyn wegens de Krygsvolksverzamelingen. Hoe door het Pruisſiſche Hof beantwoord. Nadere ontdekkingen, wegens het Osnabrugſche Leger. Verſlag van een Committé tot Herſtel der Nederlandſche zaaken te Oldenburg. Doos met Oranje- en zevens zwarte Cocardes in 's Graveahaage ontdekt.* VAN RHEEDE *de Gezant te Berlyn opontbooden. Poogingen wegens eenen anderen Gezant te dien Hove.*

LXXXVII. BOEK.

Veel, zeer veel, zou onzer Geſchiedpenne te beſchryven ſtaan, in het onverwyld vermelden van 't geen in den Lande voorviel, onmiddelyk genoeg zamenhangende met het opgetekende, in het laatstvoorgaande Boek; dan wy mogen 's Lands niet

1705. Verſchillende gezigtpunten, waar uit men

LXXXVII. BOEK.

1795. toeſtand, ten tyde der Omwenteling, beſchouwde.

niet verder daar mede voortvaaren, zonder het oog te vestigen op de geſteltenisſe onzes Lands, ten aanziene der buitenlandſche Mogenheden by de Omwentelinge, en in het Jaar, 't welk deeze groote Gebeurtenis zag gebooren worden. Uit dat gezigtpunt beſchouwd, bevondt zich ons Vaderland in eenen ſtaat, die het oog veeler Staatkundigen, als 't ware, in een donker toekomend, vol ſchrooms, deedt ſtuiten. Anderen meenden niets dan een helder licht te ontdekken, uit *Frankryk* opdaagende, 't welk men alleen te volgen hadt om de gezegendſte uitkomst te wagten van de groote Gebeurtenis, die ons van *Engeland*, en alle verbintenisſen met dat Ryk, afgerukt, en aan het *Franſche* Gemeenebest vastgehegt hadt. Nog anderen zagen en erkenden ten vollen, de zwaarigheden, die zich in menigte opdeeden aan den eenigzins nadenkenden geest; doch hielden het daar voor, dat ze geenzins onoverkomelyk waren, wanneer Voorzigtigheid, met kloek Beleid, gepaard, de hulk van Staat beſtuurde, om, door de barning heenen, ter veilige haven van Volksgeluk in te zeilen. Geen gering aantal in den Lande beſchouwde alles hooploos, alles bedorven, zo men van den tuimelgeest, welke die Staatsverandering te wege gebragt hadt, niet te rug kwame, en door het herſtellen der Oude Conſtitutie, als mede het weder aanknoopen der verbrookene banden van Verbintenisſe met *Albion*, alles in den voorigen ſtand bragt. —

Over-

Overeenkomstig met deeze wydverschillende inzigten waren, de werkzaamheden, welke ons thans staan te ontvouwen; tafereelen opleverende van zeer onderscheiden aart, waar van het oorsprongelyke deels op Vaderlandschen grond werd aangetroffen, en waar van men de overige in nabuurige, meer naby, of verder afgelegene Landen vondt. LXXIVE. BOEK. 1795.

By het vertrek des Stadhouders hadden de Afgezanten der Hoven van *Londen*, *Berlyn*, *Madrid*, *Turin* en *Hanover* hun Hoog Mogenden kennis gegeeven van hun oogmerk om *'s Gravenhaage* te verlaaten, en 't zelve onverwyld volbragt (*), ten onbetwistbaaren betoon, dat zy alle verbintenis hunner Hoven met onzen Staat voor verbrooken hielden. Eenige Gezanten verlaaten *'s Haage*.

Adams, de in *'s Gravenhaage* gebleevene Minister der *Vereenigde Staaten van Amerika*, werd welhaast verstendigd van de Verandering in het Bestuur van *Holland* voorgevallen. De Brief des Voorzitters Paulus gaf hem tevens te verstaan, dat de *Amerikaansche* Gezant, zo ten aanziene van zaaken *Holland* byzonder betreffende, als die het Gemeenebest in 't algemeen raakten, zich niet meer by den Raadpensionaris; maar by *Hollands* tydlyken Voorzitter te vervoegen hadt. Een zelfde aanschryving was bestemd voor de Staatsdienaaren van vreemde Mogenheden, die zich Bekendmaking aan Adams.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 432.

XXXVI. BOEK.

zich in den *Haage* nog mogten onthouden (*).

1795.

De groote benardheid in den Lande hadt BRANDSEN en REPELAAR, van wegen hun Hoog Mogenden, na *Parys* doen trekken (†). Onmiddelyk naa het daarſtellen der Omwentelinge in *Holland* beſlooten de Volksvertegenwoordigers van dat Gewest een Bode na *Parys* af te vaardigen, om die Heeren van de Verandering der zaaken kennis te geeven, als die den last hun opgelegd geheel deedt vervallen, met aanbeveeling om zich zorgvuldig te wagten van voortaan iets, hunne Zending betreffende, te doen, 't welk *Holland* raakte; als mede dat *Hollands* Afgevaardigden by hun Hoog Mogenden zouden verklaaren, dat zy zich niet verder in de zaaken der Commisſie hun gegeeven, konden inlaaten, als die, door het zedert gebeurde, voor vervallen moest gerekend worden (§). —— Een Brief deezer Gezanten, den dertigſten van Louwmaand, uit *Parys* geſchreeven (**), bewoog de Vertegenwoordigers van *Holland* om by hun Hoog Mogenden ten ernſtigſten aan te dringen, dat BRANTSEN en REPELAAR, als mede SIX, aan dit Gezantſchap toegevoegd, zouden worden op-

Schryven van *Holland* aan BRANTSEN en REPELAAR en eisch ten hunnen opzigte.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 31 Jan. 1795.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 332.

(§) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 27 Jan. 1795.

(**) Wy hebben denzelven medegedeeld in onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 433.

opontboden, met ronde verklaaring, dat, van wegen *Holland*, in de kosten, op die Bezending loopende, niet verder zou gedraagen worden, en voorts aan te dringen om een ander Perſoon na *Parys* te zenden, aan welken de belangen des Volks met gerustheid, konden worden toevertrouwd (*). LXXXVII. BOEK. 1795.

De Boodſchap door BRANTSEN en REPELAAR ontvangen, beantwoordden zy met dit wederſchryven; „ Wy zyn verre „ af van eenige de minſte gelegenheid te „ willen geeven tot verwarring, of ons „ aan te trekken de behandeling van zaaken, die ons niet toevertrouwd of aanbevolen wordt; maar U Ed. zyn te verlicht, om ook niet te penetreeren, dat „ daar wy, met eene Commisſie van wegen hun Hoog Mog. herwaards zyn afgezonden, en volgens U Eds. Decreet „ nog eene Vergadering van hun Hoog „ Mogenden in weezen is, wy ons ook „ in ſtaat moeten ſtellen, om van onze „ Committenten zodanige Orders te ontvangen, waar by wy ook buiten ongelegenheid en verantwoording, ten „ hunnen opzigte, geſteld worden. Wy „ zullen mitsdien, ten ſpoedigſten aan hun „ Hoog Mog. communicatie geeven van „ de bekomene Aanſchryving en Recommandatie, en ondertuſſchen niet uit het „ ooge verliezen, het geen pligt, voor- „ zig- Hoe beantwoord.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 29 Jan. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ zigdigheid en de eguards, die wy schuldig zyn aan een der voornaamste Provincien van de Republiek van ons komen te vorderen (*)."

Hun schryven aan hun H. Mog. Terugroeping.

De drie *Commissarissen hunner Hoog Mogenden tot de Pacificatie met Frankryk*, zo werden zy door de Algemeene Staaten getyteld, deeden deezen verslag van de Boodschap hun van wegen *Holland* gedaan, en van hun antwoord daar op gegeeven, met verder verzoek om, in de tegenwoordige netelige omstandigheden, schielyk met zodanige orders voorzien te worden, als Hoogstdezelven meest geschikt en toereikend zouden oordeelen, om hun uit alle ongelegenheden te redden. Te meer moesten zy hier op aandringen, daar zy door de voorgevallene verandering, niet meer, met eenig effect, eenige de minste onderhandeling konden voortzetten. —— Ten tyde van het ontvangen deezes Briefs was reeds te hunner terugroepinge besloten (†), en tevens vastgesteld, dat BRANTSEN en REPELAAR ieder eene som van vyf duizend Guldens zouden ontvangen, waar toe ook de Vertegenwoordigers des Volks van *Holland*, om hun aandeel te draagen, bewilligden (§).

Beschuldigd van

Uit *Dordrecht* waren na *Friesland* sterk loopende gerugten overgewaayd, dat BRANT-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 10 Feb. 1795.

(†) *Resol. van hun Hoog Mog.* 11 Feb. 1795.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 14 Feb. 1795.

BRANTSEN en REPELAAR Tachtig Millioenen zouden hebben aangeboden, ingevalle de Conventie Vrede wilde maaken met de Oude Regeering, en dezelve met het Stadhouderlyk Beſtuur handhaaven. De Proviſioneele Repreſentanten des Volks van *Friesland*, vonden daar op goed hunne Afgevaardigden by de Algemeene Staaten te gelasten, om op dit ſtuk nader en ſpoedig onderzoek te doen; en, zo die gerugten eenigzins gegrond gevonden werden, de zaaken daar heen te ſtuuren, dat BRANTSEN en REPELAAR te *Parys* zouden gevat, herwaards opgezonden, en voorts allen die geenen, die verdagt waren aan den veronderſtelden aanſlag medepligtig te zyn, gevat worden; ten einde hun, na gedaan onderzoek en bevind van zaaken te kunnen veroordeelen. Dit werd overgenomen en tot den nader onderzoek deezer zake verſchooven (*), wat van niets gekomen is. De Lastbrief van den zestienden van Wintermaand des Jaars MDCCXCIV behelst niets van eenig Geldaanbod (†). — BRANDSEN hielde zich, ter oorzaake van on-

LXXXVI. BOEK. 1795. 80 Millioenen aangeboden te hebben. Hun wederkomst

(*) *Reſol. van hun Hoog Mog.* 5 Maart 1795.

(†) Het eenige daar na zweemende; doch. teffens ten vry genoegzaamen blyke ſtrekkende, dat 'er geen zodanige aanbieding gedaan zy, is eene uitdrukking in een Brief den 18 Jan. door VAN DE SPIEGEL aan BRANDSEN en REPELAAR geſchreeven, „ al wat kan geadmitteerd worden, behoudens de „ Onafhangelykheid, Integriteit, Eer en Eigen„ dommen van den Staat, moet geadmitteerd wor„ den, *zelf met opofferen van Geld, zo het daar op* „ *aankwam.*" MSS.

LXXXVII. BOEK.

ongeſteldheid, nog eenigen tyd te *Parys* op; REPELAAR en SIX keerden in Lentemaand terugge.

1795. Beſlag op de Goederen van FAGEL gelegd.

Wegens den geweezen Griffier FAGEL, dien wy tot onderhandelinge na *Londen* zagen afvaardigen (*), bragt *Friesland*, ter Vergaderinge van hun Hoog Mogenden, in 't midden, het daar genomen Beſluit, om diens Goederen in beſlag te neemen, tot zo lange hy zich in Perſoon, ter verantwoordinge zou geſteld hebben. Van wegen *Holland* werden de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergaderinge gelast met het voorſtel van *Friesland* in te ſtemmen; volmagtigende het Committé van Algemeen Welzyn om het beſlag op de Goederen van FAGEL, voor zo veel *Holland* betrof, te volvoeren. — Tot Sequesters werden aangeſteld de Burgers N. J. GALLÉ en C. J. VAN BRAKEL (†).

Voorſtel van *Holland* om aan de Miniſters by de vreemde Hoven kennis te geeven van de Omwenteling.

Verre het meerderdeel der Afgezanten van onzen Staat aan vreemde Hoven waren den Huize van *Oranje* toegedaan. Men mogt, uit deezen hoofde, verwagten, dat zy in de Staatsverwisſeling, thans daargeſteld, geenzins genoegen zouden neemen; maar dezelve veel eer hoogst wraaken, en in den ongunſtigſt mogelyken dag zetten, om de Hoven tegen de thans ingevoerde Orde van zaaken in te neemen. Zeer vroegtydig waren de Ver-

te-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 270.

(†) *Decreeten der Prov. Rep. van Holland* 30 April en 1 Mey 1795.

tegenwoordigers van *Holland* op dit ſtuk bedagt, en zogten het Staatkundig aanweezen deezes Lands te handhaaven. Zy kreegen last, om overeenkomſtig het voorſtel van den Voorzitter, ter Algemeene Staatsvergadering, aan te dringen, dat onze gedaante en betrekking tot buitenlandſche Mogenheden, door de komst der *Franſchen* hier te Lande, geheel veranderd was. Dat, daar wy voorheen Bondgenooten van *Pruiſſen*, *Oostenryk* en *Engeland* waren, wy thans niet meer als zodanig konden worden aangemerkt; en, uit deezen hoofde, voor te ſtellen, dat, vermids door de inrukking der *Franſchen*, onze Staatkundige betrekkingen tot de Hoven van *Weenen*, *Berlyn* en *Londen* geheel het tegenovergeſtelde van de voorige waren, zodanig dat wy als Bondgenooten door die Hoven tegen *Frankryk* werden beſchouwd, en men in de tegenwoordige omſtandigheden, alle die betrekkingen voor verbrooken moest houden. Uit deezen hoofde hadt men, van wegen deeze Republiek, de Ministers ter gemelde Hoven te gelasten om daar van kennis te geeven, met betuiging, dat het des niet te min aan hun Hoog Mogenden aangenaam zou weezen, in vriendſchap met dezelve te blyven; dat, offchoon door de *Franſche* Legers dit Land mogt ſchynen *ingenomen* te weezen, 't zelve nogthans door de *Franſchen* verklaard was te blyven een *Vrye en Onafhangelyke Staat*, zo als bleek uit de Proclamatie door de Commandanten der Le-

LXXXVII. BOEK. 1795.

LXXXIX. BOEK. 1795.

gers van de *Sambre* en *Maas* en het *Neerden*, van welke zy een afdruk aan die Staatsdienaaren wilden toegezonden hebben, om daar van gebruik te maaken, zodanig als zy, voor de Onafhangelykheid van den Staat, noodig zouden oordeelen. —— Te deezer gelegenheid begeerden zy aan de Hoven van *Londen* en *Berlyn* byzonder te doen weeten, dat, aangezien de Stadhouder, Capitein Generaal en Admiraal deezer Landen, hadt kunnen goedvinden dezelve te verlaaten, en dat daar en boven, de Erflyke Waardigheden van Stadhouder, Capitein Generaal en Admiraal, verklaard waren vervallen te zyn, deeze beide Hoven zouden gelieven te begrypen, dat de Guarantie van de Conſtitutie deezer Landen, en wel byzonder der voornoemde Ampten en Bedieningen, by de Tractaaten in den Jaare MDCCLXXXVIII, met de Republiek aangegaan, te eenemaal waren vervallen, en hun Hoog Mogenden zich dien aangaan, de geheel ontſlaagen moesten houden; nogthans bereid zynde omtrent de verdere Artykelen, in zodanige handelingen en ſchikkingen te komen, als men zou agten met het belang der onderſcheidene Natien, meest te ſtrooken (*).

't Gedrag van eenige Ministers.

Hoedanig het zich met *Pruiſen* en *Engeland* toedroeg, zal vervolgens in 't breede moeten ontvouwd worden. Wegens het Hof

(* *Decreetim der Proviſioneele Rep. van Holland* 30 Jan. 1795.

Hof van *Wenen* schreef de Envoyé VAN LEEUWEN HAEFTEN in Bloeimaand, dat men daar BOEK. 1795.
sheeds uitstelde zich, wegens de veranderingen der zaaken hier te Lande, uit te laaten (*). De Brieven van den Gezant FAGEL in *Denemarken*, van VAN DER BORCH tot *Zweedschen* Hove, en SPAAN VAN VOORSTONDE uit *Lissabon*, waren van zodanig eenen inhoud, dat men noodzaakte hun te moeten t'huis roepen (†).

Der Staaten Minister by de *Neder-Saxische Kreits* en de *Hanze Steden*, de Heer J. C. HARTSINCK, betuigde, in eenen Brieve aan hun Hoog Mogenden, zyne verknogtheid aan het wettig Staatsbestuur, en tekende zich *den tot den dood toe getrouwen Dienaar van hun Hoog Mogenden* (§). Te rug ontbooden, zonde hy een Brief, waar in hy, met zo veele woorden betuigde, „ dat hy, by het aangaan „ van de post, die hy de eer hadt te bekleeden, geene andere verpligtingen, „ hoe genaamd hebbende aangegaan, dan „ jegens zynen wettigen Souverain, vermeenende, als Minister van den Staat, „ aan niemand anders eenige verantwoordding verschuldigd te zyn, dan alleen „ aan, en geene andere orders te kunnen „ obedieeren, dan die van die wettige „ Sou- Dat van J. C. HARTSINCK in 't byzonder.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 25 Mey 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 7 Feb. 1795.

(§) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 7 Feb. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ Souverain, waar voor hy, in zyne kwa-
„ liteit alleen erkennen kon de Vergade-
„ ring van hun Hoog Mogenden, op eene
„ legaale wyze en volgens de fundamen-
„ teele Wetten van den Lande zamenge-
„ steld; verklaarende tevens, als Lid der
„ Regeeringe der Stad *Amsterdam*, en als
„ Ingezeten van de Provincie *Holland*,
„ gehouw en getrouw te zullen zyn en
„ blyven aan de Constitutie en Regee-
„ ringsvorm van die Provincie, zo als
„ dezelve in den Jaare MDCCXLVII was
„ vastgesteld, en by den tegenwoordigen
„ Heer Erfstadhouder in MDCCLXVI aan-
„ vaard." —— Na zich in den lof daar van, met laagstelling vande thans ingevoerde *Fransche* beginzelen, te hebben uitgelaaten, vaart hy voort, „ dat hy om die
„ redenen vermeende in kwaliteit zich,
„ onder geene benaaming, hoedanig ook,
„ te mogen inlaaten met hun, die ge-
„ sterkt door de inrukking der *Fransche*
„ Troepen in de Republiek, zich in plaats
„ gesteld hadden van zyn en van hun
„ wettige Heeren en Meesters. En het
„ was alleen om de uitschryvende Furs-
„ ten van den *Neder-Saxischen Kreits* en de
„ agtbaare Magistraaten van de *Hanzee*
„ *Steden*, waar hy de eer had geaccre-
„ diteerd te zyn, kennis te geeven van de
„ vleiendste distinctie, waar mede hy zich
„ door het tegenwoordig Gouvernement
„ van zyn ongelukkig Vaderland vereerd
„ zag, dat hy zo dra mogelyk de aan
„ hem toegezonden (zogenaamde) Brieven

„ van

„ van Rappel zou laaten afgaan, zonder LXXXVII.
„ evenwel verſtaan te willen worden de- BOEK.
„ zelve daar voor te houden; of aan de ——
„ Afzenders daar van, eenige de minſte 1795.
„ autoriteit over zyn Perſoon, of als par-
„ ticulier, of als Minister van den Staat,
„ veel min het regt toe te kennen om
„ hem als zodanig te rappelleeren, waar
„ van hy het tegendeel by deezen ten
„ ſterkſten verklaarde. —— Proteſteeren-
„ de, in zyne Kwaliteit, tegen alles wat
„ reeds ondernomen was, thans onderno-
„ men werd, of in het vervolg onderno-
„ men zou worden, dat eenigzins zou
„ mogen ſtryden tegen het belang van
„ hun Hoog Mogenden de Heeren Staa-
„ ten Generaal der *Vereenigde Nederlan-*
„ *den*; verklaarende tevens, als Lid der
„ Regeeringe der Stad *Amſterdam*, en als
„ Ingezeten der Provincie *Holland*, desge-
„ lyks, ten zelfden einde te proteſteeren
„ tegen alles wat eenigzins zou kunnen
„ ſtrekken tot ondermyning van die Con-
„ ſtitutie en Regeeringsvorm van die Pro-
„ vincie, zo als dezelve by Reſolutie van
„ hun Ed. Groot Mogenden in den Jaare
„ MDCCLXII bepaald was, en ingevolge
„ van welke zyne Doorluchtige Hoogheid,
„ de tegenwoordige Heer Erfſtadhouder,
„ zyne E. fyke Waardigheden, in den
„ Jaare MDCCLXVI hadt aanvaard; van
„ welk Declaratoir en Protest hy aan de
„ uitſchryvende Fursten van den *Neder-*
„ *Saxiſchen Kreits*, en aan de agtbaare Ma-
„ giſtraaten der *Hanzee Steden*, waar hy

LXXXIX. BOEK. 1795.

„ de eer hadt geaccrediteerd te zyn, Co-
„ pie zou laaten afgaan, ten geleide van
„ de zogenaamde Brieven van Rappel, die
„ men hem hadt doen toekomen."

Besluit ten zynen opzigte genomen.

Een Brief van dien inhoud kon niet nalaaten ter Vergadering der Vertegenwoordigeren van *Holland*, eene groote verontwaardiging te verwekken, en haarde dezelve het eenpaarig besluit om denzelven in handen te stellen van den Procureur Generaal, om het Regt des Volks van *Holland* tegen hem waar te neemen, met last, om daadlyk de goederen van HARTSINCK, in *Holland* gelegen, in beslag te neemen (*).

Het voorgevallene met diens opvolger ABBEMA te *Hamburg*.

Naardemaal de Stad *Hamburg* der Omwentelinge zo in *Frankryk* als in *Holland* vyandig, en geheel aan *Engeland* genegen was, weigerde de Raad den Burger ABBEMA, vervolgens derwaards gezonden, te erkennen, en voer voort met den teruggeroepen Staatsdienaar te handelen. — Aan den derwaards bestemden *Franschen* Staatsdienaar REINHARD, gaven BLAUW en MEYER den inhoud op der maatregelen, die de Algemeene Staaten het kragtdaadigst keurden om den Raad van *Hamburg* tot de erkentenis van ABBEMA te beweegen. Hy moest, op de dringendste wyze, van den Raad vraagen, binnen vier en twintig uuren, door *Ja* of *Neen*, te weeten, de erkentenis zyner Zendinge, en in

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 26 April 1795.

in geval van een ontkennend antwoord, zich terstond weg begeeven. —— Dat het *Fransche* Gouvernement den Raad dier Stad zou doen weeten, dat dezelve die weigering met geen onverschillig oog aanschouwde; maar last zou geeven aan hunne Zeemagt en Kaperschepen, om alle Schepen, onder *Hamburger* Vlag vaarende, te neemen; dat ook de Algemeene Staaten zulks zouden doen, en zo veel mogelyk den Koophandel op *Altona* overbrengen, tot groot genoegen van het *Deensche* Hof — Of, indien *Frankryk* reden mogt hebben om in deeze maatregelen niet te treeden, dan zou men geene Scheepsbrieven voor wettig erkennen, behalven de door ABBEMA getekenden, die dit teekenen zou weigeren, zo lang hy niet erkend was; 't welk geschikt zou weezen om den Handel na *Altona* te verplaatzen. Gemelde *Fransche* Staatsdienaar nam, vóór zyn vertrek aan ABBEMA te zullen handhaaven. — Het liep tot in Wynmaand eer ABBEMA door de Regeering van *Hamburg* erkend werd (*). LXXXVII. BOEK. 1795.

't Gedrag van Hogguer en besluit

Wilde HARTSINCK het gegeeven ontslag niet aanvaarden, der Staaten Gezant ten *Petersburgschen* Hove HOGGUER, vaardig-

(*) Bentinck en Meyer beklaagden zich daar over en het gedrag der *Hamburgeren* in 't algemeen, in een Brief aan het *Commité de Salut Public*, op den 21 Aug. 1795. MSS. Zie ook een Brief van deeze Ministers aan den *Franschen* Afgezant te *Hamburg* 27 Aug. 1795. MSS. en hun schryven den 31 Oct. 1795. MSS.

LXXXVII. BOEK. 1795.

digde aan hun Hoog Mogenden eenen Brief af, waar in hy ſchreef, zich, uit hoofde der veranderde Regeeringsvorm in den Lande, van de post door hem dus lang bekleed, ontſlaagen te houden. Een ſchryven, over 't welk het *Hollandsch* Committé tot de Buitenlandſche zaaken, om raadſlag gevraagd werd, en wel byzonder of dit ſtuk niet in handen behoorde geſteld te worden van den Procureur Generaal om het regt des Volks van *Holland* in deezen waar te neemen. —— De uitgebragte raadſlag van dit Committé, deedt den last voor de Afgevaardigden uit *Holland* ter Algemeene Staatsvergadering gebooren worden, dat het genomene Ontſlag diens Staatsdienaars in geenen deele behoorde goedgekeurd; maar hy verantwoordelyk geſteld te worden voor de onder hem berustende Staatspapieren, als mede dat, indien deeze ſtap van eenige nadeelige gevolgen voor de Republiek zyn mogt, de ſchade op zyn Perſoon en Goederen te verhaalen (*). Ongunſtig dagt men ten dien Hove over den Lotwiſſel hier te Lande.

ten zynen opzigte.

P. F. VAN BERCKEL uit *America* te rug geroepen.

Der Staaten Reſident by de *Vereenigde Staaten van America*, PIETER FRANCO VAN BERCKEL, die, zints den Jaare MDCCLXXXVIII, de plaats zyns toen afgezetten waardigen Vaders bekleed hadt (†), oordeelde men, ter oorzaake van zyne ver-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 15 Mey en 8 Juny 1795.

(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XX. D. bl. 76.

verkleefdheid aan het Stadhouderlyk Huis, te moeten t'huis roepen, zo nogthans, dat hy gehouden zou weezen, op de vriendlykſte wyze, afſcheid te neemen, en te verklaaren, dat zyn opontbod alleen geſchiedde, om dat hun Hoog Mogenden goedgevonden hadden eenen anderen in zyne plaats te benoemen. De Burger R. G. VAN POLANEN werd derwaards ten Gezant beſtemd (*). De vryheidminnende en vryheidbezittende Staaten van *America* waren over de *Franſche* Omwenteling, en derzelver gevolgen in dit Werelddeel, verre van gerust, en verre van eenſtemmig daar over te denken; doch hielden zich wyslyk buiten dien Volkstwist, op zulk een afſtand daar van verwyderd, den Handel als de bron van hun geluk, uitbreidende en voortzettende. LXXXVII. BOEK. 1795.

Zints langen tyd hadt der Staaten Minister HOP aan het Hof van *Bruſſel*, niets wegens den Staat aldaar kunnen verrigten, en trok hy, tot nog toe, ten bezwaare van den Lande, des niet te min zyne Wedde. *Holland* ſchoot die penningen; doch oordeelde deeze nutlooze uitgave te moeten ſtaaken, en dien Heer niet langer voor Minister te erkennen. Met het verſlag hier van aan hun Hoog Mogenden, kreeg het Committé van Finantie last om met die betaaling op te houden (†). HOP uit *Bruſſel* te rug geroepen.

De

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 31 Aug. en 3 Sept. 1795.

(†) *Dec. der Prov. Rep. van Holl.* 17 Feb. 1795.

LXXXVII. BOEK.

1795. VAN DER GOES ontvangt een gunstig antwoord van het *Spaansche* Hof.

De Staatsverwysseling onzes Lands maakte de Gezant M. VAN DER GOES ten *Spaanschen* Hove bekend, en tevens het opregt verlangen van hun Hoog Mogenden, om met alle Mogenheden, en byzonder met zyne Catholieke Majesteit in beſtendigen Vrede te leeven. De Staatsminister, de Hertog van ALCUIDA, beantwoordde, op de heuschte wyze, uit naam zyns Konings, die boodschap, „Deeze „ hadt daar in een nieuw bewys gezien „ van de voortduuring der Vriendschap „ der Algemeene Staaten, en van de *Hol-* „ *landsche* Natie, en hadt beslooten, om „ dezelve getrouw en standvastig te be„ waaren, in alles wat van hem zou af„ hangen, en aan den Afgezant zyne be„ scherming te blyven verleenen, zich „ diensvolgens vleiende, dat deeze goede „ verstandhouding niet zou verbrooken „ worden, hoe groot ook de tegenheden „ van het een en ander Land zyn mog„ ten. Hy herhaalde, te deezer gelegen„ heid de verzekeringen van opregte ver„ knogtheid, en zyn opregte gezindheid, „ om by alle voorkomende gelegenheden „ des blyk te zullen geeven." Een antwoord, 't welk hun Hoog Mogenden tot des te grooter genoegen strekte (*), daar vroegere berigten het beslag leggen op de *Ne-*

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 16 en 25 Juny 1795. Tusschen *Frankryk* en *Spanje* stonden de zaaken op eenen goeden voet, en de Vrede tusschen die Republiek en de *Spaansche* Kroon

Nederlandsche Schepen in de *Spaansche* Havens vermeld hadden (*).

LXXXVII. BOEK.

1795. De Groot Hertog van *Toskaanen* neemt genoegen in de Omwenteling.

Een soortgelyk genoegen verwekkend berigt ontvingen de Algemeene Staaten van wegen den Groot-Hertog van *Toskaanen*, die, door den *Hollandschen* Consul KERFBYL te *Livorno*, kundschap gekreegen hebbende van de hier voorgevallene Staatsomwenteling, hun Hoog Mogenden verzekerde, dat zyne Koninglyke Hoogheid, de Groot-Hertog, overeenkomstig met de door hem omhelsde Onzydigheid, aan alle de Schepen en Onderdaanen van deezen Staat, de voorheen genootene voorregten verzekerde, in het vast vertrouwen van eene wederkeerige behandeling der *Toskaansche* Onderdaanen en Schepen (†).

't Gedrag des Deys van *Algiers* in dit geval.

Der Staaten Consul te *Algiers* FRAISINET berigtte, dat de Dei wel genoegen hadt genomen met de verandering van zaaken in ons Gemeenebest; doch dat deeze, by aanhoudenheid, bleef aandringen op het spoedig toezenden van Geschenken; een aandrang zo sterk, dat hy, op een dreigenden toon, dien Consul gelast hadt, in persoon herwaards te gaan om die afzending te bevorderen: weshalven hy

Kroon werd den 22 July geslooten. In welken Vrede, naa onze Verbintenis met *Frankryk* tot stand gekomen, het IX. Artykel onzen Staat daar in begreep.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 8 Mey 1795.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4975. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 1 Aug. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

hy zich genoodzaakt gevonden hadt, die bevelen op te volgen, de zaaken aan zynen Secretaris aan te beveelen. Hy was by 't ſchryven van den Brief, dit berigtende, reeds te *Livorno* aangekomen (*).

Geſteldheid tuſſchen *Engeland* en onzen Staat.

Ten aanziene van alle Mogenheden was 'er geene betrekking, die meer veranderings ondergaan hadt, en tevens geſchaapen ſtondt zwaarder gevolgen naa zich te zullen ſleepen, dan die waar in onze Staat tot het *Hof van St. James* ſtondt. Men mogt zich voorſtellen, dat bewaarheid zou worden 't geen de Raadpenſionaris VAN DE SPIEGEL, ten tyde dat alles op 't hachlykſte ſtondt, aan BRANTSEN en REPELAAR woordlyk ſchreef. „Zo dra de „ Republiek, *qua talis*, of door Geweld „ of door Verdrag, haare exiſtentie ver„ looren heeft, en onder *Frankryk* ge„ raakt is, ſtaan de *Engelſchen* gereed om „ zich onze depouilles of debris toe te „ eigenen, zo als een ſchat van twaalf of „ vyftien uitgaande en t'huiskomende *Oost„ Indiſche* Schepen, eenige Oorlogſche„ pen, een groot aantal Koopvaardyſche„ pen, die alle in *Engelſche* Havens be„ vrooren liggen. Zonder nog te ſpree„ ken van de Colonien; (waarheen wy „ egter advertentie gezonden hebben,) en „ zonder te gewaagen van de Provincien, „ daar zy nog zyn, en die zy, onder „ prætext van anders in 's Vyands handen te

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 18 Aug. 1795.

„ te vallen, uitplunderen zullen (*). — Van dit laatstgemelde heeft onze Geschiedenis voorbeelden by voorbeelden opgeleverd, en zagen wy het eerste thans bewaarheid. Welk eene voorstelling men ook ten *Groot-Brittannischen* Hove wilde gedaan hebben, wegens eene voortduurende goede verstandhouding en gemeenschap (†); dezelve was, uit den loop der dingen, den aart en gezindheid der *Engelschen*, niet te verwagten. Verre ook was het 'er af, dat 'er zich grond opdeedt om van onzen Afgezant, den Baron VAN NAGELL, eenige medewerking te gemoete te zien. Allerwegen stondt hy bekend voor geheel gehegt aan den Stadhouder en diens Partye. Onvermoeid en tot het laatste oogenblik, hadt hy de hand geboden om in *Engeland* alles te bewerken wat ten steun kon dienen van WILLEM DEN V, die zich thans in het Ryk bevondt, welks pogingen, om hem hier te Lande staande te houden, in 't einde te kort schooten (§).

LXXXVII. BOEK. 1795.

Vroegtydig rees des bekommerdheid by de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks, en baarde zulks, op den zeven en twintigsten van Louwmaand den voorslag, om, ten spoedigsten een Cartelschip na *Engeland* te zenden; ten

Voorstel om een Cartelschip derwaards te zenden.

ein-

(*) Brief door VAN DE SPIEGEL aan BRANTSEN en REPELAAR van 18 Jan. 1795. MSS.

(†) Zie hier boven bl. 102.

(§) Men herinnere zich hier het aangeteekende in het XXVIII. D. onzer *Vaderl. Hist.* bl. 40.

1795.

einde de daar liggende Lands, *Oost-Indi-*
sche, en andere rykgeladene Schepen,
zonder uitſtel, herwaards te doen keeren;
en tevens in overweeging te brengen, om,
by bekwaame aanleiding daar toe, de noo-
dige ſchikkingen te beraamen omtrent het
heen en wedervaaren der Paketbooten, op
gelyken voet als zulks, in den voorgaan-
den Oorlog, hadt plaats gegreepen (*).

Voorſlag en beſluit om iemand na *Engeland* aftevaardigen.

Deeze voorſlag van *Holland*, onder-
ſteund door Bewindhebberen der *Oost In-*
diſche Maatſchappye ter voorzittende Ka-
mer *Amſterdam*, hadt een verſlag en be-
ſluit ten gevolge, dat 'er, aangezien de
tegenwoordige omſtandigheden, niet te
ſpoedig ſchikkingen konden beraamd wor-
den op het wederkeeren der in *Engeland*
liggende Schepen; doch dat, daar het Ys
het uitloopen zo wel als het binnenkomen
van Schepen uit en in de Havenen deezer
Landen, zo niet geheel ondoenlyk, ten
minſten hoogstbezwaarlyk maakte, het
geraaden ware, om, hoe eer hoe beter,
een vertrouwd en geſchikt Perſoon te be-
noemen en te gelasten om zich, met alleen
mogelyken ſpoed, het zy met een Pinkje
van de Zeekust, of zo als best zou kun-
nen geſchieden, na *Engeland* te begeeven,
om het wederkeeren der daar liggende
Schepen, hier te Lande t'huis hoorende,
te bewerken, en wegens het vaaren der
Paketbooten, in onderhandeling te tree-
den;

(*) *Decreeten der Provisionele Rep. van Holland* 27 Jan. 1795.

den; met last om deswegen te gaan met den Heer NAGELL, als mede met den Griffier FAGEL, indien laatstgemelde zich nog te *Londen* mogt bevinden; en inmiddels niet te verzuimen, om alle Commandanten en Bevelhebbers der *Nederlandsche* Schepen te onderrigten van den toestand der zaaken binnen deeze Republiek, en dezelve, uit naam van hun Hoog Mog. te gelasten, ten spoedigsten de Havens van het Ryk van *Groot-Brittanje* te verlaaten; en, daar de Havens deezes Lands met Ys bezet waren, in de eerste Haven, welke zy konden bereiken, al was het zelfs een der *Fransche* Havenen, zo veel mogelyk, met elkander vereenigd, in te loopen (*).

LXXXVI. BOEK. 1795.

De Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks, en de Bewindhebbers der *Oost-Indische* Maatschappye, gingen hier eenstemmig te werk, en beslooten een vertrouwd Persoon, van wegen dit Gewest; doch door hun Hoog Mog. te betaalen, na *Engeland*, met een Visscherspink, in stede van met een Cartelschip, af te vaardigen, en bestemden tot die bezending den *Rotterdamschen* Burger JAN DANIEL ALBERTUS HAVART. Schikkingen om met dit Vaartuig Brieven na *Engeland* te zenden, werden, met de noodige voorzorgen, gemaakt. Een *Schevenings* Pinkschuitje, voor twee honderd Guilden vry geld uit en thuis, en vyftien Guldens voor ieder Legdag, was

Patriotti en VITALARIUS tot eene Bezending na *Engeland* benoemd.

(*) *Resol. van hun Hoog Mog.* 30 Jan: 1795.

gehuurd. HAVART's onpaselykheid deedt hem verzoeken om van de reis na *Engeland* verschoond te worden; hy verkreeg dit ontslag, en, in zyne stede, werd de Burger JAN DAVID PASTEUR, woonende aan de *Kil*, tot die bezending benoemd. Deeze nam die taak op zich, en kreeg tot reisgeld twee honderd Dukaaten, en een Credit-brief van vyf honderd Ponden Sterling. Van wegen Bewindhebberen werd als een in allen deele tot dit bedryf geschikten Persoon voorgedraagen JAN LOUIS VITRIARIUS, Luitenant ter zee, zeer genegen om deeze bezending te aanvaarden. Hun Hoog Mogenden namen in deeze benoeming genoegen. Zy staken na *Engeland* over (*).

1795.

Verslag deezer Afgezonden.

Deeze beide Afgevaardigden zonden een verslag van hun wedervaren in *Engeland*, hoofdzaaklyk hier op nederkomende; dat hunne poogingen, by den Envoyé VAN NAGELL aangewend, om door hem den last van hun Hoog Mogenden te doen uitvoeren, geheel vrugtloos waren geweest; dewyl hy, by aanhoudendheid, geweigerd hadt daar toe werkzaam te zyn, met byvoeging dat hy zyn ontslag zou vragen. Aan den Griffier FAGEL, zich niet te *Londen* bevindende, hadden zy hunnen last niet kunnen mededeelen. Naa veel moeite was het hun eindelyk gelukt by Lord GRENVILLE gehoor te kry-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* §. 7, 13, 14 en 16 Jan. 1795.

J. D. PASTEUR.

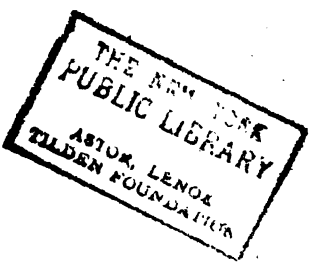
THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATIONS

krygen, en uit diens mond hadden zy verstaan, dat de Koning, zyn Meester, de Schepen niet kon laaten vaaren, zo lang de *Franschen* zich in de *Nederlanden* bevonden. Dit verslag droeg de hoogste goedkeuring by de *Hollandsche* Volksvertegenwoordigers weg. De Afgevaardigden hadden zich, huns oordeels, zodanig van hunnen pligt gekweeten, als de meest in het Politieke ervaarene Ministers zouden hebben kunnen doen; terwyl zy het gehouden gedrag des Gezants VAN NAGELL als hoogst misdaadig, en hem als een verraader der duurste belangen van den Staat beschouwden.

LXXXVI. BOEK. 1795.

Hollands voorslag deswegen by hun H. Mog.

Zo zeer waren die van *Holland*, over dit alles getroffen, dat zy, in eene buitengewoone Vergadering, by hun Hoog Mogenden, zich in deezer voege lieten hooren. —— „Wy zyn gelast, U Hoog „ Mogenden, zonder verwyl, te communiceeren, en deeze is de rede, dat wy „ van den yverigen President eene buitengewoone Vergadering verzogt en „ verkreegen hebben, hoe de zo naauwkeurige als belangryke Depeche der „ Commissarissen van U Hoog Mogenden „ J. D. PASTEUR en J. L. VITRIARIUS, „ geschreeven den derden Maart, en ter „ Vergadering van de Provisioneele Representanten des vryen Volks van *Holland* geleezen zynde, aldaar eene algemeene; maar eene zeer vermengde aandoening veroorzaakt heeft. Eene aandoening naamlyk, aan den eenen kant,

LETTER-BODEK. 1795.

„ van de hoogste goedkeuring der Mat-
„ lyke, Vaderland- en Vryheidminnende
„ en toch zeer voorzigtige gedraagingen
„ der twee genoemde Commissarissen van
„ U Hoog Mog. gehouden in het glib-
„ berig *Londen*; en, aan den anderen
„ kant, van de diepste verontwaardiging
„ tegen den Envoyé Extraordinair en Mi-
„ nister Plenipotentiaris van U Hoog Mog.
„ aan het Hof van *Engeland*, A. C. W.
„ VAN NAGELL, wiens verstand zo ver-
„ bysterd, en wiens hart zo verdorven
„ schynt te weezen, dat hy, zich geheel
„ aan spyt en woede overgeevende, de
„ speciaale en dringende Orders van U
„ Hoog Mog. niet alleen verydeld en in
„ den wind slaat; maar, ook daar door ten
„ uitersten misdaadig en crimineel, de dier-
„ baarste belangens verraadt van den Staat,
„ die hem betaalt, en welken hy de eer
„ heeft te representeeren.

„ Het is dan, Hoog Mog. Heeren! dat
„ onze Medeburgers en Committenten het
„ goede, loflyke en wel overlegde gedrag
„ van de Burgers PRESIDT. en VITRIA-
„ RIUS, als Commissarissen van U Hoog
„ Mogenden te *Londen*, ten fine van Re-
„ clame der in de *Britsche* Havens leggen-
„ de Schepen, vergelykende met, en te-
„ genoverstellende tegen de misdadige
„ stoutheid van den Envoyé Extraordina-
„ ris en Minister Plenipotentiaris der Staa-
„ ten Generaal aan het Hof van *Londen*,
„ den Baron VAN NAGELL, geweezen
„ Kamerheer van den Prins van *Nassau*,

„ en

„ en overweegende hoe de eerste aan U LXXXVII.
„ Hoog Mogenden en derzelver Orders BOEK.
„ getrouw, niets onbeproefd gelaaten heb- ——
„ ben om hun Vaderland wel te dienen, 1795.
„ en hoe de Baron daarentegen derzelver
„ dienst geheel en al verwaarloosd en zyn
„ pligt zo wel als U Hoog Mogenden
„ geschonden heeft. —— Het is dan, zeg-
„ gen wy, uit dien hoofde, dat onze
„ Committenten ons ook met een dubbe-
„ len last aan deeze Vergadering voor-
„ zien hebben, daar toe strekkende, om
„ aan U Hoog Mogenden voor te stel-
„ len, gelyk wy doen by deezen.

„ Dat U Hoog Mogenden, by expres-
„ se Resolutie, de verrigtingen van de
„ Commissarissen PASTEUR en VITRIA-
„ RIUS te *Londen*, volkomen gelieven te
„ approbeeren en te laudeeren, als zo wel
„ strookende met hun pligt, dat U Hoog
„ Mog. het niet anders zouden hebben
„ kunnen verwagten van den meest in het
„ Diplomatique geverseerden Minister.

„ En ten aanziene van den Envoyé
„ Extraordinair en Minister Plenipotentia-
„ ris VAN NAGELL, dat U Hoog Mog.
„ by expresse aanschryving, denzelven
„ gelieven te injungeeren, om stiptlyk na
„ te komen, wat hem door U Hoog Mog.
„ zou mogen worden geordonneerd, en
„ aan hem provisioneel zyn verzogt Rap-
„ pel te weigeren; maar daar en boven,
„ dat U Hoog Mog. de beweeggronden
„ onzer Committenten, zo even voorge-
„ draagen, penetreerende, alle de Stukken

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ daar toe bekwaamelyk, gelieven te ſtellen
„ in handen van den Hove van *Holland*;
„ ten einde hetzelve den Procureur Ge-
„ neraal zou kunnen gelaſten om tegen
„ den gemelden VAN NAGELL Crimineel
„ te ageeren, het zy dan tegen zyn Per-
„ ſoon, zo hy in handen van de Juſtitie
„ komt te vallen, het zy by contumacie;
„ en voorts, dat U Hoog Mog. gelieven
„ te reſolveeren, dat niet alleen aan den
„ voornoemden NAGELL, geene hoege-
„ naamde betaling van deszelfs Appoin-
„ tementen, ook niet van de agterſtallige
„ geſchiedde; maar ook, dat 'er, zonder
„ verwyl, informatie werde genomen, na
„ alle de Goederen, welke VAN NAGELL
„ in de Republiek mogt beziten, en de-
„ zelve daadlyk geſequestreerd worden:
„ ten einde daar uit de meest mogelyke
„ vergoeding van ſchade voor den Lan-
„ de te erlangen, welke deeze zyne Cri-
„ mineele Conduite aan 't zelve mogt ver-
„ oorzaaken.

„ Wy ſtellen, daar en boven, op ex-
„ preſſen laſt van onze Committenten,
„ voor, dat U Hoog Mog. ook gelieven
„ in te trekken de Commiſſie van HEN-
„ DRIK FAGEL, onlangs door het geheim
„ Beſoigne na *Londen* afgevaardigd (*), en
„ dat ook aan hem geene Appointementen
„ of Agterſtallen worden goedgedaan (†)."

By

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXVII. D. bl. 270.
(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 9 Maart 1795.

By raadslag hunner Hoog Mogenden op deezen voordragt, werd den Baron NAGELL het verzogte Opontbod voor als nog geweigerd; doch hem gelast, op bekomene kennis van dit besluit, zich terstond na 's *Gravenhaage* te begeeven; maar met uitdrukkelyken last, om, voor zyn vertrek, aan het Ministerie van zyne *Groot-Brittannische* Majesteit, en waar het verder noodig zou mogen weezen, te kennen te geeven, dat hun Hoog Mog. noodig geoordeeld hadden om van hem eenige mondelinge berigten in te neemen, zyn Persoon *alleen* raakende; en om die reden *alleen*, hem gelast hadden, zich na *Holland* te begeeven. —— Tot het Beslag op 's Barons Goederen, welke hy in deeze Gewesten mogt bezitten, werd beslooten, als mede tot het by voorraad inhouden zyner Jaargelden, ook der agterstallige. —— Voorts wilden zy de stukken, in deeze zaak gewisseld, nevens dit gedeelte van den Lastbrief aan NAGELL gegeeven; waar by hy gelast werdt, „ boven den Inhoud „ van zyne Instructie zich te reguleeren „ naar al 't geen hem, by aanschryvens, „ op voorvallende zaaken, zou worden „ aanbevolen, en 't zelve, naar zyn beste „ vermogen, tragten te effectueeren," in handen gesteld hebben van zodanige Regters, als hun Hoog Mogenden daar toe zouden gelieven te benoemen.

LETTER-BOEK.

1795.

Besluit daar op genomen

Die van *Holland* namen dit beslootene voor Bekendmaaking aan, uitgenomen het laatste punt, waar omtrent zy hunne Af-

1795.

gezaamenlijden tot Algemeene Staatsvergadering, wilden gelast hebben, om nader aan te dringen, dat het Besluit van *Holland* aldaar ingebragt om de door den Envoyé NAGELL overgezondene Stukken te stellen in handen van zodanige Regeering, als hun Hoog Mogenden daar toe zouden gelieven te benoemen, zou worden vastgesteld (*).

De Brieven aan NAGEL en FAGEL opgehouden.

In de maalen met Brieven uit *Engeland* beslaand, vondt men eenige Paketten aan den Envoyé NAGELL gerigt. De Commissarissen der Posteryen kregen, door die van *Holland* last om des onderzoek te doen, en noch die Brieven, noch ook die aan H. FAGEL mogten laaten vertrekken (†).

Voorzigtigemaatregels, die *Holland* ten opzigte van *Engeland*, wilde genomen en gevolgd hebben.

Middelerwyle hadden de Gecommitteerden uit de Admiraliteits Collegien deezer Landen, op aanmaning van de Vertegenwoordigers des *Fransschen* Volks, hun Hoog Mogenden, ter Louwmaand ten einde liep, in bedenking gegeeven, om een Embargo te leggen op alle *Engelsche* Schepen en Goederen hier te Lande, en om alle de Goederen den *Engelschen* toebehoorende, voor zo verre zulks niet reeds door de plaatslyke Regeeringen was gedaan, in beslag te neemen. By het voorstel van het Embargo waren de woorden gebruikt, „tot dat men zal geinformeerd zyn van „ het

(*) *Resol. van hun Hoog Mog.* 10 Maart 1795. en *Decreeten* als boven 11 Maart 1795.

(†) *Decreeten der Provisionele Rep. van Holland* 12 Maart 1795.

„ het effect, het welk de veranderde om-
„ ſtandigheden in deeze Republiek in
„ *Engeland* zullen hebben uitgewerkt."
De Afgevaardigden van *Holland* ter Alge-
meene Staatsvergadering kregen laſt om
na de waare meening deezer woorden te
vraagen; naardien het Embargo gevor-
derd werd niet van wegen *deeze Republiek*;
maar op eisch der *Repreſentanten des Fran-
ſchen Volks* (*). Gelyk dit ten blyke
ſtrekte, hoe die van *Holland* onderſcheid
wilden gemaakt hebben tuſſchen bedryven,
en opzigte van *Engeland*, van hun, of van
de *Franſchen* herkomſtig, zo betoonden
zy reeds vroeg ook zorg te draagen voor
de Onafhangelykheid van deezen Staat
en deszelfs Koopbelangen. Immers, ken-
nis ontvangen hebbende, dat de *Franſche*
Repreſentanten voor verbeurd verklaard
hielden alle Effecten, toebehoorende aan
Gouvernementen in Oorlog met *Frankryk*,
met eene daar toe ſtrekkende Publikatie,
drongen zy aan, dat by hun Hoog Mo-
genden een Stuk zou worden vervaardigd,
ter ontwikkeling van deeze twee hoofd-
denkbeelden; dat, daar de *Franſche* Repre-
ſentanten de Onafhangelykheid des *Bataaf-
ſchen* Volks ten volle erkend hadden,
hun ook in overweeging diende gegeeven
te worden, om, wanneer zy iets begeer-
den, 't zelve niet maar eenvoudig te re-
quireeren, of door eene Publikatie te be-
paa-

(*) *Reſol. van hun Hoog Mog.* 30 Jan. 1795.
D. reeſten der Prov. Rep. van Holland 2 Feb. 1795.

BOEK. I. 1795.

XXXVII. BOEK. 1795.

paalen; maar zich daar over wel te willen vervoegen aan hun Hoog Mogenden als uitmaakende het Representatief der Souverainiteit deezer Landen. —— Ten anderen wilden zy daar in, uit hoofde van een Verbod door de *Franschen*, ten aanziene van de Wisselbrieven, gedaan, ten duidlykſten ontvouwd hebben, hoe dit Land, by geene mogelykheid, zonder Handelbetrekkingen zo wel met *Engeland*, *Spanje*, als met andere Landen, kon zyn en bestaan, hoe daar in diende voorzien en met de *Fransche* Representanten in een vriendlyke onderhandeling getreeden te worden, tot het maaken van zodanige schikkingen als ten duidlykste uitweezen, dat geene zodanige Wisselbrieven, louter tot den Handel behoorende, daar onder begreepen waren; maar alleen de zodanige, welke ten behoeve der Gouvernementen, rechtstreeks of zydelings, zouden moeten dienen, en waar in de nadeelige gevolgen voor de beide Natien, in de tegenwoordige omstandigheden, zouden worden ondervonden (*). —— Omtrent de Wissels maakte de Koning van *Engeland* reeds vroegtydig, na der *Franschen* Inval, geene gunstige schikkingen (†).

Het

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 31 Jan. 1795. Wanneer men dit alles wel overweege, zal de bedenking vervallen dier schryveren, welke de toenmaalige Representanten van *Holland* beschuldigden van eenen verkeerden en *Engeland* ten Oorlog tergenden handel.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1830.

Het bleek welhaast dat *Engeland* omtrent ons zich zou gedraagen, als eene vyandlyke Mogenheid. Reeds den twintigsten van Louwmaand verscheen 'er, 's morgens vroeg, by den Admiraal KING te *Portsmouth* een Boode, met last om Beslag te leggen op de Oorlog- en *Oost-Indische*, als mede de Koopvaardyschepen, in deeze en andere Havens liggende. De *Engelsche* Oorlogschepen schikten zich in zulker voege, dat de onze, zo zy anders daar toe den wil gehad mogten hebben, niet konden uitzeilen. Dit Embargo werd voorts gelegd op alle de *Hollandsche* Schepen, in alle Havens van *Groot-Britanje* en *Ierland*; terwyl de *Engelsche* Oorlogschepen last kreegen om de *Hollandsche* Schepen, waar zy dezelve mogten aantreffen, op te brengen (*).

LEEVR. BOEK. 1795. Embargo in *Engeland* op onze Schepen gelegd.

Eer derhalven de Bezending van PASTEUR en VITRIARIUS bepaald en gereed was, vonden zich, behalveh vier Oorlogschepen, derwaarde in Wynmaand gestevend, om zes *Oost-Indisch* Vaarders af te haalen, op welker opontbod, by den Afgezant VAN NAGELL, de Luitenant Admiraal VAN KINSBERGEN, onmiddelyk na de Omwenteling, hadt aangedrongen, in de onderscheide Havens van dat Ryk, een aantal van niet minder dan honderd en tien Koopvaarders, waar onder eenige van andere Natien; doch wier laadingen hier

Aantal der Schepen in *Engeland* in beslag genomen.

(*) *Universal Magazine* Vol. XCVI. p. 76 en 148.

LXXXVII. BOEK. 1795.

hier te lande t'huis hoorden (*). Om dezelve van het daar opgelegd verband te ontheffen, was door NAGELL niets gedaan, en arbeidden PASTEUR en VITRIARIUS te vergeefsch.

Onderzoek wegens het lang verblyf der O. I. Schepen in *Engeland*.

Reden van agterdogt, of althans van vermoeden, eens te verwyfenden handels, ten opzigte van de *Oost-Indiſche* Schepen, moeten 'er plaats gegreepen hebben: immers ter Vergadering van *Holland* beſloot men, by aanſchryvinge, de Voorzittende Kamer van de *Hollandſche* Kamers der *Oost-Indiſche* Maatſchappy te *Amſterdam*, te gelasten, ten ſpoedigſten de redenen op te geeven, waarom zes t'huiskomende *Oost-Indiſche* Schepen zich zo lang in de *Engelſche* Havens hadden blyven ophouden, tot dat aan dezelve door het Embargo van het *Engelſche* Gouvernement op de *Hollandſche* Schepen, en byzonder op die der *Oost-Indiſche* Compagnie, gelegd, het uitloopen te eenemaal was belet; met byvoeging van alle de omſtandigheden, door welke het agterblyven van die Schepen, en de verbaazende ſchade daar door veroorzaakt, was te wege gebragt; met verder verzoek, en des noods, met verderen laſt, om zo veel doenlyk, in 't breede te berigten, welke uitgaande *Oost-Indiſche* Compagnie Schepen in de *Engelſche* Havens waren gebleeven, die gevolglyk ook onder dat Embargo begreepen, in dié Ha-

(*) Derzelver Naamlyst kan men vinden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2064 enz.

Havens opgehouden werden; terwyl die Schepen, doorgevaaren zynde, zich reeds aan de *Kaap de Goede Hoop* zouden bevonden hebben, althans niet onder dat Embargo zouden liggen, en daar door misschien niet voor de Compagnie verlooren zyn (*).

LXXXVIII BOEK. 1795.

Hoe beantwoord.

Om hier op volledig te antwoorden, moesten zy bekennen niet in staat te zyn. Eenige byzonderheden, wegens de jongst uitgezeilde Schepen gaven zy op, ten slot vermeldende, dat het hun, door mangel aan nadere tydingen, nog onzeker bleef of de uitgaande Schepen zich nog te gader of wel één of meer derzelven in *Engeland* bevonden, dan wel, (zo als zy wenschten,) nog met gunstige Winden de reis vervolgd mogten hebben, waar door de Maatschappy ten minsten zou bevryd gebleeven zyn van den gevoeligen slag, dat die Schepen voor de Maatschappy zouden verlooren weezen (†). De uitkomst beantwoordde aan die hoope niet, daar ook de uitgaande *Oost-Indische* Schepen, zo wel als de na 't Vaderland keerende, onder de in beslag neeming der *Engelschen* gevallen waren (§).

De

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 5 en 14 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 19 Feb 1795.

(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 224. Eene Provisioneele Carga der zes t'huiskomende *Oost-Indische* Schepen kan met een opslag toonen, de zeer groote schade in dit geval geleden. Zie *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 350.

LXXXVII. BOEK. 1795. Oorlogsverklaaring in *Engeland*.

De Bezending van PASTEUR en VERHUELL, die een uitgeſtrekter volmagt ontvingen, hoe zeer ten genoegen der Zenderen uitgevoerd, bragt geene baate toe aan de groote zaak. Zy keerden, naa het aanwenden van veele vrugtlooze poogingen, een vriendlyk affcheid genomen hebbende, weder. — De *Engelſchen* voeren voort met het opbrengen en aanhouden onzer Koopvaarderen. De welverwagte Oorlogsverklaaring zyner *Groot-Brittanniſche* Majeſteit, den vyftienden van Herfstmaand uitgevaardigd, gaf by den aanvange, deeze reden van dit bedryf. „ Uit hoofde, dat de Landen, „ tot de Vereenigde Provincien behoo„ rende, zedert een geruimen tyd, ge„ weest zyn, en zich nog bevinden on„ der de magt der *Franſche* Wapenen, „ onder het Beſtuur en den onmiddely„ ken invloed der geenen, die zich van „ het Gezag in *Frankryk* hebben meester „ gemaakt; en uit hoofde, dat 'er on„ langs, in opgemelde Vereenigde Provin„ cien, veelerhande beledigende Beſluiten „ zyn genomen tegen de Eer der Kroon „ van zyne Majeſteit, en aanloopende te„ gen de wettige Regten zyner Onderdaa„ nen; uit hoofde dat eenige Oorlogſche„ pen uit de Havens der Vereenigde Pro„ vincien uitgeloopen, bevelen ontvangen „ hebben om alle *Engelſche* Schepen te „ neemen en te vernielen, en waar van „ verſcheide reeds genomen zyn, zo is „ zyne Majeſteit tot het beſluit gekomen, „ om,

„ om, ingevolge van deeze handelwyze, alle noodzaaklyke middelen by de hand te neemen, ten einde de Eer van zyn Kroon te wreeken, en zich zelven alle vergoeding en voldoening te verschaffen. — Ingevolge van dien heeft het hem behaagd, dat, op Advys van zynen Geheimen Raad, Brieven van Represaille verleend zullen worden tegen alle Schepen, Goederen en Onderdaanen der Vereenigde Provincien." Voorts behelst deeze Verklaaring de voorschriften van de wyze op welke, zo wel de Vlooten, als de Schepen van Oorlog, en de Kaapvaarders, met de Schepen deezer Landen vyandlyk te handelen hadden; en de inrigting voor de Regtbanken der Admiraliteiten (*).

1795. BOEK.

De handelwyze van *Engeland*, omtrent de Schepen der Ingezetenen deezer Landen, tot hier toe gehouden, hadt, naa den aanvange van Sprokkelmaand (†), weinig verschild van die thans, op Koninglyk gezag, werd bevolen, alleen geschiedde toen de opbrenging, onder den naam van by voorraad de opgebragte Schepen, met derzelver Ladingen, te bewaaren; thans werden de Schepen van deezen Lande, zo die zich daar bevonden en in beslag genomen waren, als welke men in dien tusschentyd ophragt, verbeurd verklaard en

Verbeurdverklaaring en verkoop onzer Schepen in *Engeland*.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 6069.
(†) Zie hier boven bl 125.

[illegible] en vervolgens verkogt; ten grievenden nadeele onzes Handels.

1795. Aanmerking op die Oorlogsverklaaring.

Voorzeker waren 'er Besluiten hier te Lande genomen, en Behandelingen, door der *Franschen* invloed, te werk gesteld, die zyne *Groot-Brittannische* Majesteit stoffe tot zeer groot misnoegen gaven; dan de klagten over de Vernielingen der onzen de *Engelschen* toegebragt, mag men onder de grootspraaken rekenen, in Oorlogsverklaaringen niet zeldzaam.

Aanval der *Engelschen* op onze Oorlogschepen vóór de Oorlogsverklaaring.

De staat onzer Zeemagt, en de gesteldheid onzer Vlootelingen over 't algemeen, maakten het onmogelyk iets van dien aart uit te voeren. Het eenigste gevogt op Zee, vóór de Oorlogsverklaaring van *Groot-Brittanje* viel voor op den twee en twintigsten van Oogstmaand. De Fregatten *de Argo*, *de Alliantie*, de Kotter *de Vlugheid*, na *Noorwegen* gesteevend, werden door vier *Engelsche* Oorlogschepen, een Zeventiger, een Zestiger, een Veertiger en een Zesendertiger, digt by den *Noordschen* Wal, aangevallen. Zy verdeedigden zich dapper, hielden tegen eene zo groote overmagt de eer onzer Vlagge drie uuren lang op. Eindelyk werd *de Alliantie* afgesneeden, en moest, zeer beschadigd, bukken. De *Argo* en de Kotter liepen, twee dooden en vyftien gekwetsten bekomen hebbende, aan, want en zeilen zeer gehavend, en met dertien vier en twintig Ponders doorboord, ter naaste *Deensche* Haven binnen. —— Deeze vyandlyke aanval van de zyde der *Engelschen*, in 't ge-

zigt

ligt van den *Deenschen* Wal, terwyl onze schepen de Loodzen reeds aan boord hadden, en het schieten op de *Argo* by het zeilen der Haven, deedt van hier het Hof van *Denemarken* kennis geven, met klagt over die schennis van het Grondgebied, en daar op gegronden terugeisch van het genomen Fregat (*). — Van dit geval gaf de Vice-Admiraal DE WINTER de weete aan de Vlooteelingen ter *Texelsche* Reede, met byvoeging, „Zie daar „myne Kameraaden! op nieuw de poging merken van onzen laffhartigen Vyand, „door den tegenstand onzer Broederen „verydeld. Hunne dapperheid heeft hun, „schoon tweemaal zo sterk, beschaamd „gemaakt, en de *Hollandsche* Eer is bewaard gebleeven. Dit voorbeeld zal U „aanzetten, om, by de eerste gelegenheid, te toonen, dat gy, zo wel als zy, „*Hollanders* zyt. Dan zult gy den schandelyken moord uwer Broederen wreeken, „en altyd overwinnend uitroepen, *Lang „leeve de Republiek!*" (†).

1795.

Wel hadden die van *Holland*, ma eene aanmerking gemaakt te hebben op den *Pruisschen* eisch van het leggen eens Embargos op de *Engelsche* Schepen in onze Havens (§), daar op aangedrongen, en gevorderd, dat van wegen hun Hoog Mo-

Embargo hier op de *Engelsche* Schepen gelegd.

gen-

(*) *Decreeten der Provincieele Rep. van Holland* 3 Sept. 1795.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5773.

(§) Zie hier boven bl. 123.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

genden, de Admiraliteits Collegien, zonder uitſtel, zouden worden aangeſchreeven, om den Officieren van 's Lands Schepen de noodige bevelen te zenden, om geene *Engelſche* Schepen hoegenaamd te laaten uitloopen, en deezen teffens vryheid te geeven, om, ingeval de nood het vorderde, den ſterken arm te gebruiken, en van de *Franſche* Commandanten, ter plaatze hunner ligging, den noodigen byſtand te vraagen (*). Wanneer het Beſlag hier op gevolgd was, bewerkte men egter, by den *Franſchen* Repreſentant RAMEL, dat de verkoop der Schepen of der goederen in *Engelſche* Schepen geladen geweest, als mede thans in Schepen van Onzydige Mogenheden liggende, voor eerst geen voortgang hadt (†).

Misnoegen en haat tegen de *Engelſchen.*

Hoe zeer aan mishandelingen van *Engeland* als gewoon geworden, baarde de handelwyze ten deezen Jaare gehouden, de Oorlogsverklaaring, met derzelver onmiddelyke drukkende gevolgen, de gevoeligſte aandoeningen in den Lande. Men bleef niet in gebreke, by de nieuwe ſchade, door de verbeurtverklaaring eens zo grooten aantals Schepen den Handel en Zeevaard toegebragt, zich de vroegere te herinneren. Alles wrogt te zamen om den gloed van verontwaardiging, van afgryzen, van

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 26 Mey 1795.

van haat en wraakluist, te doen opblaaken. Wy zouden, ten bewyze hier van, eene menigte Schriften, ten dien dage uitgekomen, kunnen aanvoeren, alle ſtrekkende om der *Engelſchen* handelwyze in den welverdienden affchuwelykſten dag te zetten, en de gemoederen der Ingezetenen tegen hun aan te vuuren. Eén ſtuk zal hier voor alle volſtaan kunnen. Wy oogen op het voorſtel van het Committé van Koophandel en Zeevaard te *Amſterdam* aan de Repreſentanten van het Volk te dier Stede, by gelegenheid, dat de Regeering in *Engeland* het Beſluit genomen hadt, de *Nederlandſche* bezittingen, in haare Havens zich bevindende, prys te verklaaren.

LXXXVII. BOEK. 1795.

Het gemelde Committé deedt dit Voorſtel. „ Medeburgers! Uw Committé van „ Koophandel en Zeevaard, met zo veel „ aandoening als verontwaardiging vernomen hebbende de Reſolutie door de Regeering van *Engeland* genomen, om niet „ alleen die Schepen, die, op de Trouw „ der Volken, ten tyde toen de Staat nog „ Bondgenoot van dat Ryk was, hunne „ toevlugt in derzelver Havens genomen „ hadden, met derzelver Laading voor „ goeden prys te verklaaren, maar zelfs „ haare Ingezetenen te verbieden, aan de „ Inwoonders van dit Gemeenebest hunne „ regtmaatige vorderingen te voldoen, en „ dus, als 't ware, het zegel op alle haare voorgaande Onregtvaardigheden te „ drukken, en zo veel in haare magt is, „ het Commercieerend gedeelte onzer Me-

Voorſtel van het Committé van Koophandel en Zeevaard te *Amſterdam*.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ deburgeren van het hunne te berooven,
„ heeft geoordeeld, dat het ook dezelfs
„ pligt was in overweeging te neemen,
„ welke middelen best geschikt zouden
„ zyn tegen de verregaande onregtvaar-
„ digheden, waar van zelfs de Barbaar-
„ sche Mogenheden, tot hier toe, altyd een
„ gruwel hadden, repressailles te gebruiken.
„ Dan het is hun voorgekomen, dat
„ het *Bataafsch* Gemeenebest, zich daar
„ door aan het *Engelsche* Ministerie zou
„ gelyk stellen, en beneden den rang van
„ beschaafde Volken, wy willen niet zeg-
„ gen van een Christen Natie, zou ver-
„ laagen, en een aantal van Individus in
„ *Engeland* ongelukkig maaken, die mis-
„ schien zo zeer als wy, die wederregt-
„ lyke daaden van hunne Regeering ver-
„ foeijen. —— Dat het zich veel meer
„ moet toeleggen aan geheel *Europa* te
„ toonen, dat het, hoe zeer wenschende
„ de onvermydelyke rampen des Oorlogs,
„ zo veel mogelyk, te verzagten, egter
„ ook weet van die magt, welke God en
„ de Natuur ons geschonken hebben, ge-
„ bruik te maaken, om, overeenkomstig
„ het Regt der Volken, aan haare Vyan-
„ den te doen gevoelen, dat het *Bataaf-*
„ *sche* Volk nog niet van het bloed zyner
„ Voorouderen ontaart is, en zich, op
„ eene billyke wyze, weer te wreeken.
„ Uw Committé is egter van meening,
„ dat het gepast zou zyn aan geheel *Eu-*
„ *ropa*, ja aan 't geheele Menschdom,
„ door een kort en waaragtig betoog van
„ die

„ [illegible] onregtvaardigheden, die dit vreed-
„ zaam Volk van de *Engelsche* Bestuur-
„ ders en hunnen Aanhang in dit Land,
„ hebben moeten lyden, op onweder-
„ spreeklyke gronden te overtuigen, hoe
„ zeer het mishandeld en getrapt is gewor-
„ den; en dus, als 't ware, het geheele
„ menschlyke geslacht uit te noodigen,
„ zich met hun, ter beveiliging van het
„ Regt van Eigendom, te vereenigen,
„ en die middelen, die wy tot afbreuk
„ van deezen onzen Vyand, in het werk
„ zullen stellen, te billyken.

„ Het oordeelt, derhalven, aan de Ver-
„ gadering te moeten voordraagen, of het
„ niet raadzaam ware, de Gedeputeerden
„ deezer Stad in den *Haage* te gelasten,
„ deswegen by de Provisioneele Represen-
„ tanten eene Propositie te doen, en, is 't
„ mogelyk, daar heen te dirigeeren, dat
„ by hun Hoog Mogenden wierd gere-
„ solveerd, eene Proclamatie daar te stel-
„ len, waar by deeze gronden, in de sterk-
„ ste termen, werden uitgedrukt, en die in
„ alle Taalen te doen overzetten, en aan
„ alle Volken te doen kenbaar maaken."

Schoon zy ten slot schryven, „ Het
„ neemt de vryheid, hier van eene ruwe
„ schets te overhandigen, die vermeerderd,
„ versterkt en beschaafd, alleen nog als
„ het doek moet aangemerkt worden,
„ waar op het Tafereel van *Engelands* gru-
„ weldaaden, met de sterkste kleuren,
„ kan worden afgemaald," zal niemand
onzer Leezeren aan de sterkte der kleuren

hier gebezigd twyfelen op het beſchouwen van het volgend, met dit Voorſtel overgeleeverd Plan.

1795. Beroep op alle Volken van *Europa* wegens de handelingen der *Engelſchen*.

„ *Het Bataafſche Volk aan alle Volken!*

„ Het algemeen belang der Volkeren, uit den Handel gebooren, en op onderlinge goede Trouw gevestigd, doet geheel „ *Europa* deel neemen in alle de betrekkingen haarer Natien, en rekenſchap afeiſchen van alle derzelver onderlinge verdeeldheden.

„ De Heerschzugt geeve noch telle die Rekenſchap, de Trouwloosheid brenge door haare drogredenen, alle Volksverklaaringen in verdenking; de Regtvaardigheid zal zich gaarne voor het oordeel der Volkeren blootleggen, wanneer zy allen argwaan door ſpreekende feiten kan verbannen.

„ *Nederland*, aan alle Volken door den Handel vermaagſchapt, by alle om deszelfs goede trouw beroemd; doch met *Engeland* weder in Kryg gekomen, wil dien regtmaatigen eisch weêrſtreeven, noch ontduiken; maar roept, in tegendeel, het algemeen belang van *Europa* op, om deeze nieuwe Vredebreuk te aanſchouwen.

„ De Regten van den Oorlog en den Vrede, die by U reeds heilig waren, ô Volken! eer de Handel U aan elkander verbondt, eer de Beſchaaving uwe Zeden verzagtte, zyn zints lang geſchonden en vertreeden, door *Nederlands* vyanden, en kunnen U zelven

„ dus

„ dus nooit ten waarborg strekken tegen LXXXVI
„ hunnen onverhoedschen aanval — voor BOEK.
„ hunne duurst bezwooren Verbonden. ——

„ Met een Stadhouderschap belemmerd, 1795.
„ door *Engeland* zelfs, zints WILLEM
„ DEN III. ten teken der schandelykste
„ afhangelykheid gebruikt, moest *Neder-*
„ *lands* lot U slegts ten stillen spiegel ver-
„ strekken van *Engelands* Staatkunde. Naa
„ de afschudding en verbryzeling van dat
„ veragtlyk juk zal deszelfs stem, voor
„ het eerst, vrylyk de gruwelen van het
„ *Engelsch* Ministerie verkondigen. ——
„ De gruwelen egter deezer dagen alleen —
„ Het afleezen van derzelver geheele lyst,
„ zints het aangeweezen tydperk, zou die
„ stem veel te vroeg doen bezwyken om
„ U den kreet haarer tegenwoordige ver-
„ foeijing te doen hooren.

„ *Neerlands* Geschiedenissen, schoon
„ met huiverige of vleijende handen, on-
„ der het Engelschgezinde oog des Stad-
„ houderschaps geschreeven, hebben de
„ vyf en twintig Millioenen Guldens niet
„ verzweegen, den *Nederlanderen*, te mid-
„ den van den Vrede, door de *Engelschen*
„ in MDCCLVII, geduurende derzelver
„ Oorlog met *Frankryk* ter Zee ontroofd,
„ en door een *Engelsche* Prinsesse, de We-
„ duwe van WILLEM DEN IV. openlyk
„ aan haar landverraadend *Point d'honneur*
„ opgeofferd; noch de tachtig Millioenen
„ Guldens, door hun den volmaakt onzy-
„ digen Handelaar in den *Americaanschen*
„ Oorlog ontstoolen; noch den onregt-

1795.

„ vaardigſten en wreedſten Kryg tegen de
„ verbryzeling van het *Spaanſche* Juk
„ gevoerd, om dat zy de braafſte hand ge-
„ reed hielden voor den zich vryvegten-
„ den *Amerikaan*, die het *Engelſch* Minis-
„ terie zelve, tot zyne eerbiediging ge-
„ dwongen heeft; noch den verraaderly-
„ ken Onderſtand aan eenen wederſpan-
„ nigen Stadhouder tegen zyne Mees-
„ ters, gedurende de vernielende wor-
„ ſteling des Souverainen, doch listig ver-
„ deeld gehouden *Nederlandſchen* Volks,
„ tegen den eerſten Uitvoerder van des-
„ zelfs wil — aldaar, waar de Geſchie-
„ denisſen zwygen, om den afloop der
„ Gebeurtenisſen af te wagten, of meer
„ nog om de wordende vaart der Over-
„ heerſching van hunnen ſtrot te hou-
„ den, zal *Nederland* zelf, by alle Vol-
„ ken, *Engelands* gruwelen uitkryten.

„ *Frankryk* wilde vry zyn, en het was
„ vry. — Het baatzugtig *Engeland*, wan-
„ gunſtig tegen alle Volken, alle eeuwen
„ door vyandig tegen *Frankryk*, beproef-
„ de vruchteloos de liefſche listen der ver-
„ foeilyſte aan hetzelve geheel eigene
„ Staatkunde, om het vry geworden Volk
„ jammerlyk van een te ſcheuren, en de
„ nieuwe veerkragt einer Natie, wier
„ wraak het moest duchten, wier herſtel
„ het vervloekte, na binnen te doen wer-
„ ken, en alzo het nieuwe Gemeenebest
„ aan duizend ſtukken te doen ſlaan. Min
„ gelukkig in dien verraaderlyken aanſlag,
„ dan onlangs in *Nederland*, onderſteunde

„ het

„ het Ministerie eens Volks, het welk, LEEUW.
„ met ontraaglyken hoogmoed, op eigen BOEK.
„ Schyn-vryheid pocht, de woede der ——
„ Overheerſchers, tegen de Onverrukkers 1795.
„ eens willekeurigen Throons. Nog
„ bevreesd voor den delzinnig gewenschten uitſlag, trok zich *Engeland* de zaak
„ der Overheerſcheren aan, ſchondt de
„ heiligſte Regten eens onafhangelyken en
„ vrymagtigen Volks, en drong, door
„ deszelfs Stadhouderlyken invloed, het
„ vrygevogte *Nederland* mede deel te neemen in den zinneloozen Reuſenſtryd,
„ tegen de Regten des Menschdoms, en
„ de eeuwige Wetten des Hemels.

„ Het misleid, verblind, gedwongen
„ *Nederland* grypt de onzalige Wapens
„ aan, en voert ze met den ouden Heldenarm, wiens ſlagen, wel eer geducht,
„ op het ſchild der *Franſche* Vryheid,
„ pynlyk te rug ſtuitten. *Engeland* houdt
„ zynen Gewapenden Bondgenoot weerloos ter Zee, ſtelt hem voorraan in den
„ Volk- en ſchatverſpillenden Kryg; beſpot eindelyk zyne ſtille onverſchrokkenheid, en rooft en moordt, of vlugt
„ lafhartig, terwyl het bloed diens trouwen Bondgenoots ſtroomt.

„ Weldra ontrollen zich de Legerwanen der *Franſche* Vryheid op den *Nederlandſchen* bodem. Het afhangelyk
„ Stadhouderlyk Beſtuur blyft trouw aan
„ het dbenwaardigſt Verbond; de Rivieren en Zeeën worden ontkerkerd, om
„ de Overwinnaars te keeren; de ſchoon-

„ ſte

LAEVE-BOEK. 1795.

„ ſte Landeryen verzinken in verſterven-
„ de poelen voor de heldenſtappen der
„ *Franſchen*; de welvaard van duizenden
„ wordt opgeofferd om de zyde der *En-*
„ *gelſchen* te houden. —— God alleen
„ ſcheurt die verfoeilyke banden; zyn
„ adem ſtolt alle Stroomen; droogvoets
„ geleidt hy de Herſtellers van de Regten
„ des Menschdoms over de kunstmaatige
„ Zeeën; — de Stadhouder vlugt, het
„ Oude Beſtuur doet geene wanhoopige
„ pooging meer. —— Maar de *Engelſchen*
„ zweeren de vernieling van *Nederland*,
„ het geen nu vóór hunne Heerschzugt,
„ onder den ſchyn van Geloof- en Bond-
„ genoot, verlooren is. Zy plunderen,
„ moorden en brandſtichten op hun laf-
„ hartige vlugt, en de ſchrik hunner Ver-
„ volgers voorkomt alleen de volbrenging
„ van hunnen doemwaardigen Eed.

„ De *Nederlander*, te regtſchaapen om
„ die gruwelen van roofzieke Benden aan
„ het Ministerie eens beſchaafden Volks
„ te wyten, wagt, zonder de minſte
„ Vyandlykheid deszelfs gedrag af, en
„ ondervindt eene Heiligſchennis tegen
„ alle Regten der Volken, die om de ſtraf
„ van alle Natien ſchreeuwt.

„ Zyne Schepen, gerust in de Bondge-
„ nootſchaplyke Havens van *Engeland* lig-
„ gende, welke de Conſuls des *Nederland-*
„ *ſchen* Volks, op last van het toenmaalig
„ Beſtuur, in Herfstmaand des voorigen
„ Jaars, als de veiligſte verblyfplaatzen
„ hadden aangewaezen, zien de Gastvry-

„ heid

„ heid der beſchaafde Volken, het goed LEEVW.
„ vertrouwen op Bondgenootſchaplyke BOEK.
„ Veiligheid, de volſtrekte Onafhangelyk- ——
„ heid des vryen *Nederlandſchen* Volks 1795.
„ geſchonden, door de ſchandlykſte Op-
„ ſluiting, andere rykbeladen na het Va-
„ derland wederkeerende Kielen, worden
„ verraderlyk in de roofnesten binnen
„ gelokt, of door het onregtvaardigſt ge-
„ weld gedreeven; onberekenbaare ſchat-
„ ten worden aangeſlaagen, onder het
„ tergendſt voorwendzel eener onbevoeg-
„ de bewaaring, tot dat, welk eene las-
„ tering! de Vryheid van *Nederland*, met
„ de herſtelling des overheerſchenden Stad-
„ houders, herſteld zou zyn, en worden
„ weldra verbeurd verklaard, eer de god-
„ looste Oorlog van *Engelands* zyde op
„ nieuw is aangekondigd; terwyl de regt-
„ vaardigſte Oorlog zulk eenen ſchelmag-
„ tigen, zulk eenen blooten overvallenden
„ handel, niet zou kunnen wettigen.

„ Te vroeg, ô Volken! ſteeg uwe ver-
„ ontwaardiging misſchien reeds tegen
„ zulk een Ministerie ten top! —— be-
„ waart uw verder afgryzen om der *En-*
„ *gelſchen* Trouwloosheid te hooren.

„ Wettige Schulden, door het *Engelſch*
„ Gouvernement by *Nederlands* Burgers
„ gemaakt —— Schulden, waar voor de
„ eer des vyandlyken Lands borg bleef —
„ Schulden, die de Geldſchieters zorgvul-
„ dig onthieven van alle wisſelvalligheden
„ in de betrekkingen der Volken, en die
„ tuſſchen Volken, even min als tuſſchen

„ by-

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ byzondere Perſoonen, afhanglyk zyn
„ van alle onderlinge vriendſchap of
„ vyandſchap, —— worden ſtrydig met
„ het gemaakte Verdrag, —— ſtrydig te-
„ gen alle goede Trouw —— ſtrydig te-
„ gen het heiligſt Regt, den wettigen Ei-
„ genaaren onthouden; —— onthouden
„ eer de Oorlog alle gemeenſchap heeft
„ afgeſlooten —— onthouden met het ver-
„ foeilyk oogmerk alleen om Gebrek te
„ doen heerſchen onder duizenden, die
„ hunne Schatten eenen meineedigen Staat
„ toevertrouwden.

„ Het *Engelsch* Miniſterie verbiedt zelfs
„ den zogenaamden vryen *Brit* deszelfs
„ byzondere Schulden, aan byzondere
„ Schuldeiſchers in *Nederland* te betaa-
„ len; en dwingt alzo den eerlykſten
„ zelfs, die 'er onder zodanig eene Natie
„ zyn mag, om deel te neemen in de al-
„ gemeene Trouwloosheid!

„ Beteugelt nog eenmaal uwe uiterſte
„ verfoeijing, ô Volken! de laatſte trek
„ ontbreekt nog aan het affchuwelyk Ta-
„ fereel der *Engelſchen* Ongeregtigheid!

„ Willem de Vyfde, de laſhartige
„ Ontvlugter zyner Vyanden, te groot
„ een Bloodaart om zelfs zyn Vaderland
„ te komen beſtryden; maar niet te min
„ het ſchandlyk werktuig van het *Engelsch*
„ Miniſterie, tekent, op laſt van 't zelve,
„ Orders aan de Gouverneurs zyns Va-
„ derlands, om ze verraaderlyk in handen
„ der *Engelſchen* te ſtellen, die de Kaper-
„ brieven gereed hebben om alles verder

„ in

„ in hun roofnest te steepen, die deeze Kaperbrieven afgeeven, zonder *Nederland* als nog den Kryg te hebben verklaard (*). LEXTRA BOEK. 1795.

„ Beoordeelt nu vrylyk, ô Volken! de gruwelen van het *Engelsch* Ministerie! Toetst *Nederlands* aanklagt aan alle Wetboeken der Menschen; laaten de Gebruiken der barbaarste Natien van vroege Eeuwen, of in beschaafde Gewesten, het pleit beslechten; zy alle voorzeker zullen het Vonnis wettigen, het geen *Nederland* van U, tegen *Engeland* afeischt.

„ Maar, welke Wetten, nu of ooit stand grypende, zyn 'er, die de wraak aan zulk een lang getergd, getrapt en geteisterd Volk ontzeggen? Welke Wetten, die de woedendste wraak eener Natie, welke zich nu voor het eerst ongedwongen kan doen gelden, in staat zyn te beteugelen? —— Zulke Wetten, zulke Teugels vormden de Volken zich nimmer. *Nederland* ontvangt die Wetten, gehoorzaamt dien Teugel alleen van deszelfs eigen regtschaapen Character. Het wil geschonden Regten herstellen, geen eigen onregt pleegen —— trouwloosheden straffen, geen gruwelen wreeken —— en zal nooit, om het verfoeilyk voorbeeld van *En-*

„ *ge-*

(*) Deeze zwaare grieve zullen wy, in onze Geschiedenis tot de *Nederlandsche* Volkplantingen gekomen zynde, in den klaarsten dag haalen.

1795. „ *gelands* Ministerie, al kon het ook door
„ geheel *Europa* gevolgd worden, in eenig
„ opzigt, de goede trouw ſchenden, waar
„ door het, hoe ſchandelyk ook door *En-*
„ *geland* vernederd, roemryk in geheel
„ *Europa* bleef.

„ Willende dat alle Burgers regtvaar-
„ dig zullen zyn, jegens alle hunne wet-
„ tige Schuldeiſchers onder *Engelands* In-
„ gezetenen, verklaart het geheele Volk
„ zelf de onſchendbaarheid der aandeelen
„ en vorderingen, die byzondere *Engel-*
„ *ſchen* in *Nederland*, of deszelfs Volk-
„ plantingen, mogen hebben; geen afzon-
„ derlyke nadeelen van eenigen Vreemde-
„ ling begeerende, beloofde hetzelve aan
„ alle Eigenaars vergoeding der waarde
„ van Laadingen der Schepen, welke de
„ *Franſchen*, by hunne aankomst alhier,
„ in beſlag genomen hebben.

„ Eene edelmoedige gezindheid, waar
„ van dezelve reeds het beſlisſendst blyk
„ in de uitleevering van de *Ruſſiſche* en
„ *Portugeeſche* Schepen aan derzelver re-
„ ſpective Eigenaaren gegeeven heeft,
„ waar van het wederkeerig ontſlag van
„ alle *Hollandſche* Schepen in de Havens
„ van *Rusland* het regtvaardig gevolg be-
„ hoort te zyn; daar *Portugal* inmiddels
„ op de goede trouw der *Nederlanderen*
„ zich verlaatende, nimmer het vertrek
„ hunner Kielen heeft belemmerd.

„ Het *Bataafſche* Volk, door geen Stad-
„ houderſchap gebonden of belemmerd;
„ maar door der *Franſchen* voorbeeld be-

„ moe-

„ moedigd, en door derzelver steun ge- „ schraagd, wil alleen regtvaardige Wa- „ penen voeren, en bezweert daar toe, „ op nieuw, alle Regten des Oorlogs en „ des Vredes.

„ Geheel *Europa*, voor wier oplettend „ oog die duure Eed geschiedt, zy ge- „ tuige van deszelfs opvolging, en wyt- „ te, naa deeze rekenschap der onderlin- „ ge verdeeldheden tusschen *Nederland* en „ het *Engelsch* Ministerie, alle rampen „ van deezen nieuwen Kryg aan het laat- „ ste, geenzins aan het eerste, 't welk „ zich voor den Almagtigen Regter der „ Volken, onschuldig verklaart van deeze „ rampzalige vermeerdering der mensch- „ lyke elenden!" (*).

Schoon dit stuk de hoogste goedkeuring der toenmaalige Vertegenwoordigeren des Volks van *Hollands* grootste Koopstad wegdroeg; schoon 't zelve, in 't licht gegeeven, werd toegejuichd, als, by waarheid en regtmaatige gevoeligheid, den geest van Menschlievenheid ademende, was 'er, wat de hoofdbedoeling, het opwekken van diezelfde geestdrift by de Volken van *Europa* betrof, niets meer van te wagten, dan dat het, daar by bekend wordende, eene bejegening zou ontmoeten van verschillenden aart, naar de geestgesteldheid en heerschende Staatkundige inzigten der Hoven: terwyl de indruk van een dergelyk

Aanmerking daar over.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 689 enz.

LEEUW. BOEK.

lyk Beklag, meest al, naar gelange van de zich voorgestelde uitgebreidheid, afneemt.

1795. *Pruissen* sluit den Vrede met *Frankryk*.

Het wyfelend gedrag des Konings van *Pruissen*, by het voeren van den Kryg, hadt in 't einde, de sterkste vermoedens doen gebooren worden, dat hy zich aan de zaak der Verbondene Mogenheden zou onttrekken (*). Wy hebben gezien, dat hy onzen Staat aan het lot des Oorlogs overliet, en wilde dat dezelve, op den best mogelyken voet, met *Frankryk* zich zou verdraagen (†). Alle de twyfelingen, alle de verdenkingen wegens het gedrag van het *Berlynsche* Hof, ten opzigte van *Frankryk*, werden opgeklaard, door een Vredesverdrag van 't zelve met de *Fransche* Republiek, den vyfden van Grasmaand deezes Jaars te *Basel* geslooten (§), en nog meer door de Verklaaring des Konings van *Pruissen* aan diens Ryksmedestenden, met betrekking tot dit Vredesverdrag, waar in zyne Majesteit ontvouwt, wat hy, staande den driejaarigen bloedigen Kryg, gedaan hadt, welke zyne beweeggronden, welke zyne bedoelingen en wenschen met dien Vrede waren (**). Men vindt

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVII. D. bl. 55. 64. *enz.*

(†) Aldaar bl. 404.

(§) Men zie de Verdragspunten in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2585.

(**) De Schryver van de *N. Nederl. Jaarb.* geeft ons die Verklaaring te leezen bl. 2872—2885. Eene Verklaaring op welke niet weinig werd aangemerkt van de zyde des Keizers, en die met deezen Ryksvorst

onder 'er, die willen, dat de Vernietiging van het Koningryk *Poolen*, reeds in Louwmaand deezes Jaars, tusschen het Hof van *Weenen* en *Petersburg*, buiten weeten van *Pruissen* bepaald is geweest, en dat het laatstgemelde Hof, hier van de weet krygende, daadlyk zyne maatregelen daar volgens genomen, en den Vrede met *Frankryk* geslooten heeft (*).

Hoe zeer hier te Lande groote blydschap, by veelen ontstondt, wegens dit openlyk onttrekken van *Pruissen* aan de Coalitie, en de Verbintenis tusschen die Mogenheid en *Frankryk* geslooten, vondt men, in het Vredesverdrag, geen enkel woord van onzen Staat gesprooken, en in de Verklaaring der beweeggronden, slegts zydelings van denzelven gewag gemaakt, als behoorende onder de Landen, die voor de alles overwinnende Wapenen der *Franschen*, nevens zo veele andere, hadden moeten zwigten. Dit mogt eenige bevreemding baaren; doch het bleef niet by bevreemding, 'er ontstondt ongerustheid, wegens eenige geheime Artykelen in dit Vredesverdrag.

1795.

Van

---

horst één lyn trokken; men leeze *Het Staatkundig gedrag des Konings van Pruissen beoordeeld, in Staatkundige Aanmerkingen over het Vreden Tractaat van zyne Majesteit met de Fransche Republiek, van den 5 April 1795. en over het nader Tractaat van denzelfden van 17 Mey, met opzigt tot de Demarcatie Linie en de Neutraliteit. Uit het Hoogduitsch.* Alom 1795.

(*) *Brief van* Blauw *en* Meyer *aan* Quarles 18 Dec. 1795. MSS.

In 't licht gegeevene geheime Artykelen deezes Verdrags.

Van Geheimen kan men alles maaken, wat partyſchap of ſtoute waagzugt ingeeft, of waar toe eene en andere min bekende uitgelekte omſtandigheid, zommigen aanleiding verſchaft. Een Boekverkooper in *'s Gravenhaage* waagde het, als een echt Stuk, uit te geeven en onder den Volke te verſpreiden, zekere Geheime Artykelen tusſchen de *Franſche* Republiek en den Koning van *Pruiſſen* geſlooten. Derzelver inhoud kwam, volgens die opgave, hier op neder, dat de *Franſche* Republiek de *Bataaven* zou verlaaten, dat de Koning van *Pruiſſen* eenige Steden der Vereenigde Gewesten bezetten, en dat *Zeeland* aan dien Vorst overgegeeven zou worden; waar uit dan onmiddelyk de vernietiging van de nieuwe Orde van zaaken, en het herſtel des Stadhouders zou volgen. Het Committé van Waakzaamheid oordeelde, dat dat ſtuk, als echt uitgegeeven, aanliep tegen de Publikatie, tot weering van het verſpreiden van valſche gerugten afgekondigd, en deedt den Boekverkooper D'Ag vatten (*).

Wat aanleiding tot dezelve heeft kunnen geeven.

Dat men van den aanvange des toelegs om deeze Gewesten te vermeesteren, in *Frankryk* zeer onderſcheiden dagt over het lot deezen Lande toe te ſchikken, bleek in veele openbaare en meer geheime ſtukken, toen van tyd tot tyd in 't licht ko-men-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 30 Juny 1795.

monde of onder de hand verſpreid. — Het ontbrak aldaar niet aan de zodanigen, die van onzen Staat een Wingewest wilden maaken, en ook ten dage der Vredesonderhandelingen met *Pruiſſen*, deswegen vreemde en onzen Staat nadeelige Plans vormden; Plans van berooving des te ontruimen, en van verſterking des vermeesterd verklaarden deels. — Niet weinig zwaarigheden egter vonden zy, die dusdanige ontwerpen in den zin hadden, om ze met de daad werkſtellig te maaken. Zy gevoelden daarenboven de ſtrydigheid van dus eenen handel, met het gedrag gehouden by de Intreede in deeze Gewesten, en de verklaaringen den Ingezetenen, by herhaalinge, gedaan. Dan zy, die dit in den ſchild voerden, laag van de *Nederlanders* dagten en ſpraaken, noemden dusdanige Verklaaringen *voorbaarig*, *verhaast*, en van wegen het Gouvernement niet daadlyk bekragtigd. Zy oordeelden, dat men zich niet hadt kunnen verbinden om Vermeesteringen, zo gewigtig en zo uitgeſtrekt, te verlaaten, zonder zich een gedeelte des Lands, noodig ter eigene verdeediging, voor te behouden, en ſchadeloosſtellingen te vorderen voor de onnoemelyke kosten, in den Veldtocht beſteed. Hier door zou men de belangen des *Franſchen* Volks te kort doen; — des *Franſchen* Volks, gelyk zy zich uitdrukten, „ 't geen wel wil, dat men in „ in zynen naam, edelmoedig is; doch

1795.

1795. Begrip in *Frankryk* ten opzigte van onzen Staat gekoesterd.

„ niet dat men van die edelmoedigheid „ zelve het gelag betaale (*)."

In een onderhoud onzer Afgevaardigden Blauw en Meyer, op den laatſten van Lentemaand „ hadt één der Commisſarisſen," gelyk zy ſchreeven, „ en wel die, „ van wien men zulks minſt zou verwagten, zelfs de onbeſchaamdheid om, als „ 't ware, den ſpot te ſteeken met de „ Proclamatien, die in *Holland*, relatief „ de Souveraineiteit, gedaan waren, en „ openlyk zyne *Monkiavellistiſche* grondbeginzelen, ten aanhoore van ons allen, „ in zo verre te belyden, dat, volgens zyn „ oordeel en gevoelens, de Principes door „ een Profeſſor op eene Academie aan „ jonge lieden konden worden gedoceerd; „ maar dat dezelve nimmer tot een richtſnoer voor de handelingen eens Staatsmans konden dienen (†)." — Men zogt

(*) Deeze denkbeelden troffen wy aan in de Afſchriften van twee Brieven de een den 21 *Germinal* en de ander den 20 *Germinal* deezes jaars aan de Repreſentanten in den *Haage* geſchreeven, en in de Maand April 1795 toevallig in handen van een der Staatsleden van dien tyd gekomen.

(†) *Brieven van* Blauw *en* Meyer *aan* Quarles 21 Maart 1795, MSS. Deeze Afgezanten „ waren „ over dit aveu, dermaate verontwaardigd, dat zy „ zich niet ontzagen om te kennen te geeven, dat, „ hoe zeer de Keizerin van *Rusland* laſthartige *Polen* hadt kunnen vinden, om de Partage van hun „ eigen Land te onderſchryven, zy al de magt van „ *Frankryk* niet genoegzaam oordeelden om hun te „ dwingen of te noodzaaken tot eene ſchandlyke „ toeſtemming om ons Land te verdeelen." *In dezelfde Brieve.*

zogt, ten dien dage, in *Parys*, het gevoelen te verspreiden, „ dat de Oranje „ Party niet te *mepriseeren* was, en zelfs „ de *Pluraliteit* zou uitmaaken: terwyl „ anderen voorgaven, dat *Holland* maar „ tot last zou worden, en dat men zich „ daar van, ten meesten voordeele, moest „ *debarasseeren* (*)."

LXXXVII. BOEK. 1795.

Nadeelige gerugten hier te Lande verspreid

Dat dusdanige oogmerken, hier te Lande, ten dien tyde, uitgestrooid werden, wordt volledig gestaafd, door eene Bekendmaaking, ter geruststelling der Ingezetenen van *Deventer*, wegens ontzettende daar verspreide gerugten. Het Stadsbestuur verklaarde, op den vierden van Grasmaand; „ Door dien men steeds voortvaart om de goede Ingezetenen der Provintie van *Overyssel* schrik en vrees aan „ te jaagen, en ten dien einde te verspreiden, dat onze *Fransche* Broeders „ het voorneemen zouden hebben om de „ Confinien dier Provincie te verlaaten, „ en voor de *Pruissische* Troepen in te „ ruimen: zyn wy Representanten van „ het Vrye Volk van *Deventer*, door den „ *Franschen* Generaal VAN DAMME, die „ zich thans in onze Stad bevindt, verzogt, om dit in de Nieuwstydingen, „ niet alleen volkomen tegen te spreeken; „ maar ook teffens te verzekeren, dat de „ *Franschen* eene zeer geduchte Linie, „ die nog dagelyks door nieuw aankomen-

(*) *Brieven van* BLAUW en MEYER 3 April 1795. MS.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ mende Troepen wordt verſterkt; langs de Grenzen der Provintie blyven formeeren; en dat, geduurende den Wapenſtilſtand tuſſchen de *Franſche* en *Pruiſſiſche* Armeeën, op ſtraffe des doods, is verboden op elkanders Territoir te komen. —— Stelt U dus volkomen gerust, braave Landgenooten! en laaten kwaadwilligen, die de Uitvinders deezer ſchrikbaarende tydingen zyn, U niet in het denkbeeld brengen, dat de edelmoedige *Franſchen* ons de zoete vrugten der Vryheid niet ten vollen zouden doen ſmaaken (*)." —— Hier toe moet waarſchynlyk gebragt worden een Brief van den Generaal BONNAUD, omtrent dien tyd, aan de Municipaliteit van *Middelburg* geſchreeven, „ Burgers! ik geef U voorloopige kennis, dat myn arrivement in deeze Stad ten oogmerk heeft; het bevel te voeren over deeze Provincie, welke men meende, dat door onzen gemeenen Vyand bedreigd werd, en waar tegen ik order heb dezelve te verdeedigen. —— Zet alle vrees en ongerustheid ter zyde; laaten alle valſche gerugten, welke de kwaadwilligheid niet zal nalaaten te verſpreiden, wegens de verſchillende beweegingen der *Franſche* en *Hollandſche* Troepen, door U zodanig behandeld worden als dezelve verdienen, naamlyk met de grootſte verachting. Indien zommige van deeze valſche

„ ſche

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3352.

„ sche gerugten, of eenige andere zaak, „ U van dat aanbelang mogt schynen, dat „ dezelve uwe aandagt verdiende, zo ver- „ zoek ik U my deelgenoot van uwe be- „ kommering te maaken, welke ik in alle „ gevallen gaarne met U zal deelen; en „ ik zal niets verzuimen, wat tot bevor- „ dering van uwe en van de algemeene „ rust kan strekken (*)." — In *Groningen* liepen soortgelyke gerugten, waar tegen de *Fransche* Commandant LA PLACE by de Regeering voorziening verzogt, of dat hy anders de Verspreiders daar van, als Vyanden van de *Fransche* Republiek zou beschouwen en doen vatten (†).

LEEUWEN. BOEK. 1795.

Omtrent deezen tyd openbaarden zich in *Utrecht*, *Amsterdam*, *Delft* en *Rotterdam* oproerige beweegingen, bovenal woelden dezelve in *'s Gravenhaage*. DUMONCEAU, Generaal de Brigade, aldaar *Commandant en Chef*, schreef de Municipaliteit eenen allernadruklyksten Brief, wegens de daar ontstaane beweegingen, en die in den omtrek scheenen te smeulen, en gelyktydig elders werkten. Onkundig van de waare beweegredenen, welke tot dezelve aanleiding zouden hebben kunnen geeven, eigende hy dezelve egter toe aan door de Aanhangelingen van het Huis van *Oranje* gehuurde kwaadwilligers, die alle middelen

Oproerige beweegingen ten dien tyde. DUMONCEAUS schryven daar over.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 2736.
(†) *Handelingen der Provisioneele Municipaliteit der Stad Groningen* 15 Maart 1795.

1795. len in het werk ſtelden, en zich in alle bogten wrongen, om hun wanhoopig oogmerk te bereiken. Men kon, zyns oordeels, niet onzeinten, dat zodanige gerugten te gevaarlyker waren, daar de uitvinders, op eene allerlistigſte en kwaadaardigſte wyze, aan dezelve een zamenhang hadden weeten te geeven: maandemand, op denzelfden dag, op het zelfde uur, de bewegingen in *'s Gravenhage* ontſtaan, zich dadelyk in de nabuurige Steden, en zelfs in de nabuurige Gewesten vertoond hadden, op den voorgewenden inval van *Fransſche* Krygsbenden. Hy wilde die gerugten, hoe zeer van alles ſchyn van waarheid ontbloot; doch waar door het Volk zich altyd liet blinddoeken, in den oorſprong verdelgd hebben. Hy liet het aan de wysheid en voorzigtigheid der *Haagſche* Regeering over, het beraamen en te werkſtellen der noodige maatregelen; dan voegt hy 'er by, „ Indien egter, tegen myne verwagting, na„ tuurigheid, werkloosheid en kleinmoe„ digheid aan die onvermydelyke maatre„ gelen, alle die kragt en vuur mogten „ beneemen, het welk ik regt heb te ver„ wagten, rekent dan, Burgers Magiſtraats„ perſoonen! dat ik my, in dat geval, „ verpligt zal rekenen, om *op eene Mi*„ *litaire wyze* te handelen, en door de „ allerſtrengſte middelen de rust te her„ ſtellen, welke men anders door eene „ zagte en minlyke handelwyze hadt kun„ nen doen herbooren worden."

De

De Generaal Dumonceau hadt verzogt, dat zyn Brief, in 't *Hollandsch* en *Fransch* gedrukt, in 's *Gravenhaage*, en onderhoorige plaatzen, zou aangeplakt worden. Zulks geschiedde en herhaalde de 's *Gravenhaagsche* Municipaliteit, te dier gelegenheid, de tegen oproerige beweegingen gedaane Aankondigingen. Zy hielt 'er daadlyk de hand aan, door het vatten der Rustverstoorderen, door het voorbeeldlyk straffen, en het Schavot te laaten staan, om, op heeter daad, den Schuldigen loon naar werk te geeven (*).

LXXXVIII. BOEK.

1795. Gedraagen voorzorgen in 's *Haage*.

Van hoe ernstigen aart deeze beweegenissen waren, mogen wy afleiden uit eene Nagtvergadering, door hun Hoog Mogenden gehouden, en den voorslag daar gedaan, woordlyk van deezen inhoud. „ De „ Gedeputeerden van *Gelderland*, droegen „ der Vergaderinge voor, dat zy in het ze„ kere geinformeerd zynde, dat de Vloek„ verwanten van *Oranje*, de Aanhange„ lingen van het Despotisch Staatsbestuur, „ zich te zamen in de Residentieplaats der „ Vergadering van hun Hoog Mogenden „ hadden vereenigd, om aldaar een Zetel „ op te richten van eene alzins geduchte „ Contra-Revolutie, waar van de begin„ zelen zich alzins manifesteerden; en daar „ het zeker was, dat zodanig eene Ver„ eeniging van de noodlottigste gevolgen „ zyn kon voor de Vryheid en het Lee„ ven, en van alles wat dierbaar is; en „ het

Voorstel van *Gelderland* in een Nagtvergadering van hun H. Mog.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2473 en 2477.

1795.

„ het dus noodwendig was, dat zulke „ ſlinkſche en heimlyke menées, met den „ beſten ſpoed en energie werden ver„ deld, en aan de *Oranjefactie* de moge„ lykheid afgeſneeden, om de Vryheid te „ belaagen, en tegen het heil des Vader„ lands te conſpireeren; waarom zy aan „ hun Hoog Mog. voorſtelden, om de Re„ preſentanten van het Volk van *Holland*, „ als *Iudex Territorialis*, te verzoeken om „ alle de Leden van het voorig Gouverne„ ment van de andere Provincien, die zich „ thans in den *Haage* bevonden, te ge„ lasten, binnen vier en twintig uuren, „ de Reſidentieplaats deezer Vergaderinge „ te ruimen, by pœne van nadere dispo„ ſitie; ten einde dus deeze gevaarlyke „ Correſpondentie tuſſchen die voor onze „ Vryheid zo gevaarlyke Weezens, zo „ mogelyk, den bodem worde ingeſlaagen, „ en alzo hunne pernicieuſe maatregelen „ mogen worden geinterrompeerd, en „ zulks voorbehoudens de nadere Provin„ ciaale Reſolutien omtrent zulke gevaar„ lyke Subjecten te neemen (*)."

Onluſten te *Amſterdam* tegengegaan.

Zo zeer ſtak in *Amſterdam* het Oproer 't hoofd op, dat de Maire dier Stad aan den Raad, by bekendmaaking van het reeds gedaane ter dempinge, om door vaardigheid der ſtrafoefeninge, de kwaadwilligen te doen zien, dat de Voorſtanders der *Nederlandſche* Vryheid zo gereed waren

(*) *Reſol. van hun Hoog Mog.* 2 April 1795; 's nagts om half twaalf uuren.

ren om Onverlaaten te straffen, als om aan alle braaven de hand van Broederschap welmeenend toe te reiken, voorhieldt, om, daar deeze oproerige bedryven een hooger oorsprong hadden dan by het Gepeupel, 't geen zich in wandaaden te buiten ging, en meestal tot loutere werktuigen diende, van Stadswegen, eene aanzienlyke belooning uit te looven aan de Ontdekkers van die eerste Bewerkers deezer hooggaande onlusten. —— Niet te vergeefsch was deeze aanmaaning, de Representanten des Volks van *Amsterdam*, loofden eene belooning van drie duizend Guldens uit aan den Bekendmaaker dier Bewerkeren; met verdere aankondiging van straffen aan allen, die op deeze wyze de rust stoorden (*).

LEEVENBOEK. 1795.

Soortgelyke beweegenissen vonden in *Parys*, ten zelfden tyde, plaats, blykens een Brief door den Representant ALQUIER aan de Municipaliteit van *Amsterdam*, waar in hy, het in *Frankryk* voorgevallene vermeld hebbende (†) schryft, „ Daar ik door een „ Brief van het Committé van Algemeen „ Welzyn verzekerd ben, dat de beweegingen te *Parys* van te vooren aangekondigd zyn by de Vreemdelingen, twy-

Schryven van ALQUIER deswegen.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2612—2616.

(†) Hier in bestaande; dat de Koningsgezinde Party het hoofd opstak; vorderingen van Leevensmiddelen ten leuze des opstands strekten, en Oproerigen ter Vergadering indrongen, zich nevens de Volksrepresentanten op derzelver Zetels plaatsten. Dan de rust in *Parys* werd gehandhaaft. Vier Volksre-

LEEUW. BOEK. 1795.

„ twyfel ik ook niet, dat de beweeging,
„ die zich zedert eenige dagen in zom-
„ mige der Vereenigde Provintien geopen-
„ baard heeft, tot een uitgebreid plan be-
„ hoort, dat door zeker Gouvernement
„ ontworpen en uitgevoerd is, door zulke
„ hunner bewerkers, als zich te midden
„ onder U bevinden. —— Burgers! gy
„ behoort, in deeze beslissende oogenblik-
„ ken, de naauwkeurigheid en standvas-
„ tigheid in uwe posten te verdubbelen.
„ Het is zeer vreemd, dat de werkzaam-
„ heid zo weinig werkzaam, of de lief-
„ de tot orde zo verkoeld in uw Vader-
„ land is, dat men, tot heden toe, de
„ Hoofden nog niet heeft kunnen opspeu-
„ ren van eene beweeging, die zich, op
„ denzelfden dag, en op het zelfde uur,
„ op verschillende en zeer verre van el-
„ kander liggende plaatzen geopenbaard
„ heeft. —— Vergeet niet dat uwe on-
„ verschilligheid omtrent de eerste proe-
„ ven, die uwe Vyanden van hunne magt
„ zullen neemen, uw Vaderland in eenen
„ afgrond van rampen zouden sleepen,
„ en dat overal, waar de Oproerigen trium-
„ pheeren, hunne vorderingen de Magi-
„ straa-

representanten werden afgezet, veroordeeld en na *Rochelle* gevoerd om ingescheept te worden; acht Leden in staat van arrest gesteld. Ten dien tyde werd PICHEGRU tot Bevelhebber van de gewapende magt te *Parys* aangesteld. BLAUW en MEYER geeven hier van dasgelyks berigt, in eenen Brieve aan den Burger QUARLES den 3 April 1795. MSS.

„ straaten van zwakheid en zorgeloosheid
„ beschuldigen.

LEEUW. BOEK. 1795.

De Vertegenwoordigers des *Franschen*
„ Volks zullen met Ulieden zamenwerken,
„ en met alle de Geconstitueerde Mag-
„ ten; ten einde de algemeene rust te be-
„ waaren; en wy geeven de strikste or-
„ ders, om te doen vatten, en zonder
„ uitstel, naar Krygsgebruik, te doen straf-
„ fen, al wie eenige beweeging zou ver-
„ oorzaakt, of aan de stem der beroerders
„ gehoorzaamd hebben (*).”

Aanspraak des Burgers VAN DER HEY in deeze omstandigheden

Werden de Vertegenwoordigers des Volks van *Amsterdam* deezer wyze opgewekt tot het daarstellen en uitvoeren van sterke maatregelen, daar toe strekte desgelyks eene Aanspraak, door den Burger JOH. VAN DER HEY, benevens de Burger A. BARRAU en C. BRANDLICHT, uit naam der Burger Byeenkomst *Tot Nut van 't Algemeen*, over de toenmaalige oproerige beweegingen gedaan. Wy kunnen dezelve niet onafgeschreeven laaten, als zeer sterk de gesteldheid en geestdrift dier dagen kenmerkende. Hy voerde dit woord
„ Burgers Representanten! Onder alle de
„ onaangenaamheden deezes leevens is die
„ ongetwyfeld de rampzaligste wanneer
„ men in eene onzekerheid over zyn toe-
„ komstig lot verkeert.

„ Is dit niet, in veele opzigten, ons ge-
„ val, op dit oogenblik? Maaken niet
„ de duizend, veelligt valsch verspreidde
„ ge-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* II. D. bl. 288.

„ gerugten, op de gemoederen onzer Stad-
„ genooten, eenen zo ſterken indruk, dat
„ by deezen neêrſlagtigheid — by ande-
„ ren woede, — en by anderen wanhoop
„ aan de goede zaak des Vaderlands, ge-
„ booren wordt.

„ Onder allen deezen is hy, die ſtand-
„ vastig zynen eens gedaanen Eed, aan
„ de zaak der Vryheid gedaan, getrouw
„ blyft, de braave Man! — Hy, die
„ eenmaal het verheevene der Vryheid
„ heeft geſmaakt, verkiest onder alle de
„ onzekerheden, onder alle de verwarrin-
„ gen, die 'er gebeuren, niets anders dan
„ haaren zetel te helpen onderſchraagen —
„ voor de zaak der Vryheid heeft hy alles
„ over, en hy is bereid om in deeze ge-
„ voelens, tot den laatſten adem, geſtand
„ te blyven.

„ Ach! dat deeze denkbeelden in het
„ hart van ieder, die zich Patriot noemt,
„ woonden; dat men niet met woorden,
„ maar met daaden, voor het Vaderland
„ zich dorst opofferen! en dat men open-
„ lyk en plegtig durfde betuigen — voor
„ het Vaderland — voor de Vryheid —
„ heb ik alles veil!

„ ô Gy, die het toekomſtige berekent,
„ ô Gy ſtillen in den Lande! — Gy
„ Rykaarts —. Gy Naam-Patriotten!
„ Indien wy de Vryheid verliezen, zullen
„ wy alles miſſen. Alles zal U in die
„ geduchte oogenblikken ontvallen, —
„ alle uwe ſchatten, zullen U, door hun,
„ die gezwooren hebben de Vryheid te

„ ver-

„ vermoorden, ontnomen worden! — Dan LXXXVII.
„ in de oogenblikken zult gy — ysse- BOEK.
„ lyk ontwaaken uit uwen slaap — gy
„ zult rondsom U niets dan 't bloed en 1795.
„ de traanen uwer Natuurgenooten zien;
„ en gy zult U schaamen de Zon te aan-
„ schouwen, om dat gy thans de Vryheid
„ niet verdeedigde!

„ Maar gy, waarlyk gevoelige — eer-
„ lyke — belanglooze Vaderlanders! Gy
„ die de waarde der Vryheid kent — ge-
„ voelt — waardeert — krimpt niet uw
„ hart op het denkbeeld, dat men de
„ Vryheid mishandelt! Uw wraak is regt-
„ maatig! het vuur, dat uit uwe oogen
„ straalt, is Godlyk! — Welaan, dat al-
„ len, die voor de Vryheid alles durven
„ trotseeren, zich vereenigen, als één
„ eenig man!

„ Burgers Representanten! zullen wy
„ de doodklok der Dwinglanden kleppen;
„ of op het graf der Dwinglandy alleen
„ door haaren overgebleeven verpestenden
„ adem omkomen! — Ach! dat gy al-
„ len de veelbeduidende wenken van de
„ Vryheid en het Vaderland mogt ver-
„ staan! en zweeren U rondom 't altaar
„ van 't Vaderland en de Vryheid te
„ schaaren, en haar, tot uwen laatsten
„ adem, te zullen verdeedigen!

„ Burgers! wy zyn hier toe gezind;
„ wel aan, wy brengen deeze gevoelens
„ aan U, als onze Representanten! Wy
„ vraagen na de oorzaak en de bronnen
„ van de thans plaats hebbende gerugten;

1795.

„ten einde de onzekerheid, waar in wy
„verkeeren, ophoude, en betuigen, dat
„gy op onze hulp, indien het de Vry-
„heid, het Vaderland, en de Rust deez-
„er Stad geldt, kunt staat maaken, en
„herinneren U nogmaals den inhoud van
„ons Adres, waar in wy betuigden, dat
„de daar in gemelde gevoelens de *onze*
„waren, ook *daar in*, dat gy ten strengs-
„ten straffen, onverbiddelyk streng straf-
„fen zoudt, allen, die tegen de Vryheid
„iets zouden durven ondernemen.

„Ziet daar Burgers! onze gevoelens;
„zyn dezelve niet met die juiste maauw-
„keurigheid, met de vereischte welsprees-
„kenheid voorgesteld, als wel behoor-
„de, 't is mogelyk dat men ze daar in
„verbetere — maar in gloeiende liefde
„tot het Vaderland en de Vryheid, is
„het niet mogelyk dat men ons over-
„treffe (*)."

In *Friesland* is men 'er ook tegen werkzaam.

De Provisioneele Representanten des Volks van *Friesland* zogten desgelyks, door een breedspraakige Aankondiging, het verspreiden van tydingen, die hoop gaven als of eene Tegenomwenteling te wagten of naby zou zyn, te voorkomen, vaststellende, dat de Verspreiders, als Vyanden van hun Vaderland, naa eene gestrenge geeseling aan den lyve, voor altoos van deszelfs grond zouden verbannen worden (†).

Het

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* II. D. bl. 219.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1763—1769.

1795. Het bestaan der Artykelen van wegen *Frankryk* ontkend.

Het is zeer mogelyk, dat uitgelekte byzonderheden wegens de denkwyze eeniger *Fransschen*, ten onzen opzigte (*), aanleiding kunnen gegeeven hebben, tot het vormen en de opgave der geheime in 't licht gegeevene Artykelen. De Burger PINSOT Zaakbezorger der *Fransche* Republiek by de *Vereenigde Nederlanden*, haastte zich om hun Hoog Mogenden kennis te geeven dat men valsche en kwalykgezinde gerugten verspreidde, strekkende om hun in het denkbeeld te brengen, dat in het Tractaat tusschen de *Fransche* Republiek en den Koning van *Pruissen*, denzen Staat nadeelige geheime Artykelen waren vastgesteld; dat het Committé van Algemeen Welzyn der Nationaale Convennie, des onderrigt, zulks ten klaarsten en kragtigsten hadt doen ontkennen (†). Dit zelfde Committé verzekerde onze Ministers BLAUW en MEYER dat zy bezig waren met het beraamen der geschikste maatregelen, tot het doen ophouden dier gerugten, welke de Vyanden van *Frankryk* en onzen Staat, ten opzigte van die Geheime Artykelen, verspreidden, en aan de kwaadwilligheid geen hoop over te laaten om 'er geloof aan by te zetten (§).

Het

(*) Zie hier boven bl. 149.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 15 July 1795.

(§) *Decreeten* als boven 17 July 1795. By de eerste bekendwording deezes Vredes in *Parys* deedt men onze Gezanten aldaar de geruststellendste verzekeringen.

LXXXVII. BOEK. 1795. Opgave der Artykelen.

Het zal der moeite waardig weezen, de zogenaamde Geheime Artykelen hier te leezen te geeven. Zy zullen ter opheldering van onze even bygebragte gisſing kunnen dienen. —— „ Art. I. In overeenkomst met het Vde Artykel van het „ Tractaat, zullen de Troepen der Republiek het Grondgebied bezetten gelegen „ aan den linker oever des *Rhyns*, behalven de Landen, toebehoorende aan den „ Koning van *Pruiſſen*; en zulks tot, „ wegens het lot van *Belgien*, eene overeenkomst is gemaakt tusſchen voornoemde Republiek en het Huis van *Oostenryk*, onder bemiddeling des Konings van „ *Pruiſſen*. —— (II.) Alle *Franſche* Troepen zullen zich op den linker oever „ des *Rhyns* begeeven, zonder eenige uitzondering hoe genaamd, en onder welke vreemde heerſchappy zy ook door „ het Leger van de Republiek gebrokken „ mogen zyn geweest. De ontruiming „ der Provincien, die zy aan den regter oever des *Rhyns* beſlaan, zal binnen „ veertien dagen, naa de Ratificatie van „ het Tractaat plaats grypen. — (III.) De „ Koning van *Pruiſſen* zal door zyne „ Troepen kunnen doen bezetten alle de „ Plaatzen, welke, overeenkomſtig het „ voorgaande Artykel, door de *Franſche* „ Troepen zullen worden ontruimd. Ten „ gevolge van dien zullen er van wederzyden Generaals benoemd worden, ter „ beraaming van de middelen tot ontruiming, en van vervanging, welke Confe-

„ ren-

„ tentien ter keuze der Generaals zullen
„ gehouden worden in de Steden *Kleef*, BOEK.
„ *Nymegen* en *Zutphen*. —— IV. De Ko- ——
„ ning van *Pruiſſen* zal aan de Commis- 1795.
„ ſarisſen der *Franſche* Natie doen gewor-
„ den, 't geen nóg zou kunnen ontbreeken aan de Fournitures van allerleien
„ aart, door de *Franſchen* in 't Land, het
„ welk des Konings Troepen zullen bezetten. —— V. De Eilanden van *Zeeland*
„ niet zynde begreepen in de Landen lig-
„ gende op den regter oever des *Rhyns*,
„ en om voor te komen, dat zy niet vermeend worden begreepen te zyn in die,
„ welke op den linker liggen, zo is overeengekomen, dat de *Franſchen*, om hunne transporteering te bevorderen, aldaar
„ zullen blyven, tot dat de Koning van
„ *Pruiſſen* bevindt, dat hem de bezetting
„ daar van volſtrekt noodzaaklyk is; en
„ de *Franſche* Republiek verbindt zich,
„ om 'er de Troepen uit te neemen, op
„ de eerſte Requiſitie des Konings van
„ *Pruiſſen*, binnen de eerſte veertien da-
„ gen, naa voornoemde gedaane Requiſi-
„ tie, en zulks op dezelfde conditien,
„ vaargeſteld by deeze Afzonderlyke Ar-
„ tykelen, ten aanzien der andere Provin-
„ cien over den *Rhyn*. —— VI. De Ko-
„ ning van *Pruiſſen* zal de inkomst niet
„ toelaaten van *Engelſche* Oorlogſchepen,
„ of gewapende Vaartuigen in eenigerlei
„ Land, het welk zyne Troepen zullen
„ bezetten, zo lang de Vrede niet her-
„ ſteld is tuſſchen de *Franſche* Natie en

1795.

„ den Koning van *Groot-Brittanje*. Hy „ zal ook niet gedoogen het uitloopen uit „ de voornoemde Havens van de gewa„ pende Schepen van eenige Mogenheid, „ welke het zyn moge, geduurende dien „ zelfden Termyn. — VII. Geene der „ contracteerende Partyen zal zich de Reg„ten van Souverainiteit of van Eigendom „ der Landen aanmaatigen, welke zy door „ hunne Troepen zullen bezetten; maar „ dezelve bewaaren en guarandeeren voor „ die geenen, die in het bezit waren, „ vóór dat zy door de Troepen der *Fran„ſche* Republiek wierden bezet; ten ware „ dezelve aan hun, by den algemeenen „ Vrede, en met gemeene toeſtemming, „ ſpeciaal werden afgeſtaan. — „ VIII. „ Noch de *Franſche* Republiek, noch de „ Koning van *Pruiſſen*, zullen eenige Reg„ten of Belastingen heffen of requireeren „ in de Landen van het Reſort der *Hol„landſche* Republiek; maar zullen zich, „ met de Regeering van het voornoemde „ Land, verſtaan over het onderhoud han„ner reſpective Troepen. — IX Noch „ de *Franſche* Republiek, noch de Ko„ning van *Pruiſſen*, zullen die geenen be„ſchermen of ondersteunen, welke zich „ zouden willen verzetten tegen de uit„voering van het tegenwoordig Tractaat, „ en van deszelfs afzonderlyke Artyke„len. — X. De *Franſche* Republiek zal „ in de Landen, welke de Troupen des „ Konings van *Pruiſſen* zullen bezetten, „ in overeenkomst van deeze Artykelen,

„ de

„ de Souvereiniteit en Onafhangelykheid
„ der Geconstitueerde Magten op het tyd-
„ stip van den algemeenen Vrede erken-
„ nen. —— XI. De Koning van *Pruisen*
„ zal niet gedoogen dat 'er navorschingen
„ of straffingen gedaan worden, het zy
„ in regten of daar buiten, wegens het
„ Politiek gedrag der Lieden van de Lan-
„ den, die hem, door de tegenwoordige
„ Artykelen zullen worden ontruimd; maar
„ 'er zal volkomene en geheele Amnestie
„ worden gepubliceerd en geobserveerd
„ voor allen en jegens een ieder zonder
„ uitzondering hoegenaamd. —— XII. Ten
„ einde de tegenwoordige Artykelen van
„ wederzyden de verlangde uitwerking
„ hebben, zyn de Contracteerende Par-
„ tyen overeengekomen derzelver inhoud
„ niet te publiceeren, dan na de midde-
„ len van ontruiming en vervanging, door
„ de wederzydsche Gezanten, zullen zyn
„ gestipuleerd geweest; en de Troepen
„ zich, ter zelver uitvoering, in bewe-
„ ging zullen gesteld hebben. —— XIII.
„ De *Fransche* Republiek verbindt zich
„ tot het beletten van allen tegenstand
„ van wegens de Magten, of van de In-
„ woonders der Landen aan de Troepen
„ des Konings van *Pruisen* te ontruimen,
„ en de Koning verbindt zich om door
„ zyne Troepen de strengste Krygstugt
„ te doen onderhouden in de Landen die
„ hem zullen ontruimd zyn door dit te-
„ genwoordige Tractaat. —— XIV. In
„ gevalle de Algemeene Vrede niet ge-

„ flooten wierd; binnen drie maanden, „ naa de Ratificatie van dit tegenwoordig „ Tractaat, verbinden zich de Contracteerende Partyen om finaal af te doen, 't „ geen de Republiek der *Vereenigde Provincien* aangaat of betreft, en met haar „ de middelen te beraamen tot den Vrede „ van *Europa*, wel verſtaande, dat de „ *Franſche* Republiek als dan, voldoen zal „ aan het geen waar toe zy zich, by het voorgaande Artykel, heeft verbonden, „ bepaald op den Termyn van den Algemeenen Vrede (*)."

Valsch verklaaring deezer Artykelen.

Het waren deeze zogenaamde Geheime Artykelen, waar omtrent het Committé van Algemeene Waakzaamheid, op uitdruklyken last der Provifioneele Repreſentanten des Volks van *Holland*, by aanſchryving in de Nieuwspapieren, bekend maakte, „ dat hetzelve op authemieke „ gronden verzekerd was, dat de zogenaamde Geheime Vredes Artykelen tuſſchen de *Franſche* Republiek en den „ Koning van *Pruiſſen*, welke in zommige „ Nieuwspapieren, (wel is waar als onecht „ en apocryph,) geplaatst; doch vervolgens, door kwalykgezinde Boekverkoopers, als authentiek, nagedrukt, van alle „ waarheid ontbloot waren, en voortgevloeid uit een pen van *hoodaarts*, die „ alle hunne hoop vestigden op de verwarring, welke zy zich toelegden in dit „ Gemeenebest te verſpreiden, en dat in „ te-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4326.

„ tegendeel, in 't geen tusschen de *Fran-* LEXMOND
„ *sche* Republiek en den Koning van *Pruis-* BOEK.
„ *sen* was gecontracteerd, niets voorkwam, ——
„ waar omtrent de goede Ingezetenen dee- 1795.
„ zer Landen, zich met eenigen grond
„ behoefden te ontrusten, of waar op de
„ Aanhangers van het voorig Bestuur eeni-
„ ge hoop konden vestigen." Te deezer gelegenheid werd de voorzorge tegen het verspreiden van schrikbaarende gerugten, die van den Geregte, op nieuw, aanbevolen (*).

Welke geheime Artykelen met de daad bestonden.

'Er waren met de daad geheime Artykelen by dit Vredesverdrag, dezelve betroffen maatregelen, om de handelbetrekkingen tusschen *Frankryk* en de *Pruisische* Staaten te herstellen; de vryheid des Koophandels in het Noorden van *Duitschland* te bevestigen; en ten dien einde het Oorlogstooneel van daar te verwyderen. Zy behelsden de voorwaarden, dat de zodanigen onder de *Duitsche* Staaten, die de Neutraliteit wilden genieten, hun aandeel tot het Rykslegor introkken, en geenerlei Verbintenis aangingen om in 't vervolg Krygsvolk aan de Vyanden van *Frankryk* te leeveren. Eene Linie van Demarcatie en Neutralisatie werd vastgesteld; met gedraagene voorzorgen, dat der *Fransschen* Krygsverrigtingen door die Neutraliteit niet zouden worden gedwarsboomd, ingevalle zy zich genoodzaakt vonden om hardnekkige

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 1 July 1795.

[illegible] kige Vyanden te vervolgen en ten dien
ROEK. einde den *Rhyn* moesten overtrekken. Dee-
——— ze Artykelen werden te *Bazel* beraamd op
1795. den zeventienden van Bloeimaand. Het
was by de bekendmaaking deezer Artyke-
len, dat de Burger TREILHARD, onder
anderen, in de Nationaale Conventie dit
woord voerde. —— „ De wyze op welke
„ deeze Linie getrokken is, en de Rou-
„ tes die vrygelaaten zyn, geeven alle
„ ruimte om, des noods, den Vyand te
„ vervolgen; doch daar *Oostenryk*, inge-
„ volge van dit Tractaat, welhaast alleen
„ zal staan, zal dat Huis ons niet langer
„ dan alleen zwakken wederstand kunnen
„ bieden; en onder dat oogpunt be-
„ schouwd, moet het nieuwe Tractaat
„ strekken, tot bevordering van den alge-
„ meenen Vrede. —— Dusdaniger wyze
„ zal de Republiek, in de eene hand het
„ Zwaard, en in de andere de Olyftak
„ houdende, voorttreeden in haare glorie-
„ ryke loopbaan. De kanaalen van Ge-
„ meenschap openen zich, de Handelbe-
„ trekkingen worden weder leevendig,
„ het vyandlyk Schouwtooneel wordt en-
„ ger, en de voordeelen van den Vrede
„ laaten zich, als 't ware, bespeuren voor
„ deszelfs uiteinde, 't welk, zo als wy
„ durven belooven, onze overwinningen
„ niet zal onwaardig zyn. —— Volk van
„ *Frankryk!* uwe lotbeschikking is in uwe
„ eigene handen. Uwe Representanten
„ kunnen, geholpen door uwe liefde, en
„ door uwe volharding, den Vrede, Voor-
„ spoed

„ Voorspoed en Overvloed te rug bren- LEVENS-
„ gen. De door uwe Wapenen gewon- BOEK.
„ nen Vryheid kan, door uwe wysheid,
„ bestending gemaakt worden. U wagten 1795.
„ de verwondering van *Europa*, en de
„ zegeningen der toekomende Geslachten;
„ indien gy de stem smoort van eenige
„ trouwloozen, die zich onder uwe kwee-
„ kelingen gemengd hebben, en indien
„ gy weet de raadslagen te verydelen van
„ eenige buitenlandsche Regeeringen, wier
„ woede nog eens zo hoog klimt, met
„ de gebeurtenissen, welke de terugkeer
„ der welvaart, en de bevestiging uwer
„ magt aankondigen (*)."

Door deezen Vrede onttrok de Koning van *Pruissen* zich aan eene Verbintenis, die hem reeds op zo veel schats en Volks te staan kwam. Hy lag den grondslag tot het geluk zyner Onderdaanen, als mede van de zodanigen, die binnen de Scheidslinie begreepen waren (†). Deeze Vrede hadt onmiddelyk de merkbaarste gevolgen op het *Duitsche* Ryk. Een en ander der Ryksvorsten, zich dien ten nutte maakende, verliet het tooneel des Oorlogs. *Saxen*, *Hessen* en *Wurtemburg* volgden eerlang het voorbeeld des Konings van *Pruissen*, wiens gedrag de Keizer, op den Ryksdag te Re-

Gevolgen deezes Vredes in het *Duitsche* Ryk.

(*) Men vindt dit geheele Stuk in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 2886 *enz.*

(†) Hoe men egter van de zyde der Voorstanderen der Coalitie dit gedrag des Konings beoordeelde, kan men leezen in de *Schets van 's Konings Staatkundig Gedrag* hier boven bl. 147. aangehaald.

BOEK. *Regensburg*, ten sterkste wraakte; terwyl hy niets onbeproefd liet om de Rykssten-
1795. den op zyne zyde te houden; 't geen ook de meeste Ryksvorsten deeden, den Vrede afwagtende dien het Ryksopperhoofd, ten eenigen tyde, met *Frankryk* zou sluiten. Dan de sterkste steun in het voortzetten des Krygs vondt de Keizer in *Engeland*, 't geen zich verrykende met den buit op de trouwloos gehoudene en vervolgens vermeesterde Schepen en Volkplantingen der *Hollanderen*, den Keizer schatten opschoot om eenen Oorlog te voeren, die, daar *Pruisen* zich onttrok, ondanks alle versterkingen, welke de Keizer verkreeg, bezwaarlyk verweerender wyze, op dit tydstip, kon worden voortgezet. Dan wy zouden dien Kryg volgende, ons te ver van ons Land verwyderen.

Ongerustheid hier te Lande ten opzigte van *Pruisen*.

Hoe zeer men zich verzekerd hieldt van de valschheid der Geheime Punten als tusschen *Frankryk* en *Pruisen* beraamd, schoon onze Staat thans voor Onafhangelyk, door *Frankryk* erkend was (*), en dezelve dus, in dat Volk, een magtigen Bondgenoot mogt beschouwen, strekte die belangryke Verbintenis tot geen volkomen waarborg tegen alle de gevaaren, die dit Gemeenebest

(*) Van deeze Onafhangelyk Verklaaring zullen wy vervolgens verslag geeven. Zy viel omtrent gelyktydig in met het nadere Verdrag tusschen *Frankryk* en *Pruisen* geslooten; zo dat eene bekendmaaking van dezelve (zie hier boven bl. 70.) des gewaagde als eene Gebeurtenis den voorgaanden dag den *Fransche* Volke aangekondigd.

best nog bleeven omringen, en by den ontluikenden dageraad van deszelfs Vryheid van rondsom dreigden, indien men op het zagte dons van zorgeloosheid, even als in voorige dagen, bleef rusten, en het gevaar niet wilde bemerken, 't welk dit Gemeenebest van rondsom aangrimde. XXXVII. BOEK. 1795.

Op deezen grond steunde de Voordragt by *Holland*, op den derden van Hooimaand. Wy willen die bezorgde Landsbestuurders zelve laaten spreeken. Zy lieten zich dus hooren: „De throon van geweld en „heerschzugt, wel is waar, is ter neder „geworpen; maar de invloed van hun, „die trawanten van denzelven waren, „van hem, wiens Huis denzelven zo lang „beklommen heeft, is nog verre van ge„heel en al vernietigd te weezen. Die „invloed, op de listigste wyze, onder„steund door het *Britsche* Ministerie, aan „welks voortduurend bestaan de Vereeni„ging van dit Gemeenebest met *Frank„ryk* den hartader heeft afgestooken, en „'t welk dus zyne laatste resources zal „uitputten om de beide Gemeenebesten „weder van elkander te scheuren, ge„lyk zulks aan hetzelve in den Jaare „MDCCLXXXVII, en te vooren meermalen „gelukt is. Die invloed vereischt de „aandagt van allen en de kragtdaadigste „maatregels: want het lydt geen twy„fel, of het Plan eener Contra-revolutie „was daadlyk by de Hoofden der ter na„dergeworpene Party, en haare Bondge„nooten, beraamd: het wat niet slegts het stout- Voordragt deswegen by *Holland*.

1795.

„ stoutmoedig gelaad der Aanhangeren van
„ de voorige Regeeringe, waar op het
„ zelve zedert eenige dagen heeft te leezen
„ geſtaan, 't welk zulks ten duidelykſten
„ deedt kennen; maar het berustte op de
„ ontwyfelbaare bewyzen daar van reeds
„ in handen.

„ *Groot-Brittanje* en *Pruiſſen*, reeds ver-
„ langende om den gevlugten WILLEM
„ DEN V. weder op den Stadhouderlyken
„ Throon te plaatzen, ſtelden alle middele-
„ len, zo in 't geheim, als in 't open-
„ baar, te werk, om zulks te bevorderen,
„ en te doen gelukken. —— 'Er ſcheen
„ een gemeen Concert te zyn tuſſchen
„ deeze beide Hoven, en de Oranjefactie
„ hier te Lande, om zo wel de Land- als
„ Zeemagt van deeze Republiek te rui-
„ neeren, als vervolgens door opſpoor en
„ omkooping, het tegenwoordig Bewind
„ te overmeeſteren.

„ Reeds meer dan één bewys was 'er by
„ het *Committé der Marine*, dat de Zee-
„ magt deezer Republiek werd belaagd,
„ kunnende ten bewyze, wat ook voor
„ dezelve zou mogen te vreezen zyn, het
„ jammerlyk geteisterd *Koppenhagen* eene
„ geduchte les opleeveren.

„ Aan een ieder was bekend, hoe zeer,
„ onder de Begunſtiging van *Pruiſſen*, de
„ Deſertie onder het Leger te Lande dee-
„ zer Republiek, werd aangemoedigd; zo
„ zelfs dat, zedert eenige dagen, de pu-
„ blieke wegen gekrield hebben van De-
„ ſerteurs, welke worden aangemoedigd,

„ tot

„ tot vermeerdering van de Verzameling LXXXIII.
„ der Manschappen, die gereed gehouden BOEK.
„ worden om de aan te richtene Oproe-
„ ren te ondersteunen, en, ware het mo- 1795.
„ gelyk, de tooneelen van den Jaare
„ MDCCLXXXVII te hernieuwen (*).

„ Het een en ander kon geen raadzel
„ zyn, zo men hier by nog in aanmer-
„ king nam, dat het Hof van *Berlyn* wei-
„ derde onze Republiek te erkennen, en
„ de Minister VAN RHEEDE uit dien hoof-
„ de zyn Rappel verzogt hadt; en dat
„ het verspreiden van zekere *quasi* geheu-
„ me Artykelen van het Tractaat tusschen
„ *Pruissen* en de *Fransche* Republiek, op
„ den vyfden van April deezes Jaars ge-
„ stooten, hoe zeer nooit valsch en door
„ de kwaadartigheid alleen verzonnen,
„ om de godlooze oogmerken, des te be-
„ ter te bereiken, onder de Gemeente en
„ de Armée alleen geschiedde, om, aan
„ den eenen kant de Onzekerheid en den
„ Geest tot Oproer, en, aan den anderen
„ kant

(*) Wy zullen vervolgens gelegenheid hebben om van deeze steeds opborrelende Oproerige Beweegingen in den Vaderlande een byzonder Verslag te geeven. Hier tekenen wy slegts met een woord op, hoe in Grasmaand, die van den Geregte in *'s Gravenhaage*, op eene sterke aanmaaning des Generaals DUMONCEAU, ter oorzaake van de verspreide geruchten, wegens den aantocht van *Pruissische* Krygsbenden, en daar uit ontstaande beweegenissen in den Lande, eene sterke Publikatie deeden. Men vindt den Brief en de Publikatie in de *Jaarb. der Bat. Republiek* II. D. bl. 254.

„ kunt de Defertie te onderhouden en
„ te doen doorbreeken.

1795. „ En eindelyk; dat het Vaderland, dus
„ in nieuwe gevaaren ingewikkeld zynde,
„ 'er dus ook, buiten twyfel, kragtdaa-
„ dige maatregelen gevorderd worden, om
„ deeze Republiek by derzelver tegen-
„ woordige Vryheid en Onafhangelykheid
„ te bewaaren."

Bezending uit *Holland* by hun H. Mog.

Dit aandagt wekkend en dringend voorſtel hadt ten gevolge het benoemen eener plegtige Bezending, uit twaalf Leden der Proviſioneele Repreſentanten des Volks van *Holland* beſtaande, om, by de Algemeene Staaten, met den meest mogelyken nadruk, onder andere, voor te draagen, dat aan de Ministers van deezen Staat te *Parys*, door hun Hoog Mogenden zou kennis gegeeven worden van het overloopen eens gedeelte des Legers van deezen Lande, door alle de opgemelde kunstgreepen, en het vriendlyke onthaal, 't geen thans die Officieren op den *Pruisſiſchen* bodem genooten. —— Wyders om diezelfde Ministers te gelasten hier van aan het *Committé de Salut Public* kennis te geeven, tevens overhandigende de laatſte Berigten van den Minister VAN RHEEDE te *Berlyn* ontvangen; ten einde daar uit mogten blyken de waare gevoelens van dat Hof, en het *Franſche* Staatsbeſtuur des naar eisch onderrigt wierde. Aan 't zelfde Committé zouden zy ook overhandigen een Afſchrift van de zogenaamde Geheime Artykelen, tusſchen de *Franſche* Re-

Republiek en het Hof van *Berlyn* gesloo- LXXXVII.
ten (*). —— Voorts moesten MEYER en BOEK.
BLAUW by het *Fransche* Gouvernement, ——
ten sterkſten aanhouden, om van het *Pruis-* 1795.
ſiſche Hof eene onverwylde Verklaaring te vorderen, aangaande het minzaam ontvangen van *Hollandſche* Overloopers op het *Pruisiſche* Grondgebied; als mede eene openlyke betuiging, dat de Koning nimmer eenige Verzameling van gewapende Manſchappen, tegen deeze Republiek, op zyn Grondgebied, zou gedoogen; verder dat de inhoud van de zogenaamde Geheime Artykelen door het *Fransche* Staatsbeſtuur openlyk zou tegengeſprooken en ontkend worden; ten einde alle verkeerde denkbeelden weg te neemen, welke door de verſpreiding dier Artykelen hier en elders werden te wege gebragt. —— Eindelyk dat dezelfde Ministers mogten gelast worden om, by het meergemelde Gouvernement, aan te dringen, dat door 't zelve aan het Hof van *Berlyn* kennis zou worden gegeeven van de geſlootene Verbintenis tusſchen *Frankryk* en deezen Staat (†), en te deezer oorzaake by dat zelf-

(*) Welk eene uitwerking zulks aldaar te wege bragt, hebben wy hier boven bl. 163. vermeld

(†) Ten deezen aanziene verklaarde het *Committé de Salut Public* aan MEYER en BLAUW: „ Ons voor„ neemen is, betreffende het Artykel der Erken„ ning, welke gy regt hebt te verlangen, den Mi„ nister, dien wy met den eerſten na *Pruiſſen* zul„ len zenden, te gelasten, ons Tractaat aan dat „ Bewind mede te deelen: dezelfde mededeeling

LXXVII. BOEK. 1795.

zelfde Hof aan te houden op de erkentenis der Onafhangelykheid deezer Republiek, als mede het uit dien hoofde toelaaten van eenen door dezelve afgevaardigden Minister, en dit alles zodanig, dat desaangaande geen de minste twyfel of onzekerheid overbleeve.

Om deeze en andere toen voorgeslelde Stukken, de Legermagt van den Staat betreffende, zonder eenig uitstel, tot besluit gebragt te zien, hadt de Bezending in last door de meest gepaste dringredenen te bewerken, dat de Vergadering van hun Hoog Mogenden by een bleef, tot dat, op alles, een volkomen besluit zou genomen weezen. Uit naam hunner Zenderen hadden zy, ten slot te verzekeren, „ dat de „ Vergadering der Provisioneele Vertegen„ woordigers des Volks van *Holland* zich „ verbonden hadt om zich steeds, als één „ eenig Man, te vereenigen, om allen Ge„ weld, Desorder of Anarchie, van buiten en van binnen, te keer te gaan, „ en goed en bloed voor de groote be„ langens des geheelen Volks van *Holland* „ op te setten, zonder aanzien van Per„ soo-

„ zal ook door de Agenten der Republiek aan alle „ onzydige Mogenheden gedaan worden." — De Burger CAILLARD, voorheen Chargé des Affaires van wegen *Frankryk* by onzen Staat, was tot Minister der *Franschbe* Republiek aan het Hof van *Berlyn* bestemd. Met deezen hadden onze Ministers reeds een gesprek gehouden, en diens goede gezindheid voor onzen Staat vernomen. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 17 July 1795.

„ loonen of Betrekkingen; dat hier door alleen het Volk van *Holland* by deszelfs verkreegene Vryheid zou kunnen bewaard, alle de poogingen van buiten- en binnenlandsche Vyanden te keer gegaan, en het onwaardeerbaar genot van eene welgeregelde Vryheid en Onafhangelykheid aan de Naakomelingschap zou overgebragt worden, en alzo deeze Vergadering zich deszelfs zegeningen waardig maaken. Verwagtende deeze Vergadering, dat hun Hoog Mogenden, met dezelfde gevoelens bezield, geene zwaarigheid zouden maaken om met dezelve eene dergelyke Verklaaring te doen, en dat de Bondgenooten zich plegtig zouden verbinden, om daadlyk elkander met goed en bloed, tot den laatsten ademtogt toe, by te ftaan, te beschermen en te verdeedigen."

LXXXVII. BOEK. 1795.

De Burger PAULUS, aan 't hoofd der plegtige buitengewoone Bezending voerde het woord, en werd onverwyld, overeenkomdig den voordragt, door hun Hoog Mogenden besloten: terwyl de Afgevaardigden der overige Gewesten, als mede de drie Ministers dier Vergaderinge, zich gereed betoonden, om dezelfde Verklaaring af te leggen, als waar mede wy de Bezending uit *Holland* de voordragt hoorden besluiten. 't Verslag van deeze gewenschte uitwerking ontving eene algemeene toejuiching in de Vergadering van *Holland* (*).

Gunstig opneemen en goedkeuren der gedaane voorstellen.

Geen

(*) *Deer. der Prov. Rep. van Holl.* 2, 3 July 1795.

LXXXVII. BOEK.

1795. Voordragt eener Bezending uit *Amsterdam*, op dit stuk.

Geen gering opzien baarde deeze Staatsverrigting in den Lande. Als een treffend blyk daar van mogen wy vermelden eene Bezending, afgevaardigd uit de *Bataafsche* Clubs, eenige Burgerwyken, en Vaderlandsche Gezelschappen te *Amsterdam*, die zich ter Vergadering der Provisioneele Representanten van *Holland* vervoegden, en toegelaaten, op dit stuk, in 't midden bragten; hoe zy met verontwaardiging en ontroering, uit den voordragt der Bezendinge vernomen hadden, hoe ons Land nog steeds blootgesteld bleef aan de schrikbaarendste gevaaren, niet alleen van buitenlandsche Vyanden, maar ook de zulken, die in het midden van ons woonden, onder den naam van *Oranje Factie* bekend, die ons Land, door zamenspanning met Buitenlandsch geweld, en snoode raadslagen, tragten te onder te brengen, onze Land- en Zeemagt zogten te verderven, door Oproer het Bewind te overmeesteren en de tooneelen van MDCCLXXXVII te vernieuwen. —— Hoe zy teffens, met het uiterste genoegen, vernamen de volmoedige en Vaderlandlievende Besluiten hunner Vertegenwoordigeren, waar in zy berusteden, met verzekering, dat zy goed en bloed aanboden, en alzoo veel zouden hebben tot ondersteuning van zulk een werk, waar in het behoud van het geheele Vaderland gelegen was; „doch „ zy verzogten de zulken te mogen ken„ nen, welke men in staat keurde de uit„ voerders of medewerkers van zulke

„ gruw-

„ gruwzaame daaden te zyn, of daar in „ eenig deel te neemen, of 'er in te hebben gehad, ten minſten daar het uit genoemden Voórdragt niet onduidelyk „ bleek, dat dezelve by de Repreſentanten bekend waren, dat de zodanigen in „ verzekering mogten genomen en naar „ verdienſten geſtraft worden; ten einde „ zulke Pesten uit het midden eener zo „ lang getergde Natie uitgerooid werden, „ ter bevordering van eene lang gewenschte Vryheid, Gelykheid en Broederſchap." Naa een gepast antwoord des Voorzitters werd deezen Afgevaardigden de eer der Zittinge vergund (*).

Gerustſtellende berigten wegens de verzameling van Krygsvolk op de Grenzen.

Middelerwyle liepen 'er eenigzins gerustſtellende berigten, wegens de verzameling van Krygsvolk op onze Grenzen in. Uit *Osnabrug* werd, in 't midden van Hooimaand, geſchreeven, dat in die Stad honderd vyftig en in 't geheele Bisdom vyfduizend *Hanoveraanen* lagen, dat het Hoofdkwartier des Generaals WALMODE te *Diepholt* was; dat in het *Breemenſche* vyftienhonderd *Heſſen* waren, en by het Magazyn te *Kwakenbrug* zestig man. Te *Kloppenburg* bevondt zich achttienhonderd man, en by *Oldenburg* vyftienhonderd man Voetvolk. Geen *Pruiſſiſche* Krygsbenden altoos waren in dien omtrek. In *Oostfriesland* bevondt zich niet meer Volks dan noodig was om de rust te bewaaren. „ Dit is „ de

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 21 July 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ de verbaazende magt," schreef deeze Berigtgeever, „ waar voor gy bang zyt, „ of waar op gy hoopt, naar maate dat „ uwe Politieke denkbeelden zyn. Zo gy „ tot de eersten behoort, kunt gy zeker „ en gerust zyn; en tot de laatsten be„ hoorende, dan zult gy uwe hoop daar „ op moeten laaten vaaren; en wat het „ formeeren van een Leger aanbelangt, „ ik geloof, als de *Franschen* ons in vrede „ laaten, ons Volk de *Franschen* by U „ ook wel in rust zullen laaten." —— Dit berigt werd ondersteund door een Brief, weinig dagen laater, uit *Breemen* geschreeven, die inhieldt, dat boven *Breemen* een Leger was van tusschen de vyf en zesduizend Emigranten, van welken de spraak ging, dat zy eerstdaags zouden worden ingescheept om eene Landing in *Frankryk* te doen (*); of dat zy, naar anderer zeggen, na de *West-Indien* zouden gezonden worden. Te *Bremerlee* bevondt

(*) Die Landing was toen in bewerking, en werd met de daad uitgevoerd. Men heeft er een naauwkeurig Berigt van in een Stukje, getyteld *Dagverhaal van de mislukte onderneeming der Engelschen op Quiberon, door een Fransch Officier aan boord van het Schip la Pomone.* Te *Haarlem* by F. BOHN 1796. Inzonderheid verdient daar over geleezen te worden *den Brief van de Ministers Plenipotentiarissen* MEYER *en* BLAUW *aan hun Hoog Mogenden*, voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4963. Het blykt dat de *Engelschen* de *Emigranten* niet alleen aan de spitze gesteld, niet alleen aan hun lot overgelaaten; maar zelfs op hun geschooten hebben. Welk een overmaat van trouwloosheid!

vondt zich zestig man, en te *Vaxel* waren vyf honderd Ruiters; in het *Oldenburgsche* en *Osnabrugsche* bevonden zich eenige *Hessische* en *Hanoversche* Troepen, in 't geheel geen *Pruisische*, die ook in geen grooten getale in *Oostfriesland* bestonden (*). LXXXVII. BOEK. 1795.

Staavender geruststelling, ten opzigte van *Pruisische* Krygsmagt, daagde eerlang op. De Zaakwaarneemer der *Fransche* Republiek PINSOT zondt hun Hoog Mogenden een Stuk, teffens ten blyk strekkende hoe zeer *Frankryk*, volgens gedaan verzoek, zich onzer zaake, ten Hove van *Berlyn* hadt aangetrokken. De Legations Secretaris, de Heer BILEFELD, hadt PINSOT het volgende overhandigd. „ De Verzameling van *Hollandsche* Geëmigreerde „ Militairen, die werklyk in het Hertogdom *Osnabrug* plaats heeft, met billyken grond, de aandagt van het *Fransch* „ Bewind moetende verwekken, zo haast „ ik my aan den Heer PINSOT mede te „ deelen de laatste Depeches van myn Hof „ ontvangen. —— Zyne Majesteit heeft „ eene Gewapende Byeenverzameling in „ die Landstreek niet anders kunnen beschouwen, dan volstrekt strydig met de „ bepaalingen der bygevoegde Conventie aan het Tractaat van *Bazel*, en met „ de rust van het Ryksgedeelte door de „ Neutraliteit gedekt. Eene zo gewigtige „ beschouwing Hoogstdenzelven derhalven „ niet

Geruststelling van de *Pruisische* zyde.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4872.

1795.

„ niet toelaatende eenigerlei oogluiking „ over dien ſtap deezer Emigranten te „ gebruiken, heeft zyne Majeſteit order „ gegeeven aan de Commandanten zyner „ Troepen en van zyne Garniſoen-Ste„ den, om den doortocht der *Hollandſche* „ Vlugtelingen niet te bevorderen, en „ heeft Hoogstdezelve, ten gelyken tyde, „ de Regeeringen van *Hanover* en *Osna„ brug* doen aanſchryven om hun te zeg„ gen, dat zyne Majeſteit dergelyke on„ derneemingen niet gedoogen kon, bin„ nen de paalen der Linie van Demarca„ tie, en dezelve aanraadde om ſpoedig „ de verdrietige gevolgen te voorkomen, „ die 'er uit moesten voortvloeijen." BILEFELD verzogt PINSOT om van de mededeeling deezer kundſchappe, het zyns oordeels, geſchikst gebruik te maaken, om de ongunſtige indrukken weg te neemen, welke de bewuste Byeenzameling zou kunnen voortbrengen; en vleide zich, dat de ſtappen zyns Konings, om dezelve te verſtrooijen, geenerlei twyfel zouden overlaaten, wegens de opregtheid van het verlangen zyner Majeſteit, om door eene zo naauwkeurige als trouwhartige uitvoering zyner Verbintenisſen, alles voor te komen, 't welk de goede verſtandhouding tusſchen den Koning en de *Franſche* Republiek gevestigd, eenigzins zou kunnen ſtooren (*).

Ten

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4989. Dit ſtuk was den 17 Aug. 1795. gedagteekend.

Ten zelfden gerustſtellenden einde dien- LXXXVII. de een Brief uit *Bazel* door HARDENBERG, BOEK. den twee en twintigſten van Oogstmaand geſchreeven. Deeze hieldt in. „ De kund- 1795. „ ſchap van den toeleg om te *Osnabrug* Nadere „ Krygsvolk te verzamelen, is niet te gerust- „ *Berlyn* gekomen, of de Koning heeft ſtelling „ zich gehaast om deswegen de ſterkſte „ vertoogen te doen, zo by den Hertog „ VAN YORCK, Souverain van *Osnabrug*, „ by de Regeering van *Hanover*, by den „ Prins VAN ORANJE zelve, by diens „ Zoon FREDRIK, om de daarſtelling te „ beletten van een Plan, zo ſtrydig met „ de bepaalingen van den zeventienden „ Mey laatſtleden, ja ſchadelyk voor de „ Landen binnen de Linie der Neutrali- „ teit gelegen. — Ik geloof, dat dit oog- „ merk reeds bereikt zal weezen, ten op- „ zigte van de Verzamelingen te *Osnabrug*; „ dat men alleen noodig zal hebben zulks „ te doen ten opzigte van *Cuxhaven*. De „ Koning heeft de ſtelligſte bevelen ge- „ geeven aan zyne Generaals en Bevel- „ hebbers in *Westphalen*, om niet te be- „ gunſtigen, maar te beletten, het ver- „ zamelen van *Hollandſche* Deſerteurs. „ Men hadt een Werving te *Eſſen*, eene „ *Westphaalſche* Stad, die niet onder *Pruis- ſiſche* Heerſchappy, maar onder *Pruisſi- ſche* Beſcherming ſtaat; hy heeft den „ Generaal ROMBERG gelast dezelve te „ verſtrooijen, en 'er zyn maatregels ge- „ nomen by het Beſtuur van den *West-*

„ *phadiſchen Kreize*, om zulks aldaar in 't algemeen te bewerkſtelligen (*)."

1795. Proclamatie aan het Krygsvolk tegen het overloopen.

Daar verſcheide *Hollandſche* Krygsofficieren, die, vóór de nieuwe Organiſatie van 's Lands Armée, hun ontſlag verzogt en bekomen hadden, en op hun voorbeeld een aantal andere Militairen, uit 's Lands dienst weggeloopen, of daar uit ontſlaagen, ja zelfs zommige ingezetenen deezer Landen, voorheen in geene Lands Krygsdienst geweest zynde, zich niet ontzagen om het Grondgebied van deezen Staat, onder deeze en geene voorwendzelen, te verlaaten, op de Grenzen zamen te rotten, en byzonder na *Osnabrug* trokken, en, als 't ware, in dienst en ſoldy van *Groot-Brittanje* gingen; doch in de daad geen ander voorneemen hadden, dan daar zich onder Hoofden te ſtellen, en, ware het mogelyk, deezen Staat gewapenderhand aan te vallen en te verwoesten. — Daar zy, zich niet bepaalende met dien wanhoopigen ſtap voor zich zelven te doen, daarenboven van zich konden verkrygen om de Krygslieden van deezen Staat, hier toe mede openlyk aan te zetten, uit te lokken, en zelfs Geſchriften onder hun te verſpreiden, ten einde dezelven over te haalen, en waar by, en het oogmerk en de bedoelingen van 't geen te *Osnabrug*, ten nadeele van deezen Staat be-

(*) Vertaald uit een affchrift van J. B. Louvet van deeze Brieve, aan Blauw en Sieyes overhandigd. MSS.

berekend werdt, openlyk aan den dag worden gelegd, tot niets minder strekkende, dan om, onder den glimp van als 't ware in *Engelschen* dienst over te gaan, en onder die by elk waar Vaderlander met regt hastlyke Banieren te stryden, in de daad van het Huis van *Oranje*, schoon hetzelve den laatst rampzaligen Oorlog alleen gevoerd en by den nypenden nood de vlugt genomen hadt, al moest zulks dan ook met den volslaagen ondergang van hun eigen Vaderland vergezeld gaan, te dienen; —' gaf zulks grond aan hun Hoog Mogenden eene Proclamatie te doen, strekkende om de Krygslieden by hunnen pligt te houden, en te waarschuwen om zich te hoeden voor de strikken der verleidinge hun gespannen.

LXXVII. BOEK. 1795.

Terwyl zy aan zich voorbehielden, om tegen de ontaarte Overloopers een Plakaat te vervaardigen, wilden zy niet afzyn, om die geenen onder de Krygslieden, die onberaaden genoeg mogten weezen om aan de verleidingen dier Uitgeweeken, en hunne Medestanders, in 't minste gehoor te geeven, onder het oog te brengen wat zy bestonden; veronderstellende dat zulks geen plaats zou vinden by die thans in Dienst en Eed van den Lande waren, bragten zy de anderen een tafereel onder 't ooge van het voorledene, om 'er hun toekomend lot uit op te maaken.

„ Zy hadden," op dat wy dit Tafereel zo wel geschilderd, hier ook ophangen, „ zy hadden zich slegts te herinneren,

„ wel-

1795.

„ welke de lotgevallen van den Oorlog;
„ zo vermetel gevoerd onder die eigen
„ Bevelhebbers, welken zich nu weder
„ te *Osnabrug* tot Hoofden ſcheenen op
„ te werpen, byzonder voor de Armée
„ van deezen Staat, geweest waren; hoe
„ dezelve reeds, by den aanvang van den
„ eerſten Veldtocht, wel met eer en glorie
„ tot walgens toe gevleid was, en ook
„ telkens aan de ſpitze geplaatst; doch
„ met welk onberaaden beleid de Krygs-
„ lieden, door die eigen Hoofden, welke
„ nu weder dezelfde ydele beloften dee-
„ den, waren aangevoerd geworden; ter-
„ wyl 's Lands Armée niet ten dienſte
„ van den Lande, maar ter eere van haa-
„ re laatdunkende Bevelhebbers, telkens
„ nutloos op de Slachtbank was gebragt
„ geworden.

„ En," vervolgen zy, „ als Gylieden
„ U voor oogen ſtelt, hoe het, byzonder
„ in den laatſten Veldtocht, is toegegaan,
„ wanneer juist die *Engelſchen*, onder
„ welker Banieren men Ulieden nu we-
„ der, tegen uw eigen Vaderland, ten ſtry-
„ de roept, zelfs op het Territoir van
„ den Staat, tot welks verdeediging men
„ haar op hetzelve, zo onvoorzigtig, hadt
„ toegelaaten, de gruwelykſte verwoestin-
„ gen aanrichteden, en, in plaats van
„ ſtand te houden, al vlugtende, de goe-
„ de Ingezetenen van *Nederland* van Have
„ en Vee beroofden, en hunne Wooning-
„ gen aan de vlammen medogenloos over-
„ gaven, terwyl de bedoelde Legerhoof-

„ den

„ den van 's Lands Armée; ten dien tyde, LIBRVM.
„ deels verſmolten en krygsgevangen, BOEK.
„ vrugtloos den trotſchen *Engelſchman* om
„ byſtand ſmeekten; dan zult Gylieden in 1795.
„ twyfel ſtaan, of Gylieden U meer over-
„ de buitenſpoorigheid, dan wel over de
„ onbeſchaamdheid van die eigene Bevel-
„ hebbers, verwonderen moet; daar zy
„ Ulieden aanſpooren om in *Engelands*
„ Soldy, weder voor het Huis van *Oranje*,
„ in het ſtrydperk te treeden. Openlyk
„ door de *Engelſchen* verlaaten, in een
„ tyd, toen 's Lands ſterke Plaatzen nog
„ in handen waren, toen de Dyken en
„ Rivieren hun tot Borstweeringen ver-
„ ſtrekten, toen het Land, van voet tot
„ voet, kon verdeedigd worden, hoe kan
„ het die gevlugte Krygshoofden in het
„ brein opkomen, om nu hunne ſteun by
„ dat zelfde *Engeland* te zoeken; nu, daar
„ deeze Staat met de magtige Republiek
„ van *Frankryk*, op het naauwſt, door een
„ of- en defenſief Tractaat van Alliantie
„ verbonden, niet alleen de ſterke Plaat-
„ zen en Rivieren weder in zyne magt
„ heeft; maar ook een genoegzaam aan-
„ tal Troepes in Soldy om dezelve tegen
„ alle roekelooze aanvallen te verdeedi-
„ digen; nu, daar in allen gevalle, de
„ tallooze Legers van dien magtigen Bond-
„ genoot gereed ſtaan, om, des noods,
„ ter hulpe toe te ſchieten; of uit *Enge-*
„ *land* alleen, nu door eenige wanhoopige
„ Misnoegden ten uitvoer brengen, het
„ geen 't zelve, nog weinig tyds geleden,

„ met

LEEVE-BOEK. „ met een geregelde Magt, niet heeft
„ kunnen of willen doen?

1795. „ Laat U derhalven, braave Krygslie-
„ den! (want niemand is braaf, dan die
„ aan zyn Eed en Pligt en aan zyn Va-
„ derland getrouw blyft,) laat U door de
„ schoonschynende beloften, noch van de
„ toegezegde *Engelsche* Soldy, noch van den
„ steun, welke men by de Trouwloozen
„ waant te zullen vinden, niet verleiden;
„ spiegelt U veel eer aan de Uitgewee-
„ kenen der *Fransche* Natie, welke zich
„ mede zo roekloos in vreemde diensten,
„ en wel byzonder in Soldy van dat zelf-
„ de *Engeland* begeeven hebben; houdt
„ steeds voor oogen het geen ten hunnen
„ opzigte, by alle gelegenheden, gebeurd
„ is; hoe zy nog onlangs, op de *Fransche*
„ Kusten aan land gezet, en op eene ver-
„ raaderlyke wyze aldaar door de *Engel-*
„ *schen* zelfs, aan hun eigen rampzalig
„ lot zyn overgelaaten en de slagtoffers ge-
„ worden van het blind vertrouwen, het
„ welk zy op *Engeland* gesteld hadden (*).
„ Bedenkt steeds, dat ook Ulieden, in-
„ dien gy ligtgeloovig genoeg zoudt mo-
„ gen worden om aan den verderflyken
„ raad U gegeeven, het oor te leenen,
„ het zelfde van de *Engelschen* te wagten
„ staat.

„ En vooral, laat U van uwe Pligten
„ niet afschrikken door het haatlyk Tafe-
„ reel;

(*) Dit slaat op de *Quiberonsche* Landing. Zie wat wy deswegen aantekenden bl. 182. hier boven.

„ reel, 't welk een verraderlyke en uw bederfzoekende hand met zwarte verwen mogte afteekenen, even als of men Ulieden als Slaven zou behandelen. Neen; wy hebben reeds van den aanvang van ons Bestuur, ook als uwe Vertegenwoordigers, genoegzaame blyken aan den dag gelegd, dat wy ook dien aangaande, geheel andere maatregulen volgen. Gylieden begrypt ligtlyk, dat wy zwaaren Bevelhebbers moeten aanstellen, op welken wy vertrouwen kunnen stellen; dat Gylieden onder die Bevelhebbers, aan Wetten en Krygstugt gebonden, staan moet; dat van Ulieden met rede verwagt wordt, dat Gylieden voor het Land, dat U bezoldigt, waar het de nood vereischt, en tegen wien zulks ook zou mogen wezen, strydeu zult; dat Gylieden niet het Huis van *Oranje*, maar het Land dienen moet, en U daar in onderscheiden van die geenen, welke nu door daaden toonen, dat zy nimmer het Land, maar alleen den zogenaamden Prins van *Oranje* gediend hebben; daar nogdans de belangen van den Prins en zyn Huis van die van het Vaderland, zo in den onlange alleen om zynen wil gevoerden Oorlog, als nu, voorab in de tegenwoordige omstandigheden, van dit Gemeenebest onderscheiden, ja zelfs gehael tegenstrydig zyn; daar egter nimmer die Prins, maar alleen het Land, de Militairen bezoldigd heeft, schoon hy de

„ zel-

BOEK. 1795

1795.

„ zelven alleen ter ſtaaving van zyn wet-
„ loos Gezag gebruikte, en zy dus zyne
„ Slaaven waren, wyl hy alleen, die één
„ Perſoon dient, Slaaf kan zyn, en geen-
„ zins hy, die de Wapenen voor het Land
„ vrywillig opvat.

„ In dit geval bevindt gy U, braave
„ Krygslieden! die aan Eed en Pligt ge-
„ trouw blyft, die U niet zult laaten weg-
„ ſleepen, noch door ſnorkeryen, noch
„ door openlyke leugentaal, noch door
„ ydele beloften, en vooral niet, door
„ Ulieden het draagen van *Oranje kleppen*
„ en *Oranje apſlagen*, en andere ſoortge-
„ lyke Tekenen van Oproer, toe te zeg-
„ gen: wyl juist deeze veel eer de Live-
„ ryen van een Slaaf, dan het gewaad
„ eens vryen Mans aanduidden. Neen,
„ wy vertrouwen van Ulieden, dat gy, af-
„ keerig van den Oproerkreet *Oranje boven!*
„ uwe pligten onwrikbaar betragten zult,
„ en dan kunt Gylieden niet alleen op
„ eene behandeling, overeenkomſtig de
„ Regten van Republikeinſche Soldaaten,
„ maar ook op eene bevordering even-
„ redig aan uwe verdienſten, ſtaat maa-
„ ken (*)."

Publikatie tegen het treeden in vreemden Dienst.

Dit Stuk moest, volgens bevel der Algemeene Staaten, door de Legerhoofden openlyk aan de onder hun ſtaande Manſchappen voorgeleezen worden. Weinig dagen laater verſcheen de in deeze Aanmaa-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 4999. Deeze Proclamatie was den 21 Aug. gedagteekend.

maaning vermelde Publikatie tegen het neemen van Buitenlandschen Dienst, en wel bepaald tegen den dienst by het op de grenzen zamenrottend Volk. In dezelve werdt de Doodstraf bedreigd aan alle Militaire Persoonen, die, naa den eersten van Lentemaand deezes Jaars, uit 's Lands dienst weggeloopen waren of nog het Land zouden verlaaten; als mede aan de zodanigen, die, te vooren niet in 's Lands dienst geweest zynde, zich in dienst tegen den Lande begeeven mogten hebben. Allen ook, die het Grondgebied van deezen Staat verlaaten en zich onder zodanige Hoofden verbonden hadden, die de wapenen tegen deezen Staat voerden, zouden, 't zy voorheen in 's Lands dienst geweest zynde, of niet, beschouwd worden als geene Krygsgevangenen; maar als Verstoorders van de algemeene rust, en als zodanigen, naar 's Lands Wetten, gestraft. —— De Dood werd desgelyks gedreigd aan allen, die men kon overtuigen eenig Krygsvolk in dienst van deezen Lande, verleid, of op eenigerlei wyze uitgelokt te hebben om buiten 's Lands onder de voorgemelde Hoofden dienst te neemen, en de Wapenen tegen den Lande te voeren. Eindelyk werd op de Correspondentie met de Vyanden van den Staat, ten nadeele van den Lande, Opsluiting, Geesseling, ja zelfs, by verzwaarende omstandigheden, de Dood gesteld (*). By-

LXXXVII. BOEK. 1795.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5008. 28 Aug. was de Dagtekening.

1795. Publikatie daar tegen in *Utrecht*.

Byzonder moet het overloopen na de Verzamelplaats der Tegenomwentelaaren binnen *Utrecht* voor gekreegen hebben: vermids de Raad der Gemeente dier Stad, alle Burgers en Ingezetenen van dezelve en derzelver Vryheid, die zich na het *gepretendeerde Leger van den Prins* FREDRIK VAN ORANJE te *Osnabrug* of elders (*) begeeven hadden, om onder hem dienst te neemen, en tegen hun Vaderland zamen te zweeren, gelasteden, om binnen den tyd van veertien dagen, naa den vier en twintigſten van Oogstmaand, zich weder derwaards te begeeven; de naa dien tyd terugkomenden, en van hunne misdaad overtuigd, zouden als Vyanden huns Vaderlands aangemerkt, en ten eeuwigen dage gebannen, of, naar eisch van zaaken, aan den lyve geſtraft worden (†).

Blyvende ongerustheid.

Ondanks de gerustſtellende berigten boven gemeld, ondanks de verzekering door den Heer BILEFELD aan den *Franſchen* Zaakbezorger PINSOT gegeeven, wegens het niet beſtaan der Verzameling van Krygsvolk onzen Staat bedreigende (§), ondanks de

(*) Onze Gezanten BLAUW en MEYER ontvingen te *Parys* een Brief van onzen Minister te *Hamburg*, gedagtekend 31 July, inhoudende, dat Prins FREDRIK VAN ORANJE, op gisteren, met twee andere Heeren van aanzien, wier naamen hy niet kende, uit *Engeland* over *Cuxhaven*, te *Hamburg* gekomen was, 's avonds by den geweezen Minister HARTSINCK gegeeten, en dien nagt geſlaapen hadt, en dien morgen na *Osnabrug* vertrokken was.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 5322.

(§) Zie hier boven bl. 181.

de voorzorgen van wegen hun Hoog Mogenden en die van den Raad der Gemeente binnen *Utrecht*; bleef de ongerustheid deswegen by veelen aanhouden, en kreeg allengskens meerder sterkte. Deeze groeide dermaate aan, dat de Voorzitter ter Vergadering der Provisioneele Representanten van *Holland*, HAHN, een Voorstel deedt van eenen hoogst ontzettenden aart; een Voorstel 't welk zeer belangryke gevolgen hadt, en gepaard ging met binnen- en buitenlandsche gebeurtenissen, welke wy in 't breede zullen melden; door byzondere bescheiden in staat gesteld om licht over dit donker deel van 's Lands Geschiedenis te verspreiden. LIBER II. 1795.

De Voorzitter HAHN wekte aller aandagt op dit stuk, door het volgend Voorstel, op den acht en twintigsten van Wynmaand; „ Het is, of kan myn oogmerk „ niet zyn, om, door het aankondigen „ van gevaar, Ulieden, of myzelven, vrees„ ze in te boezemen. Gewislyk, Burgers „ Representanten! is het geen Patriot, die „ op het denkbeeld van gevaar ziddert, „ even zo min als het een deugdzaam „ Man is, die waant dat hy op zyn weg „ niet behoeft te kampen, noch tegenstand te overwinnen; maar het is, naar „ myn oordeel, even weinig een Patriot, „ het is althans geen waardig Vertegen„ woordiger van een Vry Volk, die, of „ aan zich zelven, of aan zyne Committenten, het naakend gevaar ontveinst, „ die hetzelve niet koelbloedig durft aan- Voorstel van HAHN by *Holland*.

„ zien, berekenen, en alle die middelen
„ aanwyzen of aanwenden, welke zyne
„ edele zaak hem aan de hand geeven,
„ om het gevaar tegen te gaan, of te
„ verydelen.

„ Wanneer wy toch denken, dat het
„ onze Vryheid en Onafhangelykheid
„ geldt, wie onzer, Burgers Reprefentan-
„ ten! zou dan koel kunnen blyven? Wie
„ uwer zou noodig hebben, dat ik hem de
„ ontegenzeggelyke waarde van Vryheid
„ en Vaderland, met flaauwe woorden af-
„ fchetfte, om zynen boezem te doen
„ ontbranden van de edelfte aller mensch-
„ lyke driften, de Liefde voor Vryheid
„ en Vaderland, en den Haat tegen
„ Heerschzugt en Dwinglandy! — En
„ zou ik het Volk van *Holland* niet kwet-
„ zen, zou ik Ulieden niet hoonen, met
„ een oogenblik in twyfel te trekken, dat
„ deszelfs gezonde deel het gevaar met
„ onverfchrokkenheid zou durven aanhoo-
„ ren, met mannenmoed afwagten, en
„ met het onwederftaanbaar vuur der Vry-
„ heid, dat onze gezegende Revolutie
„ heeft helpen bewerken, afweeren?
„ En dat Gylieden allen, met my, den
„ heiligen Eed zoudt durven herhaalen,
„ om U fteeds als één eenig man te ver-
„ eenigen, allen list verydelen, allen ge-
„ weld te wederftaan, en met verzaaking
„ van alle hoegenaamde befchouwingen
„ van zich zelven, voor de groote belan-
„ gen des geheelen Volks van *Holland*,
„ goed en bloed op te offeren?

„ Wel

„ Welaan dan, weet, dat uw Committé van Algemeene Waakzaamheid, (die Wagters voor 's Volks Vryheid en Veiligheid!) zedert lang getrouwe beſpiedérs, en die, gelyk gy allen, hun leeven voor de Vryheid veil hebben, de naauwſte correspondentie onderhoudt; en dat deezen uit *Londen*, uit *Berlyn*, uit *Hamburg*, uit *Breemen*, en uit het midden zelve van *Oranjes* veragtlyke Bende, die naauwkeurige berigten beſtendig inzenden, waar door de waakzaamheid in ſtaat geſteld wordt, om de aanſlagen der ondeugd, met de meeste waarſchynlykheid, te berekenen en op te geeven — weet, dat zedert veertien dagen, en dus reeds vóór den tegenſpoed der *Franſchen* aan den *Maas* en aan den *Rhyn*, de ontaarte *Nederlanders* of verdwaalde Huurlingen, welke, ten gevalle van *Oranje*, hun Vaderland en de Vryheid vervloeken, de leevendigſte hoop hadden opgevat, dat zy eerlang de Vryheid, met de wapens in de hand, zouden aanvallen, dezelve wel ras te nederploffen, ons Land te vuur en te zwaard verwoesten, zich in het bloed der Patriotten baaden, onze Goederen rooven en plunderen, onze Vrouwen en Kinderen moorden, en alzo den gevloekten Throon van liſt en geweld wederom zouden komen herſtellen, op de puinhoopen van het tegenwoordig Beſtuur, en van de geheele Revolutie — weet, dat, onder veele ſoortgelyke berigten, het Committé van

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ Waakzaamheid, onder andere op gisteren, per Expresse, heeft ontvangen, „ eenen Brief uit *Breemen*, van den twee „ twintigsten October, en waar in de verdienstlyke Correspondent zich, by voorbeeld, aldus uitlaat.

„ „ 'Er zyn hier verscheide Generaals, „ „ aan *Oranje* dienstbaar, die 'er openlyk voor uit komen, dat hunne zaak „ „ onverwyld voortgang zal hebben; dat „ „ alle de Mogenheden het met hun „ „ ééns zyn, en dat zelfs de voornaamste Leden van uw tegenwoordig Gouvernement met hun onder één deken „ „ schuilen. Het is waar, dat het ten „ „ minsten zeer vreemd is, dat 'er, daar „ „ het behoort, niet wordt onderstaan „ „ of vernomen, wat toch die openbaare, en zo geduchte Verzameling tegen de Republiek beduidt: en waarlyk het is onbegryplyk, dat men dit „ „ met eene zo schynbaare onverschilligheid aanschouwt. Meer dan tachtig Rytuigen zyn 'er hier gisteren aangekomen, met Officieren van allerlei „ „ monteering, welke zich by deeze „ „ Corpsen gaan voegen. *Breemen* is 'er „ „ ondertusschen zo vol van, dat men „ „ ze niet meer weet te bergen, en dat „ „ door dien toeloop, de gewoone prys „ „ der Herbergen heeft toegenomen. De „ „ Hertog van . . . . . is ook „ „ in de Stad, en heeft gisteren druk bezig geweest met verscheiden Generaals. Zeker is het dat die Her-

„ „ tog

„ „ tag in dien zinslag deelt, en dat een LXXXVII.
„ „ zyner Vertrouwelingen, de Secretaris BOEK.
„ „ JANSSEN, zeer dikwyls, met den Prins ——
„ „ van ORANJE, te *Nieuwberg* heeft ge- 1795.
„ „ confereerd, en deezer dagen verschei-
„ „ de Generaals in de Stad is komen
„ „ zien; en hy houdt daarenboven ge-
„ „ stadige besoignes met SCHUTTER,
„ „ welken gy weet dat een der voor-
„ „ naamste *Factotums* is, in deeze geheele
„ „ Intrigue. —— Ik kan U verzekeren
„ „ dat het meer dan tyd is dat hun Hoog
„ „ Mogenden maatregels te werk stellen
„ „ tegen deeze Vergaderingen; ten zy
„ „ Hoogstdezelven het willen waagen,
„ „ om eerlang een Burgeroorlog in de
„ „ Republiek te zien ontstaan."

„ Wanneer wy nu, Burgers Represen-
„ tanten! deeze en veele dergelyke Be-
„ rigten in het oog houden; wanneer wy
„ daar by overweegen de verraadelyke
„ houding van het Hof van *Berlyn*, en
„ het zeker voorneemen van het *Engelsch*
„ Ministerie, om alles te beproeven, lie-
„ ver dan den Voorspoed en Vryheid van
„ *Nederland* te gedoogen; wanneer wy
„ daar by overweegen, de bevestigende
„ tydingen van den onverwagten terug-
„ tocht der *Franschen*, welke 'er dan ook
„ de oorzaak van moge zyn geweest (*);

„ wan-

(*) In deeze woorden schuilt eenige verdenking, misschien gegrond op de vrees voor de zodanigen in *Frankryk*, die omtrent onzen Staat denkbeelden koesterden als wy hier boven bl. 149. opgaven.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ wanneer wy deszelfs onberekenbaare
„ gevolgen flegts oppervlakkig naagaan;
„ wanneer ons het ſtoutmoedig gelaad van
„ de zogenaamde Hoofden van *Oranjes*
„ *Factie* niet ontſnapt; wanneer wy . . .
„ . . . . . overdenken, dat, of, 't geen
„ God verhoede! onze Revolutie ydel is,
„ of dat derzelver ſteun is de Gewapende
„ Arm van een vry Volk, en wanneer
„ wy . . . . . dan, Burgers Repre-
„ ſentanten! zoudt Gylieden dan aarzelen
„ om Ulieden voor te ſtellen,

„ Dat, zonder reſumtie, onze Gedepu-
„ teerden ter Generaliteit mogten worden
„ gelast, om het, ter Vergadering hunner
„ Hoog Mogenden, daar heen te dirigee-
„ ren, dat, *vooreerst* het Committé tot de
„ zaaken van het Algemeene Bondgenoot-
„ ſchap te Lande mogt worden gelast,
„ om, niet door aanbeſteeding, of andere
„ langwylige middelen; maar door alle
„ andere buitengewoone, welke aan het-
„ zelve de dringende nood van het Va-
„ derland, en deszelfs eigene Verantwoor-
„ delykheid, eenigzins aan de hand gee-
„ ven, de gantſche Linie van Defenſie
„ deezes Staats, van *Doesburg* af tot *Delf-*
„ *zyl* toe, binnen den tyd van zes wee-
„ ken, niet alleen in behoorlyken ſtaat
„ van Defenſie te brengen; maar ook
„ daadlyk te armeeren.

„ *Ten tweeden* om het zelfde Committé
„ van het Algemeen Bondgenootſchap te
„ Lande te gelasten, om, binnen den tyd
„ van acht dagen, aan hun Hoog Mogen-

„ den

„ den een algemeen plan over te leveren van Organisatie der Gewapende Burgery in *Nederland*, en daar by nauwkeurig te bepalen het getal, dat het Committé van elke Provincie in 't byzonder, en van allen in 't gemeen, tot verdediging van het lieve Vaderland, en van de pas ontlookene Vryheid, zal noodig oordeelen.

„ *Ten derden*, dat . . . . . .

„ . . . . . en eindelyk, dat het Committé tot de zaaken van het Algemeene Bondgenootschap te Lande, al mede worde gelast, om de nog resteerende *Duitsche* Regimenten te embrigadeeren, en alzo de Organisatie van onze Armée, welke deskundigen my verzekeren, dat in vry goeden staat is, te voltooijen. — Ik weet wel, Burgers Representanten! dat 'er zogenaamde Capitulation met den Vorst VAN WALDECK of met SAXEN-GOTHA bestaan; maar wien moet men in den nood gehoor geeven, den Vorsten, of den Vaderlande?

„ Ik hou my verzekerd, Burgers Representanten! dat, ter Vergadering van hun Hoog Mogenden, deeze of soortgelyke Voorstellen, welke uw meer verlicht oordeel mogt goedvinden, niet alleen wel opgenomen zullen worden; maar ook dat alle Leden dier Vergaderinge, zo wel als die van het Committé tot de algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande, zich op het zeerst

1795.

„ zullen beyveren, om der ontwaakte Na-
„ tie hun vertrouwen niet te doen ver-
„ wenschen, en dezelve door daden te
„ overtuigen, dat zy althans niet behoo-
„ ren onder de zodanigen, als maar van
„ de hier bovengemelde Brief spreekt.

„ En, zo gy, Burgers Representanten!
„ verlangde, dat ik U myn voorstel ook
„ uit een staatkundig oogpunt deedt op-
„ merken, let dan op de waarde, die de
„ *Fransche* Republiek eerst dan aan onze
„ Alliantie zou beginnen te hegten, wan-
„ neer zy overtuigd zal worden, dat ook
„ wy willen vry leeven of sterven; dat
„ ook wy vatbaar zyn voor energie en
„ voor opofferingen, en dat ook wy der
„ Republiek waardig zyn. —— Gelooft
„ my, onze klagten en Reclamatien, die
„ helaas! nu niet zelden vrugtloos afloo-
„ pen, zullen dan meer geëerbiedigd, en
„ met een gelukkiger uitslag bekroond
„ worden. —— Daarenboven zal het *En-*
„ *gelsch* Ministerie tot nadenken worden
„ gebragt, en geheel *Europa* zien, dat
„ de Patriottische Party in *Nederland* niet
„ is eene Factie, maar een werktuig van
„ den Nationaalen wil, door de Natie
„ onderschraagd, en met één woord de
„ Natie zelve!"

Hoe vreemd, hoe sterk deeze taal van den Burger Voorzitter HAHN ook zommigen in de ooren mogt klinken en verbaazing wekken, bedankten hem alle Leden, wegens dit *Vaderlandlievend Voorstel*: immers met dien naam werd het bestempeld in

in het besluit daar op genomen, 't welk inhieldt om 's anderen dags die Punten ter Vergadering van hun Hoog Mogenden in te brengen (*).

LEEUWR. BOEK. 1795.

De Gelastigden van *Holland* by de Algemeene Staaten opening geevende van dit Stuk, nam *Gelderland*, *Zeeland*, *Utrecht* en *Overyssel*, de twee eerste Punten over, en werd het geheel, op den uitgebragten raadslag van zes Gewesten, commissoriaal gemaakt. Afgevaardigden van *Holland* lieten niet af, met allen nadruk, aan te dringen, op een allerspoedigst Besluit in deeze allergewigtigste zaak. Zy vonden zich ondersteund door het Committé van Algemeene Waakzaamheid, 't welk omstandige opening gaf van de berigten by 't zelve ontvangen, tot bevestiging dienende van den door HAHN aangehaalden Brief; en zelfs melding maakende van den optocht en den weg, welken de zogenaamde *Oranje Armée* zou neemen by het opbreeken, op den vier en twintigsten van Wynmaand. — Verscheide Leden merkten aan, dat in zo hachlyke oogenblikken, de Vergadering van *Holland* zich niet kon vergenoegen met eenvoudig te berusten in de overneeming dier gedaane en by dezelve beslootene Voorstellen; maar door nederen aandrang moesten te wege brengen, het neemen van spoedige en krachtdaadige maatregelen, tot beveiliging van het gedreigde Vaderland.

Opening van dit Stuk ter Algemene Staatsvergadering.

Op

(*) *Decr. der Prov. Rep. van Holl.* 28 Oct. 1795.

LXXXVII. BOEK.

1795.

Op deezen grond werd voorgeſteld door de Afgevaardigden van *Holland*, dat de Voorzitter van hun Hoog Mogenden, tegen den volgenden voormiddag ten negen uuren, Vergadering zou beleggen: wanneer eene Commisſie uit *Holland* zich derwaards zou begeeven, om, met dien gepasten ernst, welken het gewigt der zaake vorderde, aan te dringen, dat 'er eene onverwylde opening, zo door het Committé van het Bondgenootſchap, als van Defenſieweezen uit hetzelve, werd gegeeven van alle derzelver verrigtingen, tot het daarſtellen eener behoorelyke Verdeediging voor deeze Republiek. —— En wyders dat daadlyk het op heden beraamd Beſoigne over de gedaane Voorſtellen zou worden gehouden; als mede een Militair Beſoigne aangelegd, met de zich in den *Haage* bevindende *Franſche* Generaals, tot het welke zouden kunnen worden benoemd één of meer *Hollandſche* Generaals, benevens twee Leden uit de Vergadering van hun Hoog Mogenden, twee uit het Committé van het Bondgenootſchap te Lande, twee uit dat van de Marine, benevens één uit het *Hollands* Committé Militair, en één uit het Committé van Algemeene Waakzaamheid, om onderling zodanige middelen te beraamen, als tot behoud des Vaderlands konden ſtrekken.

Nadere ſchikkingen om dit werk te beſpoedigen.

Met genoegen hoorde de Vergadering van *Holland* dit voorgeſtelde, veranderde het daadlyk in een Beſluit, en benoemde tot die gewigtige zaak de Burgers R. PAULUS,

Laſt aan een Bezending uit *Holland* gegeeven.

LUS, P. GEVERS, WISELIUS, LA PIERRE, FENNEKOL, BUYSKES, DE ROTH, FYNJE, RUISCH, NUHOUT VAN DER VEEN, MESCHERT VAN VOLLENHOVEN en HAZEVELD, met last om dit voorſtel te doen, en tevens gegeevene volmagt, om, indien onverhoopt de Vergadering van hun Hoog Mogenden niet tot mammoedige beſluiten zou gelieven toe te treeden, als dan te verklaaren, dat de Vergadering van *Holland* hun verantwoordelyk ſtelde voor alle de gevolgen, welke een langer verwylend gedrag naa zich zou mogen ſleepen, en dat die Vergadering, als dan, genoodzaakt zou zyn zodanige maatregels te neemen, als dezelve, tot beveiliging van hun Gewest, noodig zou oordeelen. Verder kreegen deeze Burgers volmagt om by dit Voorſtel nog al dat geene te voegen, en tot alles te helpen zamenſtemmen, 't welk dezelve ter bereiking van de voorgeſtelde bedoeling van *Hollands* Repreſentanten onderling zouden te raade worden (*). LXXXVII. BOEK. 1795.

De bovengemelde Commisſie uit *Holland*, met zo breeden laſt voorzien, ontvouwde, ter Vergaderinge van hun Hoog Mogenden, de redenen van haare komst, als mede, dat de Vergadering van *Holland*, uit den mond van hun gewoonlyk Afgevaardigden, met veel bevreemdings, en niet zonder groote aandoening, hadt vernomen, dat zo gewigtige Punten, op uitdruklyken laſt, Hoe volvoerd.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795.

HEXXVII. BOEK. 1795.

last, ter overweeging van hun Hoog Mogenden voorgedragen, door zommige Gewesten waren overgenomen, en voorts Commisforiaal gemaakt, zonder dat tot het houden van het voorgestelde Besoigne dag of uur, was bepaald geworden; dat egter de zaaken zo dringend waren, en het gevaar zo boven 't hoofd hangende, dat de Vergadering van *Holland* op het nadruklykst moest aandringen op het houden en aanleggen van zulk een Militair Besoigne; met verdere opening van de onrust verwekkende tydingen, door het Committé van Waakzaamheid medegedeeld.

Besluit van hun H. Mog.

Een Voordragt van dien aart kon niet nalaaten op de Leden der Vergadering van hun Hoog Mogenden eenen oogschynlyken diepen indruk te maaken, waar uit de Afgevaardigden zich genoegzaam verzekerd hielden, dat het besluit tot het te houdene Besoigne niet zou verwyld. — Zy vonden zich in deeze verwagting niet bedroogen: immers naa dat zy eene korte wyle de Vergaderplaats van hun Hoog Mogenden verlaaten hadden, gaf de Burger VAN OLIVIER hun kennis, dat by hun Hoog Mogenden tot het voorgeslagene Besoigne was beslooten, als mede, om hetzelve, op heden, te houden.

Leden tot het Besoigne benoemd.

Tot hetzelve waren door hun Hoog Mogenden benoemd de Burgers VAN OLIVIER en HUBER, door het Committé te Lande de Burgers LEWE en LONCQ, door het Committé de Marine de Burgers PAULUS en JACOBSON; de benoeming der Militai-

Maire Officieren was gevallen op den Luitenant Generaal DAENDELS, en den Generaal Major VAN GUERICKE; voorts waren door den Agent van hun Hoog Mogenden verzogt de Minister der *Fransche* Republiek NOEL en en de Generaal MOREAU, en hadt men de Committés van Militaire Zaaken, en van Algemeene Waakzaamheid in *Holland*, verzogt ieder één Lid te kiezen: welke keus viel op de Burgers RUISCH en LA PIERRE.

NIEUWE BOEK. 1795.

In dit Besoigne, dien eigen naamiddag zamenkomende, werden zodanige politieke en militaire maatregels genomen, als thans de omstandigheden van tyden en zaaken vereischten, en waar uit, volgens voordragt der Afgevaardigden, de Vergadering van *Holland* zich kon belooven, dat aan derzelver heilzaame bedoelingen, met allen mogelyken spoed, zou voldaan worden (*).

Derzelver Verrigtingen

Middelerwyle hadt de Personeele Commissie ter Defensie deezer Republiek, uit hoofde van de onzekerheid haars bestaans, en het zwaarigheid maaken der meeste Gewesten, in het verleenen van de noodige Magt en Penningen, hunne posten nedergelegd, met verzoek, dat 'er Gelastigden mogten benoemd worden, aan welken zy verantwoording zouden doen van de niet noemenswaardige Penningen, welke zy voor hunne administratie gehad hadden.

De Commissie van Defensie legt haar post neder.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rev. van Holland* 30 Oct. 1795.

den. Ondanks de betuiging hunner Hoog Mogenden, wegens werkzaamheid en vaderlandliefde deezer Commissie; ondanks hun aandrang om die post te blyven waarneemen, bleeven zy thans volstrekt op ontslag aanhouden, 't welk zy in 't einde verwierven. Terwyl het Committé te Lande daar op volmagt kreeg, om, ten aanziene van 's Lands Verdeediging, de noodige zorg te draagen. —— In den Brieve, by welken zy afstand deeden van deeze post, lieten zy niet na, op het tegenwoordig Tydsgewrichte het oog te vestigen, en schreeven, ten dien opzigte. „ De kreet „ des verwoestenden Krygs, die zich voor „ eenigen tyd, van onze Grenzen verwyderde, is door den wisselvalligen kans „ des Oorlogs, die dan eens deezen, dan „ eens geenen gunstig toelacht, weder „ daar aan meer genaderd. De rusteloze woelingen onzer binnen- en buitenlandsche Belaageren kunnen den doorzigtigen Staatsman niet onbewust zyn; „ en schoon het een en ander, met de „ schandlykste oogmerken, dikwerf geëxagereerd wordt voorgedraagen, is het „ egter uit hoofde der moeilykheid om „ den schakel der dingen geheel te kunnen overzien, byna onmogelyk te bepaalen, welke gevolgen deeze of geene „ Gebeurtenis, deeze of geene Machinatien, zouden kunnen naa zich sleepen. — „ Even verre verwyderd van laffe vreeze, „ als van de in derzelver uitwerkzelen „ even schadelyke zorgeloosheid, en

„ schoon

„ schoon ons niet laatende verbaasd maa- LXXXVII.
„ ken, door moord en roof ademende be- BOEK.
„ dreigingen van een hoop verbasterde of
„ verdwaalde Landsgenooten, vermeenen 1795.
„ wy egter, dat onagtzaam te zyn op den
„ loop der zaaken, onvergeeflyk en zich
„ buiten staat van Defensie te laaten, of
„ te stellen, de hoogste misdaad zyn zou-
„ de (*)."

De Centraale Vergadering in 's *Gravenhaage*, ten deezen tyde druk bezig (†), liet niet na zich de zaak der verspreidde gerugten, zo wegens de Nederlaage der *Franschen* aan den *Rhyn*, als ten aanziene van het zogenaamde *Osnabrugsche Leger*, aan te trekken. Afgevaardigden uit dezelve, vervoegden zich ter Vergadering van de *Hollandsche* Volksvertegenwoordigeren, om des navraage te doen. De Voorzitter antwoordde, dat hy, te midden der gewigtige raadpleegingen, welke thans de

De Centraale Vergadering doet navraage, wegens de thans hangende zaaken.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795. In hun beklag schryven zy, onder andere; „ *Zeeland* alleen declineert onze Instructie „ met al de aankleeve van dien; *Overyssel* consen- „ teert in de gevraagde twee Millioenen, zonder „ egter den tyd te kunnen bepaalen, waar in zy „ haar Quote zou aanbrengen; *Gelderland* consen- „ teert Kwartiersgewyze in de Petitie; maar slaat „ voor, eene Commissie uit de algemeene zaaken „ tot het Bondgenootschap te Lande, benevens „ eenige Officieren; en de andere Provincien heb- „ ben zich, in dit Tydstip, nog niet verklaard."

(†) Van den aanleg, de bedoeling, en de werkzaamheden deezer Centraale Vergadering zullen wy vervolgens gelegenheid hebben, in 's breede, te spreeken.

de Vergadering bezig hielden, den tyd met een breedsprakig antwoord niet zou slyten, en geen beter middel, te hunner voldoeninge, wist, dan aan de Afgevaardigden de eer der Zitinge toe te staan; ten einde zy konden hooren wat, betreffende de gewigtige zaaken, waar omtrent zy opening verlangden, zou voorgedragen en besloten worden. Te welker gelegenheid zy vernamen wat by *Holland* deswegen was voorgevallen, besloten, en te werk gesteld, door ons hier boven geboekt (*).

Tweede zendingen uit *Amsterdam* deswegen in den *Haage*.

Geheel het Land door trok deeze zaak de aandagt der Vryheidsvoorstanderen, in alle Volksvergaderingen werd dezelve behandeld, en wekte de geestdrift tot eene ontzaglyke hoogte. Tot een blyk hier van strekken twee Bezendingen, ten gelyken tyde, in *'s Gravenhaage*. By den Voorzitter van *Hollands* Volksvertegenwoordigeren vervoegden zich, met den aanvang van Slachtmaand, eene Bezending uit de Municipaliteit der Stad *Amsterdam*, de Burgers CRUYS en MEYER, als mede eene uit de Algemeene Vergadering der Wykvergaderingen, en uit de Grondvergadering der *Bataafsche* Clubben te dier Stede, bestaande uit de Burgers J. H. REDELINGHUIS, HENDRIK NORBE, P. C. MULLER, ELIAS HAMBEEK, H. H. BETZEEN, H. C RAVESTEYN en F. G. POPPEL.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 en 30 Oct. 1795.

TEL. Beider oogmerk was by de Vergadering gehoor te verzoeken om opening te vraagen, ten aanziene van den staat der zaaken, 's Lands binnen- en buitenlandsche Vyanden betreffende. De toenmaalige Voorzitter gaf aan beide die Bezendingen de verlangde openingen. Die uit de Municipaliteit van *Amsterdam* hieldt zich daar mede voldaan; doch de andere verklaarde, dat het hunne Zenderen aangenaamer zou weezen, wanneer zy, ter Vergaderinge toegelaaten, uit naam der Vergadering zelve, antwoord bekwam, en 't zelve terug bragt. Zeker ook wilden zy, door het voeren eener openlyke Aanspraake, een uitwendig en spreekend blyk geeven hoe zeer zy zich de zaak, thans op het tapyt, aantrokken. 't Zal daarom der moeite waardig zyn te hooren, wat deeze Bezending, by monde van den Burger H. REDELINGHUIS, te zeggen hadt.

Voordragt der vereenigde Commissie uit *Amsterdam*.

Hy liet zich dus hooren, „ Burgers Re-
„ presentanten! Eene vereenigde Commis-
„ sie uit de verbroederde Corporas van
„ aanzienlyke *Bataafsche* Clubsen en Wyk-
„ vergaderingen, als uitmaakende het best
„ en edelst denkendst gedeelte van *Am-*
„ *stels* braave Volk, verschynt thans ander-
„ maal (*) voor U, cordaate en Vader-
„ landlievende Volksvertegenwoordigers!
„ Bewust, dat het Stelzel van Vryheid
„ en Gelykheid, door het *Fransche* en
„ *Bataafsche* Volk, als heilig erkend, nog
„ lan-

(*) Zie hier boven bl. 180.

LXXXVI. BOEK. 1795.

„ lange, door de gekroonde Zamenzweerders van *Europa*, aan deeze beide Volken zal betwist worden, kunnen de „ gerugten van eene aanſtaande Invaſie „ in ons Vaderland het Volk van *Amſterdam*, niet verbaazen: het dient egter op zyn hoede te zyn; het behoort zich, met het geheele *Bataafſche* „ Volk vereenigd, om den Tempel der „ Vryheid te ſchaaren, en met het ſtaal „ in de vuist, den moordzieken en verwoesting dreigenden Despoot af te weeren; het dient, volgens de eenmaal gedaane verklaaring, van den dertienden „ October, aan de zyde van U braave „ Volksvertegenwoordigers! te ſtaan, om „ niet andermaal moord en vernieling op „ *Batos* Erf te zien woeden; het behoort „ door U onderrigt te worden van de gevaaren, die U, die ons allen, dreigen! „ En, zo deeze gevaaren weezenlyk beſtaan, behoort het aan het Volk, zyne „ braave Vertegenwoordigers de middelen „ aan te wyzen, waar door de aanſlag, „ zo niet geheel verydeld; ten minſten „ kan moeilyk gemaakt worden, en zyne „ veerkragt verliezen!

„ Burgers Repreſentanten! het is, uit dit Vaderlandsch beginzel, dat het Volk „ van *Amſterdam* ons gevolmagtigd heeft „ om U opening te vraagen, in hoe verre met de waarheid overeenſtemme de „ tyding, wegens den aantocht van het „ *Osnabrugſche* Leger, en dat, ondersteund door een Corps van 25000 *Pruiſſche*

„ *ſſche*

„ *fische* Slaaven, ten oogmerk zou hebben het *Bataafsche* Volk, dat zyne Vryheid herkreegen heeft, andermaal onder den Despotischen voet van eenen WILLEM DEN V. te doen krommen! LXXXVII. BOEK. 1795.

„ Het Volk van *Amsterdam* heeft, op de verspreiding hier van, zynen moed voelen ontbranden, en zo bevonden worde, dat dit gerugt met de waarheid strookt, geeft het U, Burgers Representanten! zynen wil te kennen. — Het begeert dan, dat die ontaarte Burgers, die overtuigd kunnen worden, den boezem des Vaderlands tot het middenpunt eener gevloekte Zamenzweering te hebben gemaakt, in verzekering genomen worden, en ten afschrik hunner Complicen, onder het wraakzwaard der Geregtigheid vallen! en dat voorts alle de kragten der Natie gebezigd worden, om den aanval van buiten af te weeren.

„ En eindelyk, dat, wanneer het oogenblik mogt daar zyn, dat de weldenkenden, hunne haardsteden en dierbaarste panden moeten verlaaten, om, ter redding des Vaderlands, na onze Frontieren te snellen, dat gy, Burgers Representanten! dan dezulken, welken suspect zyn van met den Vyand der Republiek in correspondentie te staan, daadlyk in den staat van arrest doet stellen; ten einde te verhoeden, dat zy in den boezem des Vaderlands poogingen aanwenden, om de onderneemingen onzer Vyanden te begunstigen.

LXXXVII. BOEK.

1795.

Hoe beantwoord.

„ De Gop der Vryheid sterke U! het „ gevoel van uwe eigene waarde verhesse „ uwen Republikeinschen moed! Dan „ zien wy het Vaderland gered!"

De toon, op welken het antwoord des Voorzitters gestemd was, klonk zeer ten gevalle der Verzoekeren. Hy sprak —— „ Medeburgers! De Vergadering is met „ my ten uitersten gevoelig aan de Vader- „ landlievende betuigingen, die gy doet, „ en pryst uwen yver om de belaagers „ van uwe Vryheid en Onafhanglykheid, „ is 't nood, te bestryden. Dit is de „ pligt, waarde Medeburgers! dit behoort „ de opregte bedoeling te zyn van allen, „ die hun Vaderland beminnen.

„ Willen wy onze belangen voorstaan; „ wy moeten alle middelen in het werk „ stellen, om dezelve niet alleen in alle „ onze bedryven bevorderlyk te zyn; „ maar, indien het 'er op aankomt, moe- „ ten wy dezelve verdeedigen. Wat een „ streelend genoegen voor de Vertegen- „ woordigers van *Hollands* Volk, dat zy „ dagelyks zo veele hunner Medeburge- „ ren gereed vinden, alles voor dezelve „ op te offeren! Wat een genoegen, daar „ van in Ulieden nieuwe bewyzen aan te „ treffen!

„ Wy hebben aan onze *Fransche* Broe- „ ders, wel is waar, eenen steun; zy heb- „ ben onze kluisters helpen verbreeken; „ dan wy moeten het daar op niet laaten „ aankomen. Het oude *Bataafsche* Hel- „ denbloed moet in onze aderen door-

„ straa-

„ ſtanden. Eene generale, eene geor- 1787.
„ donde Burgerwapening van onze eigene
„ Ingezetenen, moet ons voornaame Bol-
„ werk zyn, om onze Haardſteden en Al- 1795.
„ taaren te beveiligen.

„ Wy maaken daar op ook volkomen
„ ſtaat, en kunnen U verzekeren, dat
„ deeze Vergadering, geſterkt door den
„ onophoudelyken yver en attentie van
„ ons algemeen Committé van Waakzaam-
„ heid, 't geen zich alzins, ook door
„ hunne laatstgedaane ontdekkingen, ver-
„ dienſtlyk maakt aan 't Vaderland, alle
„ noodige voorzorgen zal gebruiken tegen
„ onze Binnenlandſche Vyanden, en ik
„ durf U dus verzekeren, dat gy U ge-
„ rust kunt verlaaten op onze onvermoei-
„ de poogingen, ten algemeenen nutte.

„ Weest niet bevreesd voor hunne ma-
„ chinatien, zegt dit uwe Committenten,
„ Medeburgers! dezelve zullen in rook
„ verdwynen; Cordaatheid en Fermiteit
„ zullen onze Leidsvrouwen zyn, en een
„ welverdiende Straf zal hun, die met
„ onze Vyanden correſpondeeren, niet
„ ontgaan: om deezen op te ſpeuren,
„ blyft het Committé van Waakzaamheid
„ werkzaam. Hunne Opſpeuringen kun-
„ nen wy niet vooruitloopen. Dan zyt
„ van hunne Activiteit, zyt van onze
„ Zele, in deezen verzekerd. De belan-
„ gen van het welmeenend gedeelte onzer
„ Natie, van Ulieden, zullen wy nimmer
„ uit het oog verliezen.

„ Eene Deputatie van twee Leden uit
„ de Repreſentanten van het Volk van
„ *Amſterdam*, de Burgers CRUYS en
„ MEYER, heeft zich ook deezen morgen
„ by my vervoegd, om na de Aterlingen,
„ die 's Lands Welzyn aan 't vuige Ei-
„ genbelang gaarne zoude opofferen, en
„ met onze Vyanden zamenſpannen, te
„ informeeren, en hun Arrest te vraagen.
„ Ik heb hun het zelfde betuigd, en de
„ ſterkſte verzekering gegeeven, dat het
„ deeze Vergadering aan geene activiteit
„ zou manqueeren om deswegen alle noo-
„ dige recherches te doen.

„ Wat de ſchrikbaarende tydingen be-
„ treft, die uwe Committenten ontrusten,
„ dezelve, en de meſures daar tegen ge-
„ nomen, zyn Ulieden reeds kenbaar.
„ Dezelve zyn by een Extraordinaris Dag-
„ blad op gisteren bekend gemaakt (*).
„ Ik kan U verzekeren, dat, tot verydе-
„ ling van dezelve, en tot het in ſtaat
„ van Defenſie brengen van ons Gemee-
„ nebest, niets zal worden verzuimd, in
„ tegendeel, dat daar tegen de rigoreuste
„ maatregelen zullen worden geëmploi-
„ jeerd.

„ Uit naam der Vergaderinge bied ik
„ U, de eer der Seſſie aan (†).“

Wat

(*) Wy gaven dezelve te leezen hier boven, bl. 202.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 8 Nov. 1795.

Wat de Gewesten, die het dringend Voorstel van *Holland* ter Algemeene Staats-vergaderinge, op dit zo veel beweegings verwekkend onderwerp, overgenomen hadden, des beraadslaagden en beslooten, is ons niet gebleeken. Alleen weeten wy wat des in *Friesland* vast- en ter Algemeene Staatsvergadering voorgesteld werd. Het geheele Stuk, zo veel opziens barende, en van zo zonderling eenen inhoud, moeten wy woordlyk afschryven. LXXXVII. BOEK. 1795. Voorstel van *Friesland* wegens de Aanspraak van HAHN.

„ Ter Vergaderinge voorgedraagen zynde, dat in het Voorstel, door den Burger HAHN, als Presidént der Provisioneele Representanten van het Volk van *Holland*, Woensdag, den acht en twintigsten October deezes Jaars, te dier Vergaderinge ingebragt, onder veele ontzettende tydingen, met even zo veele woorden, aan het Hof van *Berlyn*, eene *verraaderlyke houding*, ten onzen opzigte, uitdruklyk wordt toegekend; dat zulk eene beschuldiging, door den mond van *Hollands* Presidént, openlyk uitgesprooken, zeker niet aan losse vertelzels of politieke vues, zyn oorsprong verschuldigd, maar integendeel, op de zekerste, op de ontwyfelbaarste narichten moet zyn gevestigd.

„ 't Is wel zo, dat, in de tyden, die wy beleeven, de orde van den dag schynt mede te brengen, om gewigtige Resolutien, het aanstellen van persooneele Commisien, het delibereeren en

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ uitbrengen der Votas omtrent eene Nationaale Vergadering (*), steeds voor te doen gaan van, en te vergezellen met het verspreiden der schrikbaarendste Gerugten — Gerugten, die niets minder verzekeren, dan of de gezwooren Vyand van onzen welvaard reeds voor onze poorten stondt, om de pas herstelde Vryheid aan te vallen, ter neêr te ploffen, ons Land te vuur en te zwaard te verwoesten, zich in het bloed der Patriotten te baaden, onze Goederen te rooven, en te plunderen, en onze Vrouwen en Kinderen te vermoorden.

„ Doch alle welke, zo dreigende, en in schyn der zekerheid gekleedde Gerugten, ook meestal even spoedig verdwynen; wanneer deeze of geene Resolutie genomen, deeze of geene Commissie aangesteld, en dit of dat doel getroffen is.

„ Het tegenwoordig Geslacht begint deeze Kunstgreepen te ontdekken, en het volgende zal op dezelve met schaamte en verontwaardiging ter neder zien. 't Is evenwel verre van ons verwyderd soortgelyke oogmerken aan de Volksvertegenwoordigers van *Holland* te willen toeschryven. Neen; schoon reeds, „ zo

(*) Wat des te doen viel, en hoe veel deels *Friesland* daar in hadt, moeten wy, tot dat Bedryf in onze Geschiedenis gevorderd zynde, in 't breede ontvouwen.

„ ge uit de ingezondene berigten van on- LXXXII.
„ zen Minister by den *Neder-Saxiſchen* BOEK.
„ *Kreits*, den zeven en twintigſten Octo- ——
„ ber gedagtekend, als anderzins, niet 1795.
„ onduidelyk geblykt, dat het gevaar van
„ den Aanval op onze Grenzen, de
„ Marſchroetens, die tegen den vier en
„ twintigſten van October laatſtleden, ten
„ zulken einde, zouden bepaald zyn,
„ meestal in de herſenen van den Corres-
„ pondent beſtonden; ſchoon de Waar-
„ heid, de Dogter des Tyds, dit alles
„ reeds begint te logenſtraffen, willen wy
„ ons egter wel overtuigd houden, dat
„ eene bekommerende zorg der Proviſio-
„ neele Repreſentanten van *Holland*, voor
„ de dierbaarſte belangen hunner en on-
„ zer Medeburgeren, eenen meerderen
„ prys gaſtald heeft op die ontzettende
„ berigten der Correspondenten, dan de-
„ zelve weezenlyk verdienen.

„ Doch wy zouden ons niet overeen-
„ komſtig met onzen pligt gedraagen,
„ wy zouden ons aan het Volk van *Fries-*
„ *land*, dat wy vertegenwoordigen, geheel
„ verantwoordelyk ſtellen, indien wy on-
„ verſchillig waren omtrent de *verraader-*
„ *lyke houding*, welke het *Pruiſiſch* Hof,
„ ten onzen opzigte, zou hebben aange-
„ nomen. Dit Hof moest immers, door
„ den geſlooten Vrede, als de Vriend van
„ onzen *Franſchen*, onzen waardſten Bond-
„ genoot, worden beſchouwd. — Volgens
„ het zelfde Artykel van het Tractaat van

„ Al-

1795.

„ Alliantie (*) tusschen ons en de *Fran-*
„ *sche* Republiek plegtig opgerigt, waren
„ wy ook in dien getroffen Vrede begree-
„ pen; zodanig begreepen, dat, wanneer
„ de Koning van *Pruissen* ons vyandlyk
„ aanviel, ook zyn geslooten Vrede met
„ de *Fransche* Republiek terstond werd
„ verbrooken. — Wy hebben zelfs de
„ gevolgen van het Alliantie Tractaat be-
„ ginnen te ondervinden, wyl, op den
„ aandrang van het *Fransch* Gouvernement,
„ de *Oranje-armée*, uit Overloopers en
„ Vyanden des Vaderlands bestaande, zo
„ wel het *Pruisisch* als *Hanoversch* Terri-
„ toir heeft moeten ruimen (†); ja wy
„ vleiden ons dat op de ernstige repre-
„ sentatien van den *Franschen* Minister
„ CAILLARD, volgens order van onzen
„ Bondgenoot, reeds gedaan of nog te
„ doen, hetzelve niet langer zou aarse-
„ len met onze Republiek en Regeerings-
„ vorm openlyk te erkennen, en die na-
„ buurlyke diensten te bewyzen, die wy,
„ in zulk eene betrekking kunnen en mo-
„ gen vorderen.

„ Midden in deeze Vooruitzigten wor-
„ den wy ontrust door de *Verraaderlyke*
„ *Houding*, die het Hof van *Berlyn*, vol-
„ gens de verzekering van den *Burger*

„ Pre-

(*) Dit Artykel luidde *De Fransche Republiek zal met geene der Gecoalisseerde Mogenheden* Vrede mogen maaken, *ten zy* de Republiek der zeven Vereenigde Nederlanden *daar in begreepen zy.*

(†) Zie hier boven bl. 181.

„ President Hahn, ten onzen opzigte, LXXXVII.
„ zou hebben aangenomen, en die, wan- BOEK.
„ neer dezelve weezenlyk bestaat, de
„ rampspoeden des Oorlogs over de Re- 1795.
„ publiek wederom zou kunnen verme-
„ nigvuldigen."

Naa deezen voordragt van den staat der zaake zo als zy denzelven aanzagen en wilden beschouwd hebben, vermelden zy de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering te volmagtigen om het daar heen te stuuren; „ dat, zonder uitstel, „ naamens hun Hoog Mogenden, de Pro- „ visioneele Representanten van het Volk „ van *Holland* verzogt zouden worden, „ om, op de spoedigste en gevoeglykste „ wyze, aan een Secreet Besoigne, de noo- „ dige ophelderingen te geeven, uit wel- „ ke, *die Verraaderlyke Houding van het* „ *Berlynsche Hof*, ten onzen opzigte, vol- „ ledig zou blyken; op dat ook wy, op „ genoegzaame gronden van zekerheid, „ in overeenkomst, zo wel met de andere „ Bondgenooten, als met den onbezwee- „ ken moed voor Haardsteden en Altaa- „ ren, met welke ieder braave *Fries* is „ bezield, tydig alle zulke onverwylde „ maatregels kunnen beraamen, welke wy, „ ter verdeediging van de Republiek in „ het algemeen, als van onze Provintie „ in 't byzonder, in zulk een gevaarly- „ ken toedragt van zaaken, dienstig zul- „ len oordeelen — met wydere verklaa- „ ring, dat, wanneer onverhoopt aan dit „ ons billyk verlangen niet voldaan, of

„ by

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ by onderzoek bevonden wierd, dat deeze Beschuldiging omtrent het *Provinciaal* „ Hof van genoegzaamen grond was ont„ bloot; wy, door deezen, openlyk be„ tuigen, onverantwoordelyk te zyn voor „ de gevolgen, die zulk eene *onvoorzig„ tige Uitdrukking* zou kunnen na zich „ sleepen."

Verder gelasten zy hunne Afgevaardigden, om, naamens *Friesland*, te verklaaren, dat zy geenzins onverschillig waren omtrent de openbaare Aanklagt *van de voornaamste Leden van het Tegenwoordig Gouvernement*, als *Medepligtigen* van 's Lands Vyanden, mede in de Aanspraak te leezen.

„ Deeze Aantyging," dus vaaren zy voort; „ hoe weinig beduidend in eene „ ongedrukte Missive, kan de rampzalig„ ste uitwerking hebben, wanneer zy niet „ slegts door den druk verspreid; maar „ ook in een Aanspraak van den Presi„ dent van *Holland* ingelascht, en daar „ door in een geaccrediteerd Geschrift, „ als daar zyn de Dagverhaalen der on„ derscheidene Representatien wordt ge„ plaatst.

„ Het is hierom, dat wy ons onder de „ duurste verpligting gelegd vinden, van, „ met den meesten aandrang, te insteec„ ren, dat de Provisioneele Representan„ ten van het Volk van *Holland*, inge„ lyks, naamens hun Hoog Mogenden, „ worden verzogt, van rond en onbe„ wimpeld te verklaaren, of zy zelve aan „ die Beschuldiging, in het gedrukt ge-

„ deel-

„ deelte des Briefs van dien *verdienstelyken Correspondent* te vinden, eenig geloof „ geeven; zo ja, dat zy dan, by hunne „ Vaderlandsliefde, worden verzogt en be„ zwooren, *die voornaamste Leden van het „ tegenwoordig Gouvernement*, wier trouw „ en eerlykheid zy regtmaatig wantrou„ wen; met de bewyzen voor zulk een „ vermoeden aan de Repreſentanten der „ Provintien, waar onder zy behooren, „ ten ſpoedigſten mede te deelen; ten „ einde zulke ſchuldige Verraaders des „ Vaderlands, anderen ten voorbeelde, „ naar verdienſten, worden geſtraft, en „ te gelyk aan den Onſchuldigen de ge„ legenheid te zyner verdeediginge, dat „ onſchendbaar heiligdom van het Republi„ keinsch Beſtuur, worde aangeboden — „ zo neen, dat zy dan zulke maatregelen „ gelieven te beraamen, welke, in vervolg „ van tyd, de ſchadelyke indrukken, die „ deeze en ſoortgelyke Beſchuldigingen „ by de Burgers der Republiek, niet zon„ der grond, veroorzaaken, worden voor„ gekomen — indrukken, die wel eens „ ten gevolge hadden, dat, door eenen „ verkeerden yver, het ſchuldloos bloed „ op onzen Vaderlandſchen grond werd „ vergooten (*)."

Een Staatsſtuk van dien aart en inhoud kon niet nalaaten veel opziens te baaren, en byzonder die Volksvertegenwoordigers van *Holland* uitgebragt.

Verſlag op dit ſtuk door

(*) *Extract uit het Reſolutieboek der Repreſentanten van het Volk van Friesland* 10 Nov. 1795.

XXXVII. BOEK. 1795.

van *Holland*, op welke het rechtſtreeks gemunt was, ten zeerſten te treffen. De Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergadering namen het ſchriftlyk over. In handen geſteld van S. Lz. WISELIUS, A. J. LA PIERRE, B. F. VAN LIEBEHERR, HUGO GEVERS en J. H. DE LANGE, verwylden deezen niet lang daar op een Verſlag uit te brengen, 't welk wy, ten grooten deele, woordlyk zullen overneemen. Zy vaaren, naa 't berigt van den hun opgelegden last, in deezer voege voort —

„ Burgers Repreſentanten! Uwe Gecommitteerden kunnen niet ontveinzen, dat „ zy zich, ten deezen, in de allergrootſte verlegenheid hebben bevonden: daar „ het by hun op verre na niet gedecideerd „ was, of de Repreſentanten van het Volk „ van *Friesland*, zonder eenige toegeevenheid, en naar verdienſten, behoorden „ te worden beantwoord, dan wel of men „ ook al weder hier in, den minnelyken „ weg, zo veel mogelyk, houden moest. „ Doch de overweeging van de neteligè „ omſtandigheden, waar in zich het dierbaar Vaderland bevindt, gepaard met „ de bewustheid van de inclinatie deezer „ Vergadering tot zagtmoedigheid, hebben „ hun eindelyk tot de keuze van het laatſte gedetermineerd.

„ En het is, Burgers Repreſentanten! „ ingevolge daar van, dat zy vermeend „ hebben Ulieden te moeten adviſeeren, „ dat, hunnes eragtens, de Gecommitteerden van wegen deeze Provintie zouden

„ be-

„ behooren te worden gedaan, ter Verga- LXXVII.
„ dering van hun Hoog Mogenden te de- BOEK.
„ clareeren — dat deeze Vergadering, naa ———
„ de confidentieele opening, welke door 1795.
„ eene plegtige *Hollandſche* Commisſie aan
„ hun Hoog Mogenden, nopens den ge-
„ vaarlyken toeſtand der zaaken, is ge-
„ geeven geworden, met regt vermeend
„ hadt, op eene evengelyke Vriendbroe-
„ derlyke wyze, door de Bondgenooten
„ te zullen worden behandeld; dat zy zich
„ dieshalven met geene mogelykheid hadt
„ kunnen voorſtellen, door eenen der
„ Bondgenooten, voor haare vertrouwlyke
„ openhartigheid, op zulk eene ingratieu-
„ ſe manier, te zullen worden beloond,
„ als zy, door en in die Reſolutie van de
„ Repreſentanten van het Volk van *Fries-*
„ *land*, is gedaan geworden; daar zy, in
„ tegendeel, gemeend hadt, met de hoog-
„ ſte billykheid, te mogen verwagten,
„ dat, byaldien dezelve Repreſentanten,
„ in eenige hunner Demarches, (laat ſtaan
„ in eene Aanſpraak van den Preſident
„ van *Holland*, waar mede zy Repreſen-
„ tanten niets te maaken hebben,) eenige
„ onvoorzigtigheid hadden mogen vermee-
„ nen te ontdekken, zy daar van, in een
„ Secreet Beſoigne, op eene confidentieele
„ en broederlyke wyze, zouden hebben
„ opening gegeeven.

„ Dat deeze Vergadering als nu, na-
„ tuurlyker wyze, over den inhoud van
„ deeze Reſolute van de Repreſentanten
„ des Volks van *Friesland*, op het aller-

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ voeliget getroffen, dezelve zeer wel, en, zo zy vertrouwt, op veel beteren „ grond, met gelyke munt, zou kunnen „ betaalen, en ook, in even zulke gene„ raale termen, als waar in de Premisſen „ dier Reſolutie vervat zyn, zeggen, dat „ zy de Vraag van dezelve Repreſentan„ten daar by gedaan, ten opzigte van „ het geloof, het welk deeze Vergadering „ hegten zou aan verzekeringen van haa„ren *Verdienſtlyken Correſpondent*, aangaan„de het Deelgenootſchap van Leden van „ het tegenwoordig Gouvernement aan de „ Ontwerpen onzer Buitenlandſche Vyan„den, naa het openbaar maaken en doen „ drukken van zodanig eene Reſolutie als „ deeze, welke thans voorhanden is, voor „ geheel noodloos en overboodig houden, „ en de twyfeling aan de waarheid daar „ van, zo wel als het verlangen om daar „ van nader onderrigt te bekomen, aanmer„ken al eene *proteſtatio actui contrario* — „ te meer, daar zy in dezelve eenen heim„lyken ſtrik, voor haar geſpannen, mee„nen te ontdekken, en zich moeten ver„beelden daar in te zien de Preparatie „ tot het ſpeelen van dezelfde rol, (by„dien men dwaas genoeg zou kunnen „ zyn te ſupponeeren, dat daar toe eeni„ge materie in deezen zou kunnen aan„weezig zyn,) welke ten tyde van de „ heillooze Omkeering van zaaken in den „ Jaare MDCCLXXXVII, de Staaten van „ *Friesland* geſpeeld hebben, — of wel „ eene uiterſte pooging om, door het ope-

„ nen

„ nen van een *Proces communicatoir* tus-
„ ſchen twee der Bondgenooten, de oogen
„ der Natie van de belangrykſte punten
„ af te trekken, en derzelver attentie op
„ ietwets van weinig aanbelang te doen
„ vestigen; ten einde alzo, ware het mo-
„ gelyk, het byeenroepen van eene zo
„ hoognoodzaaklyke Nationaale Vergade-
„ ring, als nog te verſchuiven — of wel
„ eindelyk de uitwerkzelen van een on-
„ edelmoedigen wrevel tegen byzondere
„ Leden deezer Vergadering, van dewel-
„ ken men overtuigd is, dat zy het hun-
„ ne ſteeds hebben gecontribueerd om zo-
„ danige belangryke zaaken voortgang te
„ doen hebben, en welken men daarom
„ by het Volk zou zoeken verdagt te
„ maaken.

„ Dat deeze Vergadering, met ten
„ minſten even zo veel regts, zich van
„ alle deeze Reflectien op de Reſolutie
„ van *Friesland* zou mogen bedienen, in-
„ dien zy daar in het voetſpoor der Re-
„ preſentanten van het Volk van *Fries-*
„ *land* volgen wilde, als wanneer zy veel-
„ ligt zelfs nog eenige ſtappen verder zou
„ kunnen gaan; doch dat zy liever deeze
„ geheele Reſolutie aan eene ontydige
„ bekommering en bevreesdheid, dan aan
„ kwaade trouw, en een gepremediteerd
„ opzet, wil toeſchryven — Ja zelfs,
„ al ware zulks al eens niet zo, dan nog
„ overeenkomſtig de Sentimenten van het
„ edel Volk, 't welk zy vertegenwoordi-
„ gen, zo veel mogelyk prefereeren zou

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ kwaad met goed te beantwoorden; en
„ dat diensvolgens en analogue aan haar
„ steeds gehouden gedrag, waar het be-
„ lang des Vaderlands spreekt, zich bo-
„ ven die gewoone menschlyke zwakheid
„ meent te moeten verheffen, en aan geen
„ byzonder Ressentiment de groote belan-
„ gen van het algemeen opofferen; en
„ dat zy derhalven alle de geheime *Insi-*
„ *mulatien*, alle bedekte en aan de Re-
„ presentanten van een vry Volk weinig
„ waardige Beschuldigingen, welke in die
„ Resolutie liggen opgeslooten, liever met
„ stilzwygen zal voorbygaan, dan dezel-
„ ve, gelyk anders zeer gemaklyk zyn zou,
„ breeder uit te haalen, en voor het oog
„ der geheele Natie ten toon te stellen.
„ Dat, eindelyk, deeze Vergadering de-
„ clareert nog bereid te zyn aan een ge-
„ heim Besoigne, by hun Hoog Mogen-
„ den te decerneeren, nadere opening te
„ geeven van de gronden, waar op, zo
„ wel het geen door eene plegtige *Hol-*
„ *landsche* Commissie is verrigt, als de
„ Aanspraak van *Hollands* tydlyken Presi-
„ dent berust heeft, niet twyfelende of
„ hun Hoog Mogenden zullen als dan
„ zich wel kunnen apprecieeren, byal-
„ dien Hoogstdezelven zulks niet reeds
„ te vooren gedaan hebben, waar aan
„ niet wel te twyfelen kan weezen, in hoe
„ verre aan *Kunstgreepen* moeten worden
„ toegeschreeven de Demarches deezer
„ Vergaderinge, en of het Naageslacht
„ waarlyk met verontwaardiging, dan wel

„ met

„ met dankbaarheid, zal terug zien op de zulken haarer Handelingen, welke de *Frieſche* Repreſentanten voor *Kunſtgrepen* ſchynen te houden; als mede, of overeenkomſtig de *Frieſche* opinie, de Waarheid, de Dogter des Tyds, alles, 't geen in de Aanſpraak van *Hollands* Preſident is vervat, reeds gelengenſtraft heeft, of verder zal leugenſtraffen, terwyl deeze Vergadering zich verzekerd houdt, dat hun Hoog Mogenden, met haar, hebben verſtomd geſtaan over de, het zy weezenlyke, het zy voorgewende Onkunde van de Repreſentanten des *Frieſchen* Volks, ten opzigte van de omſtandigheden, waar in het lieve Vaderland zich bevindt. —— Alles egter onder deeze expreſſe Mits en Conditie, dat de Repreſentanten van het Volk van *Friesland* deeze Reſolutie terugneemen, uit hunne Notulen biffeeren zullen; ten einde alle traces deezer zaake daar door te vernietigen, en den grond van Broederlyk Vertrouwen en Harmonie alzo op nieuw te leggen —— zonder de vervulling van welke Conditie, deze Vergadering tot de voorſchreeven vertrouwlyke Opening niet daadlyk zou kunnen noch mogen komen; terwyl zy nogthans aan de vervulling van deeze Conditie door de welgemelde Repreſentanten van *Friesland*, in geenen deele twyfelt; alzo zy niet kan veronderſtellen, dat dezelve Repreſentanten de door hun gegeeven Ouvertures, waar aan zy

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ zo veel belangs hegten, aan de conser-
„ vatie van deeze haare intempestive en
„ ingratieuse Resolutie zouden willen op-
„ offeren.

„ Dat eindelyk de Gecommitteerden
„ ter Generaliteit gelast worden, om, in
„ allen gevalle, en op het ernstigst, te in-
„ steeren, dat hun Hoog Mogenden, de-
„ zelve Resolutie, met alles 't geen te dee-
„ zer zaake gebeurd is, uit de Staatsre-
„ gisters hunner Vergaderinge zullen doen
„ ligten en houden als of dezelve nim-
„ mer in welgemelde Vergadering waren
„ geëxhiboerd geweest. Reserveerende
„ deeze Vergadering, byaldien hun Hoog
„ Mogenden hier toe niet mogten besluí-
„ ten, zich het neemen van zodanige
„ maatregelen, als zy naar de omstandig-
„ heden en den aart der zaake, zal ver-
„ meenen te behooren." —— Overeen-komstig met dit Verslag werden de Gedeputeerden ter Algemeene Staatsvergadering gelast (*).

Wat men daadlyk met *Frankryk* besloot ter verdryving der Vyanden.

Zo de Vertegenwoordigers des *Friesschen* als die des *Hollandschen* Volks hadden zich op den glontdekkenden Tyd beroepen. Schoon deeze Waarheid Ontdekker zomwylen, ja dikmaal, traag is in het opligten van het gordyn, mág men zeggen dat zy, in het tegenwoordige geval, zich als 't ware haastte, om die van *Holland*, wat de groote zaak, de daadlyke belaaging van 's Lands

(*) *Decreaten der Provisioneele Rep. van Holland* 19 Nov. 1795.

's Lands Vryheid, volkomen in 't gelyk-ſtelde.

Wel te regt hadden die van *Holland* geſprooken van de of daadlyke of voorgewende onkunde der *Frieſche* Volksvertegenwoordigeren, ten aanziene van de weezenlyke toedragt en geſchaapenheid der zaaken. Immers van wegen de Leden van het Beſoigne ter Algemeene Staatsvergaderinge benoemd (*), werd in 't verſlag hoofdzaaklyk vermeld, dat men hadt vastgeſteld de voorbereidende middelen gezamenlyk te neemen tot afwending der gevreesde onheilen. De Generaal Moreau, die reeds in Oogstmaand, nevens den *Franſchen* Repreſentant Richard, van het Committé *de Salut Public*, last bekomen hadt, om deeze Republiek in ſtaat van verdeediging te ſtellen; waar op twee Leden van hun Hoog Mogenden van Olivier en Huber benoemd waren, om met hun daar over in onderhandeling te treeden, hadt aangenomen, terwyl men een algemeen plan van verdeediging nader zou vastſtellen, na de gedreigde Grenzen eene genoegzaame magt te zenden, om dezelve te verdeedigen tegen het Krygsvolk, 't geen men kon vermoeden, dat als nog daar zou kunnen worden aangevoerd. Het Committé van het Bondgenootſchap zou intusſchen zorg draagen om de meest blootgeſtelde plaatzen aan den *Yſel*, en in *Groningen*, van het noodige te-

BOEK. 1795.

(*) Zie hier boven bl. 206.

LXXXVII. BOEK. 1795.

tegen eenen onverhoedschen aanval te voorzien: terwyl ter Algemeene Staatsvergadering de maatregelen, door *Holland* voorgeslaagen, de goedkeuring wegdroegen (*). De *Fransche* Staatsdienaar NOELL verzogt den Griffier QUARLES hun Hoog Mogenden te verzekeren, dat het Uitvoerend Bewind in *Frankryk* beslooten hadt op de verstrooijing der Troepen en Vergaderingen te *Breemen* en te *Osnabrug* aan te dringen, en deedt de plegtigste verzekeringen, dat het *Fransch* Gouvernement al deszelfs magt zou gebruiken om dit Gemeenebest by te staan tegen alle binnen- en buitenlandsche Vyanden, en wel byzonder om de zamenschooling in het *Westphaalsche* te verdryven (†).

Voorstel van CAILLARD te *Berlyn* wegens de Krygsvolksverzamelingen.

Hadden de *Frieschе* Volksvertegenwoordigers gesprooken van de werkzaamheden des *Franschen* Gezants ten *Berlynschen* Hove CAILLARD, zy waren gewis onkundig van een Stuk door deezen aldaar, den twintigsten van Slachtmaand, ingediend, waar in hy, ten opzigte dier zaake, schryft, „ dat, „ ondanks de Vertoogen van wegen het „ *Fransche* Gouvernement gedaan, ten op„ zigte van de Verzamelingen der *Engel-*
„ *schen*,

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 20 Aug. en 4 Nov. 1795.

(†) *Decreeten* als boven 20 en 23 Nov. 1795. Onze Afgezanten te *Parys* BLAUW en MEYER hadden veel maalen, des spreekende, alle verzekering van *Fransche* Hulp ontvangen: dit blykt byzonder uit eenen Brieve den 21 Aug. aan den Burger QUARLES. MSS.

„ſchen, *Hanoverſchen*, gevlugte *Hollanders*, LXXXVII.
„en *Franſche* Emigranten, omſtreeks *Os-* BOEK.
„*nabrug*, deeze Verzamelingen, zonder
„zich te verſtrooijen, niets gedaan had- 1795.
„den dan van plaats te veranderen, en
„zich even werkzaam bleeven aanſtellen;
„dat de Stad *Bremen* ſteeds opgevuld was
„met *Engelſch* Krygsvolk, dat de Over-
„loopers van de *Hollandſche* Armée, Of-
„ficieren en Soldaaten, na de Armée van
„*Hanover* toevloeiden, en met hartlyk-
„heid ontvangen wierden; dat de *En-*
„*gelſchen* en de Emigranten, die zich na
„*Engeland* moesten inſcheepen, een te-
„genbevel ontvangen hadden; dat de
„Schepen, te hunner overvoeringe be-
„ſtemd, terug gezonden waren; en ein-
„delyk dat men, in 't *Hanoverſche*, het
„niet ontveinsde, dat dit Krygsvolk ge-
„deeltlyk beſtemd was om na den *Rhyn*
„te trekken, en gedeeltlyk om zich recht-
„ſtreeks na *Holland* te wenden."

Vervolgens ſchryft hy daar over, als mede wegens *Frankryks* oogmerk, in deezer voege — „Het Hof van *Pruiſſen* is
„niet onkundig welk een prys de *Fran-*
„*ſche* Republiek ſtelt op de Verbintenis
„met de *Bataafſche* Republiek. De vol-
„ſtandigheid, welke dezelve betoond
„heeft in den Krygstocht op *Holland*;
„de opofferingen, welke zy niet getwy-
„feld heeft ten dien opzigte te doen,
„duidden genoegzaam aan, dat zy geen
„Bondgenooten, tot zulk een grooten
„prys verworven heeft, om ze vervol-

LXXXVII. BOEK. 1795

„ gens te laaten vaaren, en eene onverſchillige aanſchouwſter te blyven van „ de poogingen in 't werk geſteld om dezelven aan haar te onttrekken, door het „ vernielen der Patriottiſche party, de „ weezenlyke Steunpylaar, van de Verbintenisſe tuſſchen *Frankryk* en *Holland*. — Van den anderen kant zal „ het Hof van *Pruiſſen* ligt begrypen, „ dat, wanneer de *Franſche* Republiek, „ uit groote toegeevenheid voor de aanzoeken van *Pruiſſen*, toegeſtaan heeft „ in de Onzydigheid des Lands van *Hanover*, het haar onmogelyk valt te dulden, dat dit Land van diezelfde Onzydigheid en van dit zelfde Vriendſchapsblyk, zich bediene om dat Land tot het „ middelpunt te maaken om Krygsvolk „ en Krygstoerustingen te verzamelen, „ tegen de Bondgenooten van *Frankryk*, „ dat is te zeggen tegen *Frankryk* zelve. — „ 't Zal derhalven niet vreemd klinken, „ dat de Staatsdienaar der *Franſche* Republiek, met deeze verklaart, dat dezelve „ de *Bataaven* niet aan hunne eigene krag„ten alleen zal overlaaten; maar integendeel vast beſlooten heeft, om dezelven door alle zyne hulpmiddelen te on„derſteunen; *Gelderland* en *Overyſſel* te „ dekken door eene magt om hunne Vyanden in bedwang te houden, en zelfs, „ indien derzelver Verzamelingen blyven „ aanhouden, hun op te zoeken in *Hanover*, om ze te verſtrooijen, eer zy „ zich geheel gevormd hebben.

„ Dee-

„ Deeze uiterſte hulpmiddelen zullen LXXVII.
„ in de daad niet noodig weezen, en BOEK.
„ het *Pruiſiſch* Miniſterie zal, indien 't ——
„ het Verdrag te *Bazel* geſlooten, niet 1795.
„ geheel van geene beduidenis wil maa-
„ ken, ongetwyfeld de geſchikte maat-
„ regelen neemen om die Verzamelin-
„ gen, tot in derzelver eerſte beginze-
„ len, te ontbinden. —— Der *Franſchen*
„ Minister houdt zich ten vollen over-
„ tuigd, dat de werkloosheid van het
„ *Pruiſiſch* Miniſterie alleen moet toege-
„ ſchreeven worden, aan onkunde van
„ 't geen daadlyk gebeurt. Hy heeft
„ derhalven de eer om dit te ontdekken,
„ en voor te ſtellen, dat zyne Majeſteit
„ de Koning van *Pruiſſen* al de kragt
„ van zynen veelvermogenden invloed
„ aanwende, om by de Regeering van
„ *Hanover* te bewerken, dat de Verza-
„ melingen van gewapende Manſchap-
„ pen, overal waar zy zich in die Lan-
„ den bevinden, terſtond ontbonden en
„ verſtrooid worden, dat de *Franſche*
„ Emigranten, die een gedeelte dier Ver-
„ zamelingen uitmaaken, als mede dat
„ de *Engelſche* Troepen, die na *Enge-*
„ *land* moesten wederkeeren, derwaards
„ onmiddelyk verzonden worden; dat het
„ *Hanoverſche* Krygsvolk gebragt worde
„ op den voet van Vredestyd, en dat
„ de vryе Keizerlyke Ryksſtad *Breemen*
„ verlost worde van *Engelſche* Krygsbe-
„ zetting, welke zich daar onthoudt,
„ niet min ſtrydig met het Regt der Vol-
„ ken,

LXXXVII. B. I. K.

„ ken, dan ſtrydig tegen alle Wetten des „ Ryks (*)."

1795. Hoe door de *Pruisſiſche* Miniſters bevestigd.

Niet lang verwylde het antwoord der *Pruisſiſche* Staatsdienaaren op dit dringend ſchryven van den *Franſchen* Burger CAILLARD, en kwam 't zelve hier op neder, dat de vermeende voortzetting der Krygsvolksverzamelingen in *Hanover* derzelver beſtaan verſchuldigd waren aan de verhitte Inbeelding van eenige *Hollandſche* Patriotten, en dat reeds een groot gedeelte des *Hollandſchen* Volks de valſchheid daar van kende. Zy beriepen zich op eene verklaaring des Konings van *Engeland*, die, als Keurvorst van *Hanover*, betuigd hadt geen vyandlyken ſtap te zullen onderſchraagen tegen *Frankryk* of *Holland*; dat reeds eenigen zyner Krygsmagt het Vasteland verlaaten hadden; dat gebrek aan ſcheepsgelegenheid het overvoeren der anderen nog vertraagde; dat voorts alles zich in die ſtreeken op een voet van Vrede ſchikte, en ook de Stad *Breemen* welhaast geheel door de *Engelſchen* zou ontruimd weezen. Voorts gaven zy alle gerustſtelling, ten aanzien van eenigen toeleg op *Holland* (†).

Hoe

(*) Dit is een gedeelte van de Nota door den *Franſchen* Minister CAILLARD den 20 Nov. 1795. overgeleeverd, uit een egt. MSS. overgenomen.

(†) Ontleend uit de Nota, door de *Pruisſiſche* Ministers FINKENSTEIN ALVENSLEBEN en HAUGWITZ, den 25 Nov. 1795. aan den Minister Plenipotentiaris der *Franſche* Republiek CAILLARD ter hand geſteld. MSS.

Hoe veel vergrootings aan den eenen, hoe veel verkleinings aan den anderen kant, in dit geval, ook plaats moge gehad hebben, de zekerheid, dat 'er, ten dien tyde, op de Grenzen, Krygsvolk zamen schoolde, om de thans gevestigde Orde van zaaken hier te Lande, om te keeren, lydt geen twyfel (*). Het Committé van Algemeene Waakzaamheid voor het Volk van *Holland* des veel ontdekkende en aanbrengende, deedt een zegepraalende Voordragt, by den aanvange des volgenden Jaars, beweerende, ondanks men hun *Wapenkreet* voor een *Angstgeroep* hadt willen uitventen, dat zy de waarheid aan hunne zyde hadden. Onder andere betuigende; „ Welk eene dierbaare belooning voor „ ons, dat wy thans de Burgers Repre„ sentanten van *Holland* kunnen verbly„ den met aangenaamer tydingen, dan die „ wy steeds gedwongen geweest zyn U „ voor te draagen. Burgers! dat Leger, „ 't geen bestondt in een geringtallig uit„ schot der Natie, die bende Schooijers, „ even zeer berooyd van hart als beurs, „ die hoop gelukzoekende Slaaven van „ het

LXXVII. BOEK. 1795. Nadere ontdekkingen wegens het *Osnabrugsche* Leger.

(*) Men slaa terugge op bl. 174 en 194. Die van *Schoonhoven* noemden met naamen, twee gedimitteerde Landofficieren en één Luitenant ter zee, als zich vervoegd hebbende na *Osnabrug* om dienst te neemen in het Leger door FREDRIK VAN ORANJE opgerigt. *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 24 Sept. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

„ het Tyrannisch Huis van *Oranje*, is „ niet meer, de dwang der Omstandighe„ den, welke de Staatkunde uit de trouw„ loosheid hunner Hoofden en Beschermers zelven heeft doen gebooren worden, jaagt hun uit een; met het elendig uitzet eener zesmaandige geringe „ Soldy worden zy afgezonden, en bekomen Pasſen by hun affcheid (*)."

Een Committé tot Herstel der Ne-

Dan, zo bekend en beweezen als het is, dat 'er dus eene Krygsvolks Verzameling op de Grenzen plaats gehad hebbe, zo min algemeen bekend is het, dat men, ten

(*) Deeze Pasſen waren van den volgenden inhoud. WILLEM GEORGE FREDERIK, *Prince van Oranje en Nasſau, Ridder van den Zwarten Adelaar, Commandeerende en Chef het Rasſemblement van de Troepes van den Staat der Vereenigde Nederlanden &c. &c. &c.*

„ Alzo . . . . . geboortig van . . . . . „ oud . . . jaaren, door trouwe aan zyn wettige„ gen Souverain, haar Hoog Mogenden, de Hee„ ren Staaten der Vereenigde Nederlanden, die by „ oude Conſtitutie des Lands gebleeven zyn, zich „ by het Rasſemblement, onder onze Orders, ge„ voegd heeft, zich ook geduurende zyn verblyf „ by ons deugdlievend en eerlyk gedraagen heeft; „ zo is het, dat wy hem deeze Getuigeniſſe niet „ hebben willen weigeren; maar in tegendeel hem „ onzen innerlyken dank voor zyne zuivere trouw, „ en den yver voor het Vaderland en ons *Huis* be„ weezen, betuigen: met vaste verzekering dat ons „ niets aangenaamer zal weezen, dan hem, by het „ herſtel van de orde van zaaken in ons ongelukkig „ Vaderland, alle mogelyke bewyzen daar van te „ geeven: wanneer hy zich onder onze Orders „ wederom zal ſtellen; weshalven wy alle zo Mi-

litai-

ten gelyken tyde, te *Oldenburg* een Committé vondt, 't geen ten tytel voerde, *Committé tot Herſtel van de Goede Order binnen de Republiek der Vereenigde Nederlanden.* Dit trok zich het zo veel gerugtswekkend Voorſtel des *Hollandſchen* Voorzitters HAHN ten ſterkſten aan, en deedt een ſchriftlyken eisch ten opzigte van Hem en diens Medeſtanderen, in eenen Brieve, den zeventienden van Slachtmaand, uit *Oldenburg* geſchreeven (*).

LXXXVII. BOEK. 1795. Oldenburgſche zaaken te Oldenburg.

Tot

„ litaire als Civile Overheden verzoeken, den ge-
„ melden . . . . . vry en onverhinderd te laaten
„ paſſeeren en repaſſeeren, werwaards hy zal
„ goedvinden, en hem, desnoods, alle hulp en by-
„ ſtand te verleenen.

„ Gegeeven te *Breemen* den . . December 1795.
„ In den naam van zyne Doorlugtige Hoog-
„ heid den Heere Prince FREDRIK VAN ORAN-
„ JE en NASSAU.

Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland 12 Jan. 1796. Dit gaf aanleiding tot zeer ſtrenge Plakaaten in *Holland* en *Friesland*. *Jaarb. der Bat. Republiek* VI. D. bl. 67 en VII. D. bl. 85. Wat des voorviel loopt buiten onzen tegenwoordigen Tydkring. Het vermelden hier van konden wy niet voorby als tot het voorgevallene, ten beſchreeven tyde, behoorende.

(*) Wy plaatzen, ten bewyze hier van, als mede zonderlingheidshalven, eene Copie van dien Brief, met den gewoonen Post in *'s Haage* aangebragt, en ter hand gekomen aan Mr. S. IPZ. WISELIUS, ten dien tyde Preſident van *Holland*, waar van het Origineel, toegemaakt op de wyze, zo als men by hun Hoog Mog gewoon was, en verzegeld met

LXXVII. BOEK.

1795. Doosmet zwarte en Oranje Cocardes in den *Haage* ontdekt.

Tot een bykomend bewys van eene, ten dien tyde, beſtaande zamenſpanning tusſchen de binnen- en buitenlandſche Vyanden der tegenwoordige Orde van zaaken, en den toeleg om de oude weder in te voeren, bragt, op 't einde van Wynmaand, het Committé van Algemeene Waakzaamheid, ter Vergadering van *Holland* een Doos met *Oranje* en *Zwarte Cocardes*, waar van de eerſte onzigtbaar kon gedraagen worden, wanmet het Zegel der Generaliteit, nog onder dien Burger berustende.

Aan de Repreſentanten van het Volk van Holland.

„ Wy vinden ons in de onaangename verpligting gebragt door de by ons op den twaalfden „ deezer ingekomene berigten; Ul. te moeten ken„ nis geeven, dat, hoe zeer wy gewenscht hadden, „ de zaaken tot Herſtel der goede Orde in de Repu„ bliek zodanig te beſchikken, dat dezelve zonder „ geweld of bloedſtorting, zouden kunnen worden „ daargeſteld, zo als UE. zullen hebben onwaard „ uit onze Misſive van den 28 October laatstl. van „ *Jevere* geſchreeven, thans daar in door de Aan„ ſpraak van den Preſident HAHN, den 28 laatstl. „ gehouden, waar by by aan het Hof van *Berlyn* „ een verraaderlyk gedrag toeſchryft, met betrek„ king tot de Republiek, zodanig eene verande„ ring gekomen is, dat wy, ter ondersteuning van „ 't geen reeds ter kennisſe van haar Hoog Mog. „ voorloopig moet zyn gebragt, ons gehouden „ vinden, om prealabel van Ul. te requireeren; „ 1°. het daadlyk doen ſtraffen met den Dood van „ den voorſz. Preſident HAHN. 2°. Een volſtrekte „ Desaveu van haar Hoog Mogenden, van die „ hoonende uitdrukking; en 3°. Het decerneeren „ en afzenden van eene plegtige Deputatie uit het mid-

wanneer de Zwarte daar op wierd gehegt, en die, by voorkomende gelegenheid, slegts

„ midden van haar Hoog. Mog. tegenwoordige
„ Vergadering, zo, naa Executie van den meerge-
„ melden HAHN, als naa by Publikatie, desavoueer-
„ ren van deszelfs gezegden, aan zyne Majesteit
„ den Koning van *Pruisen*, om Hoogstdenzelven
„ hunner Hoog Mogenden leedweezen te betuigen,
„ en te erlangen eene gunstige vergiffenis van de
„ aan zyne Majesteit, voor het oog van geheel *Eu-*
„ *ropa*, aangedaane hoon en belediging.

„ Wy requireeren van Ul. als integreerende Le-
„ den van de thans zich noemende Vergadering der
„ Staaten Generaal, niet in gebreke te blyven door
„ aanschryving aan Ul. Gedeputeerden ter Generali-
„ liteit de drie Satisfactoire punten te helpen re-
„ solveeren en effectueereen: terwyl in contrario
„ geval, Gyl. gezamenlyk, en ieder uwer in 's ty-
„ zonder, zullen gehouden worden als de voorz.
„ Aanspraak van meergemelden HAHN niet alleen
„ te hebben geavoueerd en geapprobeerd; maar
„ even eens als of dezelve door een ieder uwer in
„ 't particulier was gedaan.

„ En, op dat de regtvaardige Strafoefening, wel-
„ ke den, aan deeze onze Requisitie niet voldoen-
„ de Leden wagt, niet by onkunde, ook over de
„ zich daar aan gedragende zou komen, requireer-
„ en wy van een ieder uwer, die adviseeren zal,
„ om daar aan te voldoen, ofschoon door de meer-
„ derheid overstemd wordende, zulks in de pu-
„ blieke Couranten te doen weeten, kunnende de
„ zulken gerust zyn, dat zy zullen genieten onze
„ en der onzeen protectie.

Het Committé tot herstel van de goede Or-
der binnen de Republiek der Vereenigde
Nederlanden.

Ter Ordonnantie van 't zelve

(was getekend)

E. BUYSEN,
Clerk absf. Secr.

Geschreeven te *Oldenburg* den 17 Nov. 1795.

1795.

slegts om te keeren waren. De Doos was, uit een Huis in *'s Gravenhaage*, door twee Leden van 't gemelde Committé gehaald, op 't zelfde oogenblik toen de Winkelier een deezer Cocardes verkogt: die ook gevat en op de Voorpoorte overgebragt werd, van waar de Baljuw van den *Haage* hem overnam (*). Hoe zeer zulks eene kleinigheid moge schynen, en naauwlyks der Optekeninge waardig, weet elk, die onzen Landzaat, en onze Geschiedenis kent, hoe veel Leuzen, ten allen tyde, by ons betekenden, en eene enkele ontdekking van dien aart allen grond gaf om meer dan te vermoeden, dat het niet ontbrak aan gelegenheid om zich zodanige wisselbaare Leuzen eigen te maaken, van welken veelen in het Leger van den Staat, voor 't welk de *Zwarte Cocarde* thans bestemd was, zich waardig, by het wisselen eener bovendryvende Party, zouden kunnen bedienen.

VAN RHEEDE de *Pruisische* Gezant opontboden.

By zo veele terugroepingen van Afgezanten, als wy vermeld hebben dat plaats greepen, kort na de Omwenteling (†), troffen wy den Gezant VAN RHEEDE, ten *Pruisischen* Hove, niet aan. Dan, ten zelfden tyde, wanneer de Voorzitter HAHN het zo veel opzienswekkend Voorstel deedt, werd, op voordragt van *Holland*, by de Algemeene Staaten besloten, om dee-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 30 Oct. 1795.

(†) Zie hier boven bl. 102 *vlg.*

deezen Gezant van daar op te ontbieden, met aanschryving, om, by het overhandigen der Brieven daar toe strekkende, wel uitdrukkyk aan zyne *Pruisische* Majesteit kennis te geeven, van de onveranderlyke begeerte hunner Hoog Mogenden, om met dien Koning in goede verstandhouding te blyven leeven: dewyl het opontbod deezes Afgezants alleen betrekking hadt tot zyn Persoon, die het vertrouwen der Algemeene Staaten verlooren hadt. VAN RHEEDE kreeg tevens last om herwaards te komen; ten einde van zyn gehouden gedrag rekenschap te geeven, en vóór zyn vertrek, zyn Secretaris aan te bieden als Zaakbezorger van de Republiek der *Vereenigde Nederlanden*, tot de aankomst eens anderen Gezants ten dien Hove (*). LXXXVII. BOEK. 1795.

Veel was 'er ten *Berlynschen* Hove in de zaak der *Bataaven* gedaan, door tusschenkomst des *Franschen* Gezants CAILLARD; diens medewerking riepen de Afgezanten BLAUW en MEYER in ten opzigte van den te benoemen Afgezant, die de plaats des opgeroepen VAN RHEEDE zou vervullen. *Zy* waren het *Committé de Salut Public* aan, dat, ingevalle van een twyfelagtig of ontwykend antwoord des *Berlynschen* Hofs om dien te erkennen, de Burger CAILLARD mogt gevolmagtigd worden, om deswegen een stipt en afdoenend antwoord Poogingen ten opzigte van een nieuwen Gezant derwaards.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Oct. 1795.

LXXXVII. BOEK. 1795.

woord te vraagen; aangezien dit ſtuk, even zeer de waardigheid van die beide Republieken betrof, en 't zelve zo veel te regtmaatiger was: dewyl 'er geen twyfel kon vallen aan de opregte geneigdheid der Algemeene Staaten om de goede verſtandhouding met den Koning van *Pruiſſen* aan te kweeken (*).

(*) Brief van BLAUW en MEYER aan het *Comité de Salut Public* 5 Aug. 1795. MSS.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

ACHT EN TACHTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Algemeene Schets van 's Lands betrekkingen tot Buitenlandſche Mogenheden. Hoe het tuſſchen onzen Staat en Frankryk ſtondt. Maaltyd in 's Gravenhaage met de Franſche Volksvertegenwoordigeren. PICHEGRU *in Utrecht. Diens Aanſpraak. Hoe door* H. KLUIT *beantwoord. Onthaal aan hem en* RAMEL *gegeeven. De Franſche Repreſentant* COCHON *te Middelburg ontvangen. De Franſche Generaal* THIERRY *te Leeuwaarden begroet. Men kan niets zonder Frankryk doen. Gereezen geſchil te Amſterdam ten opzigte van den Stadsbevelhebber* KRAYENHOFF *met de Franſchen.* KRAYENHOFF *verzoekt zyn ontſlag. De zaak loopt met de aanblyving van* KRAYENHOFF *af. Onaangenaamheden in Stad en Lande, over de vorderingen der Franſchen van Krygsvoorraad. Beraamde Tegenverklaaring op de vordering der Franſchen. De zaak gevonden. Andere*

LXXXVIII. BOEK.

LXXXVIII. BOEK.

vorderingen van dien aart. Klagten over het inlegeren der Franſche Krygsknegten. Groote Algemeene Requiſitie. Op welk eene wyze de Petitie hier toe word ingeleverd door hun Hoog Mogenden. Aanmerking van Holland hier op. Taal deswegen door Holland by hun Hoog Mogenden gevoerd. Schikkingen om aan die Requiſitie te voldoen, en werkzaamheden. Bezwaar der Aſſignaten. Schikkingen daar op by Holland gemaakt. Bepaaling deswegen. Misnoegen der Franſchen over de in Holland gemaakte bepaalingen. Dezelve herroepen. Poging by Holland om hier in verandering te krygen. Veele Aſſignaaten hier te Lande ingevoerd. Valſche Aſſignaaten. Deezer maaking aan de Engelſchen toegeſchreeven. Naſpooring in 's Haage, wegens de uitgave van valſche Aſſignaaten. Recepiſſen ter inwiſſeling der Aſſignaaten. Voorziening in Groningen tegen der Jooden Handel in Aſſignaaten. Misnoegen der Franſchen Generaals THIERRY *over den laagen prys op de Aſſignaaten geſteld. Intrekking van de Publikatie. Schikkingen daar op in Zeeland. Strenge Krygstugt der Franſchen. Onderſcheide handeling ten opzigte der Eigendommen. De Franſchen vorderen de Goederen des Stadhouders. Wat de Algemeene Staaten daar op antwoorden. Bedenking van Holland deswegen. De Franſchen merken de roerende Goederen des Stadhouders aan als hun Eigendom. Bepaalingen op de Verteeringen in het Stadhouderlyk Kwartier en het Oude Hof. Schikkingen op de Paarden en Rydtuigen des Stadhouders. Het Kabinet van*

WIL-

WILLEM DEN V. voor Fransschen Eigendom verklaard. Vaderlandsche Stukken daar uit hun Hoog Mogenden aangeboden. Brief van ALQUIER tot geleide. Aanspraak van DUMONCEAU by de Overgifte. Hoe deze den Voorzitter HUBER beantwoord. Voorstel van GRASVELD te dier gelegenheid. Brief ten Antwoord aan den Representant ALQUIER. Een Boek met Zeeuwsche Dankbetuigingen aan den Stadhouder gevonden. Hoe daar mede gehandeld. Twee Staatsbesluiten, op der Fransschen verzoek, uitgedelgd. Hoe de Fransschen 's Volks Onafhangelykheid van in 't algemeen erkenden. Zy verbiedigen den Godsdienst. Algemeene verzeggingen, wegens de Onafhangelykheid van deezen Staat. Wat 'er ten opzigte van de Onafhangelykverklaaring voorviel. BLAUW en MEYER tot Gezanten na Frankryk verkoozen. Voorstel van HAHN te dier gelegenheid. MEYER verzoekt te vergeefsch daar van ontslag. Diens aanstelling. BLAUW neemt de aanstelling aan. Diens schryven aan Holland. Zyn Brief aan hun Hoog Mogenden. MEYERS Afscheid van de Vergadering van Holland. Twyfelingen over de erkentenis van hunne Zending te Parys. Duidelyke Verklaaring dat de Indemniteit de erkentenis moest voorgaan. Hun gedrag in deezen. Eerste eisch der Schadeloosstelling. Bezorgdheid onzer Gezanten deswegen. Oordeel des Americaansschen Gezants MONROU en des Zweedschen VAN STAEL over hun geval. Eischen der Fransschen. Hoe beantwoord. Naders andrang. Hoe afgeweezen. Ontwerp door onze Gezanten

LXXXVIII. BOEK.

ten beraamd. Onaangenaame taal, welke zy moesten hooren. Hoe zy het ſtuk der Schadeloosſtellinge inzagen. Hunne bedenkingen op eene mogelyke vermindering dier Eiſchen. Punten van de Franſche zyde opgegeeven met tydsbepaaling. BLAUW *trekt na Holland. Verzekeringen* MEYER *te Parys gegeeven. Marren der zaak hier te Lande. Antwoord van den Franſchen Repreſentant* ALQUIER *op een voorgeſlaagen Onderhandeling. Uitſtel van eenige dagen te Parys verzogt en bekomen.* BLAUW *weder te Parys. Het Ultimatum van der Franſchen zyde. Hoe ontſtellend boven al voor Zeeland. Brief van Zeeland deswegen aan hun Hoog Mogenden. Bezending aan Zeeland uit Holland en de opening van hunnen last. Het gehouden gedrag van* BLAUW *en* MEYER. *Aanſpraak by het overleveren der ſtukken. Twee Zeeuwſche Afgevaardigden te Parys. Dier komst bekend gemaakt. De Zeeuwſche Afgevaardigden niet in het Committé de Salut Public toegelaaten. Onderhandelingen daar over. Verſchillende denkbeelden, over onze Onafhangelyk verklaaring in Parys. Gunſtiger aanzien deezer zaake. Hoe onze Gezanten meenden te moeten handelen. Hoop op een gelukkiger uitſlag. Onze Gezanten verneemen de Zending van* SIEYES *en* REWBELL *na Holland. Door hun beraamde Brief aan het Committé de Salut Public. Onderrigtingen, wegens deeze Gezanten, door* BLAUW *en* MEYER. *Hoe zy zich by de bekendmaaking van het vertrek der Franſche Afgevaardigden gedraagen.*

By

By den dagenaad der Omwentelinge heerschte Vreugd in de *Nederlandsche* Gewesten. Zeer veel werd dezelve gematigd door de nadeelige omstandigheden, waar in zich het Land, uit hoofde van den fellen Winter, de Overstroomingen, de Schaarschheid en Duurte aan de eerste Leevensnoodwendigheden bevondt. Niet weinig ook strekte het ter maatiging, by allen eenigzins bedagtzaamen, als zy het oog sloegen op onze Buitenlandsche betrekkingen. Van eenige weinige Mogenheden der zaake van *Frankryk* toegedaan, mogt men zich iets goeds belooven, althans geen nadeel wagten. Verre de meesten waren ons even min gezind als der *Fransschen* geneegen. *Engeland* gedroeg zich vyandig, zelfs vóór eene openlyke Oorlogsverklaaring, die alleen vyandlykheden, naar het zogenaamde Regt des Oorlogs, kon wettigen. *Pruissen* speelde eene by veelen hoogstverdagte Staatsrolle, schoon niet gevolgd van poogingen om de behulpzaame hand te bieden tot het daarstellen eener Tegenomwentelinge, door veelen in den Lande gehoopt, en door anderen gevreesd (*). 1795.

Dan, hoe stondt het ten opzigte van de *Fransche* Republiek geschaapen? Was alles zo voordeelig, zo opgeklaard, zo zeker, zo geruststellend, zo louter Volksheil

Hoe het tusschen onzen Staat en *Frankryk* stondt.

(*) Wy wyzen hier over op alle Boeken onzer *Vaderl. Hist.* de Omwenteling beschryvende.

1795.

heil beloovend, als het zich by den aanvange, voor veeler oogen opdeedt? Hielden men de *Franſchen*, met zo open armen ontvangen, zo omhelzenswaardig, als het vurig verlangen naa derzelver komst, hun hadt doen voorkomen? Moest 'er nog niet veel, zeer veel, gebeuren, eer wy in den Lande eene zekerheid kreegen, welke die ongerustheid verdreef, en ons daadlyk met de *Franſchen* verbroederde? En op hoe veel kwam die Verbroedering te ſtaan? Laat de Geſchiedenis deeze vraagen beantwoorden, en wy, tot ontvouwinge daar van, ons te nederzetten. 't Zelve zal, ſchoon wy ons tot de groote hoofdzaaken bepaalen, en veele mindere, die anders der Geſchiedpenne ſtoffe zouden verſchaffen, ter zyde ſchrijven, of ſlegts met een enkel woord vermelden, ons eene geruime wyle bezig houden. De afwisſeling van voorvallen is talryk; de Perſoonen, die in veele nieuwe betrekkingen te voorſchyn treeden, zyn menigvuldig; de Mensch- en Staatkunde zal uit de bloote ontvouwing der voorvallen, menig eene les kunnen haalen; ook zullen wy daar in den grond vinden van veele en hoogst aangelegene Lotgevallen onzes Lands, aan dit alles met een onlosmaakelyken ſchakel verbonden.

Maaltyd in *'s Haage* met de *Franſche*

Naa het gul en bly ontvangen der *Franſche* Volksvertegenwoordigers en Generaals in *'s Gravenhaage* (*), oordeelde men door een

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVIII. D. bl. 79.

een staatlyken Maaltyd, een nader blyk des vollen genoegens te moeten geeven. Een vriendlyke Brief van den Repreſentant ALQUIER beantwoordde de uitnoodiging; die hy aan zyne Amptgenooten, thans zich te *Amſterdam* onthoudende, zou doen toekomen. De Generaal PICHEGRU nam voor zich zelven en drie van zyne Etat Major, dit verzoek, op eene niet min gulle wyze, aan; 't welk de Vergadering van *Holland* groot genoegen baarde, en gevolgd werd van een beſluit, dat op deezen Middagmaaltyd, in 't Logement der Stad *Rotterdam* te houden, van ieder Stad of Plaats twee Leden zouden worden gezonden; met vryſtaating aan de overigen om mede in het Maaltydshuis tegenwoordig te zyn. Deeze bepaald verzogte Leden maakte een twee en vyftigtal uit. Men wagtte 'er zes *Franſche* Repreſentanten, den Generaal PICHEGRU met twee Generaals, en zyn Adjudant, als mede den Generaal DAENDELS. Voorts waren van de zes overige Gewesten één Lid, met den Griffier QUARLES, en dus zeventig Perſoonen tot dien Maaltyd genoodigd (*). Met zeer veel hartlykheids en vreugde vierde men dit Feest. De Vertegenwoordigers des Volks van *Holland* lieten niets agter wege wat ten blyke der Verbroedering kon ſtrekken, en de *Franſchen* daar aan te herinneren. —— De voornaamſte Steden van *Holland* deeden den

1795. Volksvertegenwoordigers enz.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 17 Feb. 1795.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

den *Franschen* Representanten, by derzelver komst, alle eerbetooningen aan, en hadden deeze eene noodloos hier te melden gelykvormigheid.

PICHEGRU in *Utrecht*.

Elders dagt men dit voorbeeld te moeten volgen. De Generaal PICHEGRU, zich, met den aanvange van Lentemaand, na *Utrecht* vervoegende, werd door de Municipaliteit dier Stad staatlyk ontvangen. Hy gaf zyn genoegen te kennen wegens de werkzaamheden der Representanten, sprak over de hoop, het uitzigt, en de zekerheid, die 'er zich opdeedt, dat men, met standvastigheid voortgaande, en de poogingen tot het geluk der Maatschappye vereenigd blyvende, dit groote doel bereiken zou; met aanbod, om, op eene gemeenzaame en vertrouwlyke wyze, met het Regeeringsbestuur de handen in een te slaan, 't welk niet dan het geluk der Natien, met elkander naauw verbonden, kon ten gevolge hebben.

De Aanspraak van PICHEGRU door H. KLUIT beantwoord.

De Maire VAN RENESSE, door ongesteldheid, by die opwagting niet tegenwoordig, werd 's Generaals aanspraak door den Voorzitter, den Burger H. KLUIT, met deeze betuiging beantwoord — „ Burger Generaal en Chef! Het zy den „ Leden deezer Municipaliteit vergund, „ U, door mynen mond, hunne blydschap te kennen te geeven, van in het „ midden van hun te mogen ontvangen, „ een Generaal, aan wien het Volk van „ *Utrecht*, aan wien de geheele *Nederlandsche* Natie, eene onbegrensde verplig-

„ ting

„ ding heeft, — eene verpligting, die nooit uit de harten, noch der Tydgenooten, noch der Nakomelingſchap, zal zyn uit te wisſen. 1795.

„ Voorzeker, zou een Veldheer, wiens „ Dapperheid de Slaaven der Despooten, „ heeft voor zich heenen weggedreeven, „ die even zo zeer door zyne onbevlekte „ Deugd en beproefde Eerlykheid, als „ door zyne Krygstalenten, zich zo zeer „ by zyn Vaderland heeft verdiênstlyk „ gemaakt, en het hart en de liefde der „ *Bataaven* reeds gewonnen heeft, zou „ die geene hulde ontvangen van een „ dankbaar Volk, van een Volk dat in „ Hem zynen Verlosſer uit de Slaaverny „ erkent! — Zugtende onder een juk, „ waar van het overtollig zyn zou U het „ gewigt te ſchetzen, blykt het, dat, „ zonder de edelmoedige *Franſche* Natie, „ en haare Repreſentanten, dat, zonder „ een Chef, die door de Voorzienigheid „ tot heil van het Menschdom gegeeven „ en gespaard is, de hoop op zyne Vryheid zou zyn iedel gewaant; zo vast „ waren onze boeijen door Despotisme en „ Tiranny om onze halzen geklonken, „ in weerwil van alle poogingen, jaaren „ lang aangewend, om die te verbuyzelen.

„ Wat zouden wy dan niet aanwenden „ om deeze onze gevoelens door daaden „ te bekragtigen, met U aangenaam te „ maaken uw verblyf in deeze Stad, zo „ lang uwe Krygsverrigtingen U niet el„ dera roepen, in dit middelpunt van ons

„ Ge-

1795

„ Gemeenebest, bekend door de Unie
„ onzer Voorvaderen; doch welke mis-
„ kend is door de Overweldigers van de
„ Vryheid, die de zaak des Volks is,
„ door de Verraaders van hun Vader-
„ land, — Unie, waar van het doen ma-
„ ken der eerste zagte en aangenaame
„ vrugten, na meer dan twee Eeuwen,
„ voor uwe, malkander opvolgende Over-
„ winningen, gespaard is.

„ Wat zouden wy niet doen om aan
„ uwe overwinnende Troepen, aan die
„ dappere Republikeinen, alle noodig ge-
„ mak toe te brengen, dat binnen ons be-
„ reik is; — Troepen, die nog meer doen
„ zullen, om met de onzen, aan hunne
„ zyde, onze gemeene Zaak, die van ons
„ wederzyds Vaderland, te bevorderen.

„ Mogt de opregtheid onzer gevoelens
„ de zwakheid onzer uitdrukkingen ver-
„ vullen; en mogt die opregtheid voor
„ Ons winnen Uwe toegenegenheid in
„ eenen handyken Omnegang, en Ons
„ waardig maaken Uwen bystand, die Ons
„ nog zo noodig is, ter optrekking van
„ het gebouw onzer Vryheid, waar van
„ de Grondslagen onder uwe bescherming
„ reeds gelegd zyn."

Onthaal hem en Raadgegeeven.

De Generaal Pichegru zich eenige dagen binnen *Utrecht* Vesten ontbouwende, verscheen 'er ook de Vertegenwoordiger des *Fransche* Volks Raadt. Eene gelegenheid die de Provisioneele Representanten 's Lands en der Stad *Utrecht* oordeelden niet te moeten laaten voorbygaan, om

dee-

deezen, met derzelver Gevolg, op een Republikeinsch Feest te onthaalen. Vinding en pracht heerschten in de kostbaare en ryke tafelstukken, en in de aanrichting zelve. In de tafelstukken liet men 't niet ontbreeken aan die op de Onafhangelykheid der *Bataafsche* Republiek zinspeelden. By den rondgaanden Beker gedacht PICHEGRU, de *Bataafsche Natie* met onderscheiding, 'er werd ook gedronken op de aanstaande Alliantie tusschen de *Bataafsche* en *Fransche* Republieken. In de Stads Muzykzaal verving een Concert den staatlyken maaltyd. Eenige Burgers en Burgeressen lieten aangenaame Vaderlandsche Gezangen hooren. Wederzyds genoegen straalde door in de Dankbetuigende Lands- en Stads belangen aanbevoelende Aanspraaken van den Voorzitter des Landschaps ESSENIUS en den Municipaal Vos, en in derzelver beantwoordingen, zo van den *Franschen* Representant als van den Opper-Generaal (*).

XXXVIII. BOEK. 1795.

De maare, dat de *Fransche* Volksrepresentant COCHON, in Lentemaand, zich na *Zeeland* zou vervoegen, deedt te *Middelburg* de handen reppen ter deftige Inhaalinge. Om dit met Burger Krygseere te verrigten, kwamen zeer te staade twee nieuwe Vaandels, door jonge Burgeressen en Burgers der Schutterye, ten dien dage, met veel staatlykheids, vereerd. Eene Bur-

De *Fransche* Representant COCHON te *Middelburg* ontvangen.

(*) Eene breede beschryving van dit onthaal is voorhanden in de *N. N. Jaarb.* 1795. bl. 2301—2306.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Burgerplegtigheid, door de *Fransche* Generaals GANIER en DE WINTER, en eenige *Fransche* Officieren, bygewoond. By de aankomst des verwagten Representants was alles gereed om hem, met de toegedagte eerbewyzingen, te ontvangen. Onder het betoon daar van werd hy geleid na het Hotel van den geweezen Ersten Edelen voor hem in gereedheid gebragt, waar hy de Begroetingen van wegen de Volksrepresentanten van *Zeeland*, van *Middelburg*, en andere Collegien, ontving. Een grootsch Middagmaal beantwoordde aan de plegtigheid der Inhaalinge (*).

De *Fransche* Generaal THIERRY te *Leeuwaarden* begroet.

De *Fransche* Generaal GASPARD THIERRY, aan wien het Opperbevel over de *Republikeinsche* Krygsmagt in *Friesland* was opgedraagen, genoot, by zyne Intreede, in den aanvange van Lentemaand, eene Inhaaling, die met Vorstlyke Eerbetooningen om den voorrang dong. De Burgercommandant der Stad *Leeuwaarden* ROM, wien het beleid deezes ontvangst was opgedraagen, deedt alles, om, zo door de gewapende Burgery, als door een stoet van jonge Burgeresſen, die komst luisterryk en teffens bevallig te maaken; de uitflag beantwoordde zo zeer aan zyne poogingen, dat *Frieslands* Hoofdſtad, zints lange, geen vertoon van dien ſtaatlyken aart gezien hadt (†).

Te

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2280—2285.

(†) In de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. vindt men de breedvoerige beſchryving bl. 2342—2349.

Te midden van dit alles mangelde het aan geene Verſchynzelen, die, wegens de Onafhangelykheid van onzen Staat, nadenken baarden; ſchoon het, van de zyde onzer Volksvertegenwoordigeren, niet ontbrak aan herinneringen van de te meer maalen toegezegde Onafhangelykheid. Wy hebben reeds vermeld, hoe de Vertegenwoordigers des *Hollandſchen* Volks, by gelegenheid van een voorgeſteld *Embargo* op de Schepen, onderſcheid wilden gemaakt hebben tuſſchen bedryven, die van wegen *Frankryk*, en die van wegen onzen *Staat*, ten opzigte van vreemde Mogenheden, geſchiedden (*). De toeſtand, waar in ons Land zich gebragt vondt, was zodanig, dat veele verrigtingen, niet dan met *Franſche* toeſtemming, op eene voeglyke wyze, konden plaats grypen, als daar was, dat men de Vryheid van Viſchery in de *Noordzee*, onder veele bepaalingen, niet verleende, zonder in overleg te treeden met de *Franſche* Repreſentanten en den Generaal PICHEGRU (†); dat deeze zyne verzogte toeſtemming gaf, om DAENDELS GELDERMAN en BOEKHOF aan het hoofd der Militaire Bureau te plaatzen, teffens willende, dat daar toe ook van de *Franſche* Repreſentanten verlof werd gevraagd (§). Reeds

LXXXVI. BOEK. 1795. Men kan niets zonder *Frankryk* doen.

(*) Zie hier boven bl. 122.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 20 Feb. 1795.

(§) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 10 Maart 1795.

XXXVIII. BOEK.

1795.

Gereezen geschil in *Amsterdam* ten opzigte van den Stadsbevelhebber KRAYENHOFF met de *Fransche*n.

Reeds zeer vroeg rees 'er in *Amsterdam* een geschil door de weigering der *Fransche* Commandanten, om schikkingen, tot het verdeelen der Diensten en Wagten, te maaken, of het Woord aan de Gewapende Schuttery mede te deelen. Het Committé Revolutionair te dier Stede schreef, ter voorkominge van geschillen en onaangenaamheden, aan de *Fransche* Representanten, om deswegen met den Burger KRAYENHOFF, Commandant der Stad, in onderhandeling te treeden. Inmiddels ontving die Burgerbevelhebber, van den Generaal SALME dit berigt, „ Ik verwittig „ U Burger! dat ik in de Stad *Amsterdam* het bevel voer, en dat gy my rekenschap zult hebben te geeven van 't „ geen de Gewapende Burgery betreft, „ indien dezelve georganiseerd wordt." Ten zelfden tyde las men een Brief van den Generaal PICHEGRU, aan den Generaal GOLOWKIN, hem schriftlyk verzekering geevende van de bescherming, welke hy, in *Amsterdam* blyvende, te wagten hadt; dat hy voorts geene ordres meer zou ontvangen van den Burger KRAYENHOFF, die hem provisioneel als Bevelhebber vervangen hadt (*). Hy zou dezelve ontvangen onmiddelyk van hem PICHEGRU of van den Officier aan welken deeze het be-

(*) Men vergelyke hier mede de *Resolutiën, betrekkelyk de schikking der Troepen te Amsterdam*, ontworpen en geteekend den 10 jan. 1795. geplaatst in onze *Vaderl. Hist.* XXVIII. D. bl. 115.

bevel over *Amsterdam* liet, en, tot nader order zyne magt over de *Hollandsche* Krygslieden uitoefenen, ondergeschikt aan de *Fransche* Bevelhebbers, met de zorg voor het behoud der Rust en Krygstugt belast. Tot nader bevel zou 'er geene Parade zyn, en hy moest zyne Posten onmiddelyk doen aflossen, die door *Fransche* Troepen zouden worden bezet.

LXXXVII. BOEK. 1795.

De Burger-Commandant KRAYENHOFF vroeg, hoe zich in deezen te gedraagen, en met de Gewapende Schuttery te handelen? Onmiddelyk werden, van wegen het Committé Revolutionair, de Burgers GOGEL en WISELIUS afgevaardigd, om in deeze netelige zaak met de *Fransche* Representanten te spreeken. Zy vonden deezen hoogst te onvrede. Wat zy vernamen, kwam kortlyk hier op neder, dat zy Representanten, geene andere Militaire Magt in *Amsterdam* konden of zouden dulden, dan de hunne. KRAYENHOFF, zo onlangs met dezelve bekleed, duchtte, uit dien toedragt der zaaken, de onaangenaamste gevolgen voor de Stad en Burgery, en verzogt, tot vermyding daar van, zyn Ontslag.

KRAYENHOFF verzoekt zyn ontslag.

Nadeelige gevolgen stonden hier uit gebooren te worden in den dageraad der Omwentelinge. Tot verhoeding daar van vervoegden zich dezelfde Burgers andermaal by de Representanten des *Franschen* Volks, maakten bekend, dat de Burger KRAYENHOFF, ten einde tweespalt te voorkomen, zyn Ontslag genomen hadt. Deeze tweede

De zaak loopt met de aanblyving van KRAYENHOFF af.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

bezending was van een vrugtbaarder gevolg dan de eerſte; de Repreſentanten verzogten, dat hy daadlyk weder aangeſteld zou worden; vermids alles ſlegts uit mis verſtand ontſtaan was. Op deezen grond werd KRAYENHOFF verzogt het Stadsbevelhebberſchap weder op zich te neemen, en in die post te volharden (*).

Onaangenaamheden in *Groningen* over de Vorderingen der *Franſchen* van Krygsvoorraad

Binnen *Groningen* hadt men, van tyd tot tyd, veel te doen met aanmaatigingen der *Franſchen*, die ſteeds hooger en hooger liepen. De Stads Artilleriemeester FALCONER, deedt by herhaaling voorſtellen, wegens de eiſchen, en daadlyke toezichneemingen van Krygsvoorraad, der Stad en Burgerye toekomende. De Secretaris GOCKINGA gaf kennis van vorderingen door Officieren der *Franſche* Artillerie gedaan. Men werd te raade om den *Franſchen* Opperbevelhebber onder 't oog te brengen, hoe dergelyke handelingen, als ten deezen opzigte waren gepleegd, van zeer verre uitzigten waren voor de Stad en Burgery, met verzoek dat zulks, in gedaaner voege, niet meer mogt geſchieden; daar de Municipaliteit vermeende reeds getoond te hebben, hoe zeer zy genegen was der *Franſche* Natie genoegen te geeven; doch vertrouwde, *dat* de Krygsvoorraad, uit het Tuighuis der Stad, als een byzonder eigendom, voor het toekomende, zo veel mogelyk, zou worden ver-

(*) *Handelingen van het Committé Revolutionair* 21 en 23 Jan. 1795.

verſchoond: terwyl zy, in gevallen van nood, genegen was alle inſchiklykheid te gebruiken. — Voorſtellen van dien aart vonden zo weinig ingangs, dat eenige Officieren en Kanoniers van den Stads Artilleriemeester, het ontſluiten van het Stads Tuighuis vorderden, om een lyst te maaken van den Krygsvoorraad; vorderingen, met bedreigingen vergezeld, en eerlang ondersteund door eenen Brieve van den Generaal der Divisie, MACDONALD, aan de Municipaliteit, niets minder inhoudende, dan dat hy vernomen hebbende, van een Capitein der *Fransche* Artillerie, door hem met last bekleed, om allen Wapentuig, 't welk zich in het Tuighuis der Stad bevondt, op te schryven, deezen zulks herhaalde keeren geweigerd was. Dat de Municipaliteit intusschen moest weeten, dat de Tuighuizen, met het geen 'er in was, den Staat toebehoorende, volgens het Regt des Oorlogs, den *Fransche* toekwam. Op welken grond hy verzogt, dat de Opzigter van het Tuighuis in *Groningen* last gegeeven mogt worden, om hetzelve te openen, telkens wanneer zich Artilleristen daar vervoegden, om Krygsbenoodigdheden; dat hy anderzins zich genoodzaakt zou vinden om sterker middelen aan te wenden. LXXXVII. BOEK. 1795.

Onvoeglyk en onbestaanbaar met den voet, op welken de *Fransche* in deeze Gewesten gekomen waren, oordeelde de Municipaliteit van *Groningen*, die *vervallen verklaaring door het Regt des Oorlogs*, zy re- Beraamde Tegenverklaaring op de vorderingen

1795. BOEK. rekende zich verpligt deswegen met den General MACDONALD in nadere handeling te treeden, en, zo hy in dit begrip mogt volharden, deswegen eene Tegenverklaring te doen, van deezen inhoud; „ De „ Provisioneele Municipaliteit deezer Stad „ heeft ons gelast, om aan U Generaal! „ te verklaaren, te hunner verontschuldiging by hunne Burgers, over welker „ goederen zy niet kunnen beschikken, „ dat, daar gy betuigt, dat de Tuighuizen, met het geen 'er in is, volgens „ Regt, aan de *Fransche* Republiek toekomt, en dat gy, op dien grond, daar „ over willende beschikken, zy zich in „ de harde noodzaaklykheid bevindt om „ tegen dien maatregel te protesteeren."

der *Franschen.*

De zaak gevonden.

Eene Bezending aan den Generaal MACDONALD afgevaardigd, kreeg ten antwoord, dat de veiligheid en zelfverdeediging medebragten, om, staande tegen den Vyand, van alle mogelyke middelen gebruik te maaken, ter verdeediging, zo van zich zelven, als van dit Gewest; dat hy, Arsenaalen vindende, en gebrek hebbende aan Ammunitie, geregtigd was daar van gebruik te maaken. —— De *Groninger* Gelastigden erkenden dit; maar voegden 'er nevens, dat het onderscheid maakte, of de Goederen uit het Tuighuis genomen werden ter noodige Verdeediginge, of als een Eigendom beschouwd door 't Regt van Wapenen verkreegen. —— Op dit punt gaf de Generaal te verstaan, dat hy door deeze daad niet begreep staande te hou-

houden, dat dit Eigendom aan de *Fransche* Republiek was vervallen; daar over kon hy, als Generaal, niet oordeelen, dit was eene zaak, die de Nationaale Conventie met de Representanten deezes Volks moest beslissen. De Stads Afgevaardigden oordeelden, dat de *Fransche* Generaal, door zyne uitdrukkingen, geenzins den Eigendom verstaande, 'er geene noodzaake was om de gemelde Tegenverklaring over te geeven. Vriendlyke schikkingen maakten een einde aan deeze zaak, die tot eere strekte deezer Volksvertegenwoordigeren (*).

1795. BOEK.

De noodwendigheden des Krygs, in de ommestreeken van *Groningen*, langst gevoerd, om den wykenden Vyand verder te doen verhuizen, mogten die vorderingen wettigen, overal, waar de *Franschen* zich zulks aanmaatigden, hadt dit geen plaats, en werden daar tegen de ernstigste Vertoogen van de zyde des Landbestuurs gedaan; 't welk met regt beweerde, dat dit juist het middel was om de eigen Wapening, waar op de *Franschen* steeds aandrongen, tegen te werken. Zo laat als in 't laatst van Bloeimaand werd de Ammunitie, op last van den *Franschen* Commandant, uit het Tuighuis der Stad *Geertruidenberg* ingelaaden, volgens schryven der Municipaliteit dier Stede, waarschynlyk met oogmerk om dezelve na *Antwerpen*

Andere vorderingen van dien aart.

(*) *Handelingen der Provisioneele Municipaliteit der Stad Groningen* 17, 18, 21 en 23 Maart 1795.

XXXVIII. BOEK.

pen te doen vervoeren. Hier tegen werd onverwyld zorge gedragen (*).

1795. Klagten over het inlegeren der *Franſche* Krygsknegten.

Oneindig bykans zou het weezen op te haalen hoe veel en hoe zeer geklaagd werd over den last van het huisvesten der *Franſche* Krygsknegten. Wy hangen alleen voor 't oog onzer Leezeren op een Tafereel des geſchilderd, door den Burger J. G. VAN OLDENBARNEVELD *genaamd* TULLINGH, in een Vertoog, om verandering in dit opzigt, de Repreſentanten des *Franſchen* Volks voorgehouden; een tafereel, waar in niets vergroot, maar veel eer alles zagt gekleurd is. „ Ten aanziene van de Inquartiering der *Franſche* „ Troepes, beklaagen zich veele Steden „ en Dorpen in *Holland* (†), dat derzelver Guarniſoenen zo talryk zyn, dat „ zy voor eene behoorelyke Inquartiering niet kunnen zorgen. Verſcheide „ kleine Steden en Dorpen hebben geen „ ge-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 1 Juny 1795.

(†) Dit Stuk, *Holland* alleen betreffende, was op andere Oorden met nog voller nadruk toepaſſelyk, vooral die, waar in zich het *Keizerlyke*, *Hanneverſche* en *Engelſche* Krygsvolk ten langſten hadt onthouden. Vergelyk onze *Vaderl. Hist* XXIX. D. bl. 212. Terwyl in *Holland* zelve, de last der Inlegeringe, even als elders, ongelyk was, en veel van de plaatslyke ligging afhing. De *Zaanlandſche* Dorpen, by voorbeeld, en eenige andere ſtreeken van het Noorder Kwartier, hadden, in vergelyking met die van het Zuider Kwartier, niets te lyden: ſchoon de volſlaagene ongewoonheid aan Krygsvolk, daar ook klagten deeden ryzen.

„ genoegzaam getal van Huizen; verſchei- ZESTIEN-
„ de Huisgezinnen zyn zodanig verarmd, BOEK.
„ dat zy van de Liefdegaven hunner Me- ———
„ deburgeren moeten leeven. Veele In- 1795.
„ woonders, vooral van de kleine Steden
„ en Dorpen, zyn Werklieden en Dag-
„ looners, die van hunner handen arbeid,
„ van den eenen dag tot den anderen,
„ moeten beſtaan, ondertuſſchen hebben
„ die arme lieden mede moeten worden
„ bezwaard met Inquartiering van twee,
„ vier, ja zomtyds zes Militairen; het
„ geen die arme Lieden nog te zwaarder
„ drukte, om dat zy, geduurende deezen
„ harden Winter, niets konden verdienen;
„ Weduwen en Weezen hebben ook van
„ die Inquartiering niet kunnen worden
„ verſchoond. In meer groote Steden,
„ alwaar Cazernes worden gevonden, of
„ Publieke Gebouwen tot Inquartiering
„ waren vervaardigd, hebben de *Franſche*
„ Troepen, vooral in den beginne, menig-
„ maal geweigerd hunne Quartieren in die
„ Cazernes of Publieke Gebouwen te nee-
„ men, en dus by de Burgers moeten
„ worden gebilletteerd, en wanneer zy
„ dan al gebilletteerd waren, is het veel
„ al gebeurd, dat zy de Huizen, waar in
„ zy gebilletteerd waren, niet naar hun-
„ nen zin vindende, aanſtonds wederom
„ verlieten, zich, zonder Billet, by andere
„ Burgers begaven, die reeds met Inquar-
„ tiering waren bezwaard; of wel van de
„ Municipaliteiten andere Billetten van In-
„ quartiering vorderden; door welke vor-

1795.

„ deringen groote verwarring in de In-
„ quartiering ontſtondt, en de Municipa-
„ liteiten zo door door, als door de ge-
„ duurige klagten der Burgeren zodanig
„ werden belemmerd en opgehouden, dat
„ zy buiten ſtaat waren om de noodige
„ zaaken te verrigten, en deeze verwar-
„ ring werd nog zomtyds zeer vermeer-
„ derd door de onverwagte aankomst van
„ meerdere Troupes, zonder dat aan de
„ Municipaliteit daar van eenige kennis
„ was gegeeven, welke Troupes zich dan
„ ook voor het Stadhuis plaatſten, en
„ oogenblikkyk wilden geinquartiert zyn,
„ en wanneer zulks zo ſpoedig niet kon
„ geſchieden, zich dan debandeerden, 't
„ welk, vooral des nagts, eene groote
„ opſchudding veroorzaakte: terwyl daar
„ door teffens eenige Burgers, ver boven
„ hun vermogen, met Inquartiering werden
„ bezwaard, terwyl andere Burgers daar
„ van geheel bevryd bleeven, zonder dat
„ de Municipaliteiten het vermogen had-
„ den om zulks voor te komen, of te ver-
„ hinderen.

„ En, of dit alles nog niet genoeg wa-
„ re, heerscht 'er nog een zeer groot
„ misbruik, waar door de geringe voor-
„ raad van Leevensmiddelen te ſpoediger
„ verteerd en ten grooten deele verkwist
„ wordt. Veelen van de *Franſche* Mili-
„ tairen, die by de Burgers zyn geinquar-
„ tierd, genieten aldaar alles, het geen
„ tot leevensonderhoud en gemak noodig
„ is, en niet te min vorderen zy dage-
„ lyks

„ lyks het bepaalde Brood, Vleesch en LXXXIII.
„ Genever, 't welk zy, ten hunnen pro- BOEK.
„ fyte, verkoopen; ja zelfs koopen zy
„ nog wel Brood en Vleesch by den Bak- 1795.
„ ker en Vleeschhouwer, die zy dan met
„ Assignaaten betaalen, en voor een min-
„ deren Prys in Contant Geld aan de Bur-
„ gers kunnen verkoopen, al het welk
„ den geringen voorraad nog zo veel
„ spoediger verslonden heeft."

Naa deeze opgave van de Bezwaaren over de Inlegering, gepaard met die der Requisitien van Leevensmiddelen, Fourage, Brandstoffen, Wagens en Paarden, het menigvuldig uitgeeven der Assignaaten, als mede het verplaatzen van het *Hollandsch* Krygsvolk, onderschraagd door een één en twintigtal Brieven en Vertoogen van onderscheide Steden en Plaatzen, laaten zy volgen. „ Alles wat in ons ver-
„ mogen was, alles wat onze Committés
„ en Municipaliteiten maar eenigzins in
„ 't werk konden stellen, hebben wy aan-
„ gewend tot wegneeming of verminde-
„ ring van die zo gegronde klagten; doch
„ wy moeten het rondborstig bekennen,
„ Burgers Representanten! zonder uwe
„ kragtige medewerking is zulks geheel
„ buiten onze magt. Ondertusschen is de
„ nood nu zo hoog gereezen, dat wy
„ niet, dan met de uiterste aandoening
„ kunnen denken, aan de schriklyke ge-
„ volgen, die daar uit, zo 'er geen aller-
„ spoedigst Redres komt, ontwyfelbaar
„ moeten voortvloeijen —— Gevolgen,
„ waar

BOEK. „ waar in onze *Franſche* Broeders, die
——— „ zich thans ter beſcherming onzer Vry-
„ heid, in ons Land bevinden, met onze
1795. „ arme Ingezetenen, zullen moeten deelen;
„ gebrek aan de eerſte noodwendigheden
„ van het Leeven, Hongersnood, geheel
„ verval van Koophandel, ſtilſtand van
„ alle Neeringen en Hanteeringen, onmo-
„ gelykheid om het Land te kunnen be-
„ bouwen, ontvolking van Steden en Dor-
„ pen, en andere zwaarigheden, voor
„ ons, Repreſentanten van een vry Volk,
„ dat hunne hoop van Vryheid en Wel-
„ vaard op ons gevestigd hadt, en ons
„ alle deeze nadeelen en ongelukken zal
„ wyten, zyn de donkere verwen waar
„ mede wy dit Tafereel moeten affchet-
„ zen. —— En tot wat nut zou dat elen-
„ dig Land dan immer voor de *Franſche*
„ Republiek kunnen zyn, en welk een
„ indruk zou zulks niet maaken op andere
„ Volken, die thans den onſterflyken roem
„ der *Franſche* Natie bewonderen, en die
„ opgetoogen geweest zyn toen zy uwe
„ ſolemneele Verklaaringen geleezen heb-
„ ben, dat de *Franſche* Republiek ons
„ erkende voor een Vry en Onafhangelyk
„ Volk, met welk Volk zy geenzins;
„ maar alleen met den geweezen en ge-
„ vlugten Stadhouder en zyne Aanhange-
„ lingen, in Oorlog was geweest, en aan
„ het welk de vrye *Franſchen* den onwaar-
„ deerbaaren Schat der Vryheid hebben
„ terug gebragt? Immers Burgers Repre-
„ ſentanten! zyn de *Bataaven* uwe Broe-
„ ders.

„ders. Zy ontvingen U als zodanig met
„open armen, hunne harten zyn ver-
„vuld met dankbaarheid en met bewon-
„dering. Reikt dan ook een behulp-
„zaame hand aan uwe Broeders, en red
„hun uit den nood, waar in zy zich
„bevinden." —— Aan dien voordragt
hegten zy den voorslag van eenige mid-
delen, die tot wegneeming der drukkend-
ste bezwaaren voor *Hollands* Ingezetenen
zou kunnen dienen. Dit stuk droeg al-
zins de goedkeuring der Vergadering weg,
en werd geschikt geoordeeld om vertaald
den Representanten des *Fransche*n Volks
voorgedraagen te worden (*). —— De
uitwerking daar van was zeer ongelyk.

1795.

Groote algemeene Requisitie.

De *Fransche*n, naa een dangen moeily-
ken Winterveldtocht, van alles benood,
ten Lande instroomende, putten, door by-
zondere Requisitien, eenige Gewesten uit,
hoe veel *Gelderland* en *Overyssel* des lee-
den, zullen wy niet weder ophaalen (†);
noch ook stilstaan op Vorderingen van
eenen meer bepaalden plaatslyken aart als
die waar van wy zo even gesprooken heb-
ben. In alle de Bondgenootschaplyke Ge-
westen doorgedrongen, vervoegden zy
zich tot de Algemeene Staaten, met voor-
dragt van eene ontzettende lyst noodwen-
digheden, binnen den tyd van één Maand
te

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 27 Feb. 1795.

(†) Wy wyzen onzen Leezer over op het deswe-
gen vermelde in onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 1.

BOEK. te leeveren: als twee honderd duizend Quintalen Koorn —— vyf millioenen Rations Hooy, vyftien Pond zwaar —— twee honderd duizend Rations Strooy, tien Pond ieder —— vyf millioenen Schepels Haver, tien Pond zwaar. —— Daarenboven honderd vyftig duizend paaren Schoenen — twintig duizend paaren Laarzen — twintig duizend Lakensche Rokken en Vesten — veertig duizend gebreide Broeken —— honderd vyftig duizend Hembden —— vyftig duizend Hoeden. —— En eindelyk nog twaalf duizend Osfen, binnen twee maanden.

1795.

Alle deeze verschillende noodwendigheden moesten, in drie Termynen, te *Thiel*, *Nymegen* en *'s Hertogenbosch* bezorgd worden. Dien eisch beslooten de Representanten des *Franschen* Volks met de betuiging, dat zy van den yver der Algemeene Staaten, en van hun verlangen om hunne Medeburgers te bevryden van bysondere Requisitien, die altyd moeilyk waren, niet alleen alle mogelyke werkzaamheden verwagtende waren; maar ook hoopten zy, dat de langwylige formaliteyten van het gewoon Bestuur, en de gevaarlyken over de grenzen des gezags, die eenigen hinder zouden kunnen toebrengen aan deeze werking, zorgvuldig zouden vermyd worden. Zy hadden regt om zich te vleijen, dat alle de Inwoonders der Vereenigde Gewesten, en alle vastgestelde Magten, denzelfden yver zouden betoonen om hunne oogmerken en vriendschap-

ly-

lyke uitzigten te ondersteunen; terwyl met het Gouvernement de noodige schikkingen, ter betaaling deezer zaaken, zouden gemaakt worden (*). 1795.

Ten eyde van de inlevering deezer ontzettende Vorderingen was de Raad van Staaten nog in weezen (†), en bestondt de Meerderheid hunner Hoog Mogenden nog uit Leden het oude Staatsbestuur toegedaan (§); weshalven de voldoening aan die Eischen, den ouden en langzaam werkenden kring zou dienen rond te loopen, om tot een besluit ter daadlyke volbrenging te komen. Hier op sloeg het slotvermaan der *Fransche* Volksvertegenwoordigeren; een vermaan, door hun Hoog Mogenden en den Raad van Staaten niet uit het oog verlooren; maar door eerstgemelden geduid in eenen zin, welke den Vertegenwoordigeren van *Holland* gevoelig aandeedt, en gelegenheid gaf tot scherpe aanmerkingen. Op welk eene wyze de Petitie hier toe word ingeleeverd door hun H. Mog.

De Eisch der *Franschen* by hun Hoog Mogenden ingebragt, deedt terstond de Leden tot de Finantie bestaand, met Gelastigden uit den Raad van Staaten zamen-

een

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Jan. 1795.

(†) Deeze geschiedde op 't laatst van *Januari* en de Raad van Staaten werd in *Maart* afgeschaft. Zie hier boven bl. 31.

(§) Niet vóór den 13 Maart bestondt de Vergadering van hun Hoog Mog. uit Leden der nieuwe orde van zaaken toegedaan: Zie onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 336.

XXXVIII. BOEK. 1795.

komen om te beraadslaagen, wat te doen, en hoe te handelen. De geregeldſte en minſt bezwaarende wyze kwam hun voor de gevraagde Goederen, by Aanbeſteeding of Inkoop, te vinden; doch zulks oordeelden zy volſtrekt ondoenlyk, zonder eene oogenblyklyke bezorging der daar toe benoodigde Gelden. Hun Hoog Mogenden verzogten ten dien einde, den Raad van Staaten deeze Petitie te vormen. Deeze deedt het onverwyld, de ſom op tien Millioenen Guldens begrootende, en op een vaardige voldoening aandringende. In den Brieve, door hun Hoog Mog., ten geleide deezer Petitie aan de Gewesten gezonden, bedienden zy zich, ter aanſpooringe, van deeze bewoordingen. „ Wy kunnen „ niet genoeg aandringen op de volſtrekte „ noodzaaklykheid, dat de Penningen, „ zonder eenig verwyl, ten Kantoore Ge„ neraal van de Unie, in Contanten wor„ den gefurneerd; met verklaaring dat „ wy onverantwoordelyk willen zyn voor „ de gevolgen, welke daar uit zouden „ kunnen reſulteeren, wanneer niet alle „ devoiren werden aangewend, om, zo „ veel doenlyk, aan het verzoek der „ *Franſche* Repreſentanten te voldoen, en „ waar door waarſchynlyk middelen van „ Geweld zouden vervangen die geene, „ welke wy conſidereeren als de geſchik„ ſte om de zaak, op de minſt bezwaa„ rende wyze, en met de meeſte orde „ en geregeldheid, te doen werkſtellig „ maaken.

Zo

Zo schor en beledigend klonken deeze uitdrukkingen den Vertegenwoordigeren van *Holland* in de ooren, dat zy besloo- LXXXVIII. BOEK. ten hunner gevoeligheid deswegen ter Algemeene Staatsvergadering, op het nadruklykst, te kennen te geeven. Zy hielden het daar voor, dat hun Hoog Mogenden, met die gezegdens, scheenen te bedoelen, om de tegenwoordige Vergadering te doen deelen in de gevolgen van maatregelen, die, wel verre dat zy dezelve voor hunne rekening, zouden willen neemen, ten sterksten zouden afkeuren en bedreigen van geweld van de zyde der *Franschen* zouden willen doen werken, tegen hun, die in de plaats waren gekomen van eene Vergadering, welke het vertrouwen der Natie hadt verlooren, en dezelve, in den toestand, waar in zy zich thans bevondt, hadt helpen brengen; terwyl hun Hoog Mogenden, ten gelyken tyde, alle verantwoordelykheid van zich willende schuiven op *Holland*, daar door zich zelven scheenen te willen dekken en buiten dezelve te houden. Ingevolge van deeze bedenkingen werden de Afgevaardigden ter Algemeene Staatsvergaderinge, gevolmagtigd om, met allen ernst, aan te dringen, dat men zou afstaan dergelyke uitdrukkingen te gebruiken, en dat de Vergadering der tegenwoordige Representanten des Volks van *Holland*, noch begeerde te deelen in, noch zich aan te trekken de gevolgen van handelingen, die het Vaderland in zulke beklaaglyke rampen en moei- 1795. Aanmerking van *Holland* hier op.

1795.

lykheden hadden geſtort, deeze ter verantwoording overlaatende van de zodanigen, die daar van de voornaamſte Bewerkers waren geweest; Perſoonen hun niet onbekend: anderzins zouden hun de middelen niet ontbreeken, om dergelyke zydelingſche aantygingen tegen te gaan, welke hun Hoog Mogenden niet aangenaam zouden vallen (*).

Taal deswegen door *Holland* by Hun H. Mog. gevoerd.

De Burgers HAHN, LESTEVENON en LONCQ met deezen last voorzien, volvoerden denzelven op eene wyze, die volmaakt aan 't oogmerk hunner Zenderen beantwoordde. Naa de hier bovengemelde bedreigende aanmerking opgehaald te hebben, verklaarden zy „ gelast te zyn, „ zo ſpraken zy woordlyk, „ om hun Hoog „ Mogenden, met al dien ernſt, en met „ alle die onbewimpelde vrymoedigheid, „ die de aart der zaake eischte, en de „ eerſte dagen der *Bataafſche* Vryheid ge„ doogden, voor te draagen, dat zy over„ dergelyke gevoelens en uitdrukkingen, „ niet alleen ten uiterſten waren verwon„ derd; maar ook dat zy dezelve voor„ geheel en al ongepaſt en ongegrond „ hielden.

„ Immers, Hoog Mogende Heeren! de „ rampzalige ſtaat van verwarring, waar„ in de zaaken van het lieve Vaderland „ zich bevinden, de geheele uitputting „ van het Volk, — het bederven van „ het

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 29 Jan. 1795.

„ het Volk, — de vernieling van een ge- HERSTEL.
„ deelte des tegenwoordigen Geſlachts, — BOEK II.
„ de onherſtelbaare nadeelen aan de vol- ———
„ gende Geſlachten toegebragt, het uitle- 1795.
„ digen van onze Schatkisten tot op der-
„ zelver bodem, — en, met een woord,
„ alle de gevolgen van een Syſteme van
„ list en geweld, dat de Vrienden van
„ Gelykheid en Vryheid, natuurlyk des
„ te gevloekter moet zyn, naar maate
„ men onbeſchaamder durfde ſchermen
„ met de ſchoone woorden van Gods-
„ dienst, Vryheid en Vaderland — alle
„ die gevolgen kunnen, met geene mo-
„ gelykheid, toegeſchreeven worden aan
„ de Nieuwe Orde van zaaken. En, by-
„ aldien het nu mogt gebeuren, dat, naa
„ gedaan onderzoek, *Holland* onvermogend
„ wierd bevonden om aan uwe tegen-
„ woordige aanſchryvinge te voldoen; by-
„ aldien dit onvermogen treurige gevol-
„ gen mogt hebben, hoe zouden dan de-
„ zelve, met eenigen ſchyn van regt,
„ door U Hoog Mogenden, aan de Pro-
„ viſioneele Repreſentanten des Volks van
„ *Holland* kunnen geweeten worden? Hoe
„ is het mogelyk, dat U Hoog Mogen-
„ den zich waanen vry te pleiten van
„ Verantwoordelykheid, en de gevolgen
„ eener gedoone Adminiſtratie voor re-
„ kening durven ſtellen van hun, aan
„ welken niets te diesbaar zal zyn, om
„ derzelver nadeelen, zo veel mogelyk,
„ te herſtellen? —— Neen, Hoog Mo-
„ gende Heeren! —— neen! Wy kennen

LXXXIII. BOEK. 1795.

„ de geweezene, wy kennen de nog be-
„ staande Raddraaijers; wy roepen hun
„ op tot redding van het door hun aan-
„ gebragte bederf, en wy zullen zeer
„ wel middelen weeten te beraamen en
„ daar te stellen, om hun aan de Natie
„ bekend te maaken, en de scheidsmuur
„ tusschen die van het voorige Bestuur,
„ en hun, die het Volk geroepen heeft,
„ duidelyk daar te stellen.

„ Wy eischen, derhalven, dat U Hoog
„ Mogenden zich dergelyke uitdrukkingen
„ nooit of ooit meer zullen veroorloven,
„ Wy maaken geene zwaarigheid U Hoog
„ Mog. kennis te geeven, dat, onver-
„ minderd dit alles, onze Committenten
„ naa Verzending uwer Publikatie, als
„ naar style, de Memorie der Represen-
„ tanten, zo wel als de Petitie van den
„ Raad van Staat, in handen hebben ge-
„ steld van het Committé van Finantie,
„ vereenigd met dat van Algemeen Wel-
„ zyn om na te gaan en der Vergaderinge
„ voor te lichten, of 'er iets en wat 'er
„ daar omtrent zou kunnen gedaan wor-
„ den, en wy verzoeken dat dit een en
„ ander in de Notulen deezer Vergade-
„ ring zal worden geinsereerd (*)."

Schikkingen om daar aan te voldoen en werk.

Onverwyld waren de gemelde Committés, door die van *Holland* gelast, om, zonder tydverzuim nog staande Vergadering, Brieven met Bodens af te zenden aan eenige door de Leden opgegeevene Kooplieden

(*) *Resol. Gen.* 30 Jan. 1795.

den en Makelaars in *Holland*, met verzoek, dat zy in deezen nood, zich na *'s Gravenhaage* zouden vervoegen, en den Lande met hunne kunde, raad en onderrigting dienen. De Burger JACOBUS NOLLET, Lid der Vergadering, werd gevolmagtigd om met den Commisfaris Generaal C. C. SIX; van wegen hun Hoog Mogenden gelast, mede te werken tot bezorging der door de *Franschen* gevorderde Goederen (*). Aan deezen werden, kort daar op, toegevoegd, nog twee handelkundige Vergaderings Leden BASTIAAN KOOL en WILLEM BRUIGOM TIP. Wanneer de Commisfaris SIX, onder andere bedenkingen, eene Verdeeling wilde invoeren op de bezorging der gevorderde Goederen, namen die van *Holland*, dit afkeurende, het geheel op zich, met betuiging, dat zy, de hulp van SIX noodig hebbende, die zouden vraagen. Deeze Burgers kreegen vervolgens te hunner hulpe ADRIANUS SCHREGARDUS, ADRIANUS VAN DER JAGT en A. LAMME.

XXXVIIe. BOEK. 1795. zaamheden.

Men nam besluiten om alles te bespoedigen (†), Geld te verschaffen, den Invoer van Meel en Graanen open te stellen, en de Leeveraars te noodzaaken om aan de gemaakte verbintenisfen te voldoen. Schoon ieder Gewest, in de opbrenging, volgens zyne Quota zou draagen,

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 29 Jan en 3 Feb. 1795.

(†) *Decreeten* als boven 31 Jan. 1795.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

gen, moest *Holland*, ter oorzaake van de haast, de onvermogende, en niet gereede, met het voorschot van Penningen te gemoete komen, onder beding eener spoedige wedergave. *Stad en Lande* gaf reeds vroeg te kennen in de onmogelykheid te zyn om 'er aan te voldoen (*). Wanneer wy te rugge denken aan de schaarsheid en duurte der eerste Leevensnoodwendigheden, toen heerschende (†), moeten wy ons hoogst verwonderen, over het te boven komen van de moeilykheden, die derzelver bezorging drukten. —— Het Verslag van de gemaakte vorderingen, reeds den vier en twintigsten van Sprokkelmaand ingeleeverd, strekte hier van ten voldoenden blyke; „ Dan," voegen zy 'er nevens, „ met hoe veel genoegen „ zouden wy 't zelve besluiten, indien „ wy in staat waren te zeggen, dat het „ Committé geene zwaarigheid maakt om „ gereedlyk aan alle de Requisitien te „ voldoen; dan het is 'er verre af. Indien het Committé door derzelver verder onderzoek eindelyk zo verre reusseerde, dat de gerequireerde voorraad „ by een konde gebragt worden, dan „ egter het ontmoet dagelyks, ja elk „ oogenblik, de allerverdrietigste belemmeringen. —— De grootste hoofdzaak „ van alle voornaame entreprises wordt „ door

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 2, 3 en 24 Feb. 1795.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXIX. D. bl. 222.

„ door hetzelve gemist, het is reeds ver- LXXVII.
„ scheide maalen in de grootste bekom- BOEK.
„ meringen deswegen gebragt, en het kan
„ niet verzwygen, dat deszelfs bekomme- 1795.
„ ringen, daar omtrent elk uur moeten
„ vermeerderen: dewyl het, tot deszelfs
„ leedweezen ziet, dat de Aanneemers,
„ die anders spoedig genoeg hun werk
„ zouden verrigten, en daar omtrent van
„ geene non-vigilantie te beschuldigen
„ zyn, egter zeer huiverig zyn in het
„ leeveren, en by hunne Kooplieden de-
„ zelfde schroomhartigheid ontmoeten,
„ vreezende dat hunne Betaaling in Reee-
„ pissen, of andere dergelyke Fondsen,
„ zullen geschieden, terwyl zy absolut en
„ volstrekt geene Leverantien begeeren te
„ doen, en ook van de Manufacturiers
„ geene goederen daar toe dienstig kun-
„ nen bekomen, dan voor klinkende Spe-
„ cien. Tot voorkoming van welk een
„ allerschadelykst Systema, door deeze
„ Vergadering voorziening zal behooren
„ te geschieden, om in eens het verfoei-
„ lyk en onbeperkt Systema van Eigen-
„ belang paal en perk te stellen. Het
„ Committé verzoekt derhalven, ten ein-
„ de het groote oogmerk, de voldoening
„ aan de Requisitie voor het *Fransche*
„ Volk niet worde gestremd, 'er zoda-
„ nige orders worden gesteld, dat het
„ Committé tot zulke ontzaglyke Aan-
„ koopen, ook zodanige gereede Ordon-
„ nantien kan bekomen, welke op geene
„ andere wyze voldaan worden dan alleen

1795.

„ in Zilveren Munt (*)." —— Klagten over hardigheden, hier en daar aangehoeven, waren zo onvermydelyk, als het onmogelyk was dat aan dezelve eenig gehoor kon verleend worden: waar de noodt drong, was opbrengen, en ten geſtelden tyde leeveren, de zaak. Hoogſtbaatlyk waren de gevallen, die blyk deedgen van inhaaligheid en ſchraapzugt in de verzorging, te ſchaars afgewisſeld en vergoed door betooningen van Vaderlandlievende gereedheid tot opofferingen.

Bezwaar der Aſſignaaten

Schoon alle Ingezetenen bykans deelden in den laſt der meer byzondere en van die algemeene Vorderingen der *Franſchen*, bragten deezen iets mede in den Lande, van welks drukkende zwaarte, met een reeks onaangenaamheden vergezeld, en de Staat en de Burgers een zwaar treffend gevoel hadden. De vinding in *Frankryk*, om Papier voor Geld te doen gaan, de *Aſſignaaten*, van vroeg af by het voeren der Oorlogen, zints de Omwenteling, in zwang gebragt, die men ten tyde hunner eerſte vermeesteringe van *Brabant*, hier als eene vreemdigheid liet zien, voerden zy mede. Alles wat met dezelve, en des betreffende voorviel, op te haalen, zou een Boek op zich zelven uitmaaken. Wy moeten ons bepaalen, om het voornaamſte te vermelden.

Ee-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 24 Feb. 1795.

Schikkingen daar op by *Holland* gemaakt.

Eene onbepaalde omloop van dit Papieren-geld, kon niet misſen aan laage winen woekerzugt een ruim veld te openen tot de ſchandelykſte misbruiken, waar van zich de ſpoeren ras opdeeden, en aanleiding gaven tot een Afkondiging by *Holland* uitgevaardigd, ſtrekkende om, aan den eenen kant, den *Franſchen* Soldaat te gemoet te komen, en gelegenheid te verſchaffen om, in zeker voege, met het eenigst, 't welk hy by zich hadt om Geld of Geldswaarde te verbeelden, te recht te geraaken, en aan den anderen kant, het gevreesd bedrog in deezen te voorkomen. Alle Winkeliers kreegen last, de Aſſignaaten van *Franſche* Krygslieden voor noodwendigheden te ontvangen, mits niet meer dan Tien Livres te gelyk voor één Soldaat, en wel voorzien met een ſchriftlyke order van zyn Officieren; — aan Officieren voor een hooger ſom, naar hunnen Rang; doch mede voorzien met een order van hun Opperhoofd tegen Negen Stuivers de Livre. Deeze Aſſignaaten moesten dagelyks aan de Municipaliteiten vertoond en weeklyks by dezelven tegen Geld, of Stedelyke Recepiſſen, verwiſſeld worden, welke laatſte als gangbaar Geld werden aangemerkt.

Bepaaling deswegen.

By het geeven dier vryheid, met de geſtelde bepaalingen, ſchreeven zy; „ Al„ zo wy, met die ſchikkingen, niet an„ ders bedoelen dan om de Lieden, be„ hoorende tot de *Franſche* Armée, te „ kunnen doen hebben die kleine Nood-

„ wendigheden, welke hun onvermydelyk „ zyn, zo verbieden wy, ten allerstrikt„ sten, in eenigerlei andere manieren, de „ *Fransche* Assignaten in Omloop te „ brengen of in betaalinge van Verkoo„ pen, vóór de dagteekening van deezen „ gedaan, te geeven, of aan te nemen; „ of anders, dan tegen Betaalinge in blin„ kende Munte, met de Inwoonders dee„ zer Provincie, of met eenige Buiten„ landers eenige Verkoopen of Contrac„ ten te sluiten. Zullende alle de gen„ nen, welke contraris deezes zullen han„ delen, worden aangezien als Verraaders „ van hun Vaderland, en, naar exigentie „ van zaaken, zelfs met den Dood wor„ den gestraft (*)."

Misnoegen der *Fransche* Representanten over de in *Holland* gemaakte bepaalingen.

Schoon de ontworpen Publicatie door het Committé van Finantie, eindel't oog der *Fransche* Representanten gebragt, of althans daar over met hun gesprooken was, en zy daar op geene andere bedenking gemaakt hadden, dan dat zy gaarne zouden zien, dat de *Fransche* Soldaat in Herbergen of anderzins, uitgave willende doen van eenige weinige Stuivers, niet zou verpligt weezen, daar toe alvoorens van zyn Commandant verlof te bekomen (†), zag dezelve het licht niet, of de Representanten dien's Volks beklaagden zich over dit Stuk

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 2 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 3 Feb. 1795.

stuk by den Voorzitter PAULUS, en wel BOEK. XVII.
byzonder over dat gedeelte, 't geen wy BOEK.
hier boven woordelyk uit dezelve opga-
ven. Een Brief deezer Representanten 1795.
hielde in, dat zy met een misnoegen, 't
geen zy niet konden verbergen, de Schik-
kingen op de Asfignaaten vernomen had-
den. Men hadt de uitgevaardigde Publi-
katie slegts te leezen, om te ontdekken
dat daar in een inbreuk gedaan was op
de Waardigheid des *Fransschen* Volks, en
op het Credit van zyne Papiere Munt.
Men zou deeze daad, openlyk onder het
oog der Representanten des Volks ver-
richt, niet kunnen nalaaten aan te merken
als eene voorbodagte schennis der goede
Vriendschap, welke de Staaten van *Hol-
land* gescheenen hadden te wenschen van
de *Fransche* Natie te verwerven, indien
men niet besloot deeze schikkingen onver-
wyld, op eene wettige wyze, en open-
baar, te herroepen. 't Geen zy dan ook
in den naam hunner Natie van de Verte-
genwoordigers des *Hollandschen* Volks vor-
derden en verwagtten.

Zodanig een boodschap, onderschraagd Dezelve
door een schryven op dien toon, verwek- herroe-
te geene geringe aandoening by de Ver- pen.
gadering, die onverwyld besloot dat ge-
deelte in te trekken, gelyk zy deeden by
eene nadere Publikatie, met verklaaring,
dat zy geenzins beoogd hadden, de Inge-
zetenen te verhinderen de *Fransche* As-
signaaten aan te neemen; maar dat het,
in tegendeel, zou vrystaan, dezelve, in
alle

1795.

Poging by *Holland* om hier in verandering te krygen.

alle foort van Handel, te ontvangen (*). Voor dien drang wykende, lieten zy het denkbeeld, waar op hunne dus verre herroepene Publikatie gegrond was, niet vaaren; maar deeden den voorſlag by hun Hoog Mogenden, om twee Burgers PONTOI en MEYNERS aan de Nationaale Conventie te *Parys* te zenden, die, zonder eenig verder openbaar Character bekleed, hunne poogingen aldaar zouden aanwenden, om dezelve te overtuigen, dat de onbepaalde omloop der *Franſche* Aſſignaaten dit Land aan een gewis bederf zou bloot-ſtellen en 't zelve te eenemaal ongeſchikt maaken tot een Bondgenoot der *Franſche* Republiek (†). Zy kwamen den drie en twintigſten van Lentemaand te *Parys* (§).

Veele Aſſignaaten hier te Lande inge-voerd.

Gegrond waren voorſtellen van dien aart. Eenige Steden werden als van Aſſignaaten overſtroomd, niet alleen door die de *Franſchen* medebragten, en waar mede zy ruimſchootig omſprongen, alzins blyk geevende 'er weinig waarde in te ſtellen; maar dewyl de Aſſignaaten voor negen Stuivers *Hollandſch* gangbaar, en in *Brabant*, *Luik*, en andere plaatzen, tot een veel laager prys gedaald waren, veroorzaakte zulks eene Agiotagie met de Aſſignaaten, door geene voorzorgen te beletten, zo lang

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 20 Feb. 1795.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 24 Feb. 1795.

(§) Brieven van MEYNERS en BLAUW. MSS.

lang derzelver Prys in *Holland* zo hoog bleef, moest zulks noodwendig den verderflykſten invloed hebben op 's Lands Finantien, en ten bederve van braave Burgeren ſtrekken (*). LXXXVIII. BOEK. 1795.

By deezen inſtroomenden vloed van laag ingekogte en hoog weder uitgegeevene Aſſignaaten, bepaalde zich het kwaad niet. Een aantal Valſche Aſſignaaten kwam in omloop. De bezwaarlykheid om die maamaakzels te onderſcheiden, maakte het aanſtellen van byzondere *Verificateurs* noodig om te verklaaren of iemand in zyn Papier daadlyk eenige waarde hadt, dan niet. Welk eene onzekerheid van eigendom! (†) Snoode baatzugt trof hier eene haar ſchoone gelegenheid aan tot het boeten van haar ſlordigen lust. Valſche Aſſignaaten.

Men vondt 'er, die de Vyanden der *Franſche* Republiek, zo niet openlyk beſchuldigden, immers verdagt hielden tot die Vervalſching daadlyk te hebben medegewerkt, om door dit middel die Papieren Munt in wangeloof te brengen, en een der ſterkſte kunſtmiddelen, door de *Franſchen*, tot het voortzetten van den Oorlog, aangewend, te verzwakken. De *Franſche* Burger DEPERRY, Algemeen Verificateur der Aſſignaaten, liet in eene Aankon- Deezer maaking aan de *Engelſchen* en anderen toegeſchreeven.

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 27 Feb. 1795.

(†) Men zie hier over de Verh. van G. SARTONUS in het XI. Stuk der *Verhandelingen uitgegeeven door* TEYLERS *Tweede Genootſchap* bl. 49.

XXXVIII. BOEK. 1795.

kondiging allerwegen verſpreid, en ook hier te Lande vertaald, zich daar over ſtellig hooren. „ De Vyanden onzer zegenryke Revolutie houden niet op, dezelve, door de laagſte en ſtrafwaardigſte middelen, aan te randen; de zamenverbondene Despooten tegen dezelve, hebben niet gebloosd tot de laagte van Namaakers van Aſſignaaten neder te dalen; de misdaaden kosten den Dwingelanden niets in den Oorlog, welken zy tegen een Volk, dat voor de geheiligde Regten van den Mensch ſtrydt, voeren. Deeze gekroonde Roovers hebben valſche Aſſignaat Fabrieken opgerigt, en in deezen eerloozen handel betoont zich het *Engelsch* Gouvernement nayverig om 'er den eerſten rang van te bekleeden. Het bewys daar van vloeit uit de naauwkeurigſte informatien ten opzigte van dit valſch Papier genomen, waar van *Luikerland*, *Brabant*, *Holland*, *Duitschland*, als zo veele voorraadplaatzen zyn, om van daar het vergift op het Grondgebied der Republiek uit te braaken (*).

Naſpooring in *'s Haage*, wegens

De verſpreiding en ontdekking van die valſche Papieren Munte hier te Lande, deedt den Repreſentant ALQUIER verzoeken

(*) Dit is de Aanhef van een Stuk, waar in deeze Burger de kenmerken opgeeft om de valſche en echte Aſſignaaten te onderkennen, geheel voorhanden in de *N. Nederl. Jaarb.* voor 1793, bl. 856—876.

ken om met twee Leden der *Hollandsche* Vergadering te spreeken over eene zaak van de hoogste aangelegenheid. De Voorzitter PAULUS, de Vice-President LONCQ en de Secretaris VAN SWINDEN vervoegden zich by hem. *Zy* verstonden dat te *Schiedam* was achterhaald een som van tachtig duizend Livres aan valsche Assignaaten; hoogstwaarschynlyk uitgegeeven door een *Haagsch* Comptoir van Negotie, de handtekening voerende van *la Veuve* DUSAUSET & *Fils*.

LXXXVIII. BOEK.

1795. de uitgave van valsche Assignaaten.

De Municipaliteit van *'s Gravenhaage* deedt het Huis bezetten, zonder iemand aan te treffen, die tot het Kantoor eenige betrekking hadt. In eene opene laade vondt men een verzegeld Paket, met een Opschrift aan den geweezen Stadhouder, zynde een Brief door JOH. BREDT uit *Axel*, in 't voorst van den Jaare MDCCXCIV geschreeven, over de oprichting van een Nationaal Regiment ligt Voetvolk. Dit, hoe verre van de bedoelde zaak, was eene genoegzaame aanduiding voor ALQUIER, die het paket opende, dat dit Huis niet vreemd was van verstandhouding met die Partye: waar om hy op het doorzoeken van 't zelve ten sterksten aandrong. Twee Leden van het Committé van Justitie in *'s Haage*, ter Vergadering ontboden, kreegen berigt van de zaak en last tot het gevorderde onderzoek. By het volvoeren van denzelven vonden zy het Huis bezet door een *Fransche* Wagt, die weigerde hun in te laaten, dan alleen op last der

Fran-

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Franſche Repreſentanten. Om dien te verkrygen heenen gaande, ontmoette hun de Verificateur der Aſſignaaten, die met hun derwaards trok. Alles onderzogt hebbende. vonden zy niets dan een bundeltje Aſſignaaten, die, by eene oppervlakkige beſchouwing, den Verificateur valsch voorkwamen. De Commis van het Kantoor GARTNER werd gezegd te *Amſterdam* te zyn, en men maakte ſchikking om hem daar, of by zyne wederkomst in den *Haage*, te doen vatten (*).

Recepiſſen ter inwiſſeling der Aſſignaaten.

In *Holland*, waar men zo veel met de in zwang gebragte *Aſſignaaten* te doen hadt, werden ſchikkingen gemaakt op het inwiſſelen der Aſſignaaten voor *Hollandſche Provinciaale Recepiſſen* (†). Noodig vondt men zorg te draagen dat de Houders der Aſſignaaten niet, ter kwaader trouwe, tot voldoening van eigenbaat, en ten nadeele van den Lande, te werk gingen. Eene voorzorg hoogstnoodzaaklyk, daar zo veele gevallen blykbaar genoeg uitweezen, hoe men, in dit algemeen drukkend kwaad, op de ſchandelykſte wyze, zyn voordeel zogt. Dit kon met alle voorzorgen niet geheel geweerd, of het overtreeden altoos geregtlyk beweezen worden. Veelen verrykten zich, langs dien ſnooden weg, ongeſtraft; dan alleen met de

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 9 en 10 Maart 1795.

(†) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 2 Feb. 30 Maart, 5 Mey en 29 July 1795.

de veragting hunner braavere Medeburgeren. De nadeelige gevolgen van den omloop der Recepisſen, deedt eene nadere bepaaling maaken; en zorg draagen omtrent de Stedelyke Recepisſen. Dit kwam *Holland* op een Schat te ſtaan (*). LXXXVIII. BOEK. 1795.

Groningen vondt goed het ſpoor der *Hollanderen*, ten opzigte van de Asſignaaten, te drukken; dan zich genoodzaakt tot het doen eener byzondere voorzieninge. Sterken handel dreeven de *Jooden* in dit Papier, en kwamen, van tyd tot tyd binnen *Groningen*, waar zy, ſtrydig met de orders op het vernagten der vreemde *Jooden* geſteld, eenigen tyd verbleefden, en onder hevige verdenking vielen, dat zy elders voor een geringen prys ingekogte Asſignaaten, aldaar verkogten, en ook van de *Franſchen* Goederen, te dier Stede, voor Asſignaaten verkreegen en inkogten, tot groot bezwaar van de Geldmiddelen vrn *Stad en Lande* (†). Voorziening in *Groningen* tegen der *Jooden* handel in Asſignaaten.

Staaten van *Friesland* hadden de waarde der Asſignaaten op vier Stuivers de Livre, by eene Afkondiging, bepaald. De *Franſche* Generaal G. THIERRY gaf deswegen op een hoogen toon, zyn misnoegen te kenMisnoegen des *Franſchen* Generaals in *Fries-*

(*) Uit eene Algemeene Tafel van Ontvang en Uitgave der Provincie *Holland*, over den Jaare 1795 blykt, wat deeze Inwisſeling *Holland* gekost heeft, en hoe hoog het beloop der Asſignaaten, in deezen Jaare daar geweest hebbe, te weeten 2,364,760.

(†) *Beſluiten en Handelingen van de Municipaliteit van Groningen* 19 Feb. 24 Maart en 27 Mey 1795.

LXXXVIII. BOEK. 1795. *Land* over den laagen Prys op de Asſignaaten geſteld.

kennen. „ Die verminderde bepaaling der „ waarde," ſchreef hy, „ ſcheen hem zo „ ſtrydig, dat hy niet kon gelooven, dat „ dezelve van een wettig geſtelde Autho- „ riteit voortkwam; dezelve is te gelyk „ onmenſchelyk en onteerende voor de „ *Franſche* Natie, en de *Friezen*, die ons „ nog pas geleden, met regt, voor hunne „ Verlosſers aanzagen (*), veragten ons „ deezen dag. — Bekleed met het ver- „ trouwen van myne Spitsbroeders, zal „ ik dit niet dulden. Gylieden kunt on- „ dankbaar genoeg zyn om aan uwe Koop- „ lieden te verbieden om vertrouwen te „ hebben op de Asſignaaten; maar ik ver- „ bied U om aan twintig Stuivers van „ dezelve de waardy van vier Stuivers „ *Hollandsch* te geeven; en deeze woeke- „ ring, die Gylieden gebiedt, drukt de „ Soldaaten, die hun bloed geſtort heb- „ ben om in uw Land te komen, alwaar „ gy dezelven zo vuurig verlangde. — „ Ik ſtem toe dat 'er *Franſchen* geweest „ zyn, die weinig kieschheid betoond heb- „ ben in dit ſtuk; maar daarom zal ik „ niet dulden, dat Gylieden myne Natie „ onteert, door bekend te maaken, dat „ haar Geld weinig of niets waardig is. — „ Ik zal geen ſtille aanſchouwer zyn van „ deezen grievenden hoon, en in myne „ hoedanigheid als Militair Commandant, „ ordonneer ik U om eene nieuwe Pro- „ clamatie te doen, die deeze van heden „ ge-

(*) Zie hier boven bl. 256.

„ geheel vernietigt. —— Ik schryf op dit „ oogenblik aan den Generaal MACDONALD en aan de Representanten van „ het *Fransche* Volk, die myn gedrag zullen regelen dat ik omtrent Ulieden „ houden moet."

LEEUWEN-BOEK. 1795.

Intrekking van de Publikatie.

Deeze dreigende Krygsmans taal hadt op de Representanten des Volks van *Friesland*, eene soortgelyke uitwerking als die der *Fransche* Representanten op de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks (*). De gewraakte Publikatie, den eersten van Bloeimaand gegeeven, werd, den zesden dier Maand, vervangen, door eene, die de voorige vernietigde, en een vryen koers liet aan de *Fransche* Assignaaten; dan zouden, in 't vervolg, aan de Kooplieden, die niet verkoozen de Assignaaten voor eigen Rekening te houden, Recepissen, ten laste van de Provintie, worden afgegeeven. Met bepaalingen eenigzins anders gewyzigd dan in *Holland* (†).

Schikkingen daar op in *Zeeland*.

Veel overweegings baarden de Assignaaten in *Zeeland*, en kwam het besluit, eenigermaate van de andere Gewesten verschillender, hier op neder, dat by iedere *Decade* van den Generaal eene opgave zou verzogt worden van het juiste getal *Fransch* Krygsvolk zich in *Zeeland* bevindende, met byvoeging van de som voor de Soldyen benoodigd, en dat dezelve som aan hem overhandigd zou worden in Papier, tegen over-

(*) Zie hier boven bl. 283.
(†) *N. Mercur. Jaarb.* 1795. bl. 3297 enz.

1795. overneeming der Asfignaaten. Volgens dit beloop zouden Papieren Munten vervaardigd worden van *achttien*, van *negen*, van *vier en een halve* Stuivers, en van *achttien* Duiten, op zodanig eene wyze als vereischt werd tot het voorkomen van alle vervalsching. De verwisselde Asfignaaten, aangenomen tegen negen Stuivers de Livre, moesten ten Algemeenen Kantoore blyven berusten: waar naa deeze Papieren Munt tegen gereede Penningen of Provinciaale Recepisſen, zou worden ingewisseld. Dit Plan aan den *Fransschen* Representant COCHON voorgelegd, droeg diens goedkeuring weg, en werd werkstellig gemaakt. 't Zelve was zeer geschikt voor *Zeeland*, min dan verscheide andere Gewesten met inlegering van *Fransch* Krygsvolk belast, en bovenal minder aan doortrekken, en daar door staag afwisselen van het aantal, blootgesteld (*).

Strenge Krygstugt der *Franschen*.

Te midden van den drukkenden last der Inlegeringe van zo veele duizenden als zich in den Lande bevonden, en der Vorderingen tot Onderhoud, zo in byzondere als in algemeen geëischte Opbrengingen bestaande, gepaard met het bezwaar der Asfignaaten, hadt men reden om zich te verhef-

(*) Men zie in het breede hier over *N. Nederl. Jaarb.* voor 1795 bl. 2232 en 2251 *vgg.* In *Zeeland* bevonden zich, in Grasmaand, acht duizend Man *Fransche*n. Derzelver onderhoud, gevoegd by de inwisseling der Asfignaaten, bedroeg driemaal honderd duizend Guldens in de maand. C. ROGGE, *Geschiedenis der Omwenteling* bl. 505.

heugen over de stipte en strenge Krygstugt der *Franschen*. Naauwlyks hadden zy den overwinnenden voet in deeze Gewesten gezet, of de Representanten vaardigden eene Aankondiging uit, in 't *Fransch* en *Hollandsch* gedrukt, allerwegen verspreid en aangeplakt. Zy wilden onder het Krygsvolk der Republiek die naauwkeurige Krygstugt handhaaven, en aan de Generaals de middelen in de hand geeven om de buitenspoorigheden tegen te gaan, aan welke zommigen, die zy den naam van *Franschen* onwaardig keurden, en onwaardig om de zaak der Vryheid te verdeedigen, door den Vyand bezoldigd, zich hadden schuldig gemaakt. Zy wilden aan de Inwoonders der *Vereenigde Nederlanden* de Rust en Zekerheid waarborgen, van welke zy genot moesten hebben, met het zegepraalend Leger van eene Natie, welke gezwooren hadt, vry en regtvaardig te zyn. Ter bereiking van dit doel stelden zy vast, dat elk Krygsman, en wie ook tot het Leger behoorde, die zich aan Plundering schuldig maakte, met den dood zou gestraft worden. Elk Officier of Onderofficier, overtuigd kennis gedraagen te hebben van deeze misdaaden, en in gebreke blyvende van de Middelen, welke de Wet hem verleent, om dezelve tegen te gaan, den schuldigen te doen vatten en straffen, zou afgezet worden. De Generaals der Divisien, of zy, die in hunne plaats bevel voerden, waren gemagtigd om Commissien te benoemen, die binnen

LXXXVIII. BOEK. 1795.

1795. vier en twintig uuren, zouden Vonnisſen over Misdaaden van dezelfden aart, welke zouden gepleegd worden op het Grondgebied, door de Troepen onder hunne Orders, belaagen. Die Commisſien zouden beſtaan uit elf Militairen; drie Officiers, vier Onderofficiers, en vier Soldaaten. Het vonnis der Doodſtraffe zou niet mogen uitgeſprooken worden, dan by de meerderheid van twee derde der Leden. Die Commisſien konden ſlegts over éene zaak vonnisſen, en werden, na hunne Vonnisvelling, ontbonden (*).

Woorden waren dit niet van ſcherpe bedreiging; die onuitgevoerd bleeven. Voorbeelden ſtaafden, op 't nadrukkelykſt, dezelven geopenbaarden wil. Een *Fransch* Kanonnier, die eenige zakdoeken geſtooleen hadt, werd te *Amſterdam*, op de Dam, te zyner ſtraffe, doodgeſchooten (†). Het vonnis des Doods, binnen *Groningen* geveld, over een Soldaat, ſchuldig aan den diefſtal van een Paar Zilveren Gespen, verzogt de *Fransche* Generaal dat in 't *Fransch* en *Nederduitsch* gedrukt, aangeplakt, en hem daar van, ter inzeelinge, twee honderd afdrukken mogten bezorgd worden (§).

Ongeregeldheden en Afperſſingen van eenen anderen aart werden krachtdaadig te-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* I. D. bl. 46.
(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl 332.
(§) *Beſluiten en Handelingen van de Municipaliteit van Groningen* 21 Feb. 1795.

tegengegaan. Niet genoeg oordeelde de *Fransche* Generaal BONNAUD, Wethouderen en Raaden der Stad *Rotterdam* te volmagtigen, om, by openbaare Afkondiging, ter gelegenheid van ongeregeldheden door de *Franschen*, by het doorstrekken, geploegd, vryheid te geeven om geweld met geweld te keeren, en den bystand van de gewapende Stads Schuttery te verzoeken, om die moeitemakers te vatten en aan den *Fransche* Commandant ter straffe over te leveren: de Generaal noodigde, ter voldoening aan de Besluiten der Vertegenwoordigeren des *Fransche* Volks, en der bevelen van de Generaal en Chef, de Burgers der Plaatzen bezet door de vyfde Divisie der Armée van het *Noorden*, uit, „om zich," dit zyn de eigene woorden, „tegen de Kwaadwilligen, die eenigen inbreuk zouden willen maaken op hunne Eigendommen, „op welk eene wyze het ook zou mogen weezen, met allen yver en kragt „te verzetten, niet te dulden, dat de „*Fransche* Soldaaten iets van hun vorderden, dan het geen van hun door „de Agenten van de *Fransche* Republiek „zou geëischt zyn; zich te beklaagen, „de Gewapende Magt in te roepen, zelfs „geweld met geweld te keeren, ten allen „tyde wanneer iemand, van welk een „rang hy mogt zyn, de Wet, ten hunnen „opzigte, zou mogen schenden. Door „dit middel zouden zy medewerken met „zyne begeerte, tot handhaaving der goe-

LXXXVII. BOEK. 1795.

LXXXVIII. BOEK. „ de Orde en Rust, welke moesten heerschen in de Landen bezet door Troepen „ van de *Fransche* Republiek (*)."

1795. Strenge wetten, waar aan men de hand houdt, kunnen veel misdryfs voorkomen, allen misdryf te weeren, is onmogelyk — Reezen 'er misnoegens, ontstonden 'er klagten, over verkorting en overlast, niet zelden moest men de oorzaak zoeken in misverstand uit de onkunde der wederzydsche Taalen, 't welk nu en dan gelegenheid gaf tot wel hoogloopende oneenigheden; doch die, in den grond bezien, niet zelden een belachlyken oorsprong hadden. Dikwyls moesten ze toegeschreeven worden aan de onmogelykheid om op veele plaatzen, de Inlegering, naar eisch, voor een overstroomend aantal, te regelen. Terwyl 'er veele onaangenaamheden voortsprooten, uit het weigeren der Papieren Munt, uit de geschillen over de waarde, en uit het opdringen van dezelve, waar aan niet alleen gemeene Soldaaten; maar ook zommigen van hooger Rang, zich schuldig maakten. Met dit alles waren de voorbeelden van Geweld of Onderdrukking, uit hoofde van mangel aan Krygstugt, hoe veele Duizenden ook in deeze Gewesten den voet als Overwinnaars zetteden, allerzeldzaamst egt.

Onderscheide handelingen. Van het Ryk der Overwinnaaren maakten de *Franschen* een onderscheidend gebruik. Het was aan alle Civiele en Mi-

li-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 388 en 391.

litaire Agenten der Republiek op het strikst verboden, om eenige Kassen, toebehoorende aan de Steden, Gemeenten, of aan het Staatsbestuur der *Vereenigde Nederlanden*, in beslag te neemen, hoe zeer zy 't zelve lagen op alle roerende en onroerende Goederen, toebehoorende aan Gouvernementen met de *Fransche* Republiek in Oorlog, of van *Fransche* Uitgeweekenen. Nogthans zagen wy hun, volgens dat Regt des Oorlogs handelen, ten aanziene der Nationaale Eigendommen deezes Lands, daar zy zich meester maakten van alle Sterke Plaatzen, Havens en Magazynen; het Land- en Zeevolk den Eed afnamen, om niet tegen de *Fransche* Republiek te dienen; en Marschpatenten aan de Militie voorschreeven. De Grensplaatzen, volgens Verdrag, overgegaan, werden als overwonnen behandeld. Het *Sticht*, ja de Stad *Dordrecht*, zonder Daadiging ingenomen, ondergingen, gelyk het voorgaande onzer Landsgeschiedenis uitwyst, een lot eenigzins verschillende van de Gewesten en Steden, die den naam, en ook veele de daad, hadden, van zichzelven omgewenteld te hebben.

LXXXVIII. BOEK.

1795. opzigte van de Eigendommen.

Dan de Oorlog, volgens de Verklaring, tegen de Stadhouder gevoerd, deedt de Overwinnaars de Goederen diens Prinsen, zo roerende als onroerende, beschouwen als hun toebehoorende. Althans de Representanten des *Franschen* Volks vorderden, met eene Brieve van drie regelen, van de Algemeene Staaten eene Op-

De *Franschen* vorderen de Goederen des Stadhouders. Wat de Algemene Staaten

1795. gave van de Bezittingen des geweezen Stadhouders. — Dien eisch deeden deezen de byzondere Gewesten weeten, en verstendigden van dit hun bedryf de *Fransche* Representanten; met byvoeging dat zy, in 't algemeen, wel wisten, dat de Stadhouder veele Goederen hier te Lande bezat, onder behoor van een afzonderlyk Collegie, door dien Prins aangesteld en voor zyne rekening; doch dat hy deeze Goederen bezat, even als alle andere byzondere Ingezetenen van den Lande. Dat zy geene bepaalde kennis droegen van derzelver beloop. Weshalven zy zich vleiden, dat de Representanten des *Franschen* Volks genoegen zouden neemen, met de Verklaaring van de onmogelykheid, waar in zy zich bevonden, om aan het gedaan verzoek, ten deezen opzigte, te voldoen, als geheel buiten hun bestek, kennisse en beschikking.

Dier op antwoorden.

Bedenking van *Holland* deswegen.

Die eisch, en nevensgaande Brief, by de Representanten des *Hollandschen* Volks, in overweeging genomen, hadden ten gevolge een last, om ter Algemeene Staatsvergadering te doen opmerken, dat veele Ingezetenen van den Lande, zo wegens gedaane Geld Negotiatien op Domeinen van den geweezen Stadhouder, als andere Schulden, aangelegene Sommen van hem hadden te vorderen. — Dat ook *Holland* aan den Prins eene aanmerkelyke Som Gelds, tot aankoop van Domeinen, hadt voorgeschooten; en eindelyk dat wel het *Fransche* Volk den Oorlog gevoerd hadt te-

tegen den *Stadhouder*, als *Stadhouder*; doch dat zulks niet instoot, dat zyne Goederen door hem als *Burger* bezeten, even daarom, behoorden verbeurd verklaard te worden. Men verlangde met dit alles opgave van de Goederen des Prinsen, zo die in *Holland*; als mede van die, welke in de Generaliteit gelegen waren; en van den Domeinraad bezit van de Schulden en Lasten, waar mede dezelve mogten bezwaard weezen (*).

LEEUWEN-BOEK. 1795.

Op dit Vertoog is vervolgens, ten aanziene deezer Goederen, door de *Fransche* Representanten agt geslaagen (†). Dan zy bleeven de roerende Goederen des uitgeweeken Stadhouders als hun Eigendom aanmerken. Het *Stadhouderlijk Kwartier* was door hun, en het *Oude Hof* door den Generaal PICHEGRU betrokken. De verkwistingen, op die beide plaatzen, door de Persoonen, welke zich daar van de voorige Hofhouding bevonden, liepen dermaate in het ooge, dat het Committé van Algemeen Welzyn twee Leden aan de *Fransche* Representanten afvaardigde, die, op de eerste Voordragt deswegen, hun verontwaardiging te kennen gaven, en een nader mondgesprek verlangden om schikkingen te maaken, op welke Huishoude-

De *Franschen* merken de roerende Goederen des Stadhouders, als hun eigendom aan. Bepaalingen op de Verteeringen in het *Stadhouderlyk Kwartier* en op het *Oude Hof*.

ly-

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 2 Feb. 1795.

(†) Wat van wegen den Lande, ten aanziene deezer Goederen gedaan is, zullen wy elders vermelden.

XXXVII. BOEK. 1795.

lyke wyze het onthaal voortaan geschieden konde, met verzeekering, dat hun, tot nog toe, geen sterker blyk gegeeven was van openhartigheid, dan deeze Bekendmaaking. Dat zy Representanten het Land geenzins moesten helpen bezwaaren; maar, integendeel, zo als tot hier toe plaats gegreepen hadt, en verder plaats zou hebben, 't zelve wilden verlossen, en van die verlossing de zoete vrugten doen plukken.

In het nader onderhoud met den Representant ALQUIER, stelden zy hem de Bronnen van Verspilling, hun door den Hofmeester WEVE opgegeeven, in diens tegenwoordigheid, voor. Verwonderd betuigde ALQUIER, dat hy, noch zyne Mederepresentanten, immer van zodanige Verkwistingen geweeten, en dat die nooit aan hunne Tafel plaats gegreepen hadden, hier op het getuigenis van WEVE inroepende. De oorzaaken dier verkwistingen beweerde hy, moest men zoeken in de menigte van Hofbedienden, die hun omringden, en die hy hieldt voor Spions van het afgezwooren Despotismus, die door hunne schraapzugt dergelyke onnoemelyke verkwistingen daarstelden. Voorts betuigde hy, voor zich en zyne Amptgenooten, niets meer te verlangen dan de meeste bezuiniging, dat zy niet gewoon waren, veel min begeerden, op eene zo kostbaare wyze, onthaald te worden. Hy wilde het getal der Bedienden en Kamer-Jonkers, tot op een twaalftal, ver-

verminderd, en de overigen, nog dien eigen avond, weggezonden hebben. Hy schreef voor op welken een voet de Tafel van 's anderen daags af, moest ingericht weezen; het eeten der vaste Huisbedienden; het weeren van het huisvesten der Ordonnances en Expresses in het beneden gedeelte des Stadhouderschen Kwartiers; het doen ophouden van het buitengewoon onthaal aan dezelve gegeeven, 't welk zo verre ging, dat de Hofmeester nagt en dag een Kok in 't werk moest houden om Poulardes, Kapoenen en dergelyke in gereedheid te hebben. Op een lyst hem gegeeven van de Persoonen, die zich daar, buiten der Representanten weeten, onthielden, schrapte hy de door hem gewraakte Persoonen uit. Nog dien eigen avond moest het zo schandelyk duur gehuurd Porselein Servies aan den Eigenaar terug gezonden, en het Porselein des gevlugten Stadhouders gebruikt worden. De verkwisting in Turf, ieder dag ten bedraage van twee honderd Guldens, moest geweerd, en niet gestookt worden dan in Kamers, door de Representanten daadlyk in gebruik. Wilde iemand de Hofmeester iets meer, of iets strydigs met deeze bevelen, vergen, dien hadt hy aan te klaagen, en deeze veertien dagen gevangenis te wagten. — Bepalingen van den zelfden aart wilde ALQUIER op het *Oude Hof* ingevoerd hebben, en twyfelde hy niet aan PICHEGRUS toestemming; die ook de vermindering

LXXVII. BOEK. 1795.

des

des overtolligen en verkwistenden onthaals, op dien eigen voet, goedkeurde.

1795. Schikkingen op de Paarden en Ruitugen des Stadhouders.

In dit zelfde onderhoud, droeg men voor het verkoopen van het groot aantal Koetzen en Paarden des geweezen Stadhouders, met behoud van de benoodigden, ten dienſte der *Franſche* Repreſentanten; en of het dan niet billyk ware, om de Penningen, daar van komende, zo verre zy ſtrekten, te gebruiken tot afbetaaling van de reeds door *Holland* uitgeſchootene Gelden, ten hunnen onthaale, 't welk hun toeſchoen, dat, daar de Oorlog aan den Stadhouder, en niet aan het Volk verklaard was, uit des Stadhouders Goederen moest gevonden worden; dit ſtrookte althans zeer wel met het bedryf van Gecommitteerde Raaden, die het Stadhouderlyk Kwartier den *Franſchen* Repreſentanten ter verblyfplaats aangeweezen hadden. Dit alles droeg de toeſtemming van den Repreſentant ALQUIER weg (*). — De verkoop greep vervolgens plaats (†).

Om-

(*) *Decresten der Proviſioneele Rep. van Holland*, 17 Feb. 1795.

(†) Onder die verkoop was ook de kleine *Zeil-Wagen* van Prins MAURITS. Wy vermelden dit, om dat wy, deezen betreffende, by een verſlag, wegens dit voortyds veel gerugtsmakende zeldzaame Voertuig, aangetekend vinden, dat, „ toen *Frankryk* ons in 1795 de Goederen des „ Stadhouders ſchonk, om 'er hem zeven jaaren „ daar na door de Ingezetenen eeniger Duitſche „ Abdyen en Ryksſteden, de waarde van terug „ te doen geeven, de Wagen ook op zyne beurt

LXXXVIII. BOEK.

1795.

Het Kabinet van WILLEM DE V. voor *Fransche* eigendommen verklaard.

Onder de agtergelaatene Bezittingen des Stadhouders ſtak in waarde en zeldzaamheid uit, het Natuur- en Kunst-Kabinet, tot welks verzameling in een lang verloop van jaaren, alle Wereldoorden ieder het hunne hadden bygedraagen. Het trok, verdiende, en verwierf de aandagt, de bewondering van allen, die *'s Gravenhaage* bezogten (*). Deeze Schat merkten de *Franſchen* aan als een door den Oorlog bekomen eigendom, en daar zy veel dier Goederen als wettigen buit, zich onmiddelyk toeëigenden, en mede namen, maakten zy al het overige ter wegvoeringe gereed; doch wilden, te dier gelegenheid, een zonderling blyk van edelmoedigheid geeven, aan welks betoon zy, door ſtaatlykheid, eene meerdere waarde poogden by te zetten. Dit geheel bedryf, zo vol charactertrekken van *Franſchen* en toenmaaligen *Hollandſchen* Stempel, zal ons niet verdrieten, in 't breede op te haalen.

Vaderlandſche Stukken

In dit voor *Franſchen* eigendom verklaarde Kabinet vonden de *Franſchen* een Sabel van 's Lands grootſten Zeeheld DE RUI-

„ op het vorſtlyk Boelhuis verſcheen; en eenige „ *Scheveningſche* Burgers, aan een voorwerp, dat „ hun Dorp hadt helpen opluiſteren, verkleefd, „ hem voor zestig Gulden inkogten." Hy is nog te *Scheveningen* te zien. Van de Grooteren Zeilwagen is niets meer over. Zie *de Aanmerkingen van* Mr. JOHAN MEERMAN, *op de Vergelyking der Gemeenebesten; door* HUGO DE GROOT. III. D. bl. 236. te Haarlem by A. LOOSJES Pz. 1802.

(*) VOSMAARS Beſchryving daar van is bekend.

LIBR. XVIII. BOEK. 1795. daar uit, hun H. Mog. aangeboden.

RUITER, den Bevelhebberſtaf van den beroemden Admiraal TROMP; den Houten Beker, waar uit onze Voorvaders, by het eerſte Bondgenootſchap, elkander de Vryheidsteug hadden toegedronken; den Houten Kloot op welken zy elk een Spyker hadden geſlaagen, ten blyke van hunne Verbintenis en Verkleefdheid aan de Vryheid (*), als mede een ſtukje Kanon, van Goud, fraay ingelegd en met Brillanten omzet, door een *Javaanſchen* Prins, aan hun Hoog Mog., ten teken zyner hulde, geſchonken.

Deeze Stukken oordeelden de *Franſchen* tot ons Land eene zo naauwe betrekking te hebben, dat zy nergens beter, dan in 't zelve, pasten bewaard te blyven. Om derzelver overgifte recht ſtaatlyk te maaken, geſchiedde beletvraaging by hun Hoog Mogenden uit naam des Repreſentants ALQUIER, tegen den elfden van Lentemaand. Het geheele *Hollandſche* en *Franſche* Guarniſoen kwam deezen dag 's morgens in de wapenen, verzamelde voor het Kabinet, waar uit de gemelde Stukken gehaald, en na het Verblyf der *Franſche* Repreſentanten gebragt werden. Met Nationaale Linten verciert, werden zy door *Franſche* Generaals gedraagen; DE WINTER,

(*) Deeze *Beker* en *Kloot* waren op een zolder van het Huis *Oranje* te *Brusſel*, in 't vervolg van tyd het verblyf des Gouverneurs Generaals, gevonden, van daar in het Kabinet van Prins CAREL gekomen, en door onzen Minister HOP, uit hetzelve, in den Jaare 1782 voor WILLEM DE V. gekogt.

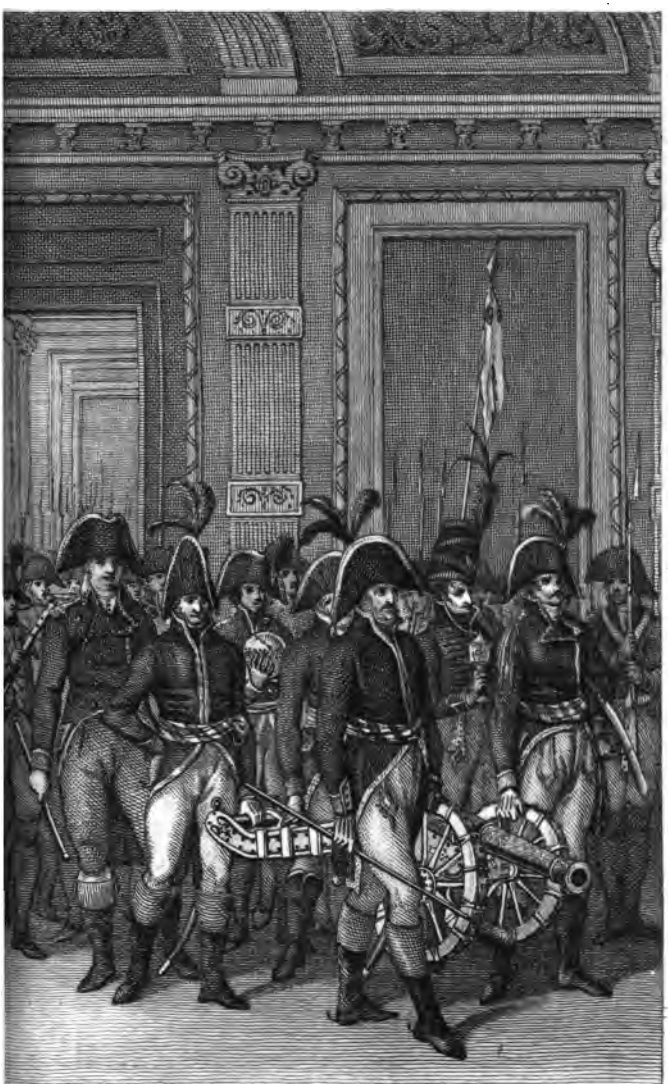

...schenken van Vaderlandsche Gedenkstukken aan

HUN HOOG MOGENDEN.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATION

TER, onze Landgenoot, toen nog als Generaal in *Franſchen* dienſt, droeg de Admiraalsſtaf. Een heerlyk muzyk ging deezen trein voor, en kwam dezelve onder een toevloed van getuigen, tot de Vergaderplaats van hun Hoog Mogenden (*). LXXXVIII. BOEK. 1795.

De Generaal DUMONCEAU, met de overgave door de *Franſche* Repreſentanten gelaſt, ſtelde der Vergaderinge de Vaderlandſche Gedenkſtukken ter hand. De Brief tot geleide van den Repreſentant ALQUIER, liep op den volgenden zin — „ Burger Repreſentanten! Het *Franſche* „ Volk, gedrongen om voor deszelfs Vry„ heid te ſtryden, en zyne Wapenen by „ vreemde Natien over te brengen, heeft, „ te midden van den Oorlog, geenzins „ verzuimd om zyne Kundigheden uit te „ breiden, en het Ryk der Weetenſchap„ pen te vergrooten. Het rekent onder „ zyne overwinningen de nuttige ontdek„ kingen, waar mede Geleerden, die tot „ zyne Legers behooren, het verrykt heb„ ben, en de voortbrengzelen der Kun„ ſten zyn voor 't zelve de glorierykſte „ Gedenktekens van de dapperheid zyner „ Krygsbenden. Brief van ALQUIER tot geleide.

„ Het is dus, dat de *Franſchen*, terwyl „ zy de grootheid en de edelmoedigheid „ van hun Nationaal Character niet ver„ lochenen, minder voor zich zelven, „ dan

(*) Meer byzonder wordt deeze optocht beſchreeven, in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 1471—1474.

1795.

„ dan wel voor het Menschlyk Geſlacht
„ overwonnen hebben, welks Geluk en
„ Vryheid van de uitbreiding van nuttige
„ kundigheden afhangt.

„ De *Engelſchen*, zich Vrienden van
„ het *Bataafſche* Volk noemende, hebben
„ uw Grondgebied verlaaten, daar zy be-
„ laaden waren met den roof der Be-
„ woonderen, en terwyl zy niets agter
„ zich lieten dan de traanen, die zy heb-
„ ben doen ſtorten, en het herdenken der
„ gruwelen door hun gepleegd.

„ De *Franſchen* hebben den byzonderen
„ Eigendom geëerbiedigd; de algemeene
„ rouw klaagt hunne Zegepraal niet aan;
„ de Geſchiedenis zal geen verwyt te
„ boekſtellen, dat zy de overwinning van
„ bloed hebben doen rooken. — Maar
„ de Weetenſchappen moeten hun beloo-
„ nen, door aan de volgende Eeuwen
„ den moed, den voorſpoed, en den roem
„ der Natie getuigenis te geeven.

„ Daar onze Legers, in de *Vereenigde*
„ *Nederlanden* den diepſten en onſchend-
„ baarſten eerbied voor de byzondere Ei-
„ gendommen in agt neemen; meent
„ *Frankryk* egter een nuttig en daadlyk
„ Regt te moeten uitoefenen op dat geen,
„ 't welk aan den voormaaligen Stadhou-
„ der toebehoorde, en dat Regt, door
„ de kragt der Wapenen verkreegen, zal
„ niemand aan hetzelve kunnen betwisten.

„ Onder de Eigendommen van den Prins
„ van ORANJE en NASSAU, den voor-
„ maaligen Stadhouder, heb ik eenige

„ kost-

„ kostbaare Voortbrengzelen van de Na- LXXXVIII.
„ tuurlyke Historie en van Kunst onder- BOEK.
„ scheiden, welke dienen kunnen om de
„ Verzamelingen, die de *Fransche* Repu- 1795.
„ bliek te *Parys*, en in eenige Departe-
„ menten bezit, volkomener te maaken.
„ Eenige deezer Stukken behooren tot de
„ Geschiedenis; en om my, naar myne
„ byzondere Instructien te gedraagen, heb
„ ik deswegen beschikking gemaakt.

„ Het eerste, het edelste gebruik, dat ik
„ daar van maaken kan is, om, in naam der
„ *Fransche* Natie aan de Representanten van
„ het *Bataafsche* Volk, als een onderpand
„ van agting en vriendschap aan te bie-
„ den, de Sabel van den beroemden DE
„ RUITER, en de Bevelhebberstaf van
„ den Admiraal TROMP. Het verschaft
„ my de aangenaamste gewaarwording,
„ om, in Ulieder midden, deeze twee Ge-
„ denktekens van den Roem en Dapper-
„ heid uwer Natie, ter bewaaring te gee-
„ ven, en wel op dat tydstip, waar in
„ de waarschynlyke hereeniging van haare
„ Magt met de *Fransche* Legers, haare
„ Zeemagt tot nieuwe Zegepraalen roept.

„ Ik beyver my desgelyks om aan de
„ Representanten der weder vry gewor-
„ dene *Bataven* aan te bieden twee zeer
„ kostbaare Gedenktekens der Vryheid,
„ die hunne Vaderen hebben weeten te
„ verkrygen. Het is de Beker, uit wel-
„ ken de eerste Zamenverbondenen dron-
„ ken, en een der Klooten waar in ieder,
„ ten blyke zyner toetreedinge, een spy-

„ ker sloeg. De Stadhouder begroef deeze doorlugtige Gedenktekens uwer Geschiedenis in het duister. Het is dus „ regtmaatig dezelven aan den algemeenen eerbied toe te wyden. Ik meen „ ook Ulieden een Kanon te moeten ter „ hand stellen, 't welk een *Indiaansch* Koning, eertyds aan het Bewind der Zeven „ *Vereenigde Nederlanden* ten geschenke „ gaf.

„ Ik hoop, Burgers Representanten! dat „ gy met belangneeming de waarlyk kostbaare Voorwerpen zult ontvangen, welke U de Generaal DUMONCEAU, die „ het bevel over de *Fransche* Troepen in „ den *Haag* voert, van mynen wege, en „ in naam der *Fransche* Natie, aanbiedt.

„ Het is my bekend, dat onder de Leden der Algemeene Staaten 'er verscheiden gevonden worden, die geplaatst aan „ het hoofd der beroemdste Universiteiten, hunnen persoonlyken roem even „ zeer daar aan hegten om de Weetenschappen aan te kweeken, als om dezelve te beschermen; indien deeze agtenswaardige Burgers en derzelver andere Medebroeders verlangen om hunne „ byzondere Verzamelingen door eenige „ Stukken van de Natuurlyke Historie te „ vermeerderen, verzoek ik hun de keuze „ te doen, en voor als dan, die zaaken „ by voorraad aan te neemen, als een opregt onderpand van de Vriendschap en „ Broederschap der Representanten van „ het *Fransche* Volk."

De

De Generaal DUMONCEAU betuigde, by het overleeveren en opnoemen der Stukken: „ De Repreſentant van het *Franſche* Volk heeft als een noodzaaklyk gevolg der grondbeginzelen van Edelmoedigheid, die eene vrye Natie kenſchetzen, my met de vereerende Zending belast, om in uwe handen, in naam der *Franſche* Republiek, deeze Stukken te overhandigen, waar van de Stadhouders zich meester gemaakt hadden. — Deeze kostbaare Onderpanden, die aan de *Bataaven* den heldhaftigen moed herinneren, die twee hunner grootſte Zeeoverſten deeden uitblinken, kunnen in geen beter handen gegeeven worden, dan in die der Repreſentanten van een Volk, welks naam en roem deeze groote Mannen onſterflyk gemaakt hebben."

LXXXVII. BOEK. 1795. Aanſpraak van DUMONCEAU by de overgifte.

Het antwoord van den Voorzitter, HUBER luidde; „ Burger Generaal! De Repreſentanten van het *Bataafſche* Volk betuigen U hun genoegen, daar zy uit uwe handen een onderpand van de Vriendſchap, de Agting en Toegenegenheid der *Franſche* Repreſentanten ontvangen.

Hoe door den Voorzitter beantwoord.

„ Mogt die nagedagtenis van onze twee Helden, die doorlugtigſte Verdeedigers van ons Vaderland, alle Braaven met eenen heiligen Yver doen ontbranden! Dat hun voorbeeld ons heilig zy, en dat wy, tot ons laatſte oogenblik, niet ophouden ons Vaderland te verdeedi-

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ gen, en ons aanweezen tot aan den „ jongſten ſnik aan hetzelve toe te wyen.

„ Zy wenſchen U geluk, Burger Ge„ neraal! van gekoozen te zyn om deeze „ eerbiedwaardige Wapenen aan hun over „ te brengen. Zy vereeren uwe gevoe„ lens en uwen moed, en hun grootſte „ hoop is gegrond op de verwagting van „ uwe gevoelens eenpaarig onder uwe „ Broederen te zien aanneemen!"

Voorſtel van GRASVELD te dier gelegenheid.

De Treveskamer weergalmde hier op van verſcheide Aria's, zo veel mogelyk paſſende op de tegenwoordige omſtandigheid. Naauwlyks was de *Franſche* Generaal, en de hem vergezellende ſtoet, vertrokken, of de Afgevaardigde van *Gelderland*, de Burger GRASVELD, voerde dit woord, 't welk de duidelykſte blyken draagt van een getroffen hart; „ Het Va„ derlandſche bloed gloeit op het gezigt „ van deeze overwaardige Gedenktekenen „ van den Heldenmoed van onze dappere „ Voorvaderen; en ons *Nederlandsch* hart „ klopt ſneller by den Beker, waar uit „ de braave Grondleggers van ons Ge„ meenebest elkander den eerſten teug „ der Vryheid toedronken! — Wel aan „ waarde Medebroeders, Leden van deeze „ Vergadering, laat ons, die ook nu vry „ zyn, deeze gelegenheid niet ontglip„ pen, en beſluiten wy, dat door deeze „ Vergadering, uit naam van het gant„ ſche Bondgenootſchap, een plegtige „ maaltyd aan de Vertegenwoordigers van „ het *Franſche* Volk gegeeven worde.

„ Zwee-

„ Zweeren wy daar voor het oog der LXXXVIIe
„ Godlyke Almagt, en 't vrye Volk van BOEK.
„ *Nederland*, op deeze dierbaare overblyf- ——
„ zels van Vryheidszugt en Heldenmoed, 1795.
„ ons onze braave Voorvaderen te zullen
„ waardig toonen, deezen grond der Vry-
„ heid niet dan by den laatſten ſnik der
„ Dwinglandy te zullen overgeeven; en
„ het onbelemmerd genot der Zeevaard
„ ook met den ouden luister en ſtandvas-
„ tigheid van eenen TROMP en DE RUI-
„ TER te zullen verdeedigen."

Het voorſtel tot den Broederlyken Maal- Brief ten
tyd vondt gereeden ingang; twee Leden antwoord
der Vergadering met den Griffier gingen aan den
dit den *Franſchen* Repreſentant kundſchap- Rep ALQUIER.
pen. Den Generaal DUMONCEAU kreeg een geheel toegerust Rydpaard, als overbrenger dier Gedenktekenen, ten geſchenke. De Muzykanten, die ze ſpeelende begeleid en by de overleevering met hun Kunsttoonen vereerd hadden, ontvingen honderd Dukaaten tot eene gifte. De Brief des Repreſentants ALQUIER werd, 's volgenden daags, ten ſlot deezer zeldzaame gebeurtenis, door hun Hoog Mogenden in deezer voege beantwoord. ——

„ Burger Repreſentant! De plegtige Be-
„ zending, gisteren tot ons afgevaardigd,
„ en de zo gepaste keus der Voorwerpen
„ van deeze Zendinge, als ook van den
„ Generaal DUMONCEAU, die aan het
„ hoofd van verſcheide *Franſche* Helden,
„ ons den uwen van den één en twintig-
„ ſten *Ventoſe* overhandigde, en die zelfs

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ tot ons op zulk eene waardige wyze
„ ſprak. Dit ondubbelzinnig blyk der
„ gevoelens, die het groote Volk bezie-
„ len, 't geen gy vertegenwoordigt, en
„ die U perſoonlyk onderſcheiden, is ons
„ oneindig dierbaar, en het is zeker zeer
„ aangenaam voor hun, die, tot hier toe,
„ ook ten opzigte van Buitenlandſche Be-
„ trekkingen, het *Bataafſche* Volk verte-
„ genwoordigen, om uit deezen vereeren-
„ den ſtap, een nieuw voorteken te her-
„ kennen van de Broederſchap en Verbin-
„ tenis, waar van dezelve den grondſlag
„ tuſſchen de twee Volken zal uitmaa-
„ ken, die beiden vry en vrienden zullen
„ weezen.

„ 'Er is eene groote waarheid, Burger
„ Repreſentant! ongetwyfeld even zo
„ roemryk voor den *Franſchen* Naam, als
„ bemoedigend voor het *Bataafſche* Volk—
„ Zie daar dezelve; de waare Regtvaar-
„ digheid is onafſcheidelyk van de waare
„ Magt; en de *Franſche* Republiek, ge-
„ trouw aan dat grondbeginzel, uit de
„ rede zelve geput, weet onder ons haare
„ overwinnende Legers te doen zegenen,
„ de Magt der Wapenen ondergeſchikt te
„ doen zyn aan de Regten der Mensch-
„ lykheid, het gevoel en de ſmartlyke
„ gevolgen onzer voorledene rampen broe-
„ derlyk te leenigen, en de waare over-
„ winning op het *Bataafſche* Volk te be-
„ haalen, naamlyk, die der harten, der
„ agting en der vriendſchap.

„ Zeker het was de vrye en deezen

„ naam

„ naam waardige *Franſchen* niet genoeg, LXXXVIII.
„ om zo veel hinderpaalen der natuur en BOEK.
„ der kunst te boven te komen, die onze ——
„ Dwingelanden meenden onoverkomelyk 1795.
„ te zyn, en in het midden van den *Haag*
„ den geliefden Boom der Vryheid te ko-
„ men planten; zy moesten nog daaren-
„ boven — en Gy, waardig Repreſen-
„ tant! Gy moest, in hunnen naam, uit
„ de Stadhouderlyke Schuilhoeken te voor-
„ ſchyn brengen en aan het *Bataafſche*
„ Volk wedergeeven, voor 't welk Gy
„ dezelven in ons midden ter bewaaring
„ geſteld hebt, die heilige Gedenktekens
„ van de deugd onzer Vaderen, en van
„ de onſterflyke dapperheid van onze DE
„ RUITER en TROMP.

„ Ja, deugdzaame Republikein! uw wys
„ oogmerk is vervuld. Dit kan voorze-
„ ker niet anders weezen dan dat van on-
„ zen Patriottiſchen yver, en dien van alle
„ waare *Bataaven*, te doen ontvlammen,
„ en hun terug te roepen, door de nage-
„ dagtenis van derzelver doorlugtigſte Zee-
„ helden weder te doen herleeven, tot
„ hunne natuurlyke beſtemming, tot der-
„ zelver oude dapperheid, en tot den
„ roem, van met een Volk van Helden
„ te deelen in de overwinning van de
„ Rede en van de Vryheid.

„ Moge deeze verzekering aan de *Fran-*
„ *ſche* Natie, en aan hunne Repreſentan-
„ ten welgevallig zyn! —— Moge de-
„ zelve ten onderpand verſtrekken van
„ onze diepe hoogagting voor het groot-

LXXXVIII. BOEK. 1795.

dat dezelve, als ſchandelyk die Staatspapieren ontluisterende, en onbeſtaanbaar met de gevoelens van Vriendſchap en Eerbied hunner Hoog Mogenden voor de groote vrye en edelmoedige *Franſche* Natie, daar uit geligt zouden worden. Aan dit verzoek werd voldaan (*).

Hoe zy 's Volks Onafhanglykheid over 't algemeen, erkenden.

Schoon de *Franſchen*, in veele opzigten, hun gezag en magt, als Overwinnaars, deeden gelden, hielden zy zich ſtipt aan den regel om, gelyk zy niet wilden dulden, dat anderen zich met hunne huishoudelyke zaaken bemoeiden, zich ook niet in die van anderen te mengen. Zy eerbiedigden, buiten enkele gevallen, en ſoms van daadlyk verzogte tusſchenkomst, de Vryheid en Onafhanglykheid des Volks in de beſchikking over de wyze van Beſtuur, en de keuze der Vertegenwoordigeren. Geene vrees behoefden zy te hebben dat misbruik dier Vryheid, de keuze op Stadhoudersgezinden zou doen vallen. Deezen waren, by uitdruklyke verklaaringen, buiten alle Posten van Beſtuur geſlooten. Het Hof Provinciaal van *Gelderland*, een Gewest door de *Franſchen* als Overwinnaars betreeden, hadt zints Herfstmaand des voorleden Jaars zyn werkzaamheden geſtaakt; dan het kreeg, zo ras de Zeven Gewesten door hun bezet waren, de magt weder om zyne werkzaamheden te hervatten.

Wy

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 9 Maart 1795.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Wy zullen vervolgens gelegenheid vinden om te toonen, hoe de *Franſchen*, terwyl zy ſteeds de Patriotten beſchermende en zomtyds de behulpzaame hand leenden om de Veranderingen in de meerdere en mindere Lands- en Stadsbeſtuuren daar te ſtellen, hun invloed deeden werken om, aan den eenen kant, alle onwettige handelingen, ter voldoening van party- en wraakzugt te bedwingen, en aan den anderen kant, de poogingen tot herkryging van de verlooren teugels des Beſtuurs, te verydelen. Hier moeten wy nog, met een kort woord, opmerken, dat zy, de blaam van verdelgers van allen Godsdienst te zyn, kragtdaadig van zich afweerden. Behalven algemeene en herhaalde verklaaringen, ten deezen opzigte, die de Ingezetenen van vrye Godsdienstoefening verzekerden, werd tegen alle ſtoorenis zorge gedraagen. Overal was het niet noodig, om, gelyk in *Amſterdam*, voor de Kerkdeuren van alle Gezindheden in 't *Fransch* en *Nederduitsch*, met groote Letteren, aan te plakken, ICI ON ADORE DIEU, CITOYEN! QUI QUE TU SOIS, NE TROUBLE PAS CE CULTE. — HIER EERT MEN GOD, BURGER! WIE GY ZYT, STOOR DEEZEN EERDIENST NIET. De Kerkgebouwen elders onderſcheiden, zich meest al kenbaar genoeg om den Soldaat aan de algemeene wet van geene ſtoorenisſen aan te richten, te herinneren. Of hadden zy zulks noodig de inagtneeming der Krygstugt was voldoende. — Een voorval in *'s Gravenhaa-*

Zy eerbiedigen den Godsdienst.

HOOFDST. XXXVIII. BOEK. 1795.

haage is hier allerſpreekendſt. In de *Franſche* Kerk bevonden zich onder het Naagebed eenige *Franſche* Soldaaten, de één in volle wapenrusting met den hoed in de hand, de overigen met Hoeden of Casquets op 't hoofd. Een *Fransch* Burger van aanzien tradt ter Kerke in, en voer de deezen oneerbiedigen fluisterend in 't *Fransch* te gemoete, „ Burgers! wie ver„ gunt U, den algemeenen Godsdienst te „ ſtooren, door den hoed op 't hoofd te „ houden, terwyl elk zich ontdekt heeft „ en bidt? —— Terſtond na de Gevange„ nis." —— „ Zo gy regt hebt, Burger! „ om ons dat te bevelen, zullen wy ter„ ſtond gaan," was het antwoord van een der Soldaaten. —— „ Ongetwyfeld heb ik „ daar regt toe," hervatte de aanzienlyke Burger, „ Ik ben Repreſentant van het „ Volk van *Frankryk*." —— Het was de Repreſentant ALQUIER. Onder het ter Kerke uitgaan, voegde hy hun nog toe „ 't Is zeer onwelvoegelyk iemands Gods„ dienst te ſtooren." Hy beval den gewapenden Soldaat, „ Gy zult voor deeze „ Lieden verantwoordelyk zyn, breng „ hun terſtond na de Gevangenis; men „ moet de orde bewaaren, en dit is eene „ ſchandelyke zaak." Tegen een van zyne bekenden ſprak hy, „ Men behoort de „ Godsdienſtige gevoelens te eerbiedigen." De Soldaaten gingen voorts, zonder eenige tegenſtribbeling, in hegtenis (*).

Wan

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 297 en 547.

Wanneer wy ons den loop der Omwentelinge herinneren en het gebeurde ter Staatsvergaderinge, in den eerſten tyd, voor den geest oproepen, zyn de gevallen menigvuldig, waar in het Staatsbeſtuur, en byzonder de Vertegenwoordigers des *Hollandſchen* Volks, met woorden en daaden gedagtig maakten, aan de Onafhangelykheid, by de intreede in deeze Gewesten toegezegd, en ontbrak het van der *Franſchen* zyde niet aan betuigingen, welke niets minder dan de daadlyke daarſtelling van dit belangryk ſtuk beloofden; ook geenzins aan Mannen, die zulks waarlyk meenden, en in 't begrip ſtonden, „ dat," om de woorden van een Lid der Nationaale Conventie by de Bekendmaaking van den geſlooten Vrede met *Pruiſſen* hier te bezigen, „ indien men „ zich niet haaſte om met *Holland* in „ Onderhandeling te komen, indien men „ voortvoer dat Land als een Wingewest „ te beſchouwen, de Koophandel uit die „ Republiek zou verdwynen; dat men „ dit ſchoone voortbrengzel van het „ menſchlyk vernuft zou vernielen, dat „ Land, binnen drie maanden, zich tot „ een Last zou maaken, wanneer deszelfs „ gevlugte Rykdommen de ſchatkisten „ van de Vyanden der *Franſchen* zouden „ vervullen. —— Wat is het ſchoon om „ den Olyftak des Vredes aan te bieden, „ wanneer het hoofd met de Lauwrieren „ der Overwinning pronkt; de Gemaatigdheid van den Overwinnaar verzekert „ het

XXXVIII. BOEK. 1795. Algemeene Toezeggingen wegens de Onafhangelykheid van onzen Staat.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ het geluk; terwyl de Wanhoop der „ Overwonnenen gevaarlyker is dan hunne „ eigene kragten, indien zy tot uiterſten „ gebragt worden." —— Dan wy hebben gelegenheid gehad om op te merken, hoe zommigen in *Frankryk* over de Onafhangelykheid van onzen Staat geheel andere gevoelens koesterden, en 'er volſtrekt als met een Wingewest wilden omſpringen (*).

Wat wegens die Onafhangelykverklaring voorviel.

Geen wonder, derhalven, dat men ernſtig bedagt werd aan die onzekerheid een einde te maaken, en de by herhaaling toegezegde Onafhangelykheid, op de zekere gronden eens Verdrags, tuſſchen de beide Gemeenebesten te vestigen. Veel, en meer dan de meesten gedagt en gehoopt hadden, viel hier over te doen. In de gelegenheid geſteld om des meer, dan het algemeen bekende, in ons Geſchiedblad te vermelden, zullen wy wel de breedſpraakigheid niet ontgaan kunnen; doch hoopen, daar mede dank te behaalen by allen, die in afzigt van Partyſchappen, Geſchiedkundige waarheid zoeken.

BLAUW en MEYER tot Gezanten na *Frankryk* verkooren.

Zo vroeg reeds als den negentienden van Sprokkelmaand was men, ter Vergaderinge van *Holland*, onledig, om Afgezanten van deezen Staat, onder den tytel van Ministers Plenipotentiarisſen, na het *Franſche* Staatsbeſtuur te ſchikken, en ten dien einde aan hun Hoog Mogenden twee Per-

(*) Zie hier boven bl. 149.

Perſoonen voor te ſtellen. De Burgers JACOB BLAUW en CASPARUS MEYER, de eerſte thans in *Frankryk*, de laatſte Lid der Vergadering van *Holland*, voorheen Conſul van onzen Staat te *Bourdeaux*, kreegen daar toe de benoeming. De Burger HAHN, eer de benoeming nog daar was, en de naam van BLAUW aan verſcheiden hoeken der zaale genoemd werd, voelde zich opgewekt om het woord te verzoeken, en liet zich daar op uit in den lof van BLAUW, tevens niet onduister te verſtaan geevende, dat hy de keuze tevens wel op IRHOVEN VAN DAM, zou hebben willen doen vallen. Althans hy liet zich op deezen trant uit. LXXVIII. BOEK. 1795.

„ Medeburgers! Op het hooren van den naam van JACOB BLAUW wordt myn hart warm, en ik zou het my eeuwig verwyten, als ik aan 's Mans uitmuntende verdienſten, ook in het midden deezer aanzienlyke Vergadering, geene openbaare hulde deedt. Voorſtel van HAHN te dier gelegenheid.

„ Van den Burger IRHOVEN VAN DAM, welke zich met hem, ten dienſte der goede zaak, zedert lang, te *Paryſ* onthoudt, van diens zeldzaame bekwaamheden, en van derzelver aanwending voor de zaak der Vryheid, kan ik my niet veroorlooven veel te zeggen. Ik heb zyne werken ſteeds meer bewonderd, dan hem van naby gekend, en vergenoege my U zyne waarde voor oogen te ſtellen, welke in de daad zeer groot en daar in gelegen is, dat hy

1795. „ reeds in den beginne van het voorle-
„ den Jaar, met eenige weinige vertrouw-
„ de Vrienden van Gelykheid en Vry-
„ heid, met onze *Fransche* Broeders on-
„ derhandelingen aangelegd, en, in spyt
„ der Dwingelanden, aangehouden heeft;
„ dat hy vervolgens, met andere moedige
„ Vadenlanders, reeds in Augustus laatst-
„ leden, dwars door de Legerbenden der
„ Vloekgenooten heen, tot onze naderen-
„ de Verlossers is doorgedrongen, met
„ dezelver Hoofden Conferentien heeft
„ gehouden, en daar van in *Holland* we-
„ derom berigt is komen geeven, en ein-
„ delyk daar in, dat hy ook naderhand
„ met BLAUW, zo veele gevaaren en on-
„ aangenaamheden heeft getrotseerd, en
„ deszelfs Medewerker te *Parys* is ge-
„ weest; meer staat my niet vry van dee-
„ zen verdienstlyken Man te zeggen. —
„ Maar JACOB BLAUW, Medeburgers!
„ dien ken ik van nabij. Ik ben met
„ hem groot gebragt, en ik heb, in de
„ laatste jaaren, niet alleen met hem te
„ *Leyden* gewoond, en broederlyk geleefd;
„ maar ik heb, en zegt my, ô braave
„ *Leydenaaren!* of gy allen met my zynen
„ brandenden yver voor de Vryheid, zy-
„ nen fellen haat tegen de Dwinglandy,
„ zyne onvermoeide werkzaamheid, zyne
„ groote schranderheid, zyn wys beleid,
„ zyne eenvoudige leevenswyze, en met
„ één woord, of gy niet allen steeds met
„ my, zyn verlicht verstand, en zyn edel
„ hart, hebt bewonderd, en of niet zyn

uit-

„ uitmuntend voorbeeld en wyze raad, U LXXXVII.
„ steeds in het uitoefenen van het edelste BOEK.
„ der deugd; dat is in het zamenzwee- ——
„ ren tegen Dwingelanden, aangemoedigd 1795.
„ en bestuurd heeft?

„ En zou ik U dan deezen Man, in
„ de volheid zyner waarde, niet leeren
„ kennen en aan U, die het wyze Volk
„ van *Holland* vertegenwoordigt, en aan
„ welken 'er by gevolg aan gelegen legt,
„ om, aan den eenen kant, wel te over-
„ leggen aan wien men het waarneemen
„ der belangens van het Volk van *Hol-*
„ *land*, by onze Verlosfers, die te gelyk
„ onze natuurlyke, en, zo God wil, on-
„ ze eeuwige Bondgenooten zullen zyn,
„ zal aanvertrouwen; en om, aan den an-
„ deren kant, de Nationaale erkentenis
„ wel te beseffen, en waare verdiensten
„ met waar vertrouwen te vereeren?

„ Ik weet wel, dat thans niet meer de
„ *Menschen*, maar dat alleen de *Zaak* in
„ aanmerking moet komen. —— Ik weet
„ daarenboven, dat Dankbaarheid, die
„ schoone deugd, zo vaak de rampzalige
„ klip is geweest, waar op de Nationaale
„ en byzonder de *Nederlandsche* Vryheid
„ is gestrand; maar het is, om der *Zaake*
„ wille, dat ik durf verzekeren, dat gy
„ in niemand eenen in alle opzigten ge-
„ schikteren Waarneemer van onze belan-
„ gen by de *Fransche* Republiek zult of
„ kunt vinden, dan in JACOB BLAUW.
„ Hy is bevallig, welbespraakt, hy kent
„ de menschen en de wereld, hy heeft

1795.

„ groote ondervinding, hy is ſchrander,
„ voorzigtig oordeelkundig en werkzaam,
„ en hy heeft zyn Vaderland en deszelfs
„ Vryheid boven alles lief —— zo lief,
„ Medeburgers! dat hy ook zyn leeven
„ ten dienſte van hetzelve, gewaagd, en
„ zich uit de armen van zyne geliefde
„ Vrouw en éénig Kind geſcheurd heeft.
„ En, wat aangaat de gevaaren van
„ 's Volks Dankbaarheid. Ja, Medebur-
„ gers! zy zyn zeer groot, en *Oranje* be-
„ wyst dit ten vollen; maar tusſchen blin-
„ de Dankbaarheid en verlichte Vergel-
„ ding van beweezene dienſten, is een
„ groot onderſcheid; en, behalven dat
„ het Volk en diens Vertegenwoordigers,
„ ſteeds daar zullen weezen om alle zyne
„ daaden te bewaaken, zo zal voorzeker
„ JACOB BLAUW aan het vertrouwen van
„ dat Volk nimmer oneere aandoen. ——
„ Zo waarlyk hebbe my de Vryheid lief!"

MEYER verzoekt te vergeefsch van die post ontſlaagen te worden.

De Burger MEYER, met den dus hoog aangepreezen BLAUW, zich beſtemd vindende tot die gewigtige Post, zogt des ontſlaagen te worden, met deeze verklaaring, „ Medeburgers! Indien myne ver-
„ mogens mynen yver en welwillenheid
„ evenaarden, zou ik geen oogenblik aar-
„ zelen, de gewigtige Post te aanvaar-
„ den, welke my door uw vertrouwen
„ wordt aangeboden — dan daar uwe toe-
„ genegenheid myne geringe verdienſten
„ door het vergrootglas beſchouwt ——
„ daar ik myne zwakheid ken, mag ik
„ de belangens van het Vaderland niet

in

„ in gevaar ſtellen; hoe gevoelig dus my
„ uwe goedheid treffe, ben ik egter ge-
„ noodzaakt van eene waardigheid af te
„ zien, welke voor my niets aanlok-
„ lyks kan hebben, om dat de zugt tot
„ 's Volks belang myne Eerzugt verre
„ overtreft."

BOEK. 1795.

Wel verre van aan deeze uitboezeming gehoor te leenen, verdubbelde zich de yver der geheele Vergadering om den Burger MEYER, tot het aanvaarden van de hem toegeſchikte Post, te beweegen. Niet zonder vrugt. Hy nam die op zich, zeggende, „ te hoopen, dat de kundigheden „ van den Burger BLAUW het gebrek van „ de zyne zouden vervullen." De goedkeuring der Algemeene Staaten verzegelde deeze keuze (*).

Dien aanſtelling.

Met welke aandoeningen de Burger BLAUW te *Parys* deeze aanſtelling ontving kan best blyken uit dit zyn ſchryven aan de toenmaalige Vertegenwoordigers des *Hollandſchen* Volks. „ Burgers Repreſentanten! In 't midden van die groote „ Omwending, die *Europa* met verbaazing vervult, en de Nakomelingſchap, „ met dankbaarheid, in de Geſchiedenisſen van *Nederland*, zal leezen, heb ik, „ van den Vaderlandſchen grond verwyderd, zedert lang, na de gelegenheid „ verlangd om aan U, Repreſentanten „ van het Volk van *Holland!* myne op-

BLAUW neemt het aan. Zyn ſchryven aan die van *Holland*.

„ reg-

(*) *Decreeten der Proviſioneele Rep. van Holland* 19 en 23 Feb. 1795.

„ regte deelneming, myne verlangens,
„ myne wenschen, uit te boezemen.

„ De byzondere betrekking, waar in
„ ik toevallig geplaatst was, verbood my
„ de opwellingen van myn hart te vol-
„ gen.

„ Vereerd met het vertrouwen van my-
„ ne onderdrukte Medeburgers, vereenig-
„ de ik my, met eenige Braaven, om in
„ 's Lands hoogen nood, de eer en onaf-
„ hangelykheid der Natie, als uit den
„ brand, te behouden.

„ Wy hadden de plegtigste verzekerin-
„ gen van onze zo getrouwe Landsge-
„ nooten om de ketens, waar mede het
„ *Nederlandsche* Volk geklinkterd was, te
„ zullen verbreeken, zo dra de zegevie-
„ rende Wapens der *Fransschen* meer en
„ meer den *Bataafschen* Grond zouden
„ naderen. Wy hebben ons niet bedroo-
„ gen, en wie is immer in de *Nederland-*
„ *sche* trouw te leur gesteld?

„ Op 't oogenblik, dat ik met mynen
„ Ampgenoot, en vergezeld van die edele
„ Slachtoffers, welke zeven Jaaren in Ba-
„ lingschap rondgezworven, en al den
„ haat en vervolging van het bloeddorstig
„ Huis van *Nassau* ondervonden hebben,
„ bezig was om uwe belangens voor te
„ draagen, uwe eer en onafhangelykheid
„ te handhaaven, en de dwaaze voorstel-
„ len van baatzugtige Afgezanten, die
„ welligt het *Nederlandsche* Volk voor een
„ hand vol Gouds zouden hebben willen
„ verkoopen, waart Gylieden reeds opge-

„ staan

„ staan om die benden van lafhartige Re- LXXXVIII.
„ genten te verjaagen, die zich door BOEK.
„ *Pruissisch* geweld in den Zetel geves-
„ tigd hadden; en al beevende de teugels 1795.
„ der Regeeringe in handen hielden.

„ Ik behoef aan U, Burgers Reprefen-
„ tanten! die de waarde der Vryheid kent;
„ niet te zeggen, hoe myn hart, onder
„ alle die groote gebeurtenisfen, juichte;
„ vooral wanneer ik den dag zag aanbree-
„ ken, dat ook door uwe handen, de
„ eeuwige Regten van den Mensch en
„ Burger zouden gevestigd worden.

„ Ik gevoelde alle de gewigtige gevol-
„ gen, die uwe Wysheid, uwe waare
„ Heldenmoed, voor het geluk van *Ne-*
„ *derland*, moesten te wege brengen; en
„ voorzeker zy, die *Nederlandsch* Vryheid
„ en Onafhanglykheid kunnen en willen
„ waardeeren, zullen eenmaal weeten, en
„ erkennen de groote verpligting, die zy
„ aan U hebben.

„ Hoe zeer ik, derhalven, na het vol-
„ brengen van zulke moeilyke pligten,
„ gereikhalsd zou hebben na myn Vader-
„ land te rug te keeren, en hun, met
„ wien ik tot handhaaving van die zelfde
„ Vryheid en Onafhangelykheid, wensch
„ te leeven en te sterven, in hunne ge-
„ wigtige arbeid te ondersteunen, ook
„ uwe verlangens en het groot vertrou-
„ wen dat gy in my gelieft te stellen,
„ hebben my bewoogen te aanvaarden
„ eene Bediening, waar van ik al het ge-
„ wigt gevoel, en die ik alleen vrees, dat

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ myne kragten en vermogens zal te bo-
„ ven gaan.

„ Ontvangt dan, Burgers Repreſentan-
„ ten! het offer van myne waare erken-
„ tenis; houdt U verzekerd, dat uw ver-
„ trouwen uwe goedkeuring, uw voor-
„ beeld, my tot een prikkel zal verſtrek-
„ ken om met verdubbelden yver en ge-
„ trouwheid, myne pligten te vervullen.

„ Houdt U verzekerd, dat ik, ſteeds
„ jalours van de Vryheid en Onafhange-
„ lykheid der *Bataaven*, zo lang myne
„ oogen het leevenslicht zullen aanſchou-
„ wen, het heil en waare welzyn des
„ Volks, met al myn vermogen, zal trag-
„ ten voor te ſtaan en te verdeedigen;
„ houdt U eindelyk verzekerd, dat ik
„ met alle opregtheid, die een Republi-
„ kein behoort te kenmerken, van den
„ loop myner Onderhandelingen verſlag
„ zal doen; op dat gy, en het *Nederland-*
„ *ſche* Volk, zelf éénmaal met zyne eigene
„ oogen zullen kunnen zien en ondervin-
„ den, dat, hoe zeer van hun verwy-
„ derd, myn hart en handen rein en on-
„ geſchonden zyn gebleeven.

„ Ik voeg hier nevens Copy van de
„ Misſive, die ik de eer gehad heb aan
„ hun Hoog Mogenden, de Heeren Staa-
„ ten Generaal der *Vereenigde Nederlan-*
„ *den* te ſchryven, en wensch aan U,
„ Burgers Repreſentanten! de noodige
„ kragten om, met denzelfden moed en
„ ſtandvastigheid, uwe roemryke loopbaan
„ te vervolgen, en U aldus een onver-

„ gang-

„ ganglyke Eerzuil te stichten in de har- LXXXVIII.
„ ten van uwe Medeburgeren, die alles BOEK.
„ van uw voorbeeld wagten, en die zich
„ blymoedig, als een ondoordringbaare 1795.
„ muur, rondsom U zullen vereenigen,
„ om alle groote en kleine Dwinglanden
„ te straffen, en 's Volks heil, en duurzaa-
„ me rust op goede gronden, te vestigen."

De Brief aan hun Hoog Mogenden, waar van het geplaatste zo volvuurige schryven aan de Vertegenwoordigers des Volks van *Holland* gewaagt, draagt de merktekens van hetzelfde character. Naa zyne aanstelling kort vermeld te hebben, vaart hy voort; „ De Organe te zyn van „ eene Vrye en Onafhangelyke Natie, en, „ in haaren naam, haare belangen waar te „ neemen by het grootmoedigste Volk „ van den Aardbodem; is zeker de uiter- „ ste grenspaal, waar na een gepaste „ Eerzugt, by eenen *Nederlandschen* Re- „ publikein streeven kan.

Zyn Brief aan hun H. Mog.

„ Zeker, de Eer en Onafhangelykheid „ van het *Nederlandsche* Volk op duurzaa- „ me gronden gevestigd te zien, was steeds „ het toppunt van myne wenschen.

„ Tevens vervreemd van alle Factie, „ die de zaaden van haare destructie daad- „ lyk met zich brengt, was het 'er verre „ af, dat ik immer zo veele grootmoe- „ dige en belanglooze opofferingen ten „ dienste van het Vaderland, als 'er ze- „ dert veertien jaaren, onafgebrooken ge- „ daan zyn, beschouwd zou hebben als „ het gewrogt van een ondeugende Ca-

„ baal, of als de eenige uitwerkzelen van
„ eigen grootheid, brat- en heerschzugt.
„ Steeds aangevuurd door dezelfde
„ Liefde tot myn Vaderland, als wel eer
„ in myn boezem ontbrandde, beken ik
„ tevens onbeschroomd en openlyk voor
„ het oog van het *Nederlandsche* Volk,
„ dat, naar maate de oorzaaken, de be-
„ ginzelen, en de gevolgen der *Fransche*
„ Staatsomwenteling zich ontwikkeld heb-
„ ben, in myne ziel ook nieuwe gewaar-
„ wordingen, en de moreele overtuiging
„ van groote waarheden ontstaan zyn,
„ welke ik betuig te vooren, niet dan met
„ een beneveld oog gezien te hebben.

„ Wanneer, derhalven, Hoog Mog.
„ Heeren! 's Lands rampen tot eene hoog-
„ te gebragt waren, waar van voorzeker
„ de *Nederlandsche* Jaarboeken geen voor-
„ beeld opleeveren.

„ Wanneer ik duidelyk zag, dat de hal-
„ starrigheid van 's Lands Geweldenaaren,
„ om alle bronnen van Welvaart en Be-
„ staan te doen opdroogen, en *Neder-*
„ *landsch* Volk te onderdrukken, en ten
„ diepste te vernederen, niet zou ophou-
„ den, dan met onzen ondergang, en ge-
„ heele vernietiging.

„ Wanneer ik die baldaadige *Factie*,
„ die dan eens de zogenaamde Stedelyke
„ Octroyen en Privilegien, tot een mas-
„ que nam, om haare gruwelen te be-
„ dekken, en dan eens dezelve met voe-
„ ten tradt, om nieuwe ongehoorde gru-
„ welen aan te rechten, met de grootste

„ kalm-

„ kunde zag arbeiden, om eene gedachte
„ Conspiratie tegen het Volk van *Neder-*
„ *land*, op de duurzaamste gronden te
„ vestigen.

BOEK. XXXVII. 1795.

„ Wanneer de vredelievende Leer van
„ JESUS CHRISTUS trouwloos misbruikt
„ werd, en een gansch heirleger van hui-
„ chelagtige en booze Geestlyken op-
„ stondt om de harten van hunne te wei-
„ nig helaas! verlichte Medeburgers, met
„ wraak- en moordzugt tegen hunne ei-
„ gene Landgenooten te vervullen, en
„ alle de gruwelen van eene haatlyke Fac-
„ tie, als wonderwerken van GODS Alver-
„ mogen af te maalen.

„ Wanneer ik 's Lands bezoldigde Krygs-
„ knegten, in 't midden van een vreed-
„ zaam Volk, plunder- en moordzugt te-
„ gen weerlooze Burgers ongestraft zag
„ uitoefenen, en zich van die gruweldaa-
„ den een regt van aanspraak tot groote
„ bevorderingen in den Staat formeeren;
„ wanneer ik de barbaarsche Soldaaten van
„ eenen trouwloozen Bondgenoot zag in-
„ roepen, om door geweld, roof, moord
„ en vrouwenkragt ons weleer gezegend
„ Vaderland te verwoesten.

„ Wanneer, te midden van zo veele
„ en zo groote gruwelen en ongeregtig-
„ heden, geen één *Nederlandsch* Regent
„ opstondt om 's Lands CATALINA, en
„ zynen Aanhang, het momaangezigt af te
„ rukken — Wanneer, eindelyk, het oo-
„ genblik naderde, dat diezelfde eerlooze
„ en lafhartige Regenten, die den vryen

„ *Ne-*

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ *Nederlander* zo veele traanen gekost, „ en alle Vertegenwoordigers des *Fran-* „ *ſchen* Volks in hunne raſerny een eeu- „ wige wraak en vervolging gezworen „ hadden, en tot die laagte en onmagt „ gebragt waren, om by diezelfde, zo „ ſmaadelyk door hun behandelde Verte- „ genwoordigers den Vrede, als het éénig „ middel tot behoud hunner Overheer- „ ſchinge, te ſmeeken — voorzeker, toen „ was het my onmogelyk op 't beſchou- „ wen van dit waaragtig, doch akelig ta- „ fereel, een oogenblik te aarzelen, om „ aan den wensch myner braave en on- „ derdrukte Medeburgeren te voldoen, en „ my te vereenigen met hun, die in dee- „ zen aan den dag gelegd hebben die „ groote waarheid, dat een Republikein „ alle zyne byzondere betrekkingen en „ pligten aan een zyde moet ſtellen, zo „ dra de nood van het Vaderland roept, „ om grootere pligten te vervullen.

„ Ik heb dan ook, Hoog Mogende „ Heeren! deeze pligten, ondersteund „ door den trouwen raad, en het meer- „ der doorzigt van die braave Landge- „ nooten, welke zedert zeven Jaaren, de „ ſlagtoffers zyn van de wraakzugt van „ het Huis van *Naſſau*, naar myne ge- „ ringe vermogens, uitgeoefend; en ik „ heb my niet bedroogen, toen ik my „ beroepen, toen ik my verlaaten heb „ op de trouw, den moed, het beleid en „ de braafheid van *Nederlandſche* Gemee- „ nebestgezinden. En nu zou ik my ver-

„ blyd

„ blyd hebben, in myn Vaderland te rug
„ te keeren, om getuige en deelgenoot
„ te zyn van die zuivere vreugde, die de
„ harten myner Medeburgeren vervult,
„ en die alleen het doel kan zyn van hun,
„ die de Vryheid lief hebben, en haar,
„ op goede gronden, onder het mensch-
„ dom gevestigd willen zien.

„ Maar, doortrokken met al den eer-
„ bied, dien het door U Hoog Mogen-
„ den in my gesteld vertrouwen my in-
„ boezemt, onderwerp ik my volvaardig
„ aan U Hoog Mog. bevelen, hoe zeer
„ ik duchte, dat derzelver uitvoering
„ myne kragten te zwaar zal vallen. Ik
„ zal dezelve verder met yver, met ge-
„ trouwheid trachten te vervullen, en 't
„ zal voorzeker de gelukkigste dag van
„ myn leeven zyn, als, door myne mede-
„ werking, een Verbond, steunende op de
„ eeuwige Regten van den Mensch, op
„ Vryheid, Gelykheid en algemeene Broe-
„ derschap, dat de eeuwen moet verduu-
„ ren, tusschen de beide Volken tot stand
„ gebragt, en de Eer en Onafhangelyk-
„ heid van den vryen *Nederlander* daar
„ by in al zyne kragt bewaard en erkend
„ wordt (*)."

LXXXVII. BOEK. 1795.

Om de post, met zo veel gevoels en vuurs door den Burger BLAUW aanvaard, waar te neemen, hadt zyn Amptgenoot MEYER, zich gereed gemaakt, en voerde Af-

MEYERS affcheid van de Vergadering van *Holland*.

(*) *Decreeten der Provisioneele Rep. van Holland* 18 Maart 1795.

SCHENK. BOEK. 1795. Afscheid neemende van zyne Mede-Representanten des Volks van *Holland*, deeze taal. „ Waarde Medeburgers en Broeders! Hoe wel ik, van den eenen kant, „ zo als Gylieden het U herinnert, uit „ een overtuigend gevoel van de zwakheid myner vermogens, met schroom „ aanvaard heb de Post, welke uwe goedheid en vertrouwen my hebben opgedraagen, en waar voor ik U, by deezen, nogmaals myne gevoelige dankbaarheid betuige; zo hebben egter, van den „ anderen kant, dat zelfde vertrouwen en „ de gerustſtellende overdenking, op de „ voortreflyke bekwaamheden van myn „ Vriend en Medewerker BLAUW, zo „ wel als de vuurige liefde tot myn Vaderland, en de zugt om hetzelve nuttig te zyn, mynen moed weder opgewakkerd, en ik ben thans bereid om „ my na de Plaats myner Bestemminge „ te begeeven, en de my opgelegde pligten te gaan uitoefenen.

„ Indien het my gelukt, waarde Medeburgers! hier in naar wensch, en naar „ uwe billyke verwagting te mogen slaagen, zo zal aan myne hartlykste en opregtste begeerte voldaan zyn.

„ Vergunt my, ten deezen einde, gezamenlyk, en ieder van U in 't byzonder, „ uwen broederlyken raad en bystand, en „ laat ons, ieder in den onzen voortgaan met „ alle onze vermogens aan te wenden tot „ voltooijing van het Gebouw, waar van „ de grondslagen zo gelukkig gelegd zyn,

„ GOD

„ God zegene daar toe alle uwe en „ myne poogingen en verrigtingen!" LEEUWEN. BOEK.

Op voorstel van den op zyn vertrek staanden Staatsdienaar MEYER was besloten, dat hy, nevens zyn Amptgenoot, van hunne Berigtgeevingen aan hun Hoog Mogenden ook een afschrift aan den tydlyken Voorzitter der Vergadering van de Vertegenwoordigers des *Hollandschen* Volks zou zenden, zo als men voorheen gewoon was aan de Raadpensionaris van *Holland* te doen (*). 1795.

De Burger MEYER te *Parys* gekomen, verwylde niet, om zich, met zyn Amptgenoot BLAUW, als Afgevaardigde Ministers Plenipotentiarissen van hun Hoog Mogenden bekend te maaken by het *Committé de Salut Public*. Uit hetzelve werden drie Representanten MERLIN (*de Douay*), SIEYES en REWBELL benoemd om met hun te spreeken. Zy twyfelden, uit hoofde van de meermaals gemelde Proclamatien door de *Fransche* Volksvertegenwoordigers en Generaals gedaan, niet in het minste aan de erkentenis van de Onafhangelykheid deezer Landen, en gevolglyk, dat de Volmagt hun verleend, zou aengenomen, en zy in die hoedanigheid ontvangen worden, welke dezelve inhieldt. Dan de eerste uitnoodigings Brief, gaf hun deezen Tytel niet, en de gedraagingen te hunwaards gehouden, weezen uit, dat die Onafhangelykheid geenzins daargesteld, en dat

Twyfelingen over de erkentenis van hunne zending in *Parys*.

(*) *Decreeten* als boven 8 Maart 1795.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

dat gevolglyk hunne erkentenis als Gezanten des *Bataafſchen* Volks, in *Parys* aan twyfel onderheevig was. Op hunne vraage hoe te handelen met den Brief van hun Hoog Mogenden aan de Nationaale Conventie, was het verzoek met die overgifte nog te verwylen. In alles, hoe heusch de ontvangst en het uitgeleide mogt weezen, ſtraalde ten overvloede door dat hunne erkenning hoogſt twyfelagtig was; 't geen de onaangenaamſte aandoeningen by hun deedt opwellen. Alle de eerſte onderhandelingen droegen blyk by blyk, tot verſterking van dit vernederend denkbeeld (*).

Duidelyke verklaaring dat de Indemniteit die erkentenis moest voorgaan.

Dat zy zich hier in niet bedroogen, bleek eerlang ten vollen, toen zy uit den mond van SIEYES, ſpreekende in naam van het *Committé de Salut Public*, deeze betuiging hoorden; „ dat het *Fransch* Gou„ vernement de *Nationaale Independentie* „ *van de Nederlanden* als nog niet kon er„ kennen, veel min, hun in hunne Qua„ liteit als Plenipotentiarisſen, avoueeren; „ dat men hun alleen aanmerkte als Af„ gezondenen van de Patriottiſche Par„ tye, met wien zy wel wilden ſpreeken, „ om hunne gedagten te hooren; en dat „ zo

(*) Eene behandeling, by welke zeer ſterk afſtak, dat de *Toscaanſche* Minister CARLETTI, als zodanig was erkend geworden by de *Franſche* Republiek, en het Tractaat van Vrede geſlooten hadt, eer hy zyne Credentiaalen in forma hadt overgegeeven. Brief van BLAUW en MEYER aan hun Hoog Mog. 20 Maart.

„ zo lang het Punt van Indemniteit, waar mede men beginnen moest, niet, tot „ genoegen van *Frankryk*, gereguleerd „ ware, de zaaken in dien ſtaat moesten „ blyven." LXXXVIII. BOEK. 1795.

Hoe zeer getroffen, door eene zo vernederende verklaaring, die het zegel drukte op de ongunſtige gevoelens, welke zy, zints de eerſte ontmoeting, koesterden, voeren die Afgezanten voort met 's Lands belangen, naar hun inzien, te behartigen, en by het verneemen van den toedragt der zaaken, voorſtellen daar toe betreklyk, met kloekmoedigheid, in 't midden te brengen, en inzonderheid te doen gevoelen het gewigt der zaake, en hoe veel nadeels de vertraaging, door dit begrip veroorzaakt, kon baaren. Hun gedrag in deezen.

In 't einde begeerig om te weeten waar aan zy zich zouden kunnen houden, verzogten zy, ten ſterkſten, eene openhartige verklaaring, waar in de Schadeloosſtellingen, het groote punt, van 't welk men de Onafhangelykheid deedt afhangen, beſtonden. Tot hunne groote verbaazing hoorde zy dezelve begrooten op *Honderd Millioenen Guldens* in Geld of Goederen, (de reeds gedaane Requiſitien daar onder gerekend,) en de vryheid om eene Geldleening van nog *Honderd Millioenen* te openen, tegen twee en een half of drie ten honderd, naa den Vrede, op geſtelde tydperken, af te losſen; en dat alles onafhangelyk van de Goederen van het Gouvernement, van den Prins, en meer andere Eerſte eisch der Schadeloosſtellinge.

zaaken, die, zo wel als de bepaaling der Grensscheidingen, nog zeer veel verklaarings noodig hadden.

1795. Hunne bezorgdheid deswegen.

Ontzettende eischen, die niet konden nalaaten hun 's Lands toestand allerhachlykst te doen voorkomen. Dan derzelver schreeuwende grootheid en onvolbrengbaarheid, als mede de wisselbaare gesteldheid der zaaken in *Frankryk* zelve, deeden hun hoope scheppen, dat men op de volbrenging daar van niet zou blyven aandringen. Zy verzogten, op den zeventienden van Lentemaand, wanneer zy die vorderingen hoorden, van hun Hoog Mog. gelast te worden, hoe zich, in dien neteligen toestand, te moeten gedraagen, en het by de hand neemen der noodige middelen om in eens te kunnen zeggen, dat het *Nederlandsche* Gouvernement gezind was tot het geeven van Schadeloosstelling, waar in dezelve zou moeten bestaan, en op welke voorwaarde zy zou kunnen worden daargesteld.

Oordeel van Monroë en van Stael over hun geval.

Een nader verwagt mondgesprek met de Commissarisen verwylde. Schoon Blauw en Meyer besloten hadden geene te bezoeken by het Corps Diplomatique, te *Parys* af te leggen vóór dat zy erkend waren als Afgezanten van onzen Staat, gaven zy egter toe aan het verzoek des *Amerikaansche* Gezants Monroë, dien zy ten vollen overtuigd vonden, dat eene opregte verklaaring der Onafhangelykheid van onzen Staat, zo wel met de belangen van denzelven als met die van *Frankryk*, strook-

strookte. Zy kreegen berigt, dat de *Zweedsche* Afgezant, de Baron VAN STAEL, even zo dagt; en mogten vernemen, dat verscheide aanzienlyke Leden van het Gouvernement; doch die thans geene zitting hadden in het *Committé de Salut Publicq*, de zaak onzes Lands uit een gunstiger oogpunt beschouwden.

BOEK. 1795.

Het leedt tot den drie en twintigsten van Lentemaand, dat zy, op de door hun ingediende Stukken, geen officieel antwoord ontvingen. Ten dien dage tot eene mondelinge onderhandeling genoodigd; kreegen zy, met vry veel drifts, de weete, dat het *Committé de Salut Publicq* besloten hadt tot niets te zullen komen, vóór en aleer het Artykel der Schadeloosstellingen volkomen, en naar genoegen, was afgedaan. Dit geheele onderhoud strekte ten blyke dat men, ten aanzien onzes Lands, gebruik maakte van het Regt van den Sterksten, niet wel overeen te brengen met de voorgaande betuigingen. — De Leden gaven hun onbewimpeld te kennen, dat er, in de Nationaale Convention, eene zeer groote meerderheid was, die 'er wel heenen helde om eene Verbintenis met de *Hollandsche* Republiek te sluiten, en derzelver Onafhangelykheid te erkennen; dan dat deeze erkentenis tevens gepaard zou moeten gaan met de grootste Opofferingen aan onze zyde. Dat, wat de Grensscheiding betrof, men zedert lange zich hadt kunnen overtuigen, dat de algemeene go-

Elfden der Maand

LXXXVIII. BOEK. 1795.

voelens daar heen liepen, om zich uit te ſtrekken tot den *Rhyn*, en aan de *Hollandſche* Republiek alleen af te ſtaan en over te laaten de Landen by haar bezeten aan geenen kant van *Maas* en *Waal*, dat het *Committé de Salut Publicq*, als het een min voordeelig verſlag aan de Nationaale Conventie deedt, zich ten ſterkſten zou *exponeeren*.

Hoe beantwoord.

Op zodanig een voordragt bepaalden zich onze Afgezanten om de tot hun gezondene Leden te verzoeken, door hunnen invloed de Nationaale Conventie van die dwaalende begrippen te willen te rug brengen; van hunnen kant beloovende om hunne Landgenooten, op alle mogelyke wyze, aan te moedigen tot het doen van zodanige Opofferingen, als waar door hun goede wil en genegenheid best aan den dag kon worden gelegd.

Naderen aandrang. Hoe afgeweezen.

's Volgenden daags, tot een nader geſprek verzogt, liepen de woorden tusſchen hun en de *Franſche* Commisſarisſen zeer hoog. Niet alleen werden alle de buitenſpoorige Eiſchen herhaald; maar het ſtuk der Grensſcheidinge, zo als het den voorgaanden dag was opgegeeven, als eene Voorwaarde, zonder welke men niet zou vorderen, voorgeſteld, en by voorraad, op rekening gevraagd voor het ſluiten van het Tractaat eene ſom van twintig Millioenen Guldens. — BLAUW en MEYER zogten de onmogelykheid van de vervulling dier wydgaapende eiſchen te betoogen; doch, ziende dat hunne redenen geen

geen invloed vonden, betuigden zy, om de eigene woorden dier Burgeren, in eenen Brieve aan den Griffier QUARLES, te bezigen, „ dat zy geene pouvoirs hadden „ om offertes van Indemniteit te doen; „ maar dat zy nu voor als dan verklaarden, dat geen *Hollander* immer een „ Tractaat zou tekenen, waar by hy vry„ willig consenteerde tot de overgifte van „ Landen, Steden, of Dorpen, die tot de „ *Vereenigde Nederlanden* behoorden, dat „ niemand daar toe regt of magt hadt, „ en dat dit rechtstreeks zou aanloopen „ tegen de grondbeginzelen, waar van „ een Republikein nooit behoorde af te „ wyken." —— Op de vraag van een der Leden, of zy eene verklaaring in geschrifte zouden willen geeven, dat geen *Hollander* ooit zulk een Tractaat tot Concluſie zou brengen, en met hunne handtekening onderschryven? Was het antwoord, „ dat zy noch moreele, noch „ physieke Magt op aarde kenden om „ hun te noodzaaken, tot het bedryven „ van eene daad, die hun, ten eeuwigen dage, voor het oog van een vry „ mensch, moest deshonoreeren; en dat „ die daad op zich zelve altoos nul en „ onwettig zou weezen: om dat zy, volgens hunne principes, de faculteit niet „ hadden om de Medeingezetenen en „ Compatriotten, als lastdieren, te verkoopen."

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Naa deeze rondborstige verklaaring werden BLAUW en MEYER verzogt het Ontwerp door onze Ge-

Ontwerp,

LXXXVIII. BOEK. 1795. Zanten beraamd.

werp van een Tractaat te maaken, gelyk zy beloofden van hunnen kant te zullen doen. De staat der onderhandelingen, de geest die het Committé bezielde, de gesteltenis der zaaken met betrekking tot de Nationaale Conventie zelve, en het vermoeden, dat men vroeg of laat, met zodanig een stuk in de Nationaale Conventie zou ter baane komen, deedt onze Gezanten raadzaam keuren, het Ontwerp zodanig in te richten, dat zy de beschuldiging ontgaan zouden, dat zy, door baatzugt gedreeven, alles van de *Franschen* verlangden, zonder iets op te offeren: vooral oordeelden zy geene blyken in handen te moeten geeven, van eenigen toeleg om het Grondgebied van onzen Staat te vergrooten (*): dewyl zy dan natuurlyk vervallen zouden in dat geen, waar van zy de *Franschen*, niet ten onregte, beschuldigd hadden. —— Ten bepaalden tyde waren zy met het Ontwerp eens Tractaats, of liever de voorloopige Artykelen, gereed, en stelden het ter hand; doch van der *Franschen* zyde ontvingen zy, ten gestelden tyde, niets.

In

(*) Dit vergrooten of *agrandiseeren*, welk woord gebruikt wordt, ziet op een Artykel van de Instructie van hun Hoog Mog. waar by zy hunne Ministers gelast hadden te beproeven, of men de Landen aan geene zyde der *Schelde* gelegen, *Antwerpen* 'er onder begreepen, konde bekomen. Een Artykel, van 't welk zy zich wel gewagt hebben eenige opening te doen, in zulk eene geestgesteldheid.

In gemelde zamenkomst hadden onze Afgezanten de grievende onaangenaamheid dat men den ſpot ſtak met de Proclamatien in *Holland*, by de intrekking der *Franſchen*, ten opzigte van de Souverainiteit gedaan (*); meer dan ééns moesten zy de bedreiging hooren, *dat men in ons Land Militairement zou ageeren.* Zy hadden blyken van met mistrouwen behandeld te worden, en grond om te vreezen, dat de verbondene Mogenheden, en byzonder *Engeland*, aanmerklyken invloed hadden op de onderhandelingen, 't welk voor *Frankryk* en ons Land de ſchadelykſte gevolgen kon naa zich ſleepen, en de geheele Bezending van vrugt berooven. LXXXVIII. BOEK. 1795. Onaangenaame taal welke zy moesten hooren.

Te midden van dit alles was het onzen Gezanten ten vollen blykbaar, dat het Artykel der Schadeloosſtelling, als een voorloopig punt, zou moeten plaats grypen, eer 'er aan de *Franſche* zyde kon of zou gedagt worden, aan eene plegtige verklaaring van de Souverainiteit en Onafhangelykheid des *Nederlandſchen* Volks, en de erkentenis van de Algemeene Staaten als vertegenwoordigende het *Nederlandſche* Volk, uit welke Vergadering zy hunne aanſtelling verkreegen hadden. Zy konden derhalven aan den inhoud van hunnen Lastbrieve, waar by de loop der Onderhandelingen bepaald opgegeeven was, niet voldoen: want gemelde verklaaring was hun, Hoe zy het Stuk der Schadeloosſtelling inzagen.

(*) Wy hebben eene treffende byzonderheid daar van vermeld hier boven bl. 149.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

hun, zo ſtellig, met zo veel rondheids, gedaan, dat zy vermeenden nutloozen tyd te zullen ſpillen, indien zy langer aandrongen op eene plegtige Verklaaring van onze Nationaale Onafhanglykheid, vóór, en aleer deeze voorloopige Artykels tot beſluit gebragt waren.

Onze Gezanten betuigden niet te kunnen ontveinzen, dat de redenen door het *Committé de Salut Publicq* gegeeven, voor deezen Staatkundigen loop der Onderhandelingen, hun zeer aanneemelyk waren voorgekomen. Dit hadt hun te meer bewoogen om van hunne gevoelens af te gaan, en niet verder daar op aan te dringen. Want hoe zeer dit Committé, by een onlangs genomen Beſluit een aanzienlyken invloed gekregen hadt ten opzigte van de buitenlandſche betrekkingen, bleef het aan den anderen kant, zeker, dat de aart der Regeeringsvorm, en de zamenſtelling der Nationaale Conventie zelve, niet gedoogden dat het *Committé de Salut Publicq* een verſlag zou doen over de *Hollandſche* zaaken, waar van de uitſlag zou weezen de plegtige verklaaring van de Nationaale Onafhangelykheid, zonder tevens, aan die zelfde Vergadering, en daar door aan het *Franſche* Volk, te kunnen verzekeren, dat die verklaaring gepaard zou gaan met Opofferingen van de zyde van het *Bataafſche* Volk, als het onwaardeerbaar genot van deszelfs Vryheid en Onafhangelykheid met zich bragt. —— Wanneer zy deeze groote bedenking en het

het gewigt daar van overwoogen, ver- LXXXVII.
meenden zy, dat dezelve moest plaats vin- BOEK.
den, en zelfs den voorrang hebben boven
de hunne, die zeker van geen minder ge- 1795.
wigt was, gelegen in de zekerheid, die
het *Bataafsche* Volk begeerde te erlangen
omtrent zyn toekomend noodlot, en als
de vrugt zyner opofferingen, zyne Vry-
heid op duurzaame gronden gevestigd te
zien.

Te minder zwaarigheids vonden zy om aan de verlangens van het *Fransch* Gouvernement te voldoen, om dat de Leden van 't zelve overtuigd scheenen, dat in de erkentenis van onze Nationaale Onafhanglykheid, naa dat het Artykel ter Schadeloosstelling, tot wederzyds genoegen, zou geregeld weezen, weezenlyk zo wel het duurzaam voordeel voor de *Fransche* Republiek, als het geluk der *Bataaven* gelegen was: ten minsten waren zy verre af van te gelooven, (en hadden proeven van het tegendeel,) dat het *Fransche* Gouvernement het *Bataafsche* Volk lange in die onzekerheid zou willen houden; maar dagten, in tegendeel, dat de *Franschen* zich overtuigd hielden, dat eene spoedige beslissing, voor beide de Republieken, ten hoogsten noodzaaklyk was. — Daar aan schreeven zy toe, dat, te midden van deeze onderhandelingen, uit *Frankryk* de noodige bevelen na *Holland* gezonden waren om de uitgestrektste vryheid aan den *Hollandschen* Handel te geeven, en de last aan de *Fransche* Oorlogschepen, om de

Hollandsche Schepen te beschermen, en na veilige Havens te brengen; als mede de noodige orders gezonden om de *Hollandsche* Zeemagt, ten spoedigsten, in staat te stellen om den Zeehandel te kunnen beschermen.

Hunne bedenkingen op mogelyke vermindering der Eischen.

Zy hoopten daarom, dat hun Hoog Mogenden, ingevolge van hun vroeger aanschryven (*), spoedig zouden bepalen de Schadeloosstelling, welke aan de *Fransche* Natie, volgens den staat van ons Land, en deszelfs Financieelen toestand, zou kunnen toegestaan worden. Verre waren zy van te gelooven, en hadden de onmogelykheid daar van reeds aangetoond, dat de Provincie van *Holland*, die, sedert den Jaare MDCCLXXXVII, meer dan *Tachtig Millioenen*, buiten de gemeene belastingen, hadt opgebragt, immer, vereenigd met de andere Gewesten, in staat zou kunnen weezen om aan de verbeurde eischen van *Honderd Millioenen*, en *nog Honderd Millioenen*, als eene Leening, te willen kunnen voldoen. Zy verzouwden zelfs, dat het *Fransch* Gouvernement, uit overtuiging van de moreele en physieke onmogelykheid, daar van te rug zou komen; byzonder uit overweeging, dat die Tachtig Millioenen den *Hollanderen* waren afgeperst, naa dat zy, op de trouwloosste wyze, door het Oud *Fransch* Staatsbestuur, in den Jaare MDCCLXXXVII, ondanks de plegtigste en herhaalde verzekerin-

(*) Men zie te rugge op bl. 338. hier boven.

dingen, van hulp en bystand waren opgeofferd en aan hun noodlot overgelaaten (*). LEEUWEN. BOEK.

Te minder konden zy gelooven, dat het *Fransche* Gouvernement daar op zou blyven aandringen, als het in overweeging nam, wat het *Bataafsche* Volk, zo gering in getal, zedert twee jaaren, door de Legers der Verbondene Mogenheden geleden, en hoe *Engeland*, door het aanhouden van meer dan honderd en tien Schepen, buiten de *Oost-Indische* Compagnie en Oorlogsschepen, nu onlangs een allergevoeligsten slag, zo wel aan den Handel als aan 's Lands Finantien, hadt toegebragt. 1795.

Eindelyk geloofden zy, dat het gedrag door de *Bataafsche* Patriotten, zedert de Oorlogsverklaaring door de Nationale Conventie aan den Stadhouder gedaan, wel zo veel verdiensten zou vinden, dat hun Vaderland ten minsten niet zou onderworpen worden „ aan de gestrengste „ regels van een zo verschriklyk Con„ quest, als mogelyk, in deeze Eeuw, „ door een Overwinnaar, op een over„ wonnen Volk, was uitgeoefend geweest, „ het

(*) Behalven 't geen wy, dit Tydperk beschryvende, des vermeld hebben, is ons zedert in handen gekomen, de Vertaaling der *Geschiedenis van der Regeering van* FREDERIK WILLEM *Koning van Pruisen, door* L. P. SÉGUR *den Ouden*. In 's *Haage* by J. C. LEEUWENSTEYN 1801. in welk Eerste Deel de *Memorie* voorkomt *betrekkelyk tot de Omwenteling in Holland ten jaare* 1787, *door den Burger* CAILLARD, een Stuk zeer leezenswaardig en die Gebeurtenis toelichtende.

XXXVIII. BOEK. 1795.

„ het geen het geval zou zyn, als men „ de gevraagde Indemniteiten, in geenen „ deele, wilde diminueeren.

„ Hoe zeer wy, derhalven," laaten zy er woordlyk op volgen, „ niet zullen op„ houden om het *Fransch* Gouvernement „ de hardheid van die gedaane Eischen „ onder het oog te brengen, om dat wy „ betuigen geconvinceerd te zyn van de „ onmogelykheid van dezelve ter executie „ te brengen, zo vermeenen wy egter, „ aan den anderen kant, dat het meer „ dan tyd wordt dat de Beurs van *Amsterdam* alle haare energie deployeere, „ om een nieuw leeven aan de Commer„ cie te geeven, en den overvloed te „ doen herleeven. — Indien een ieder, „ op dit oogenblik, alleen zyne persoo„ neele belangen in 't oog wil houden, „ zyne Commercieele Speculatien tot een „ gunstiger tydstip uitstellen, en aldus, „ met de armen over elkander, zyn nood„ lot afwagten, voorzeker de zaak des „ Vaderlands en der Vryheid is aan het „ grootste gevaar blootgesteld, en wy „ zouden de eersten zyn om zulk een „ gedrag openlyk te condemneeren.

„ Men zou zich ook bedriegen; indien „ men waande, dat dit het middel was „ om zyne goederen te behouden; het „ tegendeel is waar, en de gevolgen, „ die zulk een gedrag met zich zou bren„ gen, zyn voorzeker door het mensch„ lyk oog niet vooruit te zien, noch te „ berekenen.

„ Het

„ Het *Franſche* Volk heeft te veele en te groote Sacrifices gedaan, 'er is te veel bloeds geſtort, dan dat dit Volk onledige aanſchouwers zou blyven van eene zo ondankbaare en beledigende baatzugt. —— Wy ontveinzen U niet, dat door zulk een gedrag de Broederlyke Vriendſchap, waar van men ons, by alle gelegenheden, de ſterkſte verzekeringen wil doen, in een onbegrensden haat en vyandſchap zou kunnen veranderen, die de doodlykſte gevolgen voor ons Land zouden kunnen te weeg brengen; maar wy hoopen, dat de zaaken niet tot dat uiterſte zullen komen. Wy vertrouwen, dat het reſpectabel Corps Kooplieden, in dit hachlyk moment, zyn belang genoegzaam zal begrypen, om, in den hoogen nood des Vaderlands, moedig by te ſpringen, en alles toe te brengen wat mogelyk is om eene duurzaame Alliantie tusſchen beide de Republieken te vestigen, als waar door alleen de trotschheid en heerschzugt der *Engelſchen* op Zee kan gefnuikt worden. LXXXVII. BOEK. 1795.

„ Wy verlangen, derhalven, dat hun Hoog Mogenden, ons ten ſpoedigſten in ſtaat zullen ſtellen, om aan het *Fransch* Gouvernement openingen te doen, die meer analogue zyn aan de verlangens van de Leden van dien, en wy zullen niet ophouden om, met allen yver en zêle, het onze toe te bren-

LXXXVIII. BOEK.

„ brengen, op dat wy spoedig uit die „ fataale onzekerheid geraaken (*)."

1795. Punten van de *Fransche* zyde opgegeeven.

Inmiddels kreeg onze Afgezant BLAUW, by eene toevallige ontmoeting van SIEYES, de verzekering, dat het ingediende Stuk, 't geen, volgens diens uitdrukking, met eene bedreiging eindigde, in het Committé geleezen was, en dat hetzelve, op alle die schoone woorden en *belles phraises*, niet zou antwoorden; doch dat 'er by het *Committé de Salut Public* een Besluit genomen was, bevattende de Punten, die tot eene Préliminaire Conventie konden dienen, en waar van het Committé niet zou afgaan (†). — Deeze Punten ontvingen zy welhaast. Zy werden hun opgegeeven als het *Uiterste* waar toe dat Committé vermeende te kunnen komen, en 't geen waarschynlyk door de Nationale Conventie zou goedgekeurd worden. By de overgifte werd onzen Afgezanten de tydsbepaaling van *tien dagen* gegeeven, om het tot een besluit te brengen. Deeze verstreeken zynde, vermeende het Committé aan dezelve Artykelen niet meer gehouden te weezen.

BLAUW trekt na *Holland.*

Onze Afgezanten begreepen, dat deeze wenk gegeeven was om hun, ten gelyken tyde, te doen gevoelen, dat men dan zeker, ten onzen nadeele, in de Vre-

des-

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan den Burger* QUARLES 25 Maart 1795. MSS.

(†) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan den Burger* QUARLES 3 April 1795. MSS.

desonderhandelingen met *Pruissen* (*) gemaklyker zou weezen. Zy oordeelden het een en ander van zo veel belangs, dat zy één van beiden na *Holland* moesten trekken om deeze Voorloopige Artykelen zelve over te brengen, en dus tevens de Leden van het Staatsbestuur, door mondelinge openingen, van den waaren staat der zaaken, te onderrigten, als mede een spoedig en vrugtbaar besluit, ten beste van den Lande, te doen neemen. Zy gaven van dit hun voorneemen aan hun Hoog Mog. kennis, en de Burger BLAUW vertrok, den vyfden van Grasmaand, uit *Parys*, met onderling goedvinden, en zelfs op aandrang van het *Fransch* Gouvernement, na *'s Gravenhaage*. —— Hoe veel spoeds de Burger BLAUW ook maakte, belemmerde de slegtheid der wegen hem dermaate, dat hy een Postbode met een Afschrift der Stukken vooruit zondt (†), en hy eerst den veertienden van Grasmaand verscheen.

LEEVEN BOEK. 1795.

In deezen hangenden staat der hoogst gewigtige zaake, kon de Burger MEYER te *Parys* niets doen, dan uit byzondere ge-

Verzekeringen aan MEYER

(*) Wy hebben deezen Vredehandel, met het deswegen voorgevallene, geboekt hier boven bl. 146 *enz.*

(†) Opmerklyk was het, dat het laatste Stuk ontvangen en overgezonden, het eerste officieele stuk was, in 't welk de Qualiteit van BLAUW als Minister Plenipotentiaris van de *Bataafsche* Republiek geleezen wordt. Brief van BLAUW aan den Griffier QUARLES, uit *Kortryk* den 9 April. MSS.

1795. te Parys gegeeven.

gesprekken, met de Leden des *Fransche* Staatsbestuurs, verneemen, wat en hoe men daar over dagt. In dezelve hoorde hy hun gestadig, met de sterkste bewoordingen, aandringen op eene allervaardigste afdoening; daar van, vermeldde men hem, hing de welvaard onzes Lands, en van 's Lands weldenkende Ingezetenen, enkel en alleen af; deezen konden als dan staat maaken, dat men ook van *Frankryk*, alles, wat men, billyker wyze, kon verlangen, zou kunnen verkrygen.

Een der drie Commissarissen betuigde, in een gesprek, onder vier oogen, met MEYER deeze woorden; „ Haast U, en wees dan „ gerust, dat Gylieden volmaakt wel zult „ te vrede zyn, en dat één uur na de „ Tekening, alle uwe, by Memorien en „ Notas, verlangde zaaken, zullen worden „ geaccordeerd. —— Laaten de welgezinden by U," voegde hy 'er by, „ op „ hunne hoede zyn, en de binnenlandsche Vyanden wel bewaaken; wy zullen voor de buitenlandsche zorgen; dat „ men de Zeemagt in de allergeduchtste „ staat brenge, en ten dien einde alle „ kragten inspanne. In één woord, doe „ uwen pligt, volg uw belang, en wees „ verzekerd, dat wy niets meer verlangen, dan met uwe Natie voor *altoos* „ te fraterniseeren! (*)."

Hoe

(*) Brief van MEYER aan QUARLES 10 April 1795. MSS.

LXXXVIII. BOEK.

1795. Marren der zaak hier te Lande.

Hoe zeer onze Afgezanten te *Parys* gestadig aangehouden hadden om nader en bepaalder last, ten deezen opzigte, was hun zulks niet toegekomen. Vonden zy zich belemmerd, het Staatsbestuur was desgelyks verlegen, en over dien traagen voortgang, zo het voortgang mogt heeten, bekommerd. 't Zelve hadt de zaak, van zynen kant, hier te Lande, willen voortzetten, en met de *Fransche* Representanten zich daar bevindende, handelen. Hun Hoog Mogenden verzogten den Representant ALQUIER, die zich meest te *Amsterdam* ophieldt, in *'s Gravenhaage* te komen; ten einde zy gelegenheid zouden hebben om door daar toe Afgevaardigden met hem te handelen; met aanbod, dat, indien hy, onverhoopt, zich in de onmogelykheid bevondt tot het voldoen aan dit verzoek, deezen zich na *Amsterdam* zouden begeeven. — In het antwoord op dit verzoek, den eersten van Grasmaand gedagtekend, zien wy die zelfde huiverigheid, welke wy in de *Parysche* Onderhandelingen bespeurden; naa aangevoerd te hebben, dat eene menigte van noodwendige bezigheden hem eenigen tyd te *Amsterdam* gehouden hadden, en hem beletten zouden binnen eenige dagen van daar te vertrekken, schryft hy, „hartlyk te „verlangen om met hun Hoog Mogenden „in onderhandeling te treeden over de „Depeches, welke zy schreeven, van „hunne Ministers te *Parys* ontvangen te „hebben. — Met leedweezen zie ik, „dat

Antwoord van ALQUIER op eene voorgeslagene onderhandeling.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ dat alle conciliatoire middelen vertraagd „ worden, zo door de ongenoegzaamheid „ van de gegeevene Volmagt, als door „ de vergroote en niet zeer redelyke „ zwaarigheden, die uwe Afgezanten op„ werpen. Gy kunt het *Fransch* Gou„ vernement de schuld van de doodlyke „ traagheid deezer Onderhandelingen niet „ wyten; en gy kunt zelve gevoelen, dat „ aan dezelve, by geene mogelykheid, „ een eindpaal kan gesteld worden, zo „ lang de billykste eischen, door den „ hardnekkigsten wederstand, zullen ver„ worpen, of door voorwendzel van ge„ brek aan Volmagt, zullen ontdooken „ worden. Hartlyk wensch ik, en meer „ dan ik U kan uitdrukken, dat gy, ten „ allerspoedigsten, en zonder een dag te „ verliezen, de hinderpaalen uit den weg „ ruimt, die deeze voor de *Bataafsche* „ Natie zo gewigtigste zaak belemmerd „ hebben." — Voorts betuigde ALQUIER zyne gereedheid om met de Afgevaardigden in gesprek te komen; maar herinnert tevens, dat hy, met geene Volmagt bekleed zynde van wegen het Bestuur tot Politieke Onderhandelingen, hunne onderhandeling slegts een eenvoudig gesprek zou kunnen zyn; waar in hy met belangneeming zou hooren; maar geen officieel antwoord zou kunnen geeven.

Uitstel te *Parys* van eenige dagen verzogt

BLAUW, op zyn weg, ondanks den spoed door hem gemaakt, vertraagd, verwittigde van dit verwyl met eenen Brieve uit *Antwerpen*, den veertienden van Grasmaand

maand gedagtekend, het *Comitté de Salut Publicq*. Zyn Amptgenoot MEYER, maakte deszelfs komst in *'s Gravenhaage* aan dit Comitté bekend, teffens, uit hoofde van de Regeeringsgeſteltenisſe onzes Lands, 't zelve onder 't oog brengende, de volſtrekte onmogelykheid, dat de Algemeene Staaten een beſliſſend Beſluit, in eene zaak van dat belang, binnen het kort geſtelde Tydperk, konden neemen; dat deezen, uit dien hoofde, door hem, de verlenging van vyf of zes dagen, als volſtrekt noodig om de Afgevaardigden der onderſcheidene Gewesten, met de noodige magt hunner Zenderen te bekleeden; teffens hoop geevende, dat die groote zaak, ſchoon met veele en gewigtige zwaarigheden vergezeld, als dan welhaast, op een goeden voet, voor beide de Volken, zou zyn afgedaan. Na dit bekomen uitſtel, mogt MEYER den twee en twintigſten van Grasmaand het *Committé de Salut Publicq* berigten, dat zyn Amptgenoot BLAUW, binnen kort, zou komen met het Beſluit der Algemeene Staaten op de voorgeſtelde Artykelen: die ook den drie en twintigſten van Grasmaand, en dus binnen veertien dagen, te *Parys* terugkwam.

NEGENDE BOEK. 1794. en bekomen, en BLAUW weder te *Parys*.

Belangryk, ja noodig, om het des gebeurde te verſtaan, is het, dit *Ultimatum*, door de *Franſchen* voorgeſteld, en waar over zo veel te doen viel, hier af te ſchryven. Het beſtondt uit de volgende elf Artykelen. I. Eene plegtige erkentenis

Het *Ultimatum* van de *Franſche* zyde.

XXXVIII. BOEK. 1795.

van de *Bataafſche* Republiek, als Vry en Onafhangelyk. — II. Eene Of- en Defenſive Alliantie tuſſchen de beide Republieken. — III. Aan ieder der beide Mogenheden is de magt benomen, om, zonder de toeſtemming van de andere, den Vrede te ſluiten. — IV. De *Bataafſche* Republiek zal, geduurende den aanſtaanden Veldtocht, ter algemeene verdeediging, twaalf Linie-Schepen en achttien Fregatten verſchaffen. Deeze Zeemagt zal vermeerderd worden, zo 'er een andere Veldtocht mogt plaats hebben. — V. Geduurende den Oorlog zal de Land en Zeemagt der *Bataafſche* Republiek, geſchikt om tegen den Vyand te werken, onder de bevelen van de *Franſche* Generaals ſtaan. — VI. De *Franſche* Republiek geeft van dit oogenblik af weder aan de *Bataafſche* Republiek al het Land, 't welk zy overwonnen heeft, en waar van zy in bezit is, voor deezen behoord hebbende aan de *Vereenigde Gewesten*, dat gelegen is *over* den *Rhyn* en de *Waal* — VII. Het Land, gelegen aan *deeze zyde* van de *Waal* en den *Rhyn*, buiten dat geene, waar van, in het volgende Artykel, zal geſprooken worden, zal Militairlyk bezet blyven door de *Franſche* Troepen, tot dat by den Vrede, de eigenlyke ſtaat daar van beſlist worde. — VIII. De navolgende Plaatzen en Regtsgebieden zyn uitgezonderd, *Maaſtricht*, *Venlo*, *Breda*, *Bergen op den Zoom*, en de rest van het Land van deeze laatſte Plaats, tot

tot aan het Marquisaat van *Antwerpen*, de Landen uitmaakende aan de twee Oevers van den *Hond*; te weeten aan de rechte hand de Eilanden van *Zuid-Beveland* en *Walcheren*, en aan de slinker hand *Hollands Vlaanderen*. Deeze Plaatzen en Regtsgebieden zullen blyven in de *Fransche* magt, tot dat het lot over *België* zal beslooten worden. —— IX. De *Fransche* Republiek zal Militairlyk, tot den Vrede, in de wedergegeeven Landen, bezet houden zodage versterkte Plaatzen, als zy, tot dekking van het Land, noodig zal oordeelen. —— X. De Vaart op den *Rhyn*, de *Maas*, de *Schelde*, en alle derzelver takken, tot aan Zee, zal voor beide de Natien vry weezen. —— XI. De *Bataafsche* Republiek zal aan de *Fransche* Republiek de Kosten betaalen van den Oorlog, welken zy tegen dezelve heeft moeten voeren. De *Bataafsche* Republiek zal zich van deeze schuld kunnen vrykoopen, mits eene Schadeloosstelling, welke die zal kunnen evenaaren. Zonder uitstel zal 'er eene eerste Termyn moeten betaald worden op rekening, welke niet minder zal kunnen weezen dan *Twintig Millioenen Hollandsche Guldens*, klinkende Munt of goede Wisselbrieven op *Frankryk*, of een Neutraal Land.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Voorslagen van deezen veel behelzenden, en in niet weinig opzigten drukkenden inhoud, konden aan ons Landsbestuur niet dan ontzetting en een alzins kommerlyk uitzigt baaren. De Representanten

Hoe ontzettend bovenal voor *Zeeland*.

1795. van *Stad en Lande* lieten hunne bevreemding over den handel in deezen ten hunnen opzigte gehouden, als mede over de voorſlagen, nadruklyk blyken (*). Boven al moest *Zeeland* zich deswegen getroffen voelen. Van den traagen en weinig vrugtbaaren gang des werks onzer Afgezanten te *Parys*, door hunne Gevolmagtigden ter Algemeene Staatsvergadering verſtendigd, weetende hoe *Zeeland* aldaar in eenen ongunſtigen dag werd geſteld, door valſche en ongegronde beſchuldigingen, wilden zy onze Gezanten in *Frankryk* des beter onderrigt, en de vooroordeelen, die hun, van de *Franſche* zyde, wegens *Zeeland* ingeboezemd werden, weggenomen en een bekwaam der zaaken kundig Perſoon aan de twee Afgezanten toegevoegd, of wel, van wegen *Zeeland*, zonder openbaar Character, na *Parys* gezonden hebben, om hun de noodige onderrigtingen, wegens den waaren Staat der zaaken in dat Gewest, en de Stad *Middelburg* te geeven (†). De Burger L. C. VAN SONSBEEK, Medeafgevaardigde van *Zeeland* in *'s Gravenhaage*, ſchreef twee dagen laater eenen afzonderlyken Brief aan BLAUW en MEYER over den toedragt der zaaken in *Zeeland*, door deeze Burgers beantwoord (§).

Dan,

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* III. D. bl. 339.

(†) Zie den Brief van B MATTHIAS POUS, den 23 van Maart uit *'s Haage* geſchreeven, in de *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 2257—2260.

(§) Beide in MSS. door ons geleezen, en hebben wy 'er gebruik van gemaakt, de *Omwenteling* in

Dan, hoe het *Zeeuwſche* Staatsbeſtuur, kennis van de door *Frankryk* voorgeſtelde Artykelen bekomen hebbende, dezelve inzag, en welke gevolgen het daar van duchtte, zal best blyken, uit den Brieve aan hun Hoog Mog. geſchreeven; ten einde dien verpletterenden ſlag van hun Gewest af te weeren; een Brief, die naderhand bekend geworden, van veelen grooten lof verwierf, en altoos blyk zal draagen van den yver der *Zeeuwſche* Volksvertegenwoordigeren; wy plaatzen denzelven als een gedenkwaardig en toelichtend ſtaatsſtuk geheel; zy ſchreeven; „ Medeburgers! Het langduurig agterblyven, van „ een Definitief Verſlag van den ſtaat der „ onderhandelingen te *Parys*, en de ongunſtige berigten, die by ons, van tyd tot „ tyd, inkwamen, aangaande het ſucces „ der poogingen van onze Ministers aldaar, hadden, zints lang, niet kunnen „ naalaaten ons veel bekommerings te baaren; doch nimmer hadden wy ons voorgeſteld, dat de goede trouw van het „ *Fransch* Gouvernement, zich zo verre „ zou hebben vergeeten, als ons uit uwe „ ontroerende Miſive van den twaalfden „ deezer te jammerlyk is gebleeken.

„ Hoe! zouden wy, gerustgeſteld door „ de

LXXXVII. BOEK. 1795. Brief van *Zeeland* deswegen aan hun H. Mog.

in Zeeland beſchryvende. Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXIX. D. bl. 119. Wy voegen 'er hier met één woord by, hoe uit deeze Brieven ons gebleeken is, dat men in *Parys* veel kwaads, wegens *Zeeland* verſpreid, en ongegronde betichtingen gebezigd hadt.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ de openbaare en vrywillige Proclama-
„ tien van de Repreſentanten der *Fran-*
„ *ſche* Natie, waar by zy, voor het oog
„ van gansch *Europa*, plegtig verklaar-
„ den, dat zy alleen den Oorlog tegen
„ den Stadhouder gevoerd, en het *Ba-*
„ *taafſche* Volk, in 't midden van de
„ rampen des Oorlogs, als hunne Vrien-
„ den en Bondgenooten beſchouwd had-
„ den; dat zy niet kwamen om hun tot
„ Slaaven te maaken; maar dat de *Fran-*
„ *ſche* Natie, die ons Volk zyne Broe-
„ ders noemde, die hetzelve, in het on-
„ geſtoord genot der Regten van den
„ Mensch en van den Burger, beloofde te
„ herſtellen, en in de Nationaale Verga-
„ dering als een Grondwet der Regeerin-
„ ge hadt vastgeſteld, dat het *Franſche*
„ Volk niet bedoelde zyn Territoir uit
„ te breiden, door het maaken van Con-
„ questen; — zouden wy, Medeburgers!
„ hebben durven in twyfel trekken, dat
„ de Vryheid en ongelimiteerde *Onafhan-*
„ gelykheid van het *Nederlandſche* Volk,
„ niet zouden geweest zyn, de baſis der
„ Vredes-Onderhandelingen?

„ Ondertuſschen zien wy met ontroe-
„ ring, uit uwe Misſive en haare beide
„ Bylagen, dat het *Franſche* Gouverne-
„ ment dit alles ſchynt te vergeeten, en,
„ boven zo veele andere buitenſpoorige
„ Vorderingen, twee Notabele Eilanden
„ deezer ongelukkige Provincie in bezit
„ wil houden, om dezelve naderhand, by
„ den Vrede, een gelyk lot te doen on-

„ der-

„ dergaan, als de *Belgiſche* Provincien ten
„ deel zal vallen.

„ Hoe zeer de kortheid des tyds, die
„ 'er overbleef om onze aandagt, door
„ veele andere gewigtige zorgen afgemat,
„ te bepaalen op het onderwerp van
„ voorſchreeven Stukken, en U het re-
„ ſultaat onzer Deliberatien daar omtrent
„ mede te deelen, ons niet heeft overge-
„ laaten de gepaste gelegenheid, welke
„ de groote importantie der zaak verdien-
„ de, aarzelen wy nogthans niet om U
„ te verzekeren, dat wy, ons zelven be-
„ ſchouwende als een Onafhangelyk Volk,
„ nimmer zullen toeſtemmen in het con-
„ cludeeren van zulke *Onregtvaardige Pre-*
„ *liminaire Vredes Artykelen*; als door het
„ *Committé de Salut Publiq*, als een *Ul-*
„ *timatum* worden voorgeſteld, en waar
„ op het uiterlyk Antwoord begeerd wordt,
„ binnen tien dagen, te rekenen van den
„ zesden April, gelyk zulks aan U bly-
„ ken zal uit de opening der Inſtructien,
„ die wy aan onze Gedeputeerden gegee-
„ ven hebben.

„ Wy zullen, daarom, kortheidshalven,
„ niet treeden in eene discuſſie der on-
„ derſcheide Punten; maar wy vraagen,
„ wat 'er van onze rampzalige Republiek
„ zal overblyven, wanneer 'er, door den
„ ſtaat der Vredes-Onderhandelingen tus-
„ ſchen *Frankryk* en *Pruiſſen*, niet anders
„ overgelaaten wierd, dan zich die harde
„ en onteerende voorwaarden te laaten
„ welgevallen, en nog onzeker te zyn

LXXVIII. BOEK. 1795.

1795.

„ aangaande het Equivalent, dat voor de
„ kosten des Oorlogs het *Bataafſche Volk*
„ zou worden afgeperſt? Wat het einde
„ zyn zal van deeze weleer bloeiende
„ Provincie, wanneer daar van de twee
„ aangelegendſte deelen worden afge-
„ ſcheurd? Ja, wy vraagen, wat 'er van
„ ons Land komen zal, wat efforts wy
„ zullen kunnen doen, tegen eenen vyan-
„ digen en magtigen Nabuur, als was het
„ zelfs, dat wy door het pitlooven van
„ onnoemelyke Geldſommen, eenige ver-
„ zagting, in de Conditie van Vrede,
„ konden bewerken?

„ Onze verbeelding bezwykt, by de
„ beſchouwing van zo veel jammer en
„ rampen, en wy verkiezen het ge-
„ voelig Vaderlandsch hart van Ulieden,
„ onze Medeburgeren! met een breeder
„ detail daar van niet noodloos te ont-
„ roeren.

„ Maar wy kunnen niet nalaaten uwe
„ aandagt te bepaalen tot het geheele
„ Achtſte Artykel der meergemelde Pre-
„ liminaire Artykelen. Onze voornaamſte
„ Frontieren, *Bergen op den Zoom* en *Staats*
„ *Vlaanderen* zullen onherroepelyk afge-
„ ſtaan worden aan *Frankryk*; immers tot
„ by den Vrede derzelver lot, of dat der
„ *Belgiſche* Landſtreeken, zal beſlist wor-
„ den. Dan ligt onze Provincie, al bleef
„ zy binnen haare oude paalen, al wer-
„ den geene haarer Eilanden van haar
„ afgeſcheurd, bloorgeſteld aan den eer-
„ ſten ſchok en invaſie van die Mogen-

„ heid,

„ heid, aan welke, by den Vrede, die
„ Landſtreek zou worden afgeſtaan.
„ En wat *Walcheren* en *Zuid-Beveland*
„ aangaat — woorden ontbreeken ons om
„ het buitenſpoorige van dien eisch aan
„ te toonen. Wy zullen althans liever
„ alles kloekmoedig afwagten, dan zulk
„ eene onverdraaglyke voorwaarde onder-
„ ſchryven.

„ Hoe zouden wy inſtemmen om de
„ twee aanzienlykſte en vrugtbaarſte Land-
„ ſtreeken onzer Provincie, de beste Zee-
„ haven en Dok van *Nederland*, dien
„ grond, die vaak beſproeid is met het
„ bloed onzer dappere Voorouderen, de
„ wieg en baakermat der wakkerſte Zee-
„ helden; dien grond daar *Nederlandſche*
„ Vryheid zich eerst vestigde, af te ſtaan,
„ en over te geeven aan het noodlot,
„ voor de ongelukkige *Oostenrykſche Ne-*
„ *derlanden* beſchooren!

„ Neen, Medeburgers! dat eer de Zee
„ onze kostbaare Dyken verwoeste, en
„ door haar golven ons noodzaake een
„ ander verblyf op te zoeken; dat eer
„ het geweld en overheerſching een einde
„ maake aan ons beſtaan, dan dat wy tot
„ zulke gruwelen de hand leenen!

„ Gy zult ook, dit vertrouwen wy,
„ met ons in die gevoelens inſtemmen,
„ en door het geeven der noodige Inſtruc-
„ tien aan de Ministers te *Parys* zorgen,
„ dat de Vryheid en Onafhangelykheid
„ der Zeven Vereenigde Gewesten onge-
„ ſchonden blyve, dat *Walcheren* en *Zuid-*
„ *Be-*

1795.

„ *Beveland* niet worden gedimenbreerd van
„ de overige Leden deezer Provincie, en
„ van het Bondgenootſchap.

„ Wy bezweeren U, by de heilige
„ Banden der *Unie van Utrecht*; by het
„ Bloed onzer braave Vooronderen; by
„ den Godsdienst, dien wy belyden; wy
„ bezweeren die van *Holland*, onze oudſte
„ Bondgenoot, wier Vryheid en Onaf-
„ hangelykheid, zonder den Heldenmoed
„ der oude *Zeeuwen*, nimmer ontlooken
„ en gevestigd ware, — wy bezweeren
„ dezelven by de *Unie*, die onze beide
„ Provincien meer dan twee Eeuwen ge-
„ lukkig verbindt, om toch niets onbe-
„ proefd te laaten, al ware het door een
„ Adres of expreſſe Commisſie aan de
„ geheele Nationaale Conventie in *Frank-*
„ *ryk*; ten einde de Concluſie van dit
„ voorſtel, met alle magt, af te wyzen en
„ te verhinderen.

„ God, *Nederlands* eenige Redder,
„ boezeme Ulieden daar toe in de noo-
„ dige wysheid, moed en beleid, en very-
„ dele, zo als Hy meermaalen deedt, de
„ maatregelen der geenen, die onzen on-
„ dergang begeeren!

„ Wy althans verklaaren plegtig voor
„ het oog van het alziend Opperweezen,
„ en der geheele Wereld, dat, byaldien
„ onverhoopt, in weerwil deezer en meer
„ andere gronden, die wy zouden kun-
„ nen aanvoeren, eene concluſie geno-
„ men werd, ingevolge het voorſtel, en
„ dus de Eilanden *Walcheren* en *Zuid-Be-*

„ *ve-*

„ *veland*, zouden worden geſteld onder LXXXVIII.
„ *Fransch* bewind, om eindelyk te vol- BOEK.
„ gen het lot der *Belgiſche* Provincien, ——
„ wy ons, voor het tegenwoordig en toe- 1795.
„ komend Geſlacht, onſchuldig houden van
„ alle de verwarringen, jammeren en na-
„ deelen, welke die onſchuldige Burgeren
„ over 't hoofd hangen, en dat wy ons, in
„ zodanig een geval, ontſlaagen rekenen
„ van alle verbintenisſen en engagemen-
„ ten tot Fournisſement onzer Quotas in
„ de gemeene Lasten, en ſpeciaal in de
„ Petitie van *Tien Millioenen*, waar in,
„ door onze Gedeputeerden, op onze
„ approbatie, was aangenomen eene ſom
„ van twee Tonnen Gouds, binnen drie
„ maanden te fourneeren.

„ Maar wy hebben rede om van Ulie-
„ den beter gevoelens te verwagten. Uwe
„ Misſive geeft 'er alle hoop op. En
„ dit zal ons onze poogingen doen ver-
„ dubbelen, om alles op te zetten tot
„ gemeenſchaplyk behoud des Vader-
„ lands.

„ Eindelyk, Medeburgers! laat toch de
„ Capitulatie tusſchen den *Franſchen* Ge-
„ neraal en de Gedeputeerden deezer Pro-
„ vincie, ten voordeele deezer Provin-
„ cie, plegtig geſlooten, en waar van zelfs
„ in cas van duisterheid, de uitleg ten
„ voordeele van derzelver Ingezetenen moet
„ geſchieden, haare kragt behouden voor
„ de geheele Provincie en alle haare dee-
„ len. Dit vordert de Eer en het Sy-
„ ſtema der *Franſche* Natie, het belang

„ on-

LXXXVIII. BOEK.

„ ofzer Ingezetenen, de glorie van *Ne-*
„ *derland* (*).“

1795. Bezending aan *Zeeland* uit *Holland*, en de opening van hunnen last.

Het vernoemen deezer denkwyze in *Zeeland*, trof alle de Bondgenooten, en *Holland* in 't byzonder. De Vertegenwoordigers deezes Gewests oordeelden eene Bezending derwaards nodig. De Burgers P. BOSVELD en O. GEVAERTS VAN GEERVLIET; daar toe benoemd, bekleedden dezelve. Eerstgemelde opende zyn last in een zeer breedspraakig Vertoog; waar van wy alleen de hoofddenkbeelden, met eenige woordlyke trekken zullen opgeeven. Met eene aandoenlyke voordragt van den ſtaat der zaake, en van het oogmerk hunner zendinge opende de Spreeker zyn last, het lot van *Zeeland* byzonder beklaagende. Het zo ontzaglyk geworden *Franſche* Gemeenebest, thans Meesteresſe van de *Zeventien Nederlandſche Provincien*, met *Pruiſſen* bevredigd, en waarſchynlyk eerlang ook met de tegen haar zamengezwoorene Mogenheden verzoend, ſtondt op 't punt om al zyne Magt tegen *Engeland* te keeren, en deedt eiſchen die ons Land gewigtige opofferingen zouden koſten, zo aan Geld, als aan Plaatzen, welker gemis, bovenal wat het laatſte betrof, voor *Zeeland* allerdrukkendst moest beſchouwd worden. Over de billykheid of hardigheid dier eiſchen, zonde hy zich, om ſtaatkundige redenen, niet uitlaaten; de groote vraag was of men er aan zou moe-

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1795. bl. 3239 *enz.*

moeten voldoen? en wel byzonder, wat het gevorderde gedeelte van de Eilanden *Walcheren* en *Zuid-Beveland* betrof. Het was hier het geval niet te onderzoeken, of *Frankryk* deeze Eilanden kon doen als Vriend, of als Overwinnaar; maar te onderzoeken wie der beide Republieken het meeste belang hadt in het bezit der gemelde Eilanden. Dat van *Frankryk* in den toenmaaligen staat der zaaken, en dat van het Bondgenootschap in 't algemeen, van *Holland* en *Zeeland* te zamen, en van het laatste Gewest in 't byzonder. Laaten wy hier de treffend gevoerde taal woordlyk afschryven.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ Beschouwt men deeze zaak speciaal
„ van den kant van *Zeelands* Burgers en
„ Ingezetenen, wier privative Bezitting
„ het begint te gelden, welk een Tafe-
„ reel vertoont zich, en voor hun oog,
„ en voor het onze? — Voor hun oog,
„ het zy de gemelde Plaatzen vrywillig
„ overgegeeven, of door het Regt des
„ Oorlogs geconquesteerd worden, zon-
„ der dat de Bondgenooten zulks verhin-
„ deren kunnen, vertoont zich de staat
„ van Afhangelykheid, des te ongewoo-
„ ner voor de dappere *Zeeuwen* gewor-
„ den, hoe zy onheilschelyker tyden, in
„ het volst genot van haare duurgekogte
„ Vryheid ongestoord gebleeven zyn —
„ een staat van Afhangelykheid, die tot
„ niets anders kan strekken, dan tot eene
„ langzaame uitdooving van den geest van
„ nyverheid en handel, welke hun steeds

„ tot

XXXVIII. BOEK. 1795.

„ tot onze loflyke Mededingers gemaakt
„ heeft — een ſtaat van *Afhangelykheid*,
„ die, in deeze dagen vooral, daar Vry-
„ heid en Gelykheid de zegepraalende
„ Wapenen van *Frankryk* overal verge-
„ zellen, in de gevoelige harten onzer
„ nayverige *Zeeuwſche* Broederen, niets
„ dan diepe wonden van mistroostigheid
„ en wanhoop kan nalaaten, — een ſtaat
„ van Afhangelykheid, eindelyk, die, *zo*
„ dezelve, niet in tyds, door het tegen-
„ woordige Geſlacht worde voorgekomen,
„ de vervloeking van de veroorzaakers
„ deezer Vernedering, by de ongelukkige
„ Naneeven, natuurlyk, en als wy het
„ zo uitdrukken mogen, verdienſtlyk, ten
„ gevolge zal hebben.

„ In ons oog vertoont zich dan ook
„ een Tafereel niet minder aandoenlyk;
„ maar van eenen gansch anderen aart.
„ Het zy, dat onze Politieke Intercesſie
„ niets afdoen kan; het zy dat *onze Pe-*
„ *cunieele middelen*, in *deeze ons be-*
„ naauwende dagen, te kort mogten ſchie-
„ ten; wy zullen het droevig lot onzer
„ Broederen in ſtilte beklaagen, en ons
„ het verlies van eenen zo natuurlyken
„ Bondgenoot getroosten moeten. *Ziet*
„ daar! wat naa zo veel op nieuw opge-
„ offerd te hebben, tot behoud onzer in-
„ dividueele Onafhangelykheid, ons ten
„ uwen opzigte overſchieten zal! want
„ tot deezen en geenen anderen prys
„ ſchynt het, dat de wil van den Over-
„ winnaar, hoe ſtaatkundig ook hy zich

„ ten

„ ten opzigte van de Vryheid en Inde- HOOFDST.
„ pendentie van ons Gemeenebest, mogt BOEK.
„ hebben uitgelaaten, ons in het genot ——
„ onzer andere Bezittingen laaten wil." 1795.

Dan de slag was nog niet geslaagen, 'er bleef nog misschien eene kleine hoop over om denzelven af te wenden. Daar toe was eene onderhandeling van de zyde der Bondgenooten ondernomen; doch alles vertoonde zich in eene hachlyke gedaante. Niemand der Bondgenooten, hadt tot nog eenig ander middel tot afwending des dreigenden gevaars, kunnen uitdenken, dan dat „ van eene generquse Pecunieele Re-
„ connoisfance aan de *Fransche* Republiek
„ aan te bieden, wegens den in de daad
„ onschatbaaren dienst, welke zy aan het
„ *Bataafsche* Volk beweezen hadt, door
„ het van het zo lang gehaate Juk te be-
„ vryden; en welke zy verder daar aan be-
„ wyzen zal, door hetzelve in die Politieke
„ Vryheid en Onafhangelykheid te laaten,
„ welke aan 't zelve natuurlyk toekomt."

Tot zulk eene Opoffering in Geld was het Volk van *Holland* bereid. *Holland* kon wel, als het vermogendste der Zeven Gewesten, de meeste hulp in deezen toebrengen; maar *Holland* kon niet alles doen: en was het een Gewest, met het grootste gevaar bedreigd, niet te veel gevergd, als men verwagtte, dat hetzelve, tot afwending van een zo groot gevaar, naar evenredigheid van deszelfs vermogen, ten minsten op een eenpaarigen voet met *Holland*, en met alle de Provincien werkzaam

1795.

zou weezen. „ *Zeeland* hadt," gelyk zy spraaken, „ eene voor dat Gewest allerruineuste Verdeeling voor oogen, waar door vier van de tot nog toe gesubsisteerd hebbende zes Leden dier Provincie voor dezelve totaal verlooren zoude zyn, zonder eenige vergoeding te kunnen hoopen; en de andere Provincien, die andertins, door zulk eene Verdeeling, gewislyk mede zouden benadeeld worden, hadden, indien men daar in toeftemde, een vooruitzigt in 't verschiet, dat haar, aan de andere zyde van de Republiek, dit nadeel wel zou kunnen vergoed worden. — Zou, nogthans, *Holland* zynen onden Bondgenoot verlaaten? Zou het zich onttrekken aan eenige mogelyke pooging om denzelven onverdeeld, by de algemeene *Unie* te bewaaren? Neen, *Zeuwsche* Burgers! zo onedelmoedig is het Volk van *Holland* niet; en, ten bewyze daar van komt het U al het vermogen der Provincie broederlyk aanbieden, in die alzins regtmaatige verwagting, dat ook gy, even broederlyk en gul, zult handelen, al uw vermogen by dat van *Holland* en alle de overige Gewesten voegende, op dat deeze eenpaarige werking de noodige en zo zeer gewenschte uitwerking hebbe."

Hier op brengen zy in 't midden, hoe in *Holland* het gemaakt Goud en Zilverwerk na de *Hollandsche* Munten gebragt werd; dat dit Gewest dien voorbereidenden

stap

schap gedaan hadt, om verder tot meerdere noodwendige werkzaamheden over te gaan. Dus kwamen zy tot het weezender zaake, tot het punt waar op alles draaide, en als een voorwaarde zonder welke niets kon beschouwd worden. Zy konden niet besluiten tot eenige Geldopneemingen, onder welke benaaming het zou mogen weezen; niet alleen om dat 's Lands Credit door de nu zedert de ruim zeven laatste jaaren gebruikte manœuvres, en aangewende kunstenaaryen, te verre verloopen was; maar ook en vooral, om dat dit middel niet anders was aan te merken, dan als een invreetende kanker, die der Ingezetenen vermogen al slaapende verteerde; en het ook wedernegtlyk was, de Naakomelingschap te bezwaaren met een last, dien men zelve behoorde te draagen; waarom het niet billyk kon geoordeeld worden aan den Nazaat dezelfde reden van klaagen te geeven, welke wy ten laste van onze Voorzaaten meenen te kunnen inbrengen.

BOEK. 1795.

„ Dosh," vaaren zy voort, „ eene taal niet min kloeknoodig en rondborstig laatende hooren, dan die de Representanten des Volks van *Zeeland* ter Vergadering van hun Hoog Mog. geuit hadden (*) — „ doch, wat schiet 'er dan over, Mede„ burgers? Wat anders dan dat wy be„ sluiten tot eene zodanige Opbrenging „ eene Extraordinaire Belasting in Geld, „ als

(*) Zie hier boven bl. 359.

„ als het gezamenlyk vermogen van alle
„ de Ingezetenen der Republiek, en dus
„ ook dat van *Zeeland*, maar eenigzins
„ toelaat, en door den zo hard roepen-
„ den nood, op eene gebiedendende wy-
„ ze vereischt wordt. —— Wel te ver-
„ staan egter, indien het Gouvernement
„ der *Fransche* Republiek besluiten kan,
„ zich met eene Pecunieele Erkentenis,
„ voor de aan ons bezorgde Vryheid, en
„ met eenige verdere redelyke voorwaar-
„ den, te vergenoegen, om het *Bataafsch*
„ *Gemeenebest* der *Zeven Vereenigde Provin-*
„ *cien*, als een vry en gansch Indepen-
„ dent Volk aan te zien, als zodanig te
„ behandelen, en zich met hetzelve, als
„ met eene Natie, die hoewel zwakker,
„ egter gelyke Regten heeft, te alliëeren.
„ Want, by onverhoopte ontstentenis daar
„ van, willen wy niet ontveinzen, dat
„ de braave Representanten van het Volk
„ van *Holland* geenzins van intentie zyn
„ zich te preteeren, om de Natie vrugt-
„ loos uit te putten; maar veel liever het
„ Bestuur van zaaken willen overlaaten
„ aan de geenen, tegen welker meerdere
„ sterkte zy, noch zich, noch hunne
„ Medeburgers, kunnen beschermen, dan
„ den naam, veel min de daad, voor hun-
„ ne rekening te hebben, dat zy de hand
„ geleend hadden tot de uitmergeling
„ en verdeeling van een Volk, hetwelk
„ deszelfs belangen hun hadt aanbevolen;
„ ten einde zy, als Representanten over
„ hetzelve zouden kunnen blyven heer-
„ schen.

„ schen. Wie zich ooit aan zulk een
„ schennis van het Regt des Volks schul- BOEK.
„ dig gemaakt, of daar toe poogingen
„ moge aangewend hebben, nooit zal zo- 1795.
„ danig iets, 'er gebeure wat 'er wil, van
„ *Hollands* tegenwoordige Representanten
„ gezegd worden."

Wanneer de Nationaale Conventie, in den naam des *Fransschen* Volks, de *Bataafsche* Republiek, op den gezegden voet, wilde behandelen, en zich met eene billyke erkentenis in Geld vergenoegen, dan was, verklaarden zy, het Volk van *Holland* bereid, zyn uiterste vermogen in 't werk te stellen om de daar toe noodige Penningen te vinden, en alzo onder andere zyn ouden Bondgenoot, het Volk van *Zeeland onverdeeld* by de *Unie* te helpen bewaaren, in dat vertrouwen, en zelfs in die verzekerde verwagting, als een voorloopige voorwaarde, dat het Volk van *Zeeland*, door de Provisioneele Representanten daar toe opgewekt, dusgelyks zyn vermogen aanwende, om, op eenen met *Holland* eenpaarigen voet, een Geldkas te maaken, waar uit de tot het gemelde oogmerk vereischte wordende sommen, konden verschaft en in de overige benoodigdheden van het gemeene Vaderland voorzien kon worden: welk edelmoedig voorbeeld van *Holland* en *Zeeland* dan ook ongetwyfeld de andere Gewesten zouden volgen.

In *Holland* hadt men, ten dien einde, reeds een en ander plan ontworpen; van

1795. de tydige mededeeling en handeling daar over deeden de Afgevaardigden toezegging. Dan zy herinnerden hunne *Zeeuwſche* Broeders aan de laagwylige verſchillen over de zogenaamde Quotas, over de gunſt Conſenten en derzelver daadlyke afbetaaling, alles ſtrekkende tot een verwyl van zaaken, by 't eiſchen van grooten ſpoed. Op dien voet kon men thans niet te werk gaan; *Holland* oordeelde zich aan de gevolgen dier handelwyze volſtrekt niet te moeten waagen, als welke wederom nadeelig voor de Ingezetenen, en tot derzelver bezwaar uitvallende, de tegenwoordige Repreſentanten des Volks van *Holland*, by dat Volk en de geheele *Bataafſche* Natie, onverantwoordelyk zou maaken. De weg door *Holland* tot het vinden dier Vrykoop-Penningen voorgeſlaagen, moest door *Zeeland* mede betreeden worden. De ernſtige overweeging hier van drongen zy met veele woorden en ſterke redenen aan; vermaanden de *Zeeuwſche* Repreſentanten, boven al te bedenken welke de ſchadelyke gevolgen zouden zyn van eene weigering, of zelfs maar van uitſtel in deeze zaak. — „ Wy „ verzoeken," ſpraken zy, „ om den wil „ van het gantſche Bondgenootſchap, ja „ om den wil van zyne Zelfbehoudenis, „ en van uwe geheele Provincie, dat wy „ niet mogen genoodzaakt zyn van hier „ te vertrekken zonder een beſluit con„ form aan de door ons gedaane Propo„ ſitie, of ten minſten zonder verzekering

„ daar

„ daar van mede te neemen: want, in-
„ dien deeze Bezending haar gelukkig but
„ niet mogt bereiken, en het decisive ant-
„ woord, by of kort naa ons retour, uit
„ *Frankryk* aankomt, gelyk zulks hoogst-
„ waarschynlyk is, zou immers de Pro-
„ vincie van *Holland* niet kunnen nalaaten
„ voor zich zelve zulke maatregelen te
„ beraamen, als ten minsten tot haare be-
„ houdenis, en tot die der gewillige Bond-
„ genooten, strekken kunnen, in de on-
„ mogelykheid gesteld zynde om hulp te
„ bewyzen aan hun, die den weg en het
„ middel der behoudenisse, zo veel in
„ hun is afsnyden, of van de hand wy-
„ zen; en de geheele Wereld kennis kry-
„ gende van de zo billyke, juiste en recht
„ Bondgenootschaplyke Propositie van het
„ Volk van *Holland*, en van derzelver
„ verwyling door *Zeeland*, welk uitstel, in
„ dit geval, aan eene gedecideerde verwy-
„ dering na genoeg zou equivaleeren,
„ zou niet anders kunnen doen dan de
„ doodlyke gevolgen van zulk eene wei-
„ gering te wyten aan die geenen, die
„ onvoorzigtig genoeg zouden geweest
„ zyn, tot zulk eene afwyzing te besluit-
„ ten; terwyl Gy ook wel eens mogt be-
„ denken, hoe uw eigen Committenten,
„ te weeten het gansche Volk van *Zee-*
„ *land*, het welk gy thans representeert,
„ en welks zaak eigenlyk behandeld
„ wordt, maar niet de *Uwe* of de *Onze*;
„ hoe die, zeggen wy, het zullen opnee-
„ men, indien Gy, by gebrek van een

LEEUWEN. BOEK. 1795.

LEEUWEN-BOEK. 1795.

„ vrugtbaar besluit in deezen, veroorzaakte, dat *Hollands* oudste Bondgenoot, de zo Vryheidlievende Provincie „ van *Zeeland*, aan haar lot moest worden overgelaaten, en dat daar door „ eene zo aanzienlyke meenigte braave „ *Zeeuwen*, Onderdaanen van eene vreemde Mogenheid zouden worden, en onderworpen blyven aan het gebiedend gezag van eenen *Franschen* Commandant! „ Zekerlyk, hooggeagte Medeburgers! „ zult gy dit voor uwe rekening niet willen neemen!"

By deezen ernstigen en breedvoerigen aandrang van dit hoofdpunt, hadden zy, volgens hun last, te meer blyven staan, daar zy, uit hunne ondervinding, reden meenden te hebben van te vreezen, dat zy van de *Zeeuwsche* hulp weinig zouden hebben te wagten, indien daar op nu geene volle toestemming werd verleend.

De Ondervinding, van welke de Afgevaardigden hier gewaagen, houden zy de Vertegenwoordigers des *Zeeuwschen* Volks voor oogen; vraagende, wat door die van *Zeeland* was toegebragt in geldigen onderstand, tot verligting van den tegenwoordigen nood? *Friesland* hadt, by voorraad, en tot nadere afrekening, honderd duizend Guldens aan de Marine, en even zo veel aan de Landmagt opgeschooten, *Holland* vyf Tonnen Gouds aan het Zeeweezen verstrekt; doch *Zeeland* hadt zich niet alleen zeer voorzigtig agterlyk gehouden; maar zelf geweigerd eene maatige

Som

Som van byna vyf en veertig duizend Guldens op te ſchieten ter beteugeling en bedaaring van het Zeevolk; de toen edelmoedig opgeſchooten Geldſommen waren aan den Burger LOUYSSEN, voor zo veel zy wisten, nog niet weder gegeeven, noch ook de ſom van ruim zes en dertig duizend Guldens door dien zelden Burger ter inwisſeling der Aſſignaaten verſtrekt, betaald. *Holland* was genoodzaakt geweest Geld na *Zeeland* te bezorgen, om het *Zeeuwſche* Werkvolk op 's Lands Werf te betaalen. Hier by kwam het agterweezen van de voldoening aan zo veele toegeſtemde Petitien. En, ſchoon het, zedert lange, eene bekende zaak was dat de Admiraliteit van *Zeeland* de gewoonte hadt om niet verder te equipeeren, dan zo verre de Equipagie uit de Quota van *Zeeland* kon worden betaald, hadt nogthans het Collegie der Admiraliteit aldaar kunnen beſluiten, om, op den tweeden van laatstleden Sprokkelmaand, ten tyde dat de ſchaarsheid van Penningen zo groot was, nog betaaling te vorderen, niet alleen voor gedaane Equipagien, maar zelfs ook voor de Binnenlandſche Verdeediging. —— Ten aanziene van de door *Holland* ten deezen dage volſtrekt noodig gekeurde veranderingen in het Muntweezen, hadt *Zeeland* de vriendlykheid niet gehad om *Holland* te onderſteunen; maar veel eer tegengewerkt. In alle deeze ſtukken, zo zigtbaare betrekking tot de Geldmiddelen hebbende, vorderde *Holland* van

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Zeeland eene tegenovergeſtelde handelwyze, „ en dat *Zeeland* door dit alles zou „ toonen, dat het niet ſlegts met woor„ den, maar met daaden, in den gemeene„ nen nood, te hulp wilde komen, en „ dat deszelfs voorige agting voor en ver„ trouwen op *Holland* wederom begonne „ te herleeven; op dat alzo ook *Holland* „ aangemoedigd wierde, in deszelfs daad„ lyke zorg, ter behoudenisſe van *Zeeland*, „ met vernieuwden yver voort te gaan."

Voorts volvoerden de na *Zeeland* Afgevaardigden hun laſt, met de Vertegenwoordigers des *Zeeuwſchen* Volks onder 't oog te brengen, de verwondering der Vertegenwoordigeren des *Hollandſchen* Volks, over de wyze, waar op dier zorg voor de *West-Indiſche* Volksplantinge, by die van *Zeeland*, opgenomen was. Daar zy, na een geruim verwyl, verklaarden, die verhaaste ſtappen met aandoening te zien, met verzoek om met de Hervorming van het *West-Indiſche* Beſtuur nog eenigen tyd te verwyten. —— Hier by kwam dat zy een langduurig beletzel veroorzaakten in de zo allerhoogſt noodzaakelyke Hervorming van het Hof van Juſtitie: welk ſtuk met veel ernſts wordt aangedrongen.

De Afgevaardigden verdeedigden zich op het beklag der *Zeeuwen*, wegens het aanhoudend verbod des uitvoers van Goud en Zilver buiten de Provincie van *Holland*. Een maatregel noodig om het verborgen Goud en Zilver, dat anders zou zyn uitgevoerd geworden, te doen voor den dag ko-

konden, was van eene gedegende uitwetking geweest. Ook zou buiten twyfel de uitvoer van Zilver na *Zeeland* onmiddelyk toegestaan geweest zyn, zo dra ook *Zeeland* den uitvoer daar van buiten dat Gewest verboden hadt, ware dit niet wederom vertraagd geworden, door het zo ongewoon verbod van den uitvoer van Granen uit *Zeeland* na *Holland*; een Verbod, waar van men, in 't laatstgemelde Gewest, de reden niet kon bezeffen; doch allerongenaamst was. Zy herinneren de *Zeeuwen* aan de affchaffing der Tollen in *Holland* en van het Stapelregt in *Dordrecht*, waar door de Ingezetenen van *Zeeland* eene vryheid en onbelemmerdheid in hunnen handel erlangden, nooit in deeze Republiek, van de oprichting af, en zelfs van nog veel vroeger tyden, genooten: terwyl 'er nog *Zeeuwsche* Tollen bestonden, waar aan de Ingezetenen van *Holland* onderworpen bleeven. —— Omtrent dit alles hadden zy last, volvit te verzekeren, dat *Holland* bereid was het verbod van Uitvoer van Zilver, met betrekking tot *Zeeland*, op te heffen, zo dra die Tollen, waar zy ook in *Zeeland* mogten geheeven worden, gelyk in *Holland*, vernietigd waren; en zo dra de Uitvoer van Granen uit *Zeeland* na *Holland* weder werd opengesteld; ten zyne, wegens de noodzaaklykheid van dit Verbod, zodanige redenen konden gegeeven worden, als waar in men redelyker wyze voor eerst behoorde te betusten, in welk geval de Pro-

1795.

1795.

Provisioneele Representanten van het Volk van *Holland* niet onredelyk genoeg zouden weezen, om zich voor eene betaamelyke overtuiging vatbaar te betoonen.

Ten besluite wilden zy de Representanten des *Zeeuwschen* Volks vermaand hebben, een maatregel te neemen, welke in deezen tyde, wilde men het dierbaar Vaderland, niet onder de handen zien wegsmelten en verlooren gaan, om naamlyk hunne Afgevaardigden ter Vergadering van hun Hoog Mogenden niet alleen van eene breede, maar met eene volle magt te voorzien, tot het beraamen en besluiten van alles wat zy met de gezamenlyke Bondgenooten, of derzelver Gelastigden, ten meeste bevordering van het nut der Republiek noodig zouden oordeelen (*).

„ Indien," spraken zy, „ omtrent het „ einde, *Zeeland* zich, zo met betrekking „ tot de nu te vooren voorgedraage punten, als ten aanzien van de laatstlyk genoemde mesure, met *Holland* wilde „ vereenigen, waar toe wy U, als met „ de aanbieding van onze regterhand, „ trouw en egte Broederschap, willen gebeden hebben, zo zouden zich zekerlyk ook de andere Provincien daar by „ voegen, en men zou, door deeze vereeniging alleen, best in staat gesteld zyn, „ om gezamenlyk tegen de rampen van „ den

(*) Men slaa te rugge op het XXIX. Deel onzer *Vaderl. Hist.* bl. 110. om te weeten, aan welken bepaalden last de *Zeeuwsche* Afgevaardigden verbonden waren.

„ den tyd te worstelen, en dezelve, on- LXXXVIII.
„ der den Godlyken Zegen, met den BOEK.
„ Leeuw van uw beroemd Wapenschild ———
„ te ontworstelen (*)." 1795.

Onvermoeid vervorderden onze Afgezanten te *Parys* hunnen arbeid, om alle Stukken in gereedheid te brengen, onder verschillende aandoeningen van hoop en vrees, schoon de hoop meer velds begon te winnen; daar zydelingsche onderrigtingen, dat zommige Leden van het *Committé de Salut Publicq* gunstiger over de zaaken van ons Vaderland begonnen te denken, dan de drie Commissarissen, met welken zy 't meest te doen hadden. Een verschynzel genoegzaam om hun over te haalen tot tykaavelen, en te zien of die gunstiger denkbeelden eenen sterker invloed mogten krygen, in staat om de werkingen van hun, die de zaaken onzes Lands niet begunstigden, op te weegen (†). 't Gehouden gedrag van BLAUW en MEYER.

Ontbooden om zich by het *Committé de Salut Publicq* te laaten vinden, overwoogen onze Afgezanten, of zy dien avond hun last zouden openleggen, dan uitstel vraagen, en beslooten tot het laatste, om de drie Commissarissen te doen gevoelen, dat de meesteragtige en heerschende toon, waar op zy spraaken, geenzins

(*) *Decreeten der Provisionele Rep. van Holland* 5 May 1795. De *N. Nederl. Jaarb.* geeven dit breedvoerig Stuk te leezen in die voor 1795. bl. 2918—2945.

(†) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 10 April 1795. MSS.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ het Masque af te ligten, en aan het „ *Fransche* Volk openlyk te denonceeren, „ die geenen, welke het ongeluk van ons „ Vaderland, waar aan dat van *Frankryk* „ zo naauw verknogt was, zouden willen „ berokkenen." Egter gaven zy hoope, „ dat de zaaken tot dat uiterſte niet zou„ den behoeven te komen (*)."

Aanſpraak by het overleeveren der ſtukken.

De Aanſpraak door onze Afgezanten, by de overleevering der Stukken, op den zes en twintigſten van Grasmaand, voorgeleezen, verdient hier plaats. Zy lieten zich in deezer voege hooren — „ Burgers Repreſentanten! De ondergeteken„ de Ministers Plenipotentiariſſen van de „ Republiek der *Vereenigde Nederlanden* „ zyn gelast om aan het *Committé de Sa„ lut Publicq* te vertoonen, dat de ver„ wondering en ontzetting der Algemeene „ Staaten ten hoogſten top geſteegen zyn, „ wanneer zy berigt ontvingen van de „ Voorloopige Voorwaarden, die ten „ grondſlage zouden ſtrekken, waar op „ het *Committé de Salut Publicq*, voorſtelt „ een Verdrag van Alliantie tuſſchen de „ *Franſche* Republiek en de *Bataafſche* „ aan te gaan.

„ Wanneer zy daar van de droevigſte „ overtuiging niet hadden, zy zouden ge„ loofd hebben de *Franſche* Natie te be„ ledigen, met zich de veronderſtelling „ te veroorlooven van de mogelykheid, „ dat

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 27 April 1795. MSS.

„ dat het ten koste van hun verderf, en LXXXVIII.
„ van hunne eer, zou weezen, dat zy BOEK.
„ eene Alliantie zouden moeten koopen, ——
„ die het voorwerp van hunne ernſtige 1795.
„ wenſchen uitmaakte.

„ Zints langen tyd zugten hunne Me-
„ deburgers onder de verdrukking; hunne
„ hoop veſtigde zich op de bedoelingen
„ en den voorſpoed der *Franſche* Natie.
„ By de aannadering der *Franſche* Leger-
„ ſchaaren groeide hun verlangen. Er
„ verſcheen eene Verklaaring, getekend
„ door de Repreſentanten des *Franſchen*
„ Volks, by welke hunne Vryheid en
„ Onafhangelykheid hun verzekerd werd,
„ met toezegging van elks onverdeelbaare
„ veiligheid en die der eigendommen.
„ Oogenbliklyk daar op hebben zy niet
„ verwyld om een Opſtand daar te ſtel-
„ len, welken zy ten oogmerk hadden.
„ De uitſlag daar van is volkomen ge-
„ weest, en niet bezoedeld met het bloed
„ van eenig ſlagtoffer. Zy hebben daar
„ op eenen te hoogeren prys geſteld: de-
„ wyl zy aan de *Franſche* Legers den in-
„ gang in hun Land gemaklyker maaken-
„ de, hun verliezen en vermoeienisſen
„ beſpaarden, zonder den luister huns
„ roems te verminderen.

„ De Daadigingen van verſcheide Ste-
„ den, onder anderen van *Breda* en *Ber-*
„ *gen op den Zoom*, de nog ſtaatlyker die
„ van *Zeeland*, zonder welke dit Gewest
„ waarſchynlyk den *Engelſchen* in handen
„ zou gevallen geweest hebben, bekrag-

1795

„ tigde de rechtmaatige hoope hun inge-
„ boezemd door de openlyk gedaane Ver-
„ klaaringen in den naam der *Fransche* Na-
„ tie, — gedaan met alle die ſtaatlykheid,
„ welke eigenaartig vertrouwen inboezemt.
„ Met welk eene voldoening, met welk
„ eene oprogtheid hebben de *Bataaven*
„ hunne Verlosſers ontvangen! hun aan-
„ gekondigd, als hunne Vrienden en Broe-
„ ders, merkten zy deezen als zodanigen
„ aan! Moesten zy vreezen, dat deezen
„ niet anders dan hunne Overwinnaars
„ zouden weezen! Zodanig egter is het
„ lot, 't welk hun zou beſchooren zyn,
„ indien het *Comitté de Salut Publicq*
„ eene volkrekte berusting vordert in de
„ voorgeſtelde Artykelen, en voornaam-
„ lyk ſtaat op den afſtand van twee Ei-
„ landen, weezenlyke deelen van het Ge-
„ weſt *Zeeland*.

„ Het is met wederzin, dat de Alge-
„ meene Staaten hunne Ministers gelas-
„ ten om te verklaaren, 't geen open-
„ hartigheid en pligt van hun vorderen. —
„ Het is hun zedelyk onmogelyk het voor-
„ geſtelde Verdrag aan te neemen, zo als
„ het ligt!

„ Zy, en de zodanigen hunner Mede-
„ burgeren, door de Volksſtem opgeroe-
„ pen tot het proviſioneel Beſtuur deezer
„ Republiek, zyn gereed om hunne pos-
„ ten, hunne middelen, ja zelfs hun lee-
„ ven op te offeren; maar het ſtaat hun
„ niet vry het vertrouwen des Volks te
„ verraaden. Zy verlangen desgelyks, te

„ ver-

„ vuurig, de agting der *Fransche* Natie te verdienen, om zich bloot te ſtellen aan het verwyt van het belang der beide Staaten miskend te hebben. Eindelyk, zy kunnen zich niet ſchandvlekken, met de ſchennis van het plegtig Verdrag, binnen *Utrecht* in den Jaare MDLXXIX geſlooten, 't welk den band der Vereeniging maakt tuſſchen de onderſcheidene Staaten, die 't zelve hebben aangegaan. — De omſtandigheden, welke 't zelve hebben doen gebooren worden, en de agting, die het verkreegen heeft in de oogen van geheel *Europa*, maaken het eerwaardig, zelfs ſchoon het niet heilig ware uit zyn eigen aart, en ter oorzaake van de uitwerkzelen. Het is dat Verdrag, 't welk aan elk deel der Unie verzekert, wat hetzelve bezit, en by gevolge het geheel, dat is te zeggen de Algemeene Staaten, in de onmogelykheid ſtelt, om er over te beſchikken.

„ Zouden zy, daarenboven, hunne toeſtemming kunnen geeven om het *Committé de Salut Publicq*, de *Fransche* Natie, en hunne eigene Medeburgers op een dwaalſpoor te brengen? Zulks zou ondertuſſchen het uitwerkzel weezen van hunne toeſtemming in de gevorderde Artikulen, welke vrugtloos zouden maaken eene Alliantie, die zo veele voordeelen beloofde aan de beide Natien, 't zy door haare reeds uitgeputte kragten, tot een ſtaat van volko-

LXXXVIII. BOEK. 1795.

„ mene vernietiging te brengen; 't zy
„ door het verlammen van haare werk-
„ zaamheden, van haare hulp- en redmid-
„ delen; 't geen niet zou missen haaren
„ volslaagen ondergang daar te stellen,
„ en tot een Bondgenoote te maaken,
„ enkel ten bezwaarenden last strekkende
„ voor de Natie, die 'er de oorzaak van
„ zou weezen.

„ De Algemeene Staaten der *Vereenigde*
„ *Gewesten* hoopen derhalven nog, dat
„ het *Committé de Salut Publicq*, opge-
„ klaard ten aanziene der weezenlyke be-
„ langen van *Frankryk* het oor zal leenen
„ aan hunne kragtige voorstellen, en ten
„ opzigte van hun ongelukkig Vaderland,
„ blyk geeven van de Regtvaardigheid en
„ Edelmoedigheid, welke een groote,
„ vrye en grootmoedige Natie kenmer-
„ ken.

„ Het is in die hoope, dat de onder-
„ geschreevene Ministers Plenipotentiaris-
„ sen het Ontwerp van het *hier bygevoegd* Verdrag aanbieden. Een Ont-
„ werp, waar in men zorgvuldig alle de
„ Artykelen bewaard heeft van het Ver-
„ drag, door het *Committé de Salut Pu-*
„ *blicq* overgeleeverd, in zo verre 'er gee-
„ ne zedelyke onmogelykheid in de vol-
„ voering lag opgeslooten. Het is een
„ diep overwogen onderzoek van de we-
„ derzydsche belangen, 't welk de veran-
„ deringen, die men zich genoodzaakt
„ gevonden heeft te maaken, heeft voor-
„ geschreeven.

„ Mogt

„ Mogt eene Alliantie, zo vast ge grondvest als voordeelig voor beide de „ Volken, de benyding van *Europa*, en „ de wanhoop van onze gemeene Vyanden daarstellen! Het *Committé de Salut Publicq* zal als dan de dankerkentenis verwerven van veele Millioenen „ Menschen, die 'er de voordeelen van „ trekken!" (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795

De toedragt der zaaken te *Parys*, ten opzigte van *Zeeland* in 't byzonder, badt de raadgeeving, aan de Vertegenwoordigers van dit Gewest, van een hunner Gevolmagtigden ter Algemeene Staatsvergadering doen gebooren worden, om een vertrouwd en kundig Persoon derwaards te zenden, daar de zaak van *Zeeland* zo hachlyk stondt (†). Korten tyd naa de wederkomst van BLAUW te *Parys* verscheenen 'er twee buitengewoone Afgevaardigden

Twee *Zeeuwsche* Afgevaardigden te *Parys*.

(*) De oorsprongelyke Stukken, waar uit wy deeze Aanspraak ontleenen, geeven ons die Artykelen, met byvoeging van de Opheldering en Redegeevingen der afwykingen, die 'er plaats vonden tusschen de Verdragspunten van het *Committé de Salut Publicq* en de thans voorgedraagene. Doch wy zouden, dit alles bybrengende, te wydloopig worden, en eer eene Geschiedenis schryven dan Onderhandelingen, wegens de Alliantie, dan eene *Vaderlandsche Historie*. Eene breedspraakigheid, welke wy ons niet mogen veroorlooven, schoon de ons gunstig ter hand gestelde Papieren, 'er ons ligt toe zouden hebben verlokt. Wy kunnen te meer dit voorby: dewyl het voornaamste by de getroffene Verdragspunten voorkomt.

(†) Zie hier boven bl. 358.

LXXVIIde BOEK.

den uit *Zeeland*, de Burgers RAMPRINS en L'ANGE.

1795. Dier komst bekend gemaakt.

Wanneer onze Gezanten, op den daar toe geſtelden avond, in het volle Committé, de door hun vervaardigde ſtukken hadden voorgeleezen, gaven zy te kennen, dat de Proviſioneele Repreſentanten van *Zeeland*, met de uiterſte aandoening en verwondering, opening gekreegen hadden van de vorderingen des *Franſchen* Gouvernementa; en deeze zaak van zo veel belangs geoordeeld, dat zy eene buitengewoone Bezending, na *Parys* afgevaardigd hadden, dat deeze zich, op hunnen raad, in het Salon voor het Committé bevondt, met verzoek om te worden toegelaaten. — Onze Afgezanten hadden tot zo lange gewagt om van de tegenwoordigheid dier *Zeeuwſche* Afgevaardigden kennis te geeven, om aan hunne verſchyning eene zekere ſtaatlykheid te hegten, en hun invloed te vermeerderen.

De *Zeeuwſche* Afgevaardigden niet by het *Committé de Salut Publicq* toegelaaten.

Dan hadden zy ten oogmerk deezen te vergeeren, zy moesten, by die pooging, op nieuw, eene eigene vernedering voelen. Naauwlyks hadden zy de toelaating deezer *Zeeuwſche* Afgevaardigden verzogt, of de Repreſentant REWBELL ſtondt op, naa met den Abt SIEYES geſprooken te hebben, en gaf, op een zeer hoogen toon, te kennen, dat hy zich daadlyk uit de Vergadering zou begeeven, indien men mogt goedvinden deeze Extraordinaris Gedeputeerden toe te laaten; dat hy, met verbaazing, den ganſchen tyd gehoord

hadt

hadt de Titulature van *Ministers Plenipotentiarissen*, van *Gedeputeerden*, dat hy die niet erkende, en niet erkennen zou, en verzogt de Vergadering, niet te vergunnen, dat zy daar in toegang verwierven. LXXXVII. BOEK. 1795.

Dit hadt een groote stilte ten gevolge. Onze Gezanten braken die af, met te kennen te geeven, dat zy vermeenden, met allen regt, zich de Titulature van *Ministers* aan te maatigen, dat zy die zelfs meermaalen van de Commissarissen hadden ontvangen, en dat *Zeeland*, als eene Souveraine Provincie, geen minder Regt hadt om voor haare eigene belangen, daar het hier op het Staatkundig Aanweezen aankwam, door het zenden van een Buitengewoon Gezantschap, te zorgen. — Dit gezegd hebbende, booden zy aan, de Vergadering te verlaaten; ten einde dezelve, over het gedaane verzoek, kon raadpleegen: met aandrang egter, dat, hoe het besluit ook mogt uitvallen, de groote zaak niet mogt beslist worden vóór dat deeze Afgevaardigden gelegenheid ware gegeeven om den last van hunne Zenderen te ontvouwen. Onderhandelingen daar over.

Blauw en Meyer hoorden, in het naaste Salon zich vervoegd hebbende, vry duidelyk, dat deeze zaak, met zeer veel drifts, behandeld werd. Naa een uur wagtens kwam by hun de Abt Sieyes en Rewbell. De eerstgemelden deedt, op een vriendlyken toon, de weete, „ dat, „ zo dra het Committé oordeelde de pre„ sentie van de *Zeeuwsche* Gedeputeerden

LXXXVIII. BOEK.

„ noodig te hebben, dezelven door het „ Committé zouden genoodigd worden."

1795. Verſchillende denkbeelden, wegens onze Onafhangelykverklaring.

Zo verre onze Afgezanten, na die Onderhandeling, uit zydelinge kundſchap, den ſtaat der zaaken konden opmaaken, mogten zy niet ontveinzen, dat zommige Leden van het *Committé de Salut Publicq* ſcheenen beſlooten te hebben, van hun ſtuk niet te zullen afgaan, en zelfs, wanneer zy, by eene volſtrekte weigering, *bleeven* volharden, als dan zich met geweld, in dat gedeelte, 't welk zy in *Frankryk* wilden inlyven, te ſtellen, en mogelyk wel het overige te verlaaten, en den *Pruiſen*, op onze grenzen liggende, gelegenheid te geeven om die Plaatzen in bezit te neemen. Deeze Leden gingen zelfs zo verre, dat zy de zodanigen, die met hun niet op dezelfde wyze oordeelden, verdagt hielden van perſooneele oogmerken, het gewoone middel om deezen by het Volk verdagt te maaken. — Dan, aan den anderen kant, waren 'er *Leden* van het Committé, die egter tot nog de meerderheid niet ſcheenen te hebben, welke, op eene veel billyker wyze, over ons Land dagten, en wier gevoelens daar heen liepen, dat men zich volſtrekt moest houden aan de Proclamatien, en het *Bataafſche Volk*, als eene Vrye en Onafhangelyke Natie, in het volle bezit van deszelfs geheele Grondgebied laaten.

Gunſtiger aanzien der zaake.

Daar thans, in de Nationaale Vergadering, de gevoelens om de Regten van den Mensch en Burger te eerbiedigen, aan

aan de orde van den dag waren, en men zelfs wilde komen tot de wedergave der Goederen van onschuldig veroordeelden, zo leefden onze Afgezanten in de hoop, dat, wanneer de *Nederlandsche* zaak, in de Nationaale Conventie behandeld, zou worden, de hereisching van de heilige Regten van een gansch Volk op de gemoederen der Leden meer en zwaarder zouden wegen, „ dan," gelyk zy zich woordlyk uitdrukten, „ de politieke *Machiavellistische vues* van een Abt met zynen „ aanhang, welke eerste, zo als verzekerd werd, reeds aanmerkelyk, zedert „ eenigen tyd, van zyn crediet by het „ Volk verlooren hadt; kunnende het „ Volk kwalyk verdraagen, dat een Man, „ die, in de gewigtigste tydvakken der „ groote Revolutie, zich altoos schuil „ hadt gehouden, thans voor den dag „ zou komen, om een zo imperativen „ toon aan te neemen." —— Ook strekten te hunner bemoediginge, dat de Representant RAMEL, benevens PINSOT, ten dien dage uit *'s Gravenhaage* te *Parys* gekomen, de zaak onzes Vaderlands, met allen yver, onderschraagden.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Hoe onze Gezanten meenden te moeten handelen

Onze Afgezanten vermeenden, uit dit alles, dat het belang des Vaderlands hun moest aanspooren, om rustig op hun stuk te blyven staan; alle kleinmoedigheid en vrees te verbannen; en, schoon het zich liet aanzien, dat zy mogelyk nog wel eenigen tyd in die onzekerheid zouden moeten verblyven, hadden zy reden om

HEEVIE BOEK. te gelooven, dat dit uitstel hun altoos ter voor- dan nadeelig zou weezen.

1795. Den Brief, waar uit wy deeze byzonderheden ontleenden, heeft een onzen Afgezanten zo vereerend slot, dat wy het woordlyk plaatzen. —— „Hoe het ook „ weezen moge, wanneer het Noodlot „ over ons Vaderland mogt beschooren „ zyn, dat de Perfidie en Boosheid, voor „ een tyd, moest zegepraalen, dan zullen „ wy voorzeker het zelfde oogenblik aan„ grypen, om, voor het oog van gansch „ *Frankryk*, de schuldigen bekend te maa„ ken, en met gelaatenheid afwagten, „ wat, naa deeze hachlyke demarche, „ ook ons lot zyn mag. —— Wy hebben „ tot heden, alle egards en respect aan „ de Leden van het Gouvernement, van „ welke denkwyze zy ook mogten zyn, „ by alle gelegenheden, beweezen; wy „ zullen daar mede continueeren tot dat „ wy ons genoodzaakt vinden openlyk „ het masque af te ligten, als wanneer „ wy ons environneeren zullen van alle „ braave *Hollanders*, die zich hier bevin„ den, en tot in de zaal der Represen„ tanten des *Franschen* Volks doordrin„ gen, om, met luider stemme, het aan„ staande Noodlot van *Frankryk*, dat zo „ naauw met het onze verbonden is, „ openlyk den Volke te verkondigen. — „ Wy bezweeren U dus, by de liefde „ des algemeenen Vaderlands, in alle uwe „ daaden en handelingen, den kloeksten „ moed aan den dag te leggen, en alle

„ ge-

„ gelegenheden by de hand te neemen, om het Volk te wapenen, en eene gedugte houding te doen aannemen. „ En, in vertrouwen op HEM, die de „ lotgevallen der Volkeren in zyne handen heeft, zyn wy verre van te wanhoopen, dat onze zaak, op Deugd en „ Regtvaardigheid gegrond, zal zegepraalen (*)."

BLAUW en MEYER hadden het genoegen van te verneemen, dat, in den loop der onderhandelingen by het *Comité de Salut Publicq*, over het zo hoogstbelangryk onderwerp, het getal dier Leden aangroeide, welken, ten opzigte van de afscheuring eeniger deelen onzes Lands, gunstiger denkbeelden vormden. Dit gaf hun eene flaauwe hoop, dat de zaaken eerlang die wending zouden neemen, dat zy zich eindelyk niet alleen als Ministers van den Staat daadlyk zouden kunnen vertoonen, maar ook, in den naam van hun Hoog Mogenden, de lang gewenschte Alliantie sluiten, tot heil der beide Volken, 't geen zy meenden, dat door het omhelzen van het Alliantie-Tractaat, zo als het door hun Hoog Mogenden was voorgeschreeven, zou bereikt worden.

Hoop op een gelukkigen uitslag.

Met die hoope bezield, leefden zy in de verwagting eener uitnoodiginge by het *Comité de Salut Publicq*, om daar opening te erlangen van het eindelyk besluit des

Zy verneemen de Zending van SIEYES en

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 30 April 1795. MSS.

1795. REWBELL na *Holland.*

des *Franschen* Staatsbeſtuurs, en ingevolge daar van de groote zaak haar volkomen beſlag te geeven. Dan, te hunner uiterſte verbaazing, werden zy gewaar, dat zy niet alleen niet zouden verzogt worden om dit gewigtig ſtuk met het Committé af te doen; maar dat twee Leden van 't zelve, de Abt SIEYES en de Repreſentant REWBELL zich gereed maakten om, met behoorelyke volmagt voorzien, na *Holland* te gaan, en aldaar rechtſtreeks met hun Hoog Mogenden te ſluiten. Dit werd den tweeden van Bloeimaand vastgeſteld. Het gerugt voegde 'er by, dat de Repreſentant RAMEL en de Burger PINSOT, deeze beiden derwaards zouden vergezellen.

Onaangenaam viel dit zeker voor Mannen, die, zonder om te zien na eenige perſoonelle gevaaren, zonder zich te laaten affchrikken door gedaane bedreigingen, om hun, tegen het Regt der Volken, in een ſtaat van arrest te ſtellen, de zaak des Vaderlands duslange verdeedigd hadden. —— In deezen vreemden toedragt vonden zy zich verſtooken van de gelegenheid om hun Hoog Mogenden de eindelyke Beſluiten van het *Committé de Salut Publicq* mede te deelen. Geen affchrift daar van was hun ter hand geſteld: dan zo veel waren zy te weeten gekomen uit mondelinge berigten van veele agtenswaardige Leden des Staatsbeſtuurs, dat het Ontwerp des Tractaats, zo als het thans door 't *Committé de Salut Publicq* was vastge-

gesteld, meer overeenkwam met hunne verlangens, dan het voorige. Eene zaak, die zich welhaast nader voor hun Hoog Mogenden zou ontwikkelen (*).

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Door hun beraamde Brief aan het *Committé de Salut Publicq*.

Schoon, door deeze wending van zaaken, ontzet van de gelegenheid om iets te verrigten aan het groot oogmerk hunner Zendinge beantwoordende, bleeven zy niet werkloos; maar, de belangen des Vaderlands behartigende, vervaardigden zy eenen Brief aan de *Fransche* Representanten, de Leden van het *Committé de Salut Publicq* uitmaakende, waar in zy betuigden, zich onthouden te hebben van allen verzoek om den loop der gewigtige Raadpleegingen, wegens het Verdrag van Alliantie tusschen de beide Republieken, niet te stooren; in de hoop van welhaast wegens den uitslag te zullen onderrigt worden; maar dat, op dit oogenblik, de ontrustendste gerugten zich voegden by de onzekerheid over het lot huns Vaderlands, geheel afhangende van de tegenwoordige onderhandelingen. Zy durfden derhalven, niet langer zwygen; dit zou hun strafbaar maaken in de oogen hunner Lastgeeveren.

Wat zy vernomen hadden, te hunner ontrustinge, stellen zy in deezer voege voor; „ Kwaadwilligen verspreiden, dat „ het *Fransche* Staatsbestuur ten oogmerk „ zou hebben om een gedeelte des *Bataafschen* Grondgebieds te ontruimen; „ en dat die ontruiming daadlyk op dit „ oo-

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER 4 Mey 1795.

„ de *Fransche* Republiek en *Pruisen*, voor
„ zo verre zy de *Bataafsche* Republiek raa-
„ ken, medegedeeld mogen worden; als
„ mede dat het *Fransche* Staatsbestuur ons
„ eene gepaste verklaaring geeve om onze
„ Medeburgers gerust te stellen, wegens
„ het inkomen van *Duitsche* Krygsknegten.
„ Eindelyk, daar 'er niets geschikter
„ zou weezen om den geest hunner Me-
„ deburgeren op te beuren, dan eene
„ vaardige en voordeelige Sluiting des
„ Tractaats van Verbintenisse en Koop-
„ handel tusschen de *Fransche* en *Bataaf-*
„ *sche* en Republiek, wagten wy met lee-
„ vendigst ongeduld antwoord te ontvan-
„ gen van het *Fransche* Staatsbestuur, op
„ verscheide door ons ingediende Stukken."

Een tweeledig oogmerk hadden onze Afgezanten, volgens hunne eigene Verklaaring, met dit schryven. Aan den eenen kant wilden zy het *Fransche* Staatsbestuur toonen, dat zy, wanneer het de hooge belangen van ons Vaderland *goldt*, *nimmer* de gepaste standvastigheid en rustigheid zouden verliezen, veel min de groote verpligting, welke op hun lag, vergeeten; met een woord, dat zy zeer wel konden aan eene zyde stellen, ja veragten de Persoonele beledigingen, hun aangedaan; maar dat geene bedreigingen immer zodanig eenen invloed op hunnen geest zouden hebben, dat men hun tot zwygen zou brengen, wanneer het tyd was om te spreeken. — Aan den anderen kant zogten zy, door eene volkomen verklaaring aan

de

de zyde van het *Fransche* Staatsbestuur te doen ophouden alle die kwaadaartige gerugten, zints eenigen tyd, met de slegtste oogmerken, verspreid, om het Volk van *Nederland* in een staat van onzekerheid te houden, die reeds zo veel nadeelige gevolgen na zich gesleept hadt (*).

Onderrigtingen wegens deeze Gezanten en den staat der zaaken door BLAUW en MEYER gegeeven.

SIEYES en REWBELL vertrokken zynde, lieten onze Gezanten te *Parys* niet na het Committé Diplomatique in *Holland* te onderrigten, dat deeze derwaards gezonden waren om zich, op de plaats zelve, als 't mogelyk was, te overtuigen, dat het gemaklyker ware gewelddaadige maatregelen op het papier te beyelen, dan uit te voeren: dat men den Abt en diens Medegenoot met eene groote Diplomatieke vriendelykheid behandelen moest; doch, zo ras hy, op een hoogen toon begon te spreeken, hem onder de oogen zien, en zich by de grondbeginzels houden; dat zy een last hadden, buiten welken zy niet gaan konden. Voorts dat het Plan deezer beiden, die onze Afgezanten steeds despotiek behandeld en bedreigd hadden, misluk zynde, deeze zending strekte om die slectrisure zo zagt als mogelyk te maaken.

Mis-

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 4 Mey 1795. MSS. Schoon onze Gezanten, blykens hun schryven den volgenden dag, reden vonden om deeze Nota agter te houden, plaatsten wy dezelve, als geschikt om dit zonderling tydperk toe te lichten. Wat de *Geheime Artykelen* en het *Krygsvolk op onze Grenzen* betreft, daar van hebben wy reeds in 's Ireede gesproken.

LXXXVIII. BOEK. 1795.

Misschien waren de Leden van het *Fransche* Staatsbestuur onderling deeze toegeevenheid aan elkander verschuldigd. BLAUW en MEYER hielden zich deswegen niet beledigd; als het Vaderland maar gered werd. Hier op hadden zy hoope, als men zich kloek gedroeg, en met deftigheid, zonder eenige vrees te toonen (*).

Van gelyken aart waren de onderrigtingen door onze Gezanten aan den Griffier QUARLES, ten opzigte van deeze Zending en de Gezanten gegeeven. De kennis van deezer character, deedt hun raadgeevingen ter penne uitvloeijen, daar mede overeenkomstig; teffens inhoudende dat alles, 't geen zy aanpreezen om beider eerzugt te kittelen, met alle kieschheid moest worden aangewend. Wat de groote zaak betrof, gaven zy te verstaan: dat, dewyl beide die Representanten zich scheenen in te beelden, dat hun Hoog Mogenden gemaklyker zouden zyn, dan zy zich tot heden getoond *hadden*, van welks tegendeel zy hun herhaalde keeren, de sterkste verzekeringen gaven, het daar uit scheen op te maaken, dat SIEYES en REWBELL hun de eer hadden willen weigeren, om een Tractaat tot stand te brengen, 't welk meer met onzer Afgezanten ongmerken overeenkwam, dan met de inzigten, welke die Representanten, van het begin der Onderhandelingen af, aan den dag

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan het Comitté Diplomatique van Holland* 4 Mey 1795. MSS.

dag gelegd hadden. Doch, niets anders BOEK.
bedoelende dan 's Vaderlands welzyn te be- ——
hartigen, hadden onze Afgezanten, hoe 1795.
zeer deeze stap tegen alle regelen der Di-
plomatie aanliep, aan de overige Leden
van het *Fransche* Staatsbestuur deswegen,
geen het minste blyk van misnoegen be-
toond, wel te vrede als het Vaderland
maar gered werd; persoonelee vernederin-
gen, om der goede zaake wille, zouden
nimmer invloed op hun hebben, om het
belang des Vaderlands één oogenblik aan
hunne gevoeligheid op te offeren. ——
Om deeze reden verzogen zy, dat, in den
loop der onderhandelingen, die nu, in
's Gravenhaage, onder het oog van hun
Hoog Mog. zouden aangevangen worden,
alles wat hunne Persoonen betrof, 'er buiten
zou blyven. Te wel kenden zy den
toestand van ons Vaderland om niet te
weeten, dat alle Menagement, gepaard
met Fermiteit, om zich aan de Principes
te houden, volstrekt noodzaaklyk was.
Zy hoopten niets meer, dan het tydstip
te beleeven, dat de Buitenlandsche Mi-
nisters van het *Bataafsche* Volk, die waar-
digheid konden aanneemen, welke hetzelve
onder de Volken van *Europa* toekwam,
en die het verlooren hadt door den staat
van onderdrukking, waar onder het, zints
zo lang, hadt gezugt.

Twee dagen naa het vertrek van SIEYES Hoe zy
en REWBELL, uitgenoodigd om zich te ver- zich by
voegen by het *Comitté de Salut Publicq* de be-
Section des Relations exterieures, vonden zy kend-
making

1795. van het vertrek der *Fransche* Afgevaardigden gedroegen.

daar MERLIN (*de Douay*) en TREILHARD. De eerstgemelde, een der drie Leden, waar mede zy zo dikwyls in onderhandeling geweest waren, gaf hun, uit naam van het Committé, te verstaan, dat, aangezien hunne Magtverleeningen niet uitgestrekt genoeg waren om met het Committé, volgens het verlangen van het *Fransche* Gouvernement, definitief te sluiten, men besloten had, om twee Leden van het Committé zelf na *Holland* te zenden; dat, ten dien einde, de Representanten SIEYES en REWBELL vertrokken waren, — Onze Gezanten gaven te kennen, dit reeds, uit de openbaare gerugten, te weeten; en dat het hun aangenaam zou weezen, indien deeze Gezanten konden slaagen om eene afdoening, die meer en meer noodzaaklyk werd, daar te stellen; doch dat zy vermeenden, dat hunne Volmagten genoegzaam uitgebreid waren om definitief te sluiten: te meer daar alle de Verzoeken van het *Fransche* Gouvernement, die mogelyk waren toe te staan, door hun Hoog Mog. waren ingewilligd; dat zy het daar voor hielden, dat hun Hoog Mogenden, zo min als zy, de magt hadden om eenige Schikkingen te tewilligen, die de Provincie van *Zeeland* in haare Regten en Onafhangelykheid zou kunnen verkorten, of benadeelen.

(*) *Brief van* BLAUW *en* MEYER *aan* QUARLES 8 Mey 1795. MSS.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

ABBEMA, het voorgevallene met dien Afgezant te *Hamburg*, 106.

Acte van Guarantie des Stadhouders verbrand, 21.

ADAMS (De *Noord-Americaansche* Afgezant) ontvangt eene Bekendmaaking van de Verandering in het Beſtuur van *Holland*, en onderrigting hoe hy voorts te handelen hebbe, 95.

Admiraliteits Collegien vernietigd, 16. Voorſtel van *Holland* daar toe, 17.

Algiers (De Dey van) diens gedrag by de Omwenteling in ons Land, 111.

Alliantie (Verſlag van een Schilderſtuk de) met *Frankryk* verbeeldende, 81.

ALQUIER, Brief deezes *Franſchen* Repreſentants tot aandrang van het vernietigen des Raads van Staaten, 8. Schryft aan de Repreſentanten der Stad *Amſterdam* over de oproerige beweegingen, 157. Woont een ſtaatlyken Maaltyd, door *Holland* gegeeven, by, 251. Diens gedrag ten opzigte van buitenſpoorige verteeringen in den *Haage*, 299. Diens Brieften geleide der Vaderlandſche Geſchenken, 305. Beantwoording van deezen Brief, 311. Diens antwoord op eene voorgeſlaagene Onderhandeling, 353.

Amſterdam (Voorſtel van het Committé van Koophandel en Zeevaard te) ten aanzien van *Engeland*, 133. Beroep op alle Volken van *Europa*, wegens de handelingen der *Engelſchen*, 136. Aanmerkingen daar over, 145. De Repreſentanten dier Stad krygen, wegens de daar ontſtaane beweegingen, een ernſtig aanſchryven van den Repreſentant ALQUIER, 157. Aanſpraak deswegen, door den Burger VAN DER HEYC, ſ. 159. Voordragt eener Bezending uit de Clubs, wegens het gevaar des Vaderlands 180. Twee Bezendingen

uit deeze Stad ter Staatsvergadering van *Holland* om na 's Lands toeſtand te verneemen, een uit de Municipaliteit, en een van Clubs en Wykvergaderingen, 211. Geſchillen gerezen, ten opzigte van den Stadsbevelhebber KRAYENHOFF met de *Franſchen*, 258. Hoe geëindigd, 259.

ANOR (L') met ERMERINS na *Parys* afgevaardigd, 389.

Aſſignaaten door de *Franſchen* hier ingevoerd, hoogst nadeelig, 280. Schikkingen daar op by *Holland*, 281. Bepaaling deswegen, *Ald.* Misnoegen der *Franſchen*, wegens de in *Holland* gemaakte bepaalingen, 282. Dezelve herroepen, 283. Pooging by *Holland* om hier in verandering te krygen, 284. Veele Aſſignaaten hier te Lande ingevoerd, *Ald.* Valſche Aſſignaaten, en derzelver maaking aan de *Engelſchen* toegeſchreeven, 285. Naſpooring in *'s Haage*, wegens de uitgave van valſche Aſſignaaten, 286. Recepiſſen ter Inwiſſeling der Aſſignaaten in *Holland*, 288. Voorzieningen in *Groningen* tegen der *Joden* handel in Aſſignaaten, 289. Misnoegen der *Franſche* Generaals in *Friesland* over den laagen prys op de Aſſignaaten geſteld, 290. Schikkingen daar op in *Zeeland* gemaakt, 291.

B.

BAALDE (R.) tot Voorzitter in den Hoogen Raad verkoozen, 30. Diens Inhuldiging, *Ald.* Berigtgeeving deswegen, 31. Door P. PAULUS geluk gewenscht, 33. Redenvoering door hem, by het aanvaarden, gehouden, 35.

Baljuwen (Aanſchryving van *Holland* de) betreffende, 50. Gevolgen eeniger Verkiezingen, 54.

BICKER (L.) doet een Voorſtel tot een Committé van Gezondheid, 85. Werkzaamheden deswegen, 86. Uitgeſteld, 87.

BLAUW en MEYER's gedrag in *Parys*, ter gelegenheid dat eenigen nadeelige Plans omtrent onzen Staat vormden, 150. Tot Gezanten van hier na *Parys* verkooren, 320. Voorſtel van HAHN te dier gelegenheid, 321. BLAUW *neemt het aan. Zyn ſchryven aan die van Holland daar over*, 325. Zyn Brief aan hun Hoog Mog. 329. Twyfelingen over de erkentenis van hunne Zending te *Parys*, 335. Hun gedrag in deezen, 337. Onaangename taal, die zy moesten hooren, 343. Hoe zy het ſtuk der Schadeloosſtelling inzagen, *Ald.* Hunne bedenkingen over de vermindering der Eiſchen, 346. BLAUW trekt na *Holland*, 450. Verzekeringen aan

aan Meyer gegeeven, 351. Verder gedrag dier Afgezanten, 381. Aanſpraak by het overleeveren der Stukken, 383. Hoe zy zich gedraagen by de komst der Afgevaardigden uit *Zeeland*, 391. Zy verneemen de verſchillende denkbeelden, wegens onze Onafhangelykverklaaring 392. Gunſtiger aanzien der zaake, *Ald.* Hoe zy meenden te moeten handelen, 393. Hoop op een gelukkigen uitſlag, 395. Zy verneemen de Zending van Sieyes en Rewbell na *Holland*, 396. Door hun beraamde Brief aan het *Committé de Salut Publicq*, 397. Onderrigtingen wegens deeze Gezanten en den ſtaat der zaaken, 401. Hoe zy zich by de bekendmaaking van het vertrek der *Franſche* Afgevaardigden gedroegen, 404.

Bonnaud (De Generaal) ſtelt de *Middelburgers* gerust wegens loopende gerugten, 152.

Brantsen en Repelaar krygen aanſchryving wegens *Holland*, 96. Hoe beantwoord. 97. Hun ſchryven aan hun Hoog Mogenden, 98. Teruggeroepen, *Ald.* Beſchuldigd van 80 Millioenen aan *Frankryk* geboden te hebben, en aanmerking deswegen, 99. Hun wederkomst, *Ald.*

C.

Caillard, diens voorſtel te *Berlyn* wegens de Krygsvolks verzamelingen, 232. Hoe beantwoord, 236.

Cochon (De *Franſche* Repreſentant) te *Middelburg* ontvangen, 255.

Commiſſie (De) tot Defenſie legt haar post neder, 297.

Committé tot de zaaken van het Bondgenootſchap te Lande benoemd, 13.

——— *tot de zaaken der Marine* opgerigt, 18. Perſoonen daar toe benoemd, 20.

——— *van Waakzaamheid* in *Holland* aangeſteld, 46. Uit welke Perſoonen het beſtondt, *Ald.*

——— (Voorſtel van Bicker tot een) *van Gezondheid*, 85.

Costerus (W.) tot Baljuw van *Rhynland* aangeſteld; toedragt deezer zaake, 50.

D.

Damme (De Generaal van) ſtelt die van *Deventer* gerust, 151.

Deventer, nadeelige gerugten daar verſpreid, tegengegaan, 151.

Dumoncrau (De Generaal) ſchryft een brief over de oproerige beweegingen in en omtrent *'s Gravenhaage*, 153. Diens Aanſpraak by de overgifte der Geſchenken uit het Kabinet van den Prins, 309. Hoe door Huber beantwoord, *Ald.* Met een geheel toegerust Rydpaard beſchonken, 311.

E.

Embargo (Voorgeſteld en gelegd) op de *Engelſche* Schepen en Goederen, 122. Maatregel van *Holland* deswegen voorgeſlaagen, 123. —— in *Engeland* op onze Schepen gelegd, 125.

Engeland (Op welk eene wyze men ten Hove van) van de Omwenteling wilde kennis geeven, 102. Geſteldheid tuſſchen dit Ryk en onzen Staat, 112. Voorſtel om een Cartelſchip derwaards te zenden, 113. Voorſlag en beſluit om iemand derwaards af te vaardigen, 114. PASTEUR en VITRIARIUS daar toe benoemd, 115. Vertrek en verrigtingen, 116. Voorzigtige maatregels, die *Holland* ten opzigte van dit Ryk wilde gevolgd hebben, 122. Legt een Embargo op onze Schepen, 125. Aantal der Schepen daar in beſlag genomen, *Ald.* Onderzoek wegens het lang verblyf der O. I. Schepen in dat Ryk, 126. Hoe beantwoord, 127. Verklaart den Oorlog aan onze Staat, 128. Verbeurt verklaaring en verkoop onzer Schepen in *Engeland*, Aanmerking op de Oorlogs verklaaring, 130. Aanval der *Engelſchen* op onze Schepen vóór de Oorlogsverklaaring, *Ald.* Embargo op de *Engelſche* Schepen gelegd, 131. Misnoegen en heat tegen de *Engelſchen*, 132. Voorſtel van het Gommitté van Koophandel en Zeevaard te *Amſterdam*, ten opzigte van de *Engelſchen*, 133. Beroep op alle Volken van *Europa*, wegens de handelingen der *Engelſchen*, 136.

ERMERINS met L'ANGE na *Parys* van wegen *Zeeland* afgevaardigd, 390. Wat hun daar bejegende, *Ald.*

F.

Fabricken (Binnenlandſche) in *Holland* aangemoedigd, 83.

FAGEL (Beſlag op de Goederen van den geweezen Griffier) gelegd, 100. Beſluit ten zynen opzigte, 121. Brieven aan hem gerigt, opgehouden, 122.

Franſchen (Voorgeſtelde maatregel van *Holland* omtrent het geworderde Embargo der) op de Goederen en Schepen der *Engelſchen*, 122. Het ontbrak onder hun niet die, ten aanzien van de *Vereenigde Nederlanden*, nadeelige Plans vormden, 149 Hoe BLAUW en MEYER zich ten deezen opzigte gedroegen, 150. Wat men hier met *Frankryk* daadlyk beſloot tot verdryving der Vyanden, 230.

—— Algemeene beſchouwing hoe het tuſſchen onzen Staat en de *Franſchen* ſtondt, 249. Men kan niets zonder *Frankryk* doen, 257.

Onaangenaamheden, wegens de vorderingen der *Franſchen* van Krygsvoorraad in *Groningen*, 260. Andere vorderingen van dien aard tegengegaan, 263. Klagten over het inlegeren des *Franſchen* Krygsvolks, 264. Groote Algemeene Requiſitie, 269. Wat over de ingevoerde Aſſignaaten te doen viel, Zie *Aſſignaaten*. Strenge Krygstugt, 292. Onderſcheide handelingen ten opzigte van Eigendommen, 297. Zy vorderen de Goederen des geweezen Stadhouders. Wat de Algemeene Staaten daar op antwoorden, *Ald.* Bedenking van *Holland* deswegen, 298. De *Franſchen* merken de roerende Goederen de Stadhouders als hun eigendom aan, 299. Bepaalingen op de Verteeringen in het *Stadhouderlyk Kwartier*, en op het *Oude Hof*, *Ald.* Schikkingen met hun gemaakt op de Paarden en Rydtuigen des Stadhouders, 302. Het Kabinet van WILLEM DE V. voor *Franſchen* eigendom verklaard. 303. Vaderlandſche ſtukken daar uit hun Hoog Mogenden aangeboden, 304. Verzoeken de uitdelging van twee Staatsbeſluiten, 315. Hoe zy 's Volks Onafhangelykheid in 't algemeen erkenden, 316. Hoe zy Godsdienſt verbiedigen, 317. Dringen aan op de Schadeloosſtelling vóór de verklaaring der Onafhangelykheid onzes Lands, 336. 't Gedrag onzer Afgezanten, 337. Eerſte Eisch der Schadeloosſtellinge, *Ald.* Bezorgdheid deswegen, 238. Eiſchen der *Franſchen*, 339. Hoe beantwoord, 340. Naderen aandrang; hoe afgeweezen, *Ald.* Ontwerp door onze Gezanten beſtaand, 342. Onaangenaame taal, welke zy moesten hooren, 343. Hoe zy het Stuk der Schadeloosſtelling inzagen, *Ald.* Hunne bedenkingen op eene mogelyke vermindering der Eiſchen, 346. Punten van de *Franſche* zyde opgegeeven 350. Uitſtel van eenige dagen te *Parys* verzogt en bekomen, 354. BLAUW weder te *Parys*, 355. Het *Ultimatum* van de *Franſche* zyde, *Ald.* Verſchillende denkbeelden aldaar over onze Onafhangelykverklaaring, 392. Gunſtiger aanzien der zaake, *Ald.* Hoe onze Afgezanten meenden te moeten handelen, 393. SIEYES en REWBELL na *'s Haage* beſtemd, 396. Onderrigtingen, wegens deeze Gezanten en den ſtaat der zaaken door BLAUW en MEYER gegeeven, 401.

FREDRIK VAN ORANJE te *Hamburg*, 194. Afſchrift

der Pasten door hem aan de uitgaande Krygslieden gegeeven, 239.
Friesland (Het Stemregt der Eigenerfden in) opgeschort, 63. Werkzaam tegen tydingen van een Wederomwenteling, 162. Voorstel van *Friesland* wegens de Aanspraak van Hahn, 217. Verslag van *Holland* daar op uitgebragt, 223.

G.

Galgen en *Raaden* in *Holland* afgebrooken, 82.
Gelderland, Veranderingen aldaar ten opzigte van de Heerlykheden, 61. Afgevaardigden uit dit Gewest stellen, in een Nagtvergadering van hun Hoog Mogenden, den hachlyken staat des Lands voor, 155.
Gezanten (Eenige) der vreemde Mogenheden verlaaten *'s Hoage*, 95.
Grasvelds voorstel ter gelegenheid van de overlevering der Vaderlandsche Gedenkstukken door de *Franschen*, 310.
Groningen, valsche gerugten aldaar door den *Franschen* Commandant te keer gegaan, 153. Onaangenaamheden wegens de vorderingen der *Franschen* van Krygsvoorraad, 260. Beraamde Tegenverklaaringen op die vorderingen, 261. De zaak gevonden, 262.

H.

Hahn, wat hy, wegens den *Raad van Staaten* by hun Hoog Mog. inbaengt, 5. Diens voorstel wegens de Ridderlyke Goederen in *Holland* omheid, 56. Diens voorstel wegens het in staat van Verdeedigingbrengen des Vaderlands, 195. Eisch ten diens opzigte uit *Oldenburg* gedaan 240. Diens voorstel by de Verkiezing van Blauw tot Minister na *Frankryk*, 321.
Hamburg, het gebeurde aldaar met den Afgezant Abema, 106.
Hartsinck (J. C.) diens schryven by syn terugontbod als Afgezant, 103. Besluit ten zynen opzigte genomen, 106.
Havart (J. D. A.) benoemd om na *Engeland* te gaan, vertrekt niet, wegens onpasselykheid, 115.
Hey (J. v. D.) Aanspraak te *Amsterdam* gedaan, wegens de oproerige beweegingen; 159.
Hof van Justitie, Voorstel van *Holland* deswegen aan *Zeeland*, 24. 't Zelve veranderd, 26. Verandering in de wyze van regtspreeken, 28.
Hogguer, gedrag deezes Afgezants te *Petersburg*, en besluit ten zynen opzigte, 107.
Holland (Voordragt van) wegens den *Raad van Staaten* 4.

Ont-

Ontwerp om een *Committé tot de algemeene zaaken van het Bondgenootſchap te Lande* in ſtede te ſtellen, in een Beſluit veranderd, 5. Marren van hun Hoog Mogenden, 7. Een dringende Brief des *Franſchen* Repreſentants ALQUIER doet een buitengewoone Vergadering van hun Hoog Mog. beleggen, 12. Beſluit om den *Raad van Staaten* te vernietigen, 13. Het *Committé tot de zaaken van het Bondgenootſchap te Lande* benoemd, 15. Een Committé van Waakzaamheid aangeſteld, 45 Verandering in de Baljuadien, 46. Aanſchryving, wegens de Baljuwen *enz.* 56. Gevolgen eeniger Verkiezingen, 54. Schikkingen op de Dykgraaf- en Hoogheemraadſchappen gemaakt, 55. De Ridderlyke Goederen ten voordeele van den Lande bekeerd, 56. De Graaflykheids Tollen in dit Gewest afgeſchaft, 64. De Vryſtellingen wegens de Jagt bepaald, 69. De Synoden niet langer ten koſte van den Lande te houden, 71. Vrydom van Verponding wegens alle Kerkgebouwen, 74. Wapenborden uit de Kerken geweerd, 75. Wapenſchilden en Leveryen vernietigd, 76. Plakaat tegen het begraaven in de Kerken, 77. Dit blyft onuitgevoerd, 78. De onderſcheide Zitplaatzen uit de Kerken geweerd, 79. Galgen en Raden afgebroken en de Pynbank afgeſchaft. Binnenlandſche Fabrieken aangemoedigd, 83. Landbouw in *Holland* bevorderd, 84. Voorſtel tot een Committé van Gezondheid, 85. Plan van Nationaale Opvoeding voorgeſteld en omhelsd, 87.

Holland geeft bekendmaaking van de Omwenteling aan de Buitenlandſche Gezanten, aan ADAMS in 't byzonder, 95. Schryven aan BRANTSEN en REPELAAR, 96. Voorſtel van de wyze van kennisgeeving aan de Miniſters by de vreemde Hoven, van de Omwenteling, 100. Voorſlag van eene Bezending na *Engeland*, 114. Wat PASTEUR en VITRIARIUS in *Engeland* verrigten, met hooge goedkeuring van *Holland* vereerd, 117. Voorzigtige maatregels welke men aldaar ten opzigte van *Engeland*, en de Wiſſels, wilde gehouden hebben, 122. Ongerustheid by *Holland*, wegens *Pruiſſen*, 173. Bezending aan hun Hoog Mogenden, 176. Gunſtig opneemen, en goedkeuren der gedaane Voorſtellen, 179. Voordragt eener Bezending uit *Amſterdam* op dit ſtuk, 180. Voorſtel van HAHN wegens het in ſtaat van verdeediging ſtellen van

van het Vaderland, 195. Het deswegen voorgevallene ter Algemeene Staatsvergadering, 203. Twee Bezendingen daar over uit *Amſterdam* ter Vergaderinge, 210. Voorſtel van van *Friesland*, wegens de Aanſpraak van HAHN, 217. Hoe door *Holland* beantwoord, 223. Maaltyd door *Holland* aan de *Franſche* Volks-vertegenwoordigers, enz. gegeeven, 250. Aanmerking van *Holland* op de aanſchryving van hun H. Mog. wegens het voldoen der groote Requiſitie van de *Franſchen*, 273. Taal deswegen by hun Hoog Mog. gevoerd, 274. Schikkingen daar gemaakt om 'er aan te voldoen, 276. Wat 'er met de *Franſche Aſſignaaten* te doen viel, 281. Zie verder *Aſſignaaten*. Bezending uit *Holland* na *Zeeland* over het *Ultimatum* van *Frankryk* tot de Onafhangelyk-Verklaaring, 366.

HOORD (G. CORVER) doet afſtand van zyne verſcheide Posten, 47.

HOP, der Staaten Minister te *Brusſel* te rug geroepen, 109.

Huwelyken (Vryſtelling van de Strafwetten wegens de) van onderſcheide Gezindheden, 70. Nieuwe Inrigtingen in *Holland* wegens de Huwelyksvoltrekkingen, *Ald.*

I.

Jagt en Viſſchery, bepaalingen deswegen, 69. Nadere bepaalingen in *Holland*, *Utrecht* en *Friesland*, *Ald.*

Inkwartiering (Tafereel wegens de) der *Franſchen*, door J. G. VAN OLDENBARNEVELD *genaamd* TULLING, opgehangen, 264.

K.

Kerken (Plakaat in *Holland* tegen het begraaven in de) 77. Dit blyft onuitgevoerd, 78. Onderſcheidende Zitplaatzen uit de Kerken geweerd, 79.

KLUIT (H.) begroet PICHEGRU te *Utrecht*, 252.

KRAYENHOFF, gereezen geſchil ten zynen opzigte met de *Franſchen*, te *Amſterdam*, 258. Verzoekt zyn ontſlag, 259. De zaak loopt met zyne aanblyving af, *Ald.*

Krygsvolk (Gerustſtellende Berigten wegens de Verzameling van) op onze Grenzen, 181. Gerustſtelling van de *Pruisſiſche* zyde, 183. Nadere gerustſtelling, 185. Proclamatie aan ons Krygsvolk, tegen het overloopen, 186. Publikatie tegen het treeden in vreemden dienst, 193. Publikatie deswegen in *Utrecht*, 194. Blyvende ongerustheid wegens de Krygsvolksverzamelingen, 274. Wat men daadlyk met

met *Frankryk* beſluit tot derzelver verdryving, 230. Voorſtel van CAILLARD te *Berlyn* wegens de Krygsvolkverzamelingen, 233. Hoe door de *Pruiſſiſche* Miniſters beantwoord, 236. Nadere Ontdekkingen wegens het *Osnabrugſche* Leger, 237. Het gaat uit een, *Ald.* Paſſen den wegtrekkenden door Prins FREDRIK gegeeven, 338.

Kuilenburg (De Graaflykheid van) afgeſchaft, 23.

L.

Landbouw in *Holland* bevorderd, 84.

Leeuwaarden, de *Franſche* Generaal THIERRY aldaar begroet, 256.

LONCQ, Woord door hem gevoerd ten aandrange van het vermietigen des *Raads van Staaten*, 13.

LOON (G. H. VAN) wat 'er by diens verkiezing tot Baljuw van *Naarden* en *Gooyland* voorviel, 55.

M.

MADREGNAULD (J. BOREEL DE) verkrygt ontſlag van het Voorſchrijverſchap in den Hove van *Holland* en *Zeeland*, 30.

MEYER (C.) tot Minister na *Frankryk* benoemd, 321. Verzoekt vergeefsch van die post ontſlaagen te worden, 324. Diens aanſtelling, 325. Neemt afſcheid van de Vergadering van *Holland*, 333. Zie voorts BLAUW en MEYER.

Middelburg (Geruſtſtelling van de Municipaliteit te) wegens verſpreidde gerugten, 152. De *Franſche* Repreſentant COCHON aldaar ontvangen, 255.

N.

NAGELL (De Baron VAN) wat men van deezen Gezant in *Engeland* te wagten hadt, 113. Hoe zyn gedrag misdaadig gekeurd, 117. Voorſtel van diens opontbod, 119. Beſluit ten zynen opzigte genomen, 121. Brieven aan hem gezigt, opgehouden, 122.

Nymegen (Het voorgevallene wegens het Wapen der Stad) 80.

O.

Oldenburg (Een Committé tot herſtel der *Nederlandſche* zaaken te) 238. Zonderlinge Brief van 't zelve, 239.

Omwenteling (De) uit verſcheide oogpunten beſchouwd, 93. Voorſtel van *Holland* om de Miniſters aan de vreemde Hoven van deeze Gebeurtenis kennis te geeven, 100.

Onafhangelykheid van onzen Staat. Wat 'er omtrent die verklaaring te doen viel, 320. Zie verder op BLAUW en MEYER.

Oproeren ten zelfden tyde in ver-

ſcheide Gewesten en Plaatſen, hier en in *Frankryk*, 151 *enz.*

Opvoeding (Plan van Nationaale) voorgeſteld en omhelsd, 87.

Oranje (De Afbeeldingen der Prinſen van) uit de Vergaderkamer van hun H. Mog. weggenomen, 81.

Osnabrug, wegens de Verzamelingen van Krygsvolk daar en in de ommeſtreeken. Zie *Krygsvolk*.

P.

PALM (J. H. VAN DER) doet in *Zeeland* een voorſtel, wegens de Ambagtsheerlykheden, 58.

PASTEUR (J. D.) met VITTRIARIUS benoemd tot eene Bezending na *Engeland*, 116. Verſlag deezer Afgezondenen, *Ald. Hollands* voorſlag deswegen by hun H. Mog. 117.

PAULUS (P.) geeft berigt wegens de verkiezing van R. BAALDE tot Voorzitter in den Hove van *Holland* en *Zeeland*, 31. Gelukwenſchinge te dier gelegenheid door hem uitgeſprooken 32.

PICHEGRU woont een Maaltyd door *Holland* gegeeven, by, 251. Komt in *Utrecht*, 252. Door H. KLUIT begroet, *Ald.*

Pruiſſen (Op welk eene wyze men het Hof van) wegens de Omwenteling wilde kennis geeven, 102. Sluit den Vrede met *Frankryk*, 146. In 't licht gegeevene geheime Artykelen *deezes* Verdrags, 148. Wat aanleiding tot dezelve heeft kunnen geeven, *Ald.* Het beſtaan dier Artykelen van wegen *Frankryk* ontkend, 163. Opgave dier valſche Artykelen, 164. Valſchverklaaring dorselve by *Holland*, 168. Geheime Artykelen, welke *met* de daad beſtonden, 169. Gevolgen van den Vrede door *Pruiſſen* geſlooten, voor het *Duitſche* Ryk, 171. Ongerustheid hier te Lande wegens *Pruiſſen*, 172. Ongerustheden, wegens Verzamelingen van Krygsvolk, onder begunſtiging van *Pruiſſen*, tragt men te ſtillen door verſcheide berigten, 181. Zie *Krygsvolk*. VAN RHEEDE Gezant ten *Pruiſiſchen* Hove opontboden, 242. Poogingen tot een nieuwen Gezant derwaards, 243.

Pynbank in *Holland* afgeſchaft, 82.

Q.

Quiberon Landing der *Engelſchen* aldaar, en hoe men met de *Emigranten* handelde, 183.

R.

Raad van Staaten, Voordragt van *Holland* deswegen, 4. Voorſtel om denzelven te doen vervangen door een *Committé tot de Algemeene Zaaken van het Bondgenootſchap*

schap te Lande, 5. By hun Hoog Mog. gebragt en hoe door HAHN voorgedragen, 6. Marren van het Besluit hier op, 7. Gevallen aanleidelyk om dit werk door te zetten, *Ald.* Nadruklyke Brief des *Franschen* Representants ARQUIER, *Ald.* Deeze geeft aanleiding tot eene Buitengewoone Vergadering van hun Hoog Mog. 12. Sterke last die van *Holland* gegegeeven, *Ald.* Besluit tot vernietiging van den *Raad van Staaten*, 13. Het *Committé tot de zaaken van het Bondgenootschap te Lande* benoemd, 15.

Raad van Vlaanderen (De) vernietigd, 43.

Raad (*Hooge*) van *Holland* en *Zeeland*, voorstel ter afschaffinge, 29. Overeenkomst deswegen getroffen, *Ald.* J. BOREEL DE MAUREGNAUD doet afstand van het Voorzitterschap, 30. R. BAALDE in diens plaats gekoozen, *Ald.* Zie BAALDE. Vernietiging van den Hoogen Raad, met de veranderingen daar uit geboren, 41.

RAMEL (De *Fransche* Representant) te *Utrecht* ontbaald, 254.

REDELIJKHUIS (H.) voert het woord uit naam der Clubs en Wykvergaderingen te *Amsterdam*, by *Holland*, 211. Hoe beantwoord, 214.

REPELAAR en BRANTSEN krygen aanschryving wegens *Holland*, 96. Hoe beantwoord, 97. Schryven aan hun Hoog Mog. *Ald.* Door deezen te rug geroepen, 98. Beschuldigd van 80 Millioenen aan *Frankryk* aangeboden te hebben, 99. Hun wederkomst, *Ald.*

Requisitie (Groote Algemeene) der *Franschen*, 269. Op welk eene wyze de Petitie hier toe werd ingeleeverd door hun Hoog Mogenden, 271. Aanmerking van *Holland* daar op, 273. Taal deswegen door *Holland* by hun Hoog Mogenden gevoerd, 274. Schikkingen om daar aan te voldoen, en werkzaamheden, 277. Moeilykheden welke dit werk drukten, 278.

RHEEDE (VAN) Gezant ten *Pruisschen* Hove, opontboden, 242.

Rhyland (Hoe het zich met het Baljuwschap van) toedroeg, 49.

S.

Satisfactie (De zeventien Burgers in de) van de Prinses begreepen, van die schandvlek ontheeven, 23.

Schepen (O. *F.*) onderzoek wegens derzelver lang verblyf in *Engeland*, 126. Hoe beantwoord, 127.

SIEYES en REWBELL bestemd om na *Holland* te vertrekken tot het afdoen der On-

Onafhangelyk verklaaring, 295. Onderrigtingen door Blauw en Meyer wegens deeze Gezanten en den ſtaat der zaaken gegeeven, 401.
Spanje (Gunſtig Antwoord van) wegens de Omwenteling hier te Lande, 110. In den Vrede tuſſchen dit Ryk en het *Franſche* Gemeenebest is onzen Staat begreepen, 111.
Spiegel (Van de) wat hy aan Brantsen en Repraar ſchreef, wegens 't geen onzen Staat, by de Vermeestering door de *Franſchen*, van *Engeland* te duchten ſtondt, 112.
Staaten (*Algemeene*) de voordragt door *Holland* des onrustbaarenden Voorſtels van Hahn, 203. Nadere ſchikkingen om dit werk te beſpoedigen, 204. Last aan de Bezending uit *Holland* gegeeven, *Ald.* Hoe volvoerd, 205. Beſluit van hun Hoog Mogenden, 206. Leden tot het Beſoigne behoemd, *Ald.* Derzelver Verrigtingen, 207.
Stad en Lande verklaart geene *Graaflykheids Tollen* te hebben, 67. Voorſtel aldaar wegens de Synode, 74.
Stahremberg (W. L. Graave van) als Baljvw en Dykgaaf van *Rhynland* afgezet, 49.
Synode (*Zuid- en Noordhollandſche*) niet langer ten koſte van den Lande gehouden, 73.
Synode (Voorſtel by *Stad en Lande* wegens de *Kerkelyke*) 74.

T.

Thierry (De *Franſche* Generaal) te *Leeuwaarden* begroet, 256.
Tienden (Wat omtrent de) gebeurde, 68.
Tollen (De Graaflykheids) in *Holland* afgeſchaft, 64. Aanſchryving aan andere Gewesten ten aanziene der Tollen, 67. Antwoord van *Stad en Lande*, *Ald.* Afgeſchafte bevoorregtingen van Tolvryheid, *Ald.*
Toskaanen (De Groot-Hertog van) neemt genoegen in de Omwenteling hier te Lande, 111.

U.

Utrecht, ſchennisſen daar aan de Wapenborden in de Kerken gepleegd, 75. Committé van *Publiek Onderwys* daar werkzaam, 89. Publicatie tegen het treeden in vreemden Dienst 194. Pichegru daar ontvangen, 252. Onthaalhem en de Repreſentant Rameł gegeeven, 254.

V.

Verreul (A.) ſtelt een Plan van Nationaale Opvoeding voor, 't welk ombeſd wordt, 87.
Vergadering (De *Centraale*) doet navraage, wegens de thans hangende zaaken 209.

VITRIARIUS (J. L.) met PASTEUR tot eene Bezending na *Engeland* benoemd, 116. Zie verder PASTEUR.
Vlaanderen (*De Raad van*) vernietigd, 43.

W.

Wapenborden uit de Kerken geweerd, 72.
Weenen (Aan het Hof van) laat men zich over de Omwenteling hier te Lande in 't eerst niet uit, 103.
WILLEM DE III. wat 'er voorviel met een Schilderſtuk deezes Prinſen in den *Haage*, 81.
WILLEM DE V. door de Algemeene Staaten vervallen verklaard. 22. Als Graaf van *Kuilenburg* afgezet, 23.
——— ——— diens roerende Goederen voor *Franſchen* Eigendom verklaard, 299. Ook diens Kabinet, 203.
WISELIUS (S. Ir.) tot Drosſaart van *Muiden enz.* aangeſteld, 47. Wordt door de Burgers gewraakt, en waarom, 48. Hy onderwerpt zich hier aan, 49.
Wiſſelbrieven (Wat *Holland* wegens de) op *Engeland*, die den Handel betreffen, voorſlaat, 124.

Z.

Zeeland ſtemt in de Vernietiging des Raads van *Vlaanderen*, 43. Voorſtel wegens de Ambagtsheerlykheden, daar door VAN DER PALM gedaan, 58. Afkondiging deswegen, 60. Een Boek met *Zeeuwſche* Dankbetuigingen aan WILLEM DE V. gevonden, hoe daar mede gehandeld, 324. Het voorgeſtelde *Ultimatum* van de *Franſche* zyde hoogst ontzettend voor *Zeeland*, 357. Brief deswegen aan hun Hoog Mogenden, 359. Bezending uit *Holland* na dit Gewest over dit onderwerp, 366. Voordragt aldaar, *Ald.* Twee *Zeeuwſche* Afgevaardigden, ERMERINS en L'ANGE te *Parys*, 390. Niet by de Vergadering van het *Comitté de Salut Publicq* toegelaaten, *Ald.* Onderhandelingen daar over, 391.
Zuid-Holland (De Leden der Hooge Vierſchaar van) afgezet en nieuw aangeſteld, 44.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

Het verbranden der Acte van Guarantie tegen over . . . . bl. 22.

Het Pourtrait van J. D. PASTEUR tegen over . . . . . bl. 116.

Het overbrengen der Geſchenken tegen over . . . . . bl. 304.